

ΑΠΑΝΤΑ, ΜΑΞΙΜΟΥ τοῦ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ *

9 ^{ος} Τόμος 15 Β	1
ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΟΙΝΑΙ, ΔΟΓΜΑΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ	1
ΠΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΝ ΜΟΝΑΖΟΝΤΑ	104

9^{ος} Τόμος 15 Β

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΟΙΝΑΙ, ΔΟΓΜΑΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ*

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'. ΛΟΓΟΣ ΠΑΡΑΙΝΗΤΙΚΟΣ

Ἐν εἴδει ἐπιστολῆς

Α'. Πρὸς τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ κύριον Γεώργιον τὸν πανεύφημον ἑπαρχὸν Ἀφρικῆς.

(≡15B_010⇒ (=0364=) Οὐδεὶς οὕτω τῶν φωτός, ὡς οἶμαι, καθ' οἰανδήποτε τρόπον ἐστερημένων ἡλιακῆς ἀκτίνος ἀπολαῦσαι ποθεῖ, ὡς οἱ ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ πάντες, οἱ τῆς σῆς πλουσίως ἐμφορηθέντες καλοκαγαθίας, ποθοῦμεν πάλιν σε θεάσασθαι παρόντα, καὶ ἀπολαῦσαι σου τῆς καλλονῆς· τοῖς θείοις μὲν τοι τῶν συντρόφων ἀρετῶν κεχαρητισμένον τρόποις, οἷς καὶ πρότερον ἐνδημοῦντα μεγαλοφυῶς ἐμπρέποντά σε γινώσκομεν· δι' ὧν μᾶλλον σαφῶς ἐδιδάχθημεν, γνώμης, ἀλλ' οὐ τάξεως εἶναι τὴν ἀρετὴν· καὶ διαθέσεως, ἀλλ' οὐκ ἀξίας εἶναι τὸ θεομίμητον. Οἷς γὰρ εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς καθ' ὑμᾶς εὐλογημένοις, γνησίως ἐνερρίζωθη τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης ἢ δύναμις, τούτοις τὸ ὡσαύτως ἔχειν περὶ τὸ καλὸν ἀναμφιβόλως προσγένονεν· ὥσπερ ἀμέλει καὶ τοῖς ἐπτοημένοις τῇ ἀγάπῃ τῶν ὑλικῶν, τὸ εἰς πλῆθος παθῶν εὐέμπυτον τε καὶ εὐσκέδαστον. Καὶ μάλα γε εἰκότως. Ὁ γὰρ τοῦ Θείου, ἐνός ὄντος καὶ μόνου, καὶ ἀπαθοῦς, καὶ μηδὲν τὸ παράπαν ἐξ αἰδίου κατ' οὐσίαν διάφορον συνθεωρούμενον ἢ συνεπιθεωρούμενον ἔχοντος· οὐ γὰρ ἐφικνεῖται αὐτοῦ τι τῶν ἐξ αὐτοῦ· κατὰ τὴν ἔφεσιν (≡15B_012⇒ γνωμικῶς ἀντεχόμενος, εἷς καὶ αὐτός ἐστι καὶ μόνος καὶ ἀπαθής, τῇ πρὸς τὸ ἕν ἀσχέτω νεύσει

* Τὸ ἔργο τοῦ ἁγίου Μαξίμου χωρίστηκε σὲ τόμους καὶ ἀναγράφονται οἱ σελίδες σύμφωνα μὲ τὴ σειρά "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ" τῶν ἐκδόσεων "ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ" Θεσσαλονίκη 1992, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ, γιὰ νὰ μπορεῖ εὐκόλα ὁ ἀναγνώστης νὰ συμβουλευεταί μετάφραση. Τὸ κείμενο προέρχεται ἀπὸ τρεῖς πηγές: 1) ἀπὸ τὴν ἠλεκτρονικὴ βιβλιοθήκη ἐλληνικῶν κειμένων, Thesaurus Linguae Graecae, TLG (<http://www.tlg.uci.edu>), 2) κείμενα πού δὲν περιλαμβάνονται στὸ TLG ἀπὸ τὴν πατρολογία τοῦ Migne, τόμος 90^{ος} καὶ 91^{ος} (τὰ δακτυλογράφησε ἢ μητέρα τοῦ π. Ἀρσενίου Μέσκου), καὶ 3) τὰ σχόλια στὰ ἔργα τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτη ἀπὸ τίς ἐκδόσεις ΒΥΖΑΝΤΙΟ, τὸ κείμενο περάστηκε ἀπὸ σκάνερ, ἀκολούθησε ὀπτική ἀναγνώριση χαρακτήρων καὶ ἔλεγχος.

Τόμος καὶ σελίδα γιὰ τίς ἐκδόσεις ΒΥΖΑΝΤΙΟ ἀναγράφονται μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο: (≡15B_010⇒, δηλαδή ἀκολουθεῖ ἡ δέκατη σελίδα τοῦ 15B τόμου. Ἐπίσης ὑπάρχει καὶ ἔνδειξη γιὰ τὴν σελίδα τῆς πατρολογίας Migne (=0364=) ὅταν τὸ κείμενο προέρχεται ἀπὸ ἐκεῖ.

* Τὸ κείμενο προέρχεται ἀπὸ τὴν πατρολογία τοῦ Migne, τόμος 91^{ος} (τὸ δακτυλογράφησε ἢ μητέρα τοῦ π. Ἀρσενίου Μέσκου), σὲ ἀντιπαράθεση μὲ τὸ κείμενο τῶν ἐκδόσεων "ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ" τῆς σειρᾶς "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ" Θεσσαλονίκη 1992, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ, τόμος 15 Β.

γενόμενος, εἷς τε καὶ μόνος, καὶ ἄτρεπτος. Εἰ γὰρ ἓν ἐστὶ καὶ μόνον αὐτῷ ποθούμενον, τοῦτο δὲ κυρίως ἄτρεπτόν ἐστιν, ὡς κατ' οὐσίαν διὰ τὴν φυσικὴν ἀπειρίαν ἀκίνητον· οὐ γὰρ ἔχει ποῦ κινήθῃναι τὸ ἀκίνητον ἀπειρον· ἄρα καὶ αὐτός οἷα τοῦ ἑνός ὑπάρχων ἐραστής, κατὰ τὸ εἶκος, εἷς γέγονε καὶ μόνος (=0365=) καὶ ἄτρεπτος· ὡς ποιήσας παντάπασιν ἀπὸ τοῦ ἑνός τὴν γνώμην ἀκίνητον. Ὁ δὲ τοῖς ὑλικοῖς, τρεπτοῖς οὖσι κατὰ φύσιν καὶ ἀλλοιώτοις, καὶ οὐδαμοῦ παντελῶς στήναι δυναμένοις, ἀγνοία τοῦ κρείττονος κατὰ γνώμην οἰκείαν ἐνδήσας τῆς ψυχῆς τὸν ἔρωτα, τρεπτός ἐστιν ἐξ ἀνάγκης καὶ ἐμπαθῆς καὶ εὐαλλοιώτος· τοῖς φύσει κινουμένοις καὶ πάσχουσι τὴν συνεπικινουμένην ἔχων πάσχουσαν τῆς ψυχῆς τὴν διάθεσιν.

Μὴ τοίνυν ταύτης σου, δέσποτά μου εὐλογημένε, τῆς ἀγαθῆς καὶ θεωτικῆς ἕξεως, τῆς ἐχούσης σου πρὸς τὸν Θεόν τὴν γνώμην συνέκδημον, ἐκστήσαι τι τῶν ὄντων δυνηθῆ· μὴ χρόνος ἀτάκτως ἑαυτῷ συµμεταβάλλων τὴν τῶν ὑλικῶν πραγμάτων φοράν, τῆς γνώμης ἀλλοιώση τὸ βάσιμον· μὴ ἀνθρώπων ἀπειλή φόβον προτεινομένη, τῆς καλῆς διαθέσεως μετακινήση τὸ στάσιμον· μὴ λόγος κολάκων ἀνδρῶν τῇ προφορᾷ καταγλυκαίνων τὴν ἀκοήν τῆς ψυχῆς χαυνώση τὸ εὐτονον· μὴ ὄρεξις ἀντιλυπήσεως, ἐκ τοῦ δύνασθαι τυχόν πρὸς τινα, τὸ σύνολον διαφθεῖρη τοῦ τρόπου τὸ ἡμερον· μὴ πόθος τῆς περὶ τὸ ἄρχειν δόξης, τῆς περὶ τὸ Θεῖον ἀγάπης μειώση τὴν ἔφεσιν. Οὐ γὰρ ἔλλειψις δόξης παρά Θεῷ πάντως ἢ ἀνθρώποις ἐστὶ τὸ μὴ ἄρχειν ἀνθρώπων⁽¹⁾. ἀλλὰ καὶ μᾶλλον δόξης ἐπίδοσις, ὅσον ταραχῆς καὶ φροντίδος ἢ ψυχῆ παντοίας καθέστηκεν ἐλευθέρᾳ τῆς ἕξεωθεν, ὡς ὁ ἐμός ἔχει λόγος· καὶ πᾶς εὐσεβῶς τὰ δέοντα συνορῶν, ὡς οἶναι, συνθήσεται. Πᾶς γὰρ ἀνὴρ ὡς ἀληθῶς ἐνάρετος καὶ φιλόθεος, (=15B_014=> αὐτάρκης ἑαυτῷ πρὸς πᾶσαν εὐδαιμονίαν ἐστὶ· μηδεμίας περιβολῆς τῶν ἐκτός, πρὸς τὸ πορίσασθαι ταύτην δεόμενος. Ὁ γὰρ τῶν θείων ἰδιωμάτων ἑαυτοῦ κατὰ τὸν βίον τὰς ἐμφάσεις καταστήσας γνωρίσματα, πάντων ἐντελῶς ἔχει τῶν ἀγαθῶν τὸ πλήρωμα· δι' οὗ πέφυκεν ἐγγίνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις ἢ πρὸς τὸν Θεόν ἀκριβῆς ἐξομοίωσις· πρὸς ἣν οὐδέ τῶν μετὰ Θεόν συγκρινόμενον καθοτιοῦν παραβάλλεται. Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, μὴ νόσος, μὴ ὑγεία, μὴ πλοῦτος ὁ κάτω συρόμενος, μὴ πενία τῶν φθειρομένων, μὴ ψόγος, μὴ ἔπαινος, μὴ θάνατος, μὴ ζωὴ, μὴ τὸ παρόν, μὴ τὸ μέλλον, μηδὲ καθάπαξ ἕτερον τῶν ὄντων ἢ γινομένων, τὴν θρεψαμένην σε ταύτην, καὶ εἰς τὸδε προαγαγοῦσαν παρά τι Θεῷ καὶ ἀνθρώποις κλέος φιλοσοφίαν, νοθεῦσαι δυνηθῆ. Τοῦτο δὲ γενήσεται, πῶς; Εἰ πάντα πιστεύσοιμεν τῷ Θεῷ τὰ καθ' ἑαυτούς⁽²⁾. καὶ μηδὲν μὲν ζητεῖν ἀνασχοίμεθα παντελῶς, ὧν ἐκ Θεοῦ ζητεῖν οὐ προσετάγημεν· ζητεῖν δὲ διὰ πάσης σπουδῆς, πᾶν ὅτιπερ ἐκ Θεοῦ (=0368=) ζητεῖν ἐπετάγημεν· καὶ τὰ μὲν ὡς μετὰ Θεόν ὑπὸ γνώμην ἡμετέραν ὄντα καὶ δύναμιν, κατὰ πάντα τρόπον θελήσοιμεν, καὶ μορφῶσαι δι' αὐτῶν τῶν ἔργων σπουδάσοιμεν· τὰ δὲ, πάσαις ψῆφοις, ὡς τῆς ἡμῶν πρὸς τὸ γίνεσθαι τε καὶ ἀπογίνεσθαι γνώμης οὐ χρῆζοντα, παραχωρήσοιμεν τῷ Θεῷ μετ' εὐχαριστίας καὶ πίστεως ἄγειν ὅπη θέλει καὶ βούλεται, μηδὲν πρὸς τοὺς λόγους διαφερόμενοι τὸ σύνολον τῆς αὐτοῦ προνοίας καὶ διοικήσεως· οἷς τὸ πᾶν ἀγνώστως μετὰ σοφίας ἀπορρήτου πρὸς τὸ ἑαυτοῦ κατὰ πρόγνωσιν τοῦ Θεοῦ φέρεται πέρας· κἂν ἄλλως, καὶ παρά τὴν ἡμῶν ἐλπίδα ποιῆται τῶν τοιούτων λόγων τὴν ἔκβασιν. Σοφώτατος γὰρ ἐστὶ τῶν ἡμετέρων κηδεμών καὶ προστάτης, ἄτε δὴ μὴ συμβᾶσαν αὐτῷ τὴν σοφίαν κτησάμενος, ἀλλ' αὐτός κατ' οὐσίαν σοφίαν κυρίως καὶ ὧν καὶ λεγόμενος. Ἐν μόνον γνησίως τηρῆσαι θελήσωμεν, τὸ ἀγαπᾶν αὐτόν, καθὼς εἶπεν, ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ ψυχῆς, καὶ δυνάμεως, καὶ τὸν πλησίον ὡς ἑαυτούς· σπουδάζοντες πάντα τρόπον ἐπινοῆσαι (=15B_016=> πρὸς πέρας ἀγαγεῖν τὸ θεῖον τοῦτο διάταγμα· καὶ ὅλος πληρέστατος ἡμῖν κατὰ περιγραφὴν ὁ θεῖος κατῶρθωται

σκοπός^(α), ὡς ἂν ἀξίας ἢ τάξεως, βίου τε καί σχήματος ἔχωμεν· εἴτε ἄρχοντες, εἴτε ἀρχόμενοι, πλουτοῦντές τε καί πενόμενοι, καί ὑγιαίνοντες καί νοσοῦντες, καί ἄλλως πῶς τοῦ σώματος ἔχοντες· καί περί τῶν ἄλλων ὅσα πάντως ἡμῶν κατά διάθεσιν οὐχ ἔπεται τῇ θελήσει, μηδὸλως μεριμνήσωμεν. Τί γάρ πρὸς ἡμᾶς, τό μή καθεστῶς κατά φύσιν ἐξ ἀνάγκης, ἢ κατά γνώμην ἐκ τοῦ θέλειν ἡμέτερον; Καί τοῦτο τυχόν ἡμᾶς σκοπῆσαι βουλόμενος ὁ λόγος, διὰ θείας ἐντολῆς οὐ δέδωκεν ἡμῖν περί τούτου διάταξιν· ἵνα μή τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐγχειροῦντες παρά φύσιν, τῇ τοῦ θέλειν δυνάμει ψεκτῶς παραχρῶμεθα· καί τήν μὲν ἀσθενοῦσαν δείξωμεν, οὐκ ἔχουσαν τά μηδαμῶς ὑπ' αὐτὴν εἶναι δυνάμενα· τό δέ Θεόν βιαζώμεθα, νομίζοντες ἑαυτῶν εἶναι τήν τῆς προνοίας διοίκησιν, τήν σοφῶς τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν εἰς κόλασιν μὲν χρωμένῃ τῶν ἐφ' ἡμῖν κακῶν· ἐπίδοσιν δέ καί εὐτονον δρόμον τῶν ἐφ' ἡμῖν ἀγαθῶν.

Διαιροῦντες οὖν τῶν ἐφ' ἡμῖν τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, τὰ μὲν τῆς θείας ὑπάρχειν ὀλοσχερῶς προνοίας· τὰ δέ, μετὰ τῆς θείας προνοίας, καί τήν ἡμῶν κατά θέλησιν γνώμης εἶναι κατόρθωμα πιστεύσωμεν. Ἐφ' ἡμῖν οὖν ἐστίν, ἵνα ὡς ἐν ὄρω περιλαβῶν εἴπω πᾶν ὅτιπερ ἀρετῆς λόγῳ, ἢ τούναντίον κακίας τρόπῳ περιεχόμενον, κατά θέλησιν ἡμῶν τῇ γνώμῃ παρέπεται. Οὐκ ἐφ' ἡμῖν δέ ἐστίν, πᾶν ὅτιπερ τῆς οἰκείας ὑπάρξεως δημιουργόν τήν ἡμῶν οὐκ (=0369=) ἔχει προαίρεσιν· καί πᾶν μὲν κατά φύσιν ὑπάρχον ἀρετῆς καί κακίας ἐλεύθερον· τῇ δέ χρήσει τῶν ἐχόντων, τοῦτο ἢ ἐκεῖνο γινόμενον, ἢ φαινόμενον εἰπεῖν οἰκειότερον. Πάντα τοιγαροῦν τὰ ἐφ' ἡμῖν ἀγαθὰ μονώτατα, ὡς τῆς ἡμῶν σύν Θεῷ προαιρέσεως (≡15B_018⇒) ἔργα, καί τῆς ἡμῶν γνώμης ὑπάρχοντα πράγματα, θελήσωμέν τε σφοδρῶς καί περί πολλοῦ ποιησώμεθα· καί ἐσόμεθα τῆς θείας οὕτω γε χάριτος πῶλοι εὐπειθεῖς καί εὐήνιοι, ἐπιβαίνοντα τόν Λόγον δεχόμενοι, καί τόν δρόμον ἡμῖν εὐτάκτως κατορθοῦντα τῶν ἀρετῶν. Τά δέ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ὡς οὐκ ὄντα δι' ἑαυτά κατά φύσιν κακία ἢ ἀρετή, ἀλλ' ὄργανα προαιρέσεως, τοῦ ἐφ' ἡμῖν λόγου κεκρυμμένην τήν ὄρμην εἰς τό φανερόν ἄγοντα, μή θελήσωμεν ὅλως· ἵνα μή τήν κατά φύσιν τοῦ θέλειν τῇ παραχρήσει διαφθείρωμεν δύναμιν, βουλομένην ἐπιλαβέσθαι τῶν ἀμηχάνων, καί ὑπ' αὐτῆς κατορθοῦσθαι μή δυναμένων. Ἀλλά πιστεύσωμεν αὐτά τῷ Θεῷ, καί δεξώμεθα μετ' εὐχαριστίας πᾶσαν καιρῶν τε καί πραγμάτων μεταβολήν, κατά τήν σωτήριον τοῦ Θεοῦ βούλησιν συμφερόντως ἡμῖν γινομένην· ὥστε μή μόνον διὰ τῶν αὐτῶν, ἀλλά καί τῶν οὐ τῶν αὐτῶν ὡσαύτως, καί διὰ τῶν ἀνωμάτων ὁμαλῶς ἡμῖν τό καλόν κατορθωθῆναι τῆς ἀρετῆς. Οὐδεὶς γάρ τῆς ἀγαθῆς ἐλπίδος ἐκπίπτει ποτέ, παραχωρῶν καί ἐμπιστεύων τῷ Θεῷ τήν ἐπ' αὐτῷ τῶν οὐκ ἐπ' αὐτῷ διοίκησιν τε καί πρόνοιαν. Καί ἀληθῆς ὁ φήσας πού τῶν ἑαυτοῦ λόγων Σοφός· Ἐμβλέψατε εἰς τάς ἀρχαίας γενεάς, καί ἴδετε τίς ἐπίστευσε Κυρίῳ καί κατησχύνθη· ἢ τίς ἐπικαλέσατο αὐτόν, καί ὑπερεῖδεν αὐτόν;

Ἐπειδή ταῦτα τοῦτον ἔχει τόν τρόπον, καθὼς ἔδειξε σύν ἀληθείᾳ τρέχων ὁ λόγος· καί τήν τῶν θελητῶν καί οὐ θελητῶν ιδιότητα παρέστησε σαφῶς, ἀλλήλων διακρίνας ὀρισμῶ τά μή φυρόμενα· μήτε ἀφαιρουμένης ἡμῶν τῆς ἀρχῆς, ὡς καλοῦ τινος στέρησιν ὑπομένοντες, ἀντιποιηθῶμεν· οὔτε γάρ ἔπεται πάντως ἡμῖν ἡ ἀρχή θελήσασιν, τοῦ ἐφ' ἡμῖν λόγου πόρρω τυγχάνουσα· ὡσπερ οὐδέ πλοῦτος καί ὑγεία, οὐδ' ὅσα τῶν ἐν μέσῳ κειμένων δι' ἡμῶν μορφοῦται πρὸς ἀρετὴν ἢ κακίαν· μήτ' αὖ πάλιν διδομένην ὡς κακόν τι παντελῶς ταύτην ἀπωσώμεθα, δυναμένην (≡15B_020⇒) τυχόν ἀρετῆς ὄργανον εἶναι τοῖς φιλοθέοις· καί πάντα προσφέρειν Θεῷ διὰ πάσης σπουδῆς πρὸς τοῖς ἐπ' αὐτοῖς ἅπασιν, καί τὰ οὐκ ἐπ' αὐτοῖς κατ' οἰκονομίαν συμβαίνειν αὐτοῖς συγχωρούμενα, προηρημένοις. εἰκότως ἐστίν. Ὡν γάρ ἄνευ καλοί τε καί ἐνάρετοι γίνεσθαι τε καί εἶναι καί διαμένειν· Τό γάρ μή δι' ἑαυτόν κατά φύσιν τυχόν καλόν ἢ κακόν, οὔτε ἐραστόν οὔτε φευκτόν δυνάμεθα· καί πάλιν κακοί καί

πάσης ἀρετῆς ἔρημοι, τούτων οὐκ ἀναγκαία πάντως ἡμῖν καθοτιοῦν ἢ κτήσις· οὔτε μὴν ἢ ἀκτησία, πρὸς γένεσιν καλοῦ τινος ἢ κακοῦ καὶ συντήρησιν. Ἐπεὶ καὶ δυναστείας καὶ πλούτου καὶ (=0372=) ὑγείας τινές ἐστερημένοι, πολλοὺς ἀγαθῶν αἰώνιων ἐκτήσαντο θησαυρούς· ἕτεροι δὲ τούναντίον, δυναστείαν καὶ πλοῦτον καὶ ὑγίαν ἔχοντες, πάντων τῶν θείων ἀγαθῶν κατ' οἰκείαν γνώμην γεγόνασιν ἔκπτωτοι. Καὶ μαρτυροῦσιν ὃ τε πτωχὸς Λάζαρος, καὶ ὁ κατ' αὐτόν πλούσιος. Ὁ μὲν πάσης ὑλικῆς δυναστείας, ὑγείας τε καὶ περιουσίας ἐστερημένος, τὴν ἐν κόλποις Ἀβραάμ δεχόμενος μακαρίαν ἀνάπαυσιν· ὁ δὲ τούτων τῶν ὑλικῶν εἰς ἄκρον ὑπάρχων κατάκομος, εἰργόμενος ἀπὸ τῶν ὀσίων τῷ χάσματι, καὶ τό κολαστικόν πῦρ ἔχειν μερίδα κατακρινόμενος. Καὶ πάλιν Δαβὶδ καὶ Ἰώβ, οἱ μεγάλοι τῆς ἀληθείας ἀγωνισταί, δι' ἀμφοτέρων τῶν βίων τῶν ἀλλήλων κατὰ διάμετρον ἀντιπαθῶς ἀπωκισμένων δοκιμασθέντες, τὴν ἀρετὴν διεσώσαντο διὰ τῶν ἐναντίων ἀξάνουσαν. Οὐ γάρ ἐστι πλούτου καὶ ὑγείας καὶ δυναστείας ἔργον· οὐδ' αὖ πάλιν τῆς τούτοις ἀντικειμένης μοίρας ἢ ἀρετῆς, ἴνα πάθη πρὸς τὰ ἐναντία μεταβολήν, συναλλοιωθεῖσα τοῖς πράγμασιν· ἀλλὰ διαθέσεως θείας, καὶ γνώμης εἰς ἄκρον τῷ καλῷ πεποιωμένης, καὶ κατὰ Θεὸν ἀμεταβόλως πεπηγυίας, καὶ τὴν οἰκείαν ἐν τοῖς ἐναντίοις ἀπαράλλακτον φυλαττοῦσης ταυτότητα.

Διδομένην τοίνυν τὴν ἀρχὴν στέρξωμεν, καὶ ὡς τῆς κατ' (=15B_022=> ἀρετὴν ἡμῖν παρά Θεοῦ δοθεῖσαν ἐπικουρίας ὄργανον καταδεξώμεθα. Καὶ πάλιν ἀφαιρουμένην αὐτὴν μὴ ζητήσωμεν, ὡς μέγα φοβερᾶς ἀχθηδόνας βάρους ἀποτιθέμενοι, καὶ τὸν ἐφ' ἡμῖν τῆς Προνοίας σκοπὸν ἀποκαλύπτουσαν, τῆς τό συμφέρον ἐκάστω φιλανθρώπως οἰκονομοῦσης· Μὴ ζῆτει, γάρ, φησὶν ὁ Σοφός, γενέσθαι κριτῆς, μὴ οὐκ ἰσχύσης ἐξᾶραι ἀδικίας· μὴ ποτε εὐλαβηθῆς ἀπὸ προσώπου δυνάστου, καὶ θήσεις σκάνδαλον ἐν εὐθύτητί σου· καὶ ἀμάρτης εἰς πλῆθος πόλεως, καὶ καταβάλης ἑαυτὸν ἐν ὄχλῳ, καὶ καταδεσμεύσης δις ἀμαρτίαν. Πλήν γε ὅτι εἰ κακὰ τούτων φανῆναι θελήσειας, εὐλογημένε, οὐδενός ἔλαττον ἦλθες τῶν κατὰ σέ. Οἱ γάρ ὀφθαλμοὶ Κυρίου, καθὼς ὁ αὐτός ἔφη Σοφός, ἐπέβλεψαν ἐπὶ σέ εἰς ἀγαθὰ, καὶ ἀνῶρθωσέ σε ἐκ ταπεινώσεώς σου, καὶ ἀνύψωσε τὴν κεφαλὴν σου, καὶ ἀπεθαύμασάν σε πολλοί, καὶ διηγοῦνται λαοῖς τε καὶ ἔθνεσι τὰς ἀρετάς σου. Καὶ ὁ περὶ τῶν ἀποστόλων διὰ τοῦ μεγάλου Δαβὶδ τό ἅγιον Πνεῦμα προανεφώνησεν· Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος τῶν κατορθωμάτων σου, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τῶν σῶν ἀρετῶν εὐώδης ἦλθε διάδοσις. Οὐ γάρ ἔφαγες τὸν ἄρτον σου μόνος, ἀλλ' ὀρφανοῖς ἐξ αὐτοῦ πλουσίως μετέδωκας, καὶ ἐκ νεότητος αὐτῶν ἐξέτρεψας αὐτούς ὡς πατήρ, καὶ ἐκ γαστρὸς μητρὸς (=0373=) αὐτῶν ἐπὶ δικαιοσύνην ὠδηγήσας. Οὐχ ὑπερεῖδες γυμνοὺς ἀπολλυμένους, καὶ οὐκ ἠμφίασας· ἀδύνατοι δὲ πάντες ἠύλόγησάν σε· τοὺς γάρ ὠμους αὐτῶν ἐθέρμανας ἀπὸ κουρᾶς ἀμνῶν σου. Οὐκ ἔταξας τό χρυσίον σου εἰς τὸν χοῦν σου, τουτέστιν εἰς ἀπόλαυσιν τῆς σαρκὸς σου· ἀλλ' ἐν οὐρανῷ πάντα τὸν πλοῦτόν σου προέπεμψας, εἰς ἐτοιμασίαν τῶν τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν. Οὐκ ἠπατήθης πλοῦτῳ φθειρομένῳ, καὶ ῥέοντι αὐτῷ οὐ προσέθηκας καρδίαν. Γελοιασταῖς οὐ συνηυλίσθης, ὧν ὁ βίος ἐστὶν αἰσχύνη, καὶ ἡ ζωὴ κηλίδων πεπλήρωται. Οὐκ ἐσπούδασεν ὁ ποῦς σου εἰς δόλον· οὐδέ ἐπεχάρης πτώματι ἐχθρῶν, καὶ εἶπεν (=15B_024=> ἡ καρδία σου. Εὐγε. Οὐκ ἐστέναξεν ἡ γῆ ἐπὶ σοί· οὐ γάρ ἔφαγες μόνος τὴν ἰσχύν αὐτῆς ἄνευ τιμῆς, οὐδέ ψυχὰς κυρίων αὐτῆς ἐξέθλιψας. Ἀπὸ δώρων ἀδίκων τὰς χεῖρας συνέστειλας· διέσωσας δὲ πτωχόν ἐκ χειρὸς δυνάστου, καὶ ἔκλαυσας ἐπὶ παντὶ ἀδυνάτῳ· καὶ ἰδὼν ἄνδρα ἐν ἀνάγκαις, ἐστέναξας. Ὀρφανοῖς οἷς οὐκ ἦν βοηθὸς ἐβοήθησας· στόματα δὲ χηρῶν ἠύλόγησάν σε. Δικαιοσύνην γάρ ἐνδύσω, καὶ ἠμφιάσω κριμα εὐθές, ἴσα διπλοῖδι. Ὀφθαλμὸς ἐγένου τυφλῶν, ποῦς δὲ χωλῶν, καὶ πατήρ ἀδυνάτων. Μύλας ἀδίκων συνέτριψας, καὶ ἐκ μέσου τῶν ὀδόντων

αὐτῶν ἐξέσπασας ἄρπαγμα. Καί συνελόντα φάναι, πεινῶντας διατρέφεις, καί διψῶντας ποτίζεις, καί ξένους περιστέλλεις, καί γυμνοὺς περιβάλλεις, καί ἀσθενοῦντας ἐπισκέπτη, καί τοῖς ἐν φυλακαῖς διακονεῖς· μᾶλλον δέ, Θεῶ διὰ πάντων τούτων εὐαρεστεῖς· δι' ὃν πᾶσι τούτοις προθύμως ἐπαρκεῖν, πάντων ἐπιδοξότερον ἔκρινας. Διὰ τοῦτό σε δικαίως ἐφύλαξεν ὁ Θεός, καί ὁ λύχνος αὐτοῦ λάμπει ὑπὲρ κεφαλῆς σου· τουτέστιν, ὁ νόμος τῶν ἐντολῶν τῇ πράξει τῶν ἀρετῶν ἐπὶ σοὶ πᾶσι λαμπρῶς διαφαίνεται· καί τῷ φωτὶ αὐτοῦ πορεύῃ ἐν σκότει· τουτέστι, τῇ γνώσει τῆς τῶν ὄντων εὐσεβοῦς θεωρίας, τὴν ἀπάτην τοῦ αἰῶνος τούτου καί τὴν ἄγνοιαν ἀβλαβῶς διοδεύεις, πρὸς τὸ ἄσκιον φῶς ἐπειγόμενος. Σοὶ γάρ μόνῳ κατὰ ἀλήθειαν ὑπῆρξε παρά πάντας ἀνθρώπους, ἡγαπημένε, τῷ τῆς ἀρχῆς ὄγκῳ μὴ διαφθεῖραι τὴν ἀρετὴν, μηδὲ τῷ χρυσῷ τόν τοῦ Χριστοῦ καθοτιοῦν ὑποκλῖναι νόμον· ἀλλὰ τοσοῦτον τῇ ἀρετῇ δουλώσαι τὴν ἐξουσίαν, ὥστε καί ἀπὸ μόνον ἀρετῆς τέ φημι καί λόγου, γνωρίζεσθαι· καί πᾶσι πανταχοῦ γενέσθαι διὰ τὸ κλέος τῆς δικαιοσύνης ἐξάκουστον.

Εἰ δέ τὸ κατὰ σάρκα δυσπαθές ὡς εἰκός παραιτούμενοι, τὴν ταύτης νομίζομεν περιποιεῖσθαι διὰ τῆς ἐξουσίας εὐπάθειαν, γνῶμεν, ὡς τὴν μὲν εὐπάθειαν τῆς σαρκός, θείας ἐντολῆς ἐφεῦρε (≡15B_026⇒) τῷ βίῳ παράβασις, καί ἄνθρωπος τῶν αἰωνίων τὰ πρόσκαιρα προτιμήσας εἰσήγαγε· τὴν δέ τῆς σαρκός δυσπάθειαν, θείας ἐντολῆς τήρησις, καί Θεός διὰ τοῦτο γενόμενος ἄνθρωπος δι' ἑαυτοῦ παρέδειξέ τε καί ἐνομοθέτησε· καί τὴν μὲν εἶναι τῆς τοῦ παραδείσου καί τῶν ἐκεῖσε ἀγαθῶν τοῖς ἀνθρώποις ἀποξενώσεως αἰτίαν· τὴν δέ τῆς εἰς τὸν παράδεισον ἐπαναγωγῆς, καί τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναλήψεως· καί τὸ δὴ πάντων θαυμασιώτερον (=0376=) τῆς πρὸς Θεὸν οἰκειώσεως πρόξενον. Καί διὰ τοῦτο τῆς μὲν σαρκικῆς δυσπαθείας, ὡς θείας ὀργάνου χάριτος ὑπαρχούσης, μέχρι πάντως ἀνθεξώμεθα, μὴ συμμεταβαλλόμενοι τοῖς καιροῖς καί τοῖς πράγμασι· τῆς δέ τῆς σαρκός εὐπαθείας παντελῶς ἀλογήσωμεν, ὡς ἀποπτύστου, καί πάντως λυθησομένης, καί πεισομένης τὸ ἑαυτῆς, καί τούς ἰδίους ὄρους οὐχ ὑπερβαινούσης, ὡς τὸ θεῖον ἔφη τοῦ Χριστοῦ στόμα Γρηγόριος· καί ὡς πάντων τῶν τῆς ψυχῆς στιγμάτων ποιητικῆς· ἵνα ὅλοι γενώμεθα τοῦ Θεοῦ καί μόνου, διὰ πάντων τῶν τε ψυχικῶν καί σωματικῶν κινήματων, τὰς θείας αὐγάς ἀπαστρέπτοντες. Καί ἀπλῶς εἰπεῖν, ὄλου Θεοῦ χωρητικοί, καί ὄλοι δι' ὄλου θεοὶ κατὰ χάριν γενώμεθα· τοσοῦτον, ὥστε ἄλλον αὐτὸν ἡμᾶς εἶναι διὰ πάντων νομίζεσθαι· χωρὶς τῆς πρὸς αὐτὸν κατ' οὐσίαν ταυτότητος· τοῦτο γάρ ἡ τελείωσις, μηδὲν τὸ παράπαν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς τοῦ αἰῶνος τούτου γνώρισμα φέροντες· ἵνα μὴ δι' ἐκεῖνο κατὰ τι στέρησις ἡμῖν τῆς θείας ἕξεως γένηται, καί πικρῶς μὲν ὀδυνηθῶμεν ἐπὶ τῷ μῶμῳ τῆς ἀληθοῦς ἀρτιότητος· τῆς δέ διορθώσεως τὰς ἀφορμάς οὐχ εὐρήσωμεν.

Τοῦ αἰῶνος ἡμῖν ἀπογενομένου τῶν πράξεων, οὐδὲν μένει τὸ σύνολον τῶν παρόντων ὡς ἔχει νῦν, σχήματός τε καί θέσεως, οὐδὲν τῶν ὀρωμένων τὸ πιστόν ἔχει τοῖς κεκτημένοις, καί ἄπτωτον. Οὐδὲν διαρκῶς ἔστηκε τοῖς ἡττημένοις αὐτῷ προσδιαμένον ἀκίνητον· οὐ δόξα, οὐ πλοῦτος, οὐ δυναστεία, οὐχ ὑγεία, (≡15B_028⇒) οὐκ ἀδοξία, οὐ πενία, οὐ δουλεία, οὐ νόσος, οὐ κάλλος, οὐ νεότης, οὐ περιφανεῖα, οὐκ ἀμορφία, οὐ γῆρας οὐ δυσγένεια· πάντα παρέρχεται, πάντα μαραίνεται, πάντα σκιᾶς δίκην ἀφανίζεται τὰ ἀνθρώπινα, καί πομφόλυγος εὐδιαπνευστότερός ἐστι, πᾶς ὁ τῆς ἀνθρωπίνης συναστείας ὄγκος. Πᾶς γάρ ἄνθρωπος, φησί, χόρτος, καί πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καί τὸ ἄνθος ἐξέπεσε. Πάντα γάρ ὡς ἀληθῶς τὰ ἀνθρώπινα, συνημμένην ἔχει κατὰ δύναμιν τὴν φθοράν τῇ γενέσει· πολλάκις δέ καί προηγουμένην ἐπ' ἐνίων τῆς γενέσεως τὴν φθοράν· ὡς δύνασθαι κλαπῆναι τῇ κατὰ τὸ αὐτὸ τῶν ἄκρων πρὸς ἄλληλα συνόδῳ τὸ μέσον⁽⁶⁾,

καί δι' ἀμφοῖν θεωρούμενον· καί τοῦτο σοφῶς τῆς προνοίας μηχανωμένης, ἵνα γένηται πρός τήν τῶν αἰωνίων πίστωσιν ὁ τῶν ἀλλοιουμένων λόγος παιδαγωγία. Πάντα μεταβάλλει εἰς ἄλληλα, καί περιτρέπεται ἕκαστον ἐκάστῳ· καί δι' ἀλλήλων μᾶλλον κυροῦσιν ἑαυτῶν τήν φθοράν ἢ τήν γένεσιν.

Μή τοίνυν ἐνδῆσωμεν τοῖς ἐπικαίροις τήν μή φθειρομένην ψυχὴν· μηδέ βαρήσωμεν τόν νοῦν κατασπῶντες πρός γῆν τῇ φροντίδι τῶν ὑλικῶν, ὕλης ὄντα κατά φύσιν ἐλεύθερον. Φυσικῶς ἀλλήλων διέλωμεν τῷ λόγῳ, τά μηδέποτε κατ' οὐσίαν ἀλλήλοις (=0377=) συμπίπτοντα· καί οὐδεὶς κόπος ἡμῖν περίεστιν ἐλκύσαι τῆς προσπαθείας τῶν φθειρομένων, τήν ἀσύνθετον καί μηδαμῶς διάλυσιν φύσεως ἐπιδέξασθαι δυναμένην ψυχὴν. Φύγωμεν Σόδομα· τήν περί τά αἰσθητά τῶν αἰσθήσεων πλάνην· λέγω καί σύγχυσιν, ἵνα φύγωμεν τόν ἐμπρησμόν· τήν τούτοις φημί πάντως διά πυρός ἐπομένην κόλασιν. Εἰς τό ὄρος σωθῶμεν, εἰς τό ὕψος δηλαδή τῆς κατά Θεόν πολιτείας, ἵνα μή συμπαραληφθῶμεν, οἱ μήπω τῶν αἰσθήσεων ὀλικῶς ἐξοικισθέντες, κἄν ἀργεῖν δοκῶμεν κατά τόν μακάριον Λώτ ἀπό κακίας⁽²⁾, τῷ μή συνεργάζεσθαι (≡15B_030⇒) τοῖς Σοδομίταις τά ὅμοια· τουτέστι, τοῖς διά τῶν αἰσθήσεων πάθει, τά πρόσφορα πάθει. Παραδράμωμεν ὄση δύναμις τά παρατρέχοντα, καί κρατεῖσθαι μέν παρ' ἡμῶν οὐδαμῶς δυνάμενα, αὐτήν ἔχοντα φύσιν τήν παροδικήν ρεῦσιν ὑπόστασιν· μόνην δέ ἡμῖν ἀναφυέντα τήν ἐπ' αὐτοῖς τῆς ψυχῆς κακῶς ἐστιγμένην διάθεσιν, δι' ἣν πᾶσα μέλλει τοῖς κατακρίτοις ἐπανατείνεσθαι βάσανος. Ἀφῶμεν πάντα προθύμως, ἢ Θεῷ διά τῶν δεομένων προχρήσωμεν, ὧν ἐξ ἀνάγκης φυσικῶς ἡμῖν παρέπεται στέρησις. Ἀφῶμεν γνωμικῶς κατά θέλησιν, τά φυσικῶς κατ' ἀνάγκης ἀφιέντά τε καί ἀφιέμενα. Μή ποιήσωμεν τοῖς γινομένοις τε καί ἀπογινομένοις διά ἀλογίστου σχέσεως κάτοχον, τήν τόν Ποιητήν ἑαυτῆς φυσικῶς εἰκονίζουσαν ψυχὴν· τήν μηδέποτε μετά τό γενέσθαι πέρας τοῦ λαμβάνουσαν, καί ἀεὶ ζητεῖν τόν Θεόν διά πάντων, καί πρός αὐτόν ἐπείγεσθαι προστεταγμένην. Μή θελήσωμεν ἔχειν ἄπερ κρατεῖν οὐ δυνάμεθα· μήτε μήν ὡς αἰώνιοις προστεθῶμεν τοῖς πάντως παρερχομένοις. Παράγει γάρ τό σχῆμα τοῦ αἰῶνος τούτου, καθὼς εἶπεν ὁ Ἅγιος· καί Ὁ οὐρανός, καί ἡ γῆ παρελεύσεται, καθὼς εἶρηκεν ὁ τοῦ Ἁγίου Θεός· καί δεχόμεθα τήν θείαν ἀψευδῶς ἀπόφασιν, καί φθάνωμεν τῇ πίστει τοῦ λόγου τήν δύναμιν, καί πιστούμεθα δι' ἀποδείξεως ἑναργοῦς τῶν λεγομένων τήν ἔκβασιν. Οὕτινος γάρ τά μέρη φθοραῖς καί ἀλλοιώσεσιν ὑπόκειται, καθὼς τις τῶν ἡμετέρων ἔφη σοφός, τούτου καί τό πᾶν δηλονότι, κἄν μήπω δι' ἐνεργείας ἐφέστηκεν ὁ καιρός, ἐν ᾧ ταῦτα, τό πᾶν ὑποσίσταται· ἐπεὶ καί πᾶς ἄνθρωπος ἐξ ὧν πάσχει καθ' ἐκάστην ἡμέραν, φυσικῶς οἶδε τεθνήξασθαι, κἄν μήπω πάρεστι διά τῶν πραγμάτων ὁ θάνατος.

Γενώμεθα τοίνυν ἑαυτῶν, καί τοῦ Θεοῦ· μᾶλλον δέ μόνου Θεοῦ, ἀλλά μή τῆς σαρκός ὅλως καί τοῦ κόσμου. Ἐτοιμασθῶμεν τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τόν Θεόν ἡμῶν κατά τό γεγραμμένον· (≡15B_032⇒) Ἐτοιμάζου, τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τόν Θεόν σου, Ἰσραήλ· ὄπερ ἐστί, καθαρθῶμεν τῶν κακῶν στιγμάτων καί μολυσμῶν, ἀποβαλόντες ἑαυτῶν καί αὐτάς ψιλὰς τῶν παθῶν, κατά τό δυνατόν, τάς φαντασίας. Οὕτω γάρ ἀληθῶς ἐτοιμάζεται πᾶς ἐτοιμάζεσθαι θέλων καλῶς· ἵνα δεξώμεθα διά τῶν (=0380=) ἀρετῶν, ὡς διά τινῶν θείων χρωμάτων τήν ἀκριβῆ πρός Θεόν ἀξομοίωσιν. Οὕτω γάρ ἐπικαλεῖται δεόντως, ὁ τόν Θεόν πῶς ἐπικαλεῖσθαι χρή μή ἀγνωῶν· ἐτοιμασία γάρ ἐστί, κατ' ἐμέ φάναι, τῶν παθῶν ἀλλοτριώσις· ἐπίκλησις δε, ἡ γνησία διά τῶν ἀρετῶν πρός Θεόν οἰκειώσις. Ἡ πάλιν, ἐτοιμασία ἐστίν, ἡ διά τῶν ἀρετῶν τοῖς ἀξίοις ἐγγινομένη λαμπρότης· ἐπίκλησις δέ, ἡ διά γνώσεως ἀληθοῦς ὑποδοχή τῆς θεοποιουῦ χάριτος. Οὕτω γάρ ἂν λευκά διά παντός τά ἱμάτια ἔχειν δυνησόμεθα, κατά τό γεγραμμένον· τουτέστι φαιδρούς τούς διά τῶν ἀρετῶν τρόπους· καί διαφανεῖς, καί

μηδέν σκότους τεκμήριον ἔχοντας. Καί ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἀγαλλιάσεται ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ Σωτῆρι ἡμῶν· χαίρουσα ἐπὶ τε τῇ ἀπεκδύσει τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, τοῦ φθειρομένου κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης· καί τῇ ἐπενδύσει τοῦ ναοῦ τοῦ κατὰ Θεόν κτισθέντος ἐν πνεύματι. Ἐνδύσει γάρ ἡμᾶς ὁ Θεός ἡμῶν ἱμάτιον σωτηρίου, καί χιτῶνα εὐφροσύνης· τουτέστι τὴν ἐκτικὴν κατ' ἦθος διὰ τῶν ἀρετῶν φιλόσοφον πρᾶξιν, καί τὴν ἄπταιστον ἐν πνεύματι γνωστικὴν θεωρίαν, ἵνα καί τῶν μελλόντων τοῦ θείου καί ἀκηράτου νυμφῶνος ἀρχικῶν ἀπολαύσωμεν ἀγαθῶν. Ἐπὶ τούτοις πᾶσιν ἀκριβῶς σκοποῦντες πῶς περιπατοῦμεν, καί τί περὶ ἑαυτῶν βουλευόμεθα· πολλοὺς γινώσκοντες τοῖς παρ' ἡμῶν γινομένοις ἀοράτους παρίστασθαι μάρτυρας, οὐκ εἰς τὸ φαινόμενον βλέποντας μόνον, ἀλλ' εἰς αὐτάς παρακύπτοντας τὰς ψυχάς, καί τὸ κρυπτόν, διελέγχοντας τῆς καρδίας.

Πολλοὶ γάρ, ὡς ἀληθῶς, χοροὶ πανταχόθεν ἀγγελικῶν Δυνάμεων ἡμᾶς περιεστήκασιν, τὰ γινόμενά τε καί λεγόμενα παρ' (≡15B_034≡) ἡμῶν, καί νοούμενα, μέχρι καί ψιλῆς ἐνθυμήσεως, δι' ἀκριβείας πάσης ἐν οὐρανῷ καταγράφοντες, πρὸς ἔλεγχον ἡμῶν ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· ὅτε πᾶσα τῶν ὀρατῶν ἢ κτίσις κλονουμένη κατ' ἔπειξιν ἄφατον πρὸς τὴν οἰκειάν ὠθεῖται συντέλειαν· καί οὐρανός καί γῆ ῥοιζηδὸν παρελεύσονται· καί τὰ διὰ μέσου στοιχεῖα καυσούμενα λυθήσεται· καί ἔσται οὐρανός καινός καί γῆ καινὴ, καί τὰ ἐπὶ τούτοις. Ἦνίκα θρόνοι προτίθενται, καί Παλαιός ἡμερῶν προκαθέζεται, καί βίβλοι ἀνοίγονται, τῶν ἡμετέρων ἔργων τε καί λόγων καί νοημάτων τὰ ἔγγραφα πιστῶν τε καί ἀνοθεύτως ἔχουσαι· χίλιαί τε χιλιάδες ἀγγέλων λειτουργοῦσιν αὐτῷ, καί μυρία μυριάδες αὐτῷ παρεστήκασιν· καί ἀπειλή φρικώδης αἰθομένου (καιομένου) πυρός πανταχοῦ διατρέχουσα, καί τὰ κύκλω πάντα περιλαμβάνουσα, καί ὄρη ὡσεὶ κηρὸν ἐκτίκουσα. Ποταμός γάρ πυρός, φησίν, εἴλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Ἦνίκα τάρταρος, καί βόθρος ἀχανής καί ἀνείκαστος, καί σκότος ἐξώτερον, καί σκώληξ ἀκοίμητος ἀναδειχθῶσι παρόντα· καί ἐπ' αὐτοῖς φόβος εἰσθήκει διὰ πάντων μετέωρος ἐκδεχομένων τὴν ἔκβασιν· (=0381=) καί ὀργῆς ἄγγελοι κολαστικὸν πῦρ ἀποστίλβοντες, πῦρ δέ βλέποντες, καί πῦρ ἀναπνέοντες, ἔτοιμοι πρὸς πᾶσαν ἐκδίκησιν πάσης παρανομίας ἐστήκασιν. Πᾶσά τε πρὸς τούτοις κτίσις ἐπίγειός τε καί ἐπουράνιος, ὅση τε ἐν ἀγγέλοις, καί ταῖς ὑπὲρ ἀγγέλους δυνάμεσι, καί ὅση ἀνθρώποις, παρίσταται μετὰ τρόμου τὴν φοβερὰν τῆς θείας βουλῆς ἐκδεχομένη φανέρωσιν· ἐφ' ὧν ἀπάντων, αἱ πάντων ἡμῶν ἀναγνωσθήσονται πράξεις, καί τῶν κρυπτῶν ἢ γύμνωσις γενήσεται· ὥστε πάντας οὕτως γινώσκειν ἀλλήλων τὰς ἀμαρτίας, ὡς ἕκαστος τὰς ἑαυτοῦ, τὴν βίβλον ἀπλανῶς ἀναγινώσκων τῆς ἑαυτοῦ συνειδήσεως. Ἐλέγξω γάρ σε, φησί, καί παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἀμαρτίας σου. Καί πάλιν· Κυκλώσει αὐτοὺς τὰ διαβούλια αὐτῶν.

Καί ἰδοὺ ἄνθρωπος καί τὸ ἔργον αὐτοῦ, καί δικαστὴς ἀπαραλόγιστος, παρισταμένην ἔχων τὴν φοβερὰν καί μεγαλοπρεπῆ (≡15B_036≡) τῶν οὐρανίων ταγμάτων δύναμιν, ὑψηλὸς προκαθέζεται, πᾶσαν ἀπαστράπτων δικαιοσύνην, καί ἐκάστῳ δι' ἀποφάσεως ἀληθοῦς καί δικαίας ἀπονέμων τὰ πρὸς ἀξίαν· τοῖς μὲν ἐκ δεξιῶν διὰ τὰς καλὰς πράξεις σταθεῖσιν, μελιχίως τὴν ἡτοιμασμένην ἀπὸ καταβολῆς κόσμου τῶν οὐρανῶν βασιλείαν διδούς· τοὺς δὲ τὴν ἐξ εὐωνύμων διὰ τὴν ἐρημίαν τῶν ἀγαθῶν ἔργων στάσιν λαχόντας, εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καί τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, μετ' ὀργῆς ἀπωθούμενος. Τίς ἐκεῖνο τὸ πῦρ ἐνέγκει μαινόμενον; Τίς οὐ καταπτήσει τὸ ξένον ἐκείνου τοῦ σκώληκος θέαμα; Τίς τοῦ σκότους ἐκείνου τοῦ ἐξωτέρου τὸ ταχύ τε ὁμοῦ καί βαρὺ φέρειν δυνήσεται; Τίς μυκώμενον τὸ τάρταρον, καί ἐκ πυθμένος αὐτῷ συναναβρασομένην τὴν ἄβυσσον ὑποστήσεται; Τίς τῶν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων

ἀγγέλων τό δριμύ τε καί βλοσυρόν τοῦ βλέμματος, καί τοῦ προσώπου τό κατηφές οὐχ ὑποτρέμει δονούμενος; Τίς τό πάντων δεινότερον τῶν κακῶν, τήν ἀποστροφήν τοῦ προσώπου τοῦ φύσει πράου καί φιλανθρώπου Θεοῦ καί οἰκτείρμονος οὐ φοβηθήσεται, ᾧ πᾶσα κτίσις συναποστρέφεται τε καί συμβδελύττεται, τούς διά φιλαπεχθήμονα γνώμην ἑαυτοῦς τοσοῦτοις κακοῖς περιπείραντας, ἀγανακτοῦσα κατ' αὐτῶν ἐνδίκως, ὡς τοιοῦτον ἑαυτοῖς φανῆναι τόν φύσει τε καί μόνον φιλάνθρωπον Θεόν βιασαμένων; Τίς τήν κατά συνείδησιν ἀπέραντον αἰσχύνην ἔσεσθαι μέλλουσιν ἐπί τῇ φανερώσει τῶν κρυπτῶν ὑποστήσεται; τίς τόν ἀσίγητον κλαυθμόν, καί τό πικρόν ἐκεῖνο καί ἀνόητον δάκρυον, καί τό βρυγμόν τῶν ὀδόντων, καί τούς κωκυτούς τῶν ἐν ταῖς βασάνοις πιεζομένων, ἢ τόν ἐκ τῆς μεταμελείας πόνον κατά μέσης αὐτῶν ἐπικείμενον τῆς καρδίας, καί διασμύχοντα δικαίως αὐτῶν τῆς ψυχῆς τόν πυθμένα, μετρήσαι δυνήσεται; Τίς τήν ἐγγινομένην αὐτοῖς στενοχωρίαν ἐκ τοῦ μή ἐλπίζειν προθεσίαν μεταποιήσεως, καί τέλος τῆς ἐπικειμένης κολάσεως, μηδέ τῆς πρὸς τό εὖ ζῆν ἄλλοις μεταβολῆς (=0384=) ἐκδέχεσθαι προσδοκίαν, ἐξειπεῖν ἐστίν (≡15B_038⇒) ἱκανός. Τελευταῖον γάρ καί μόνον, καί φοβερόν ἐκεῖνο καί δίκαιον ὡς ἀληθῶς ἐστίν τό κριτήριον, καί δίκαιον πλέον ἢ ὅσον ἐπιφοβόν, καί διά τοῦτο τυχόν φοβερώτερον, ὅτι καί δίκαιον· καί πάντας ἑαυτῷ κατά τήν δικαίαν τοῦ Θεοῦ ψῆφον τούς αἰῶνας ἐναποκλείειν. Τίς τάς οἰμωγὰς καί τούς στεναγμούς τούς ἐκ μέσης αὐτῶν προφερομένους τῆς καρδίας, καί αὐτῶν καθαπτομένους τῶν μυελῶν, καί πικρῶς τά σπλάχνα καταδάκνοντας ἐπί νοῦν λαβῶν, δακρύων ἐλεύθερος εἶναι δυνήσεται; Τίς τόν θρῆνον καί τόν ὀλοφυρμόν ἐνέγκῃ χωρίς ὀδύνης καί τῆς ἐπ' αὐτῇ κατηφείας, καί μεθ' οἷων προφερομένους τῶν ἐκ μεταμελείας λόγων, τῶν τε πρὸς ἑαυτόν ἐκάστου τῶν κολαζομένων, καί πάντων πρὸς ἅπαντας;

Τότε γάρ ἀληθῆς ἐπιγνώμων τῶν ἑαυτοῦ πταισμάτων καθέστηκεν ἕκαστος, ὅταν ἐφ' ἑαυτῶν γυμνά φανῶσι τά πράγματα, καί παντός καλύμματος ἀπάτης ἐλεύθερα. Δικαία ἡ κρίσις σου, ὁ Θεός· ἐκάλεις γάρ ἡμᾶς, καί οὐχ ὑπηκούομεν σου· λόγους δέ παρείχες ἡμῖν, καί οὐ προσείχομεν, ἀλλ' ἀκύρους ἐποιούμεν τάς σάς βουλάς· τοῖς δέ σοῖς λόγοις οὐ προσείχομεν. Τοιγαροῦν δικαίως ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς ἀπώλεια, καί ὄλεθρος, καί καταγιγῆς, καί θλίψις, καί πολιορκία· καί νῦν ἡμεῖς ἐπικαλούμεθά σε, καί οὐκ εἰσακούεις· ζητοῦμεν παρά σοῦ, καί οὐχ εὐρίσκομεν ἔλεος· οὐδέ γάρ ἡμεῖς εἰσηκούσαμεν σου τῶν λόγων· οὐδέ τῷ πλησίον ἐποιήσαμεν ἔλεος. Οἱ γάρ μισήσαντες σοφίαν, καί τόν φόβον Κυρίου μή προελόμενοι, μηδέ θελήσαντες Θεοῦ προσέχειν βουλαῖς, τοιοῦτους δρεπόμεθα τῶν οἰκείων σπερμάτων τούς καρπούς, καί τῆς ἑαυτῶν ἀνοίας ἐμπιπλώμεθα. Ἀπετύφλωσε γάρ ἡμᾶς ἡ ἀπάτη τοῦ βίου, καί οὐκ ἔγνωμεν μυστήρια Θεοῦ· οὐδέ μισθόν εἶναι τό σύνολον ἠλπίσαμεν ὀσιότητος. Διά τοῦτο τρίβοις ἀνομίας ἐνεπλήσθημεν, καί διωδεύσαμεν ἐρήμους ἀβάτους, δηλαδή θείας ἐπισκοπῆς, τήν δέ ὁδόν Κυρίου οὐκ ἔγνωμεν. Καί νῦν τί ὠφέλησεν ἡμᾶς ἡ ὑπερηφάνια, καί τί ὁ πλοῦτος μετά ἀλαζονείας συμβέβληται ἡμῖν; Παρήλθεν ἐκεῖνα πάντα, ὡς σκιά, καί ὡς ἀγγελία παρατρέχουσα, καί ὡς νῦν διερχομένη κυμαινόμενον ὕδωρ· (≡15B_040⇒) ἥς διαβάσης οὐκ ἔστιν ἵχνος εὐρεῖν, οὐδέ ἀτραπὸν τρόπεως αὐτῆς ἐν κύμασιν· ἢ ὡς ὀρνέου διαπτάντος ἀέρα, οὐθέν εὐρίσκεται τεκμήριον πορείας. Παρήλθεν ἐκεῖνα πάντα, τοῦτο τό πῦρ ἡμῖν ἀφέντα κληρονομίαν, εἰς πάντας διαμένουσιν τούς αἰῶνας.

Δικαία ἡ κρίσις σου, ὁ Θεός· τά αὐτά γάρ λέγοντες οὐδέποτε λοιπὸν παυσόμεθα· ἐκαλούμεθα, καί οὐχ ὑπηκούομεν· ἐνουθετούμεθα, καί οὐ προσείχομεν. Περί τούτων καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐδιδασκόμεθα τῶν δεινῶν, καί κατεφρονοῦμεν τῶν λεγομένων. Οὐκ ἐλύπει ἡμᾶς τότε κἄν μικρόν τά περὶ τούτων ῥήματα· ἐπεὶ οὐκ

ἄν νῦν σφοδρῶς οὕτως ἐλύπει τά πράγματα· λῆρος ἡμῖν ἐνομίζετο τά νῦν ἡμῶν συνέχοντα τὴν ζωὴν, τότε συχνῶς ἐπαδόμενα. Ὡ τῆς ῥαθυμίας! ὦ τῆς ἀπάτης! ὦ τῶν κακῶν (=0385=) βουλευμάτων! ὦ τῶν πονηρῶν συναλλαγμάτων! ὦ τοῦ θαύματος τῆς ἐπὶ τούτοις δικαίας τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμᾶς ἀποφάσεως! Πῶς ἐκάστου τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων εἵδους πρόσφορον ἡμῖν ἀντέδωκε βάσανον. Δι' οἰκτρὰν γάρ καὶ ἀπόπτυστον σαρκὸς ἡδονὴν, ταύτην ἔχειν τὴν φοβερὰν δικαίως κατεδικάσθημεν γέενναν. Τὸν ζόφον καὶ τὸ σκότος τοῦτο τὸ φρικτὸν οἰκεῖν κατεκρίθημεν, ἐπειδὴ περ ἡγαπήσαμεν πάντα τὰ αἰσχροῦ, καὶ θεάματα καὶ ἀκούσματα καὶ ῥήματα· καὶ πάντων ὁμοῦ τῶν θείων ἀγαθῶν, τὰ ἵπικὰ καὶ τὰ θέατρα καὶ τὰ κυνηγέσια προετιμήσαμεν· ἐν οἷς δαιμόνων ἐχόρευον ἡμεῖς, καὶ πᾶσα θεῖα δι' ἀγγέλων ἀπὴν ἐπισκοπὴ καὶ ἐπίγνωσις· ἔνθα τὸ μὲν σεμνὸν τῆς σωφροσύνης πολλοῖς καθυβρίζετο τρόποις· τὸ δὲ τῆς ἀκολασίας κακὸν τε καὶ βδελυρὸν περιφανῶς ἐσεμνύετο. Δικαίως τοῦ φωτός ἐστερήθημεν νῦν, ὅτι πρὸς δόξαν τοῦ πεπονηκότος Θεοῦ τὴν κτίσιν κατὰ τὴν πρόσκαιρον ἡμῶν ζωὴν οὐκ ἐθεασάμεθα· ἀλλ' ἐμολύναμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν καὶ τὰ ὦτα καὶ τὴν γλῶσσαν· μᾶλλον δὲ διὰ τούτων τὴν κατ' εἰκόνα Θεοῦ γεγεννημένην ψυχὴν πᾶσι τοῖς τῷ Θεῷ μισουμένοις θεάμασι τε καὶ ἀκροάμασι, καὶ ῥήμασι, καὶ ταῖς κατ' ἀλλήλων βασκανίαις ἐφθείραμεν. Εἰς δὲ τὸν τάρταρον κατερρίφημεν, (=15B_042=> πῆξει καὶ βυθῷ κατὰ ταυτὸν τρυχώμενοι δεινῶς· ἐπειδὴ τῆς μὲν ὑψηλῆς, καὶ τῶν ὑψηλῶν καὶ θείων προξένου ταπεινοφροσύνης προεκρίναμεν τὴν ὑπερηφανίαν· καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς στερρόν τε καὶ σύντονον διὰ τὴν τῆς σαρκὸς ὑπερβάλλουσαν θρύψιν τε καὶ διάχυσιν ἀπεωσάμεθα. Ποῦ νῦν ἡμῶν ἐστὶν ἡ ὑπερηφανία, καὶ ἡ δι' αὐτὴν ἀλαζών πρὸς πάντας διάθεσις, καὶ ἡ τῆς σαρκὸς βλακώδης καὶ εὐδιάχυτος θρύψις; Ὡ τῆς ἀβουλίας! Ἀντὶ γέλωτος ἀκρατοῦ, καὶ τοῦ ἀκολάστου ψόφου τῶν παρειῶν, ὁ βαρὺς οὗτος βρυγμὸς ἐστὶν ἡμῖν τῶν ὀδόντων. Τὴν τῶν θείων τε καὶ σωτηρίων λόγων ἀσκήσαι μάθησιν μὴ βουληθέντες, ἀλλὰ μέθης ἀμετρίαν τῆς διὰ λόγου θείας προτιμήσαντες αἰνέσεως, δεινῶς κολαζόμεθα νῦν, τῆς γλώσσης δίψῃ φοβερᾷ διακαιομένης. Ἄξιον δὲ καὶ τοῦ πρὸς τοὺς ἀδελφούς ἡμῶν μίσους, φθόνου τε καὶ δόλου καὶ ὑποκρίσεως, ἐξ ὧν καὶ δι' ὧν ὁ φόνος, λοιδορίας τε καὶ συκοφαντίας, καὶ μνησικακίας καὶ ψεύδους καὶ ἐπιπορκίας δρεπόμεθα καρπὸν, τοῦτον τὸν ἀκοίμητον σκώληκα, τὸ βάθος ἡμῶν τῆς ψυχῆς ἀκορέστως ἐσθίοντα. Ἐπειδὴ τῆς ἀγάπης τὸ εὐθὲς διαστρέψαντες, ἐσκολιώσαμεν τὴν καρδίαν, καὶ τῆς ἀληθείας τὸ ἀπαθὲς διαφθείραντες, αὐτὴν ἐσκαμβώσαμεν· κακὸν διὰ μίσους ἐκουσίου, ἀκούσιον ἑαυτοῖς δημιουργήσαντες σκώληκα, καὶ πονηροτέραν σκαμβότητα διὰ ψεύδους ὀρύξαντες, δ' ἦν τῷ Θεῷ εὐθεῖ καὶ ὀρθῷ οὐχ ἠνώθημεν. Αὐτὸς γάρ εἶπε διὰ τοῦ ἀγίου Δαβὶδ τοῦ προφήτου, Οὐκ ἐκολλήθη μοι καρδία σκαμβή.

Ἄξια τοιγαροῦν ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν μᾶλλον δὲ, τῆς οἰκειᾶς κατὰ πρόθεσιν διαθέσεως ἄξια κομιζόμεθα τὰ ἐπίχειρα· πυρὸς ἡδονῆς, πῦρ γεέννης· καὶ σκότους ἀγνοίας καὶ ἀπάτης προσκαίρου, (=0388=) σκότος αἰώνιον· καὶ σκώληκα κολαστικὸν καὶ ἀκοίμητον, σκώληκος τοῦ διὰ μίσους καὶ ψεύδους τὴν καρδίαν σκολιώσαντός τε καὶ σκαμβώσαντος· καὶ ψόφου παρειῶν ἀσελγοῦς καὶ βράσματος, ψόφον καὶ ὀδόντων βρυγμὸν· καὶ ὕψους ὑπερηφανίας ματαίας καὶ διαχύσεως, πτώσιν καὶ βάθος ἀχανές, (=15B_044=> καὶ στυγνότητα πτήξεως. Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἐκάστου τῶν ἐκουσίων ἡμῶν κακῶν, τὴν ἐκάστῳ πρόσφορον ἀκούσιον τιμωρίαν δικαίως ἀντιλαμβάνομεν. Ὡ τῆς ἐλεεινότητος ἡμῶν! Τί ἡμᾶς τοὺς ἀθλίους, μὴ κατασβέσαι τὸ πῦρ τῆς σαρκὸς διὰ νηστείας καὶ ἀγρυπνίας, καὶ τῶν τῶν θείων λόγων μελέτης, καλῶν ὄντων καὶ εὐμαρῶν τοῦ πυρὸς σβεστηρίων, καὶ μὴ τούτῳ νῦν τῷ πυρὶ τηγανίζεσθαι; Τί μὴ κατὰ φύσιν ὄραν τε καὶ ἀκούειν καὶ λαλεῖν, τοὺς

ὄφθαλμούς καί τά ὄττα καί τήν γλῶτταν εἰθίσασαμεν, ἵνα μή τοῦτον εἶχομεν νῦν τό ζόφον, καί τήν βαρυτάτην σιγήν· ἀλλά καί ἡμεῖς τοῦ φωτός καί τοῦ λόγου καί σοφίας τοῦ Θεοῦ μετά τῶν ἀγίων ἀπηλαύομεν, ὡς τῆς θείας γενόμενοι δόξης θεαταί καί ἀκουσταί καί ὑμνωδοί; Εἰ δι' ἀγάπης τόν ἐκούσιον τοῦ μίσους ἐνεκρώσαμεν σκώληκα, καί δι' ἀληθείας τό ψεῦδος ἠφανίσασαμεν, νῦν ἄν τούτου τοῦ καυστικοῦ καθειστήκαμεν ἐλεύθεροι σκώληκος, καί τῶν λοιπῶν ὅσα ἡμῶν νῦν συνέχει δεινά τήν ζωήν. Δικαία ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ. Οὐχ εὐρίσκομεν, ὅπερ μή ἐζητήσαμεν. Οὐκ ἀνοίγεται ἡμῖν ἡ θύρα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐπειδή τήν θύραν τῶν ἀρετῶν διά πράξεως οὐκ ἐκρούσαμεν· οὐ λαμβάνομεν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν τήν ἀπόλαυσιν, ἐπειδή δι' εὐχῆς τήν χάριν τῆς γνώσεως οὐκ ἠτήσαμεν. Οὐδένα γάρ τῶν θείων ἔσχομεν ἔρωτα, ἀλλά τοῖς γηϊνοῖς τόν νοῦν καταδήσαντες, πᾶσαν αὐτοῖς ἡμῶν συνεφθείραμεν τήν ζωήν. Κάκεινα μὲν πάντα καπνοῦ δίκην ἀφανισθέντα παρήλθεν, ὁ δέ τῆς ἐπ' αὐτοῖς δίκης λόγος μένει διά παντός ἀπαρόδευτος.

Καί ταῦτα μὲν ἐκεῖνοι, τῆς θείας δικαιοσύνης μεταμανθάνοντες ἐξ ὧν πάσχουσι τήν δύναμιν, ὡς τύπῳ περιλαβεῖν, ἀλλήλοις τυχόν διαλεχθήσονται· ἐγὼ δέ τίς γένομαι ὁ τάλας; Τίσιν ἐρειδόμενος πράξεσιν, ἐλπίσω τῆς φοβεράς ἐξαιρεθῆναι κατακρίσεως, πάσης ἀρετῆς καί γνώσεως, ὑπάρχων ἔρημος; Δέδοικα μή δεθεῖς χεῖρας καί πόδας, ρίψῳ εἰς γῆν γνοφεράν καί σκοτεινήν, εἰς γῆν σκότους αἰωνίου, ἔνθα οὐκ ἔστι φέγγος, οὐδέ ὄρᾳν ζωὴν βροτῶν· ὡς δήσας τοῖς πάθεσιν ἐκουσίως τάς πρακτικάς (≡15B_046⇒) τῆς ψυχῆς δυνάμεις, καί ἀπό τοῦ θείου δρόμου τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας κωλύσας τῆς ψυχῆς τά διαβήματα. Οἴμοι τῆς φοβεράς αἰσχύνης, τῆς μηδέποτε πέρας, (=0389=) ἐχούσης, εἰ μή μεταβαλῶν, τῶν πολλῶν μου κακῶν ἐλεύθερος γένομαι· Οἴμοι τοῦ κλαυθμοῦ, καί τῶν πικρῶν δακρῶν, καί τοῦ βρυγμοῦ τῶν ὀδόντων, εἰ μή νήψας κἄν ὀψέ ποτε τόν βαθύν ὕπνον τῆς ῥαθυμίας ἀποτινάξωμαι, καί τό ῥυπαρόν ἔνδυμα τῆς ἀμαρτίας ἐκδύσωμαι. Ἄντι φωτός, σκότος· ἀντι χαρᾶς, λύπη· ἀντι ἀνέσεως, κόλασις καί στενοχωρία με πάντως ὑποδέξονται. Καί τό δή πάντων ἐλεεινότερον, ἢ βαρύτερον εἰπεῖν ἀληθέστερον, ὅ καί λέγων μόνον ὀδυνῶμαι· πόσω γε μᾶλλον πάσχων (ἰλάσθητι, Χριστέ, καί σῶσον ἡμᾶς ταύτης τῆς ὀδύνης) ὁ τοῦ Θεοῦ καί τῶν ἀγίων αὐτοῦ δυνάμεων χωρισμός· καί ἡ πρὸς διάβολον, καί τούς πονηρούς δαίμονας οἰκείωσις εἰς αἰεὶ διαμένουσα· καί τήν ἐκ τούτων ἐλευθερίαν τῶν δεινῶν ἀπροσδόκητον ἔχουσα. Οἷς γάρ κατά τόν αἰῶνα τοῦτον διά τῶν ἐπιτηδευμάτων ἡμῶν τῶν πονηρῶν συνεῖναι κατά θελητόν γνωμικῶς ἐπελεξάμεθα, σύν τούτοις εἰκότως ἐξ ἀνάγκης εἶναι κατά τόν αἰῶνα τόν μέλλοντα καί μή θέλοντες κατακριθησόμεθα. Καί ἔστι πάσης κολάσεως κολαστικώτερον τε καί δεινότερον, τό διά παντός συνεῖναι τοῖς μισοῦσι καί μισουμένοις, καί βασάνων χωρίς, μή ὅτιγε σύν ταύταις· κεχωρίσθαι δέ τοῦ ἀγαπῶντός τε καί ἀγαπωμένου. Θεός γάρ μισεῖται κρίνων δικαίως ὑπό τῶν κρινομένων, κατά φύσιν ἀγάπη καί ὧν καί καλούμενος· οὔτε μισεῖ τούς κρινομένους· πάντως γάρ φύσιν ὑπάρχει πάθους ἐλεύθερος.

Ταῦτα κατ' ἀλήθειαν ἀψευδῶς ἔσσεσθαι πιστεύοντες, ἠγαπημένε, μή ἀμελήσωμεν ἑαυτῶν· ἀλλά σπουδῆ πάση, καθ' ὅλην τήν δύναμιν, ὡς ἔχομεν καιρόν, τόν πλάνον φύγωμεν κόσμον καί κοσμοκράτορα. Παρέρχεται γάρ, καί τά ἐν αὐτῷ πάντα μαραίνεται. Ἔσται γάρ ὡς ἀληθῶς, ἔσται καιρός, ὅτε φοβερά τις βοήσει σάλπιγξ, ξένην ἠχοῦσα φωνήν, καί τό πᾶν τοῦτο λυθήσεται, διαπίπτον (≡15B_048⇒) τῆς ἐν αὐτῷ νῦν ὀρωμένης διακοσμῆσεως. Καί ὁ μὲν φαινόμενος κόσμος παρελεύσεται, τήν οἰκείαν λαμβάνων συντέλειαν· ὁ δέ νῦν κρυπτόμενος τῶν νοητῶν φανήσεται κόσμος, ὀφθαλμοῖς καί ἀκοαῖς καί διανοαῖς ξένα παντάπασιν κομίζων μυστήρια. Καί ἡ μὲν σάλπιγξ κατά τό θεῖον βοῶσα πρόσταγμα, τάς ἀπίστους

ὕφεν, καί ἀθρόως τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων μυριάδας, ὡς ἐξ ὕπνου τινός ἀναστήσει τοῦ θανάτου, πρὸς ἐξέτασιν ἄγουσα· ὁ δὲ Θεὸς δικαίως ἐκάστω πρὸς ἃ διὰ τοῦ σώματος ἔπραξεν, εἴτε καλόν, εἴτε φαῦλον, καταξίαν τὰς ἀμοιβὰς ἀποδίδωσιν, μέγαν καί φοβερὸν καί ἔσχατον πᾶσι τοῖς οὓσι διδούς συγκλεισμόν. Ἀλλὰ γένοιτο πάντας ἡμᾶς, τὸν τε σωτήριον τῆς γεέννης φόβον, καί τὸν τίμιον πόθον τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας [ταυτὸν δὲ κυρίως ἐπ' ἀμφοτέρων εἰπεῖν ἔστι, Θεοῦ πᾶσι πάντα γινομένου τε καί λεγομένου· καθὼς ἕκαστος ἔχει κακίας ἢ ἀρετῆς ποιότητος] πρὸ ὀφθαλμῶν ἀδιαστάτως ἔχειν· τὸν μὲν φόβον, παντελεῖ τῶν κακῶν ἡμῖν ἀποχὴν (=0392=) καί ἀργίαν ποιοῦντα· τὸν δὲ πόθον, κατὰ περιουσίαν καί εἰς τὰς τῶν ἀγαθῶν πράξεις ἰλαρῶς προτρεπόμενον.

Ταῦτα σοι παρ' ἐμοῦ τοῦ μικροῦ καί πένητος, εὐλογημένε, τῆς ἀγάπης ἔστω τῆς πρὸς σέ γνωρίσματα, φυλακῆς ἔνεκεν καί ἀσφαλείας τῶν προσόντων σοι καλῶν· ἢς χρήζειν ὑπολαμβάνω, καί τό λίαν κατὰ σέ ταῖς ἀρεταῖς διὰ πάντων κοσμούμενον. Οὐ γάρ ἄλλως ἔχω σε δικαίως ἀμείψασθαι δυνηθῆναι, τῶν εἰς ἐμέ πολλῶν σου καλῶν, ἢ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον διατιθέμενος. Σύν ἐμοί δὲ γνησίως πάντες ὁμοθυμαδὸν οἱ ταύτην διὰ σέ παροικοῦντες τὴν χώραν τίμιοι Πατέρες ἀσπάζονται, νυκτός καί ἡμέρας ἀπαύστως μετὰ δακρύων τὸν Θεὸν ἱκετεύοντες, ἀποκαταστήσαι μεθ' ὑγείας ἡμῖν τὸν ἡμῶν Γεώργιον, τὸν ὄντως γλυκύν καί ὀρώμενον καί ὀνομαζόμενον· ἵνα σύν αὐτῷ τὴν τε παροῦσαν ἀβλαβῶς διοδεύσωμεν ζωὴν, καί μελλούσης χάριτος τοῦ φιλανθρώπου (≡15B_050⇒ Θεοῦ καί δοτῆρος τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύσωμεν· πρεσβευούσης ὑπὲρ ἡμῶν, καί τὸν Θεὸν ἡμῖν ἰλεουμένης τῆς παναγίας ἐνδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, σύν πᾶσι τοῖς ἀγίοις. Ἀμήν.

ΣΧΟΛΙΑ

1. Ὅρα περὶ ἀρχῆς ἀνθρωπίνης.
2. Τίνα χρή ζητεῖν καί θέλειν· καί τίνα παραχωρεῖν τῷ Θεῷ.
3. Ὅτι τό ἀρχεῖν καί ἄρχεσθαι, καί πλουτεῖν καί πένεσθαι, οὔτε φύσεώς ἐστίν, οὔτε γνώμης, ἀλλὰ τῆς ἀγοῦσης τὰ πάντα Προνοίας.
4. Ὅρος τοῦ ἐφ' ἡμῖν, ἡγουν τοῦ αὐτεξουσίου.
5. Ὅρος τοῦ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, εἴτουν τῶν μὴ ὑπὸ τό αὐτεξούσιον.
6. Τά ἄκρα λέγει τὴν γένεσιν καί τὴν φθοράν, μέσον δὲ γενέσεως καί φθορᾶς ἐστὶ τό γενητόν· ἐφ' οὗ πολλάκις ἡ φθορά προλαμβάνει τὴν γένεσιν· ἅμα τῇ γενέσει περὶ τό γινόμενον συνεισειοῦσα, καί τὴν αὐτοῦ πρὶν γενέσθαι δαφθεῖρουσα σύστασιν.
7. Οἱ τὴν ψυχὴν τῇ σχέσει τῶν αἰσθήσεων ἔχοντες προσηλουμένην, οὐ σώζονται, φησί, κἂν ἀργῶσιν ἀπὸ τῶν τερπόντων τὰς αἰσθήσεις παθῶν, εἰ μὴ τελείως τῆς πρὸς τὰς αἰσθήσεις σχέσεως τὴν ψυχὴν ἀποστήσωσιν· ὡς οὐδέ ὁ μακάριος Λώτ, εἰ μὴ ἐξῆλθε Σοδόμων, κἂν οὐκ ἐποίει τὰ Σοδομιτῶν, οὐκ ἂν διέφυγε τοῦ πυρός τὴν κατάβασιν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β'. ΠΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΝ ΚΟΥΒΙΚΟΥΛΑΡΙΟΝ, ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ

Β'. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Ἰωάννην κουβικουλάριον, περὶ ἀγάπης.

(≡15B_052⇒ Τῆς πρὸς τὸν Θεὸν κατὰ χάριν καί τὸν πλησίον ἀγίας ἀγάπης ἀντεχομένους ὑμᾶς, θεοφύλακτοι, καί (=0393=) τοῖς καθήκουσι τρόποις ἐπιμελουμένους, καί ἤδη μὲν μαθῶν παρ' ἐμαυτοῦ παρών, καί ἀπὼν δὲ οὐχ ἦττον, εἰ μὴ καί μᾶλλον τοῦ παρεῖναι, τό πάσχειν ὅσα τῆς θείας ἀγάπης ἴδια καί ἔστι καί

λέγεται, ἵνα καί τοῦτο θεῖον ἔχητε, τό κατ' ἀρετήν ἀπερίγραφον καί ἀόριστον· τό μή παρόντας μόνον εὐεργετεῖν, ἀλλά καί ἀπόντας προθυμεῖσθαι, καί πολλῶ ἀπωκισμένους τῷ τοπικῷ διαστήματι· καί τήν εἰς μῆκος ταύτης ἐπίδοσιν ἐκάστοτε μανθάνων διά τῶν ἐνταῦθα παραγινομένων, οὐ μήν ἀλλά καί διά τῶν τιμίων ὑμῶν συλλαβῶν, ὡς δι' ἐσόπτρου τήν ἐμπρέπουσαν ὑμῖν τῆς θείας χάριτος μορφήν εἰκονιζόμενος, εἰκότως χαίρω καί εὐφραίνομαι· καί εὐχαριστῶν ὑπέρ ὑμῶν τῷ δοτήρι τῶν ἀγαθῶν Θεῷ, καί μετά τοῦ ἀγίου Ἀποστόλου βοῶν οὐ παύομαι· Εὐλογητός ὁ Θεός καί Πατήρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ὑμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις· πεπεισμένος μάλιστα, καί γινώσκων τήν ἀγίαν ὑμῶν ψυχὴν, τῆς ἐμῆς ἀθλίας ἐν πνεύματι δι' ἀγάπης ἀλύτως ἠρτησθαι, δεσμόν φίλιον ἔχουσαν τόν νόμον τῆς χάριτος, καθ' ὃν ἑαυτοῖς ἀοράτως με συνάπτοντες, συμφαιδρύνετε, τό ἐμόν ἐκ τῆς ἀμαρτίας αἴσχος τῇ παραθέσει τῶν ἰδίων (≡15B_054⇒ καλῶν ἀφανίζοντες. Οὐδέν γάρ ὄντως τῆς θείας ἀγάπης θεοειδέστερον, οὐδέ μυστηριωδέστερον, οὐδέ ἀνθρώποις πρός θέωσιν ὑψηλότερον· ὅτι πάντα ἐν ἑαυτῇ συλλαβοῦσα ἔχει τά καλά, ὅσα τῆς ἀληθείας ὁ λόγος ἐν ἀρετῆς εἶδει διέξεισι· καί πάντων ἀσχέτως τῶν ἐν κακίας εἶδει κατειλημμένων ἀπώκισται, ὡς πλήρωμα νόμου καί προφητῶν⁽¹⁾. οὐς διαδέχεται τό τῆς ἀγάπης μυστήριον, τό ἡμᾶς θεοῦ ἐξ ἀνθρώπων ποιοῦν, καί συντέμνον πρός τόν καθόλου λόγον τῶν ἐντολῶν τούς μερικούς ὑφ' οὓς πάντες κατ' εὐδοκίαν μονοειδῶς περιέχονται, καί ἐξ οὗ πολυτρόπως κατ' οἰκονομίαν ἐκδίδονται.

Ποῖον γάρ εἶδος τῶν ἀγαθῶν οὐ κέκτηται ἡ ἀγάπη; Οὐ πίστιν τήν πρώτην τῶν κατ' εὐσέβειαν πραγμάτων ὑπόθεσιν, τήν τόν Θεόν εἶναι καί τά θεῖα πληροφοροῦσαν τόν ἔχοντα· καί πλέον ἢ ὅσον ὀφθαλμός ταῖς ἐπιφανείαις προσβάλλων τῶν αἰσθητῶν τήν περί αὐτῶν τοῖς ὀρώσι δόξαν παρέχεται; Οὐκ ἐλπίδα, τήν ὑφιστῶσαν ἑαυτῇ τό ὄντως ὑφιστάμενον ἀγαθόν, καί πλέον κατέχουσαν, ἢ ὅσον χεῖρ τό τῇ ἀφῆ ὑποπίπτον τῆς ὕλης παχύτατον; Οὐ τῶν πιστευθέντων τε καί ἐλπισθέντων δίδωσι τήν ἀπόλαυσιν, δι' ἑαυτῆς ὡς παρόντα τά μέλλοντα κατά (=0396=) διάθεσιν ἔχουσα; Οὐ ταπείνωσιν τήν πρώτην βᾶσιν τῶν ἀρετῶν, καθ' ἣν ἑαυτῶν ἐπιγνώμονες γενέσθαι, καί τῆς ὑπερηφανίας τό μάταιον οἶδημα καταβάλλειν δύνανται [δυναμέθα]; Οὐ πραότητα, δι' ἣς τούς ψόγους τε καί τούς ἐπαίνους ῥαπίζομεν, καί τῶν ἐκ διαμέτρου κακῶν, δόξης τέ φημι καί ἀδοξίας, τήν ὄχλησιν ἀπωθούμεθα; Οὐ πραυπάθειαν, καθ' ἣν καί πάσχοντες ἀναλλοιώτοι μένομεν πρός τούς δρώντας κακῶς, δυσμενῶς οὐδόλως διατιθέμενοι; Οὐκ ἔλεον, καθ' ὃν τὰς τῶν ἄλλων συμφοράς θέλοντες οἰκειούμεθα· καί τό συγγενές καί ὁμόφυλον ἀγνοεῖσθαι μή συγχωρούμεθα; (≡15B_056⇒ Οὐκ ἐγκράτειαν καί ὑπομονήν, καί μακροθυμίαν, καί χρηστότητα, εἰρήνην τε καί χαράν, δι' ὧν θυμόν καί ἐπιθυμίαν, καί τήν καυστικήν τούτων ζέσιν, καί πύρωσιν εὐμαρῶς κατευνάζομεν; Καί ἀπλῶς, ἵνα συνελών εἶπω, πάντων ἐστὶ τῶν ἀγαθῶν ἡ ἀγάπη τέλος, ὡς πρός Θεόν τό τῶν ἀγαθῶν ἀκρότατον, καί παντός αἴτιον ἀγαθοῦ, τούς ἐν αὐτῇ περιπατοῦντας ἄγουσα καί προσάγουσα, ὡς πιστή, καί ἀδιάπτωτος καί μένουσα.

Ἡ πίστις γάρ βᾶσις ἐστὶ τῶν μετ' αὐτήν, ἐλπίδος λέγω καί ἀγάπης, βεβαίως τό ἀληθές ὑφιστῶσα· Ἡ δέ ἐλπίς, τῶν ἄκρων ἐστὶν ἰσχύς, ἀγάπης λέγω καί πίστεως, τό πιστόν τε δι' ἑαυτῆς καί ἐραστόν ἀμφοῖν ὑποφαίνουσα, καί πρός αὐτό τόν δρόμον δι' ἑαυτῆς ποιεῖσθαι διδάσκουσα. Ἡ δέ ἀγάπη τούτων ἐστὶ συμπλήρωσις, τό ἔσχατον ὀρεκτόν ὅλον ὅλη περιπτυσσομένη, καί ταύταις τῆς ἐπ' αὐτό κινήσεως στάσιν παρεχομένη, τοῦ πιστεῦειν εἶναι καί ἐλπίζειν παρέσεσθαι, τό ἀπολαβεῖν παρόντος δι' ἑαυτῆς ἀντεισάγουσα. Αὕτη μόνη, κυρίως εἰπεῖν, κατ' εἰκόνα τοῦ Κτίσαντος τόν

ἄνθρωπον ὄντα παρίστησι, τῷ μὲν λόγῳ σοφῶς τό ἐφ' ἡμῖν ὑποτάσσουσα· τούτῳ δὲ τὸν λόγον οὐχ ὑποκλίνουσα· καὶ πείθουσα τὴν γνώμην κατὰ τὴν φύσιν πορεύεσθαι, μηδαμῶς πρὸς τὸν λόγον τῆς φύσεως στασιάζουσαν· καθ' ὃν ἅπαντες, ὡς περ μίαν φύσιν, οὕτω δὲ καὶ μίαν γνώμην καὶ θέλημα ἔν, Θεῷ καὶ ἀλλήλοις ἔχειν δυνάμεθα, οὐδεμίαν πρὸς Θεὸν καὶ ἀλλήλους διάστασιν ἔχοντες, ὅτ' ἂν τῷ νόμῳ τῆς χάριτος, δι' οὗ τὸν νόμον τῆς φύσεως γνωμικῶς ἀνακαινίζομεν, στοιχειῶν προαιρούμεθα. Ἀμήχανον γάρ τούς μὴ πρότερον Θεῷ καθ' ὁμόνοιαν συναφθέντας, ἀλλήλοις συμβαίνειν δύνασθαι κατὰ τὴν γνώμην.

Ἐπειδὴ γάρ κατ' ἀρχάς τὸν ἄνθρωπον ὁ ἀπατήσας διάβολος, δόλῳ κακούργως μεμηχανημένῳ διὰ φιλαυτίας, δι' ἡδονῆς (=15B_058=> προσβολὴν ἀπατήσας, Θεοῦ καὶ ἀλλήλων ἡμᾶς κατὰ τὴν γνώμην διέστησε, τό τε εὐθὲς διατρέψας, καὶ τὴν φύσιν κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον μερίσας, κατέτεμεν εἰς πολλάς δόξας καὶ φαντασίας, καὶ τὴν ἐφ' ἐκάστῳ κακῷ μέθοδόν τε (=0397=) καὶ εὐρεσιν, τῷ χρόνῳ νόμον κατέστησε, ταῖς ἡμῶν πρὸς τοῦτο δυνάμεσι συγχρησάμενος, καὶ πονηρόν πρὸς διαμονὴν τοῦ κακοῦ τοῖς πᾶσιν ἐνθέμενος ἔρεισμα, τό κατὰ τὴν γνώμην ἀσύμβατον· ἀφ' οὗ τὸν ἄνθρωπον ἅπαξ τῆς κατὰ φύσιν κινήσεως τραπήναι παρέπεισε, καὶ πρὸς τό κεκωλυμένον ἀπὸ τοῦ ἐπιτετραμμένου κινήσαι τὴν ὄρεξιν, καὶ τρία τὰ μέγιστα καὶ ἀρχαῖα κακά, καὶ πάσης ἀπλῶς εἰπεῖν κακίας γεννητικὰ ἑαυτῷ ὑποστήσασθαι· ἄγνοιαν, φημί, καὶ φιλαυτίαν, τυραννίδα, ἀλλήλων ἐξηρητημένας καὶ δι' ἀλλήλων συνισταμένας. Ἐκ γάρ τῆς περὶ Θεοῦ ἀγνοίας, ἡ φιλαυτία. Ἐκ δὲ ταύτης, ἡ πρὸς τό συγγενές τυραννίς ἐστὶ· καὶ οὐδεὶς ἀντερεῖ λόγος· τῷ κατὰ παράχρησιν τρόπῳ τῶν οἰκείων δυνάμεων, λόγου τε καὶ ἐπιθυμίας καὶ θυμοῦ, ταύτας ὑποστησαμένων· δέον λόγῳ μὲν, ἀντὶ τῆς ἀγνοίας πρὸς τὸν Θεὸν διὰ γνώσεως κατὰ ζήτησιν μονώτατον κινεῖσθαι· δι' ἐπιθυμίας δέ, τοῦ τῆς φιλαυτίας πάθους καθαρὸν κατὰ πόθον πρὸς τὸν Θεὸν μόνον ἐλαύνεσθαι· καὶ τῷ θυμῷ τυραννίδος κεχωρισμένῳ, πρὸς τό Θεοῦ μόνου τυχεῖν ἀγωνίζεσθαι· καὶ τὴν ἐκ τούτων καὶ δι' ἦν ταῦτα, θείαν καὶ μακαρίαν ἀγάπην δημιουργῆσαι, τὴν Θεῷ συνάπτουσάν τε, καὶ Θεὸν ἀποφαίνουσάν τὸν φιλόθεον. Ἐπειδὴ ταῦτα κατὰ θέλησιν μὲν ἰδίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀπάτην δὲ τοῦ διαβόλου συμβέβηκε κακῶς περὶ τὸν ἄνθρωπον⁽²⁾, ὁ τὴν φύσιν καὶ ποιήσας Θεός, καὶ ἀσθενήσασαν ὑπὸ κακίας σοφῶς ἐξιώμενος, δι' ἀγάπην τὴν πρὸς ἡμᾶς, ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβῶν, ἀτρέπτως ἑαυτῷ καθ' ὑπόστασιν ταύτην ἐνώσας, ὅλος καθ' ἡμᾶς ἐξ ἡμῶν δι' ἡμᾶς τοσοῦτον γενόμενος ἄνθρωπος, ὅσον τοῦ μὴ Θεός εἶναι (=15B_060=> τοῖς ἀπίστοις ἐνομίζετο· καίτοι τοσοῦτον ὑπάρχων Θεός, ὅσον τοῖς πιστοῖς ὁ ἄρρητος τῆς εὐσεβείας καὶ ἀληθῆς ὑποτίθεται λόγος, ἵνα καταλύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου, καὶ τῇ φύσει ἀχράντους ἀποδούς τὰς δυνάμεις, πάλιν τῆς πρὸς αὐτὸν συναφείας, καὶ ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων, ἀνακαινίσῃ τῆς ἀγάπης τὴν δύναμιν, τὴν τῆς φιλαυτίας ἀντίπαλον· τῆς πρώτης ἀμαρτίας, καὶ πρώτου γεννήματος τοῦ διαβόλου καὶ παθῶν τῶν μετ' αὐτὴν μητρός καὶ οὔσης καὶ γινωσκομένης· ἦν δι' ἀγάπης ἀφανίσας ὁ ἑαυτὸν Θεοῦ παρασχόμενος ἄξιον, συνηφάνισεν αὐτῇ καὶ πάντα τὸν τῆς κακίας ὄχλον, βάσιν ἄλλην ἢ αἰτίαν τοῦ εἶναι μετὰ ταύτην οὐκ ἔχοντα. Οὐκέτι γάρ οἶδεν ὁ τοιοῦτος ὑπερηφανίαν, τό γνῶρισμα τῆς ἀντιθέου οἰήσεως, τό σύνθετον κακόν καὶ ἀλλόκοτον. Ἄγνοεῖ δόξαν τὴν πίπτουσάν, καὶ ἑαυτῇ τούς κατ' αὐτὴν φυσωμένους καταβάλλουσάν. Μαραίνει φθόνον, τὸν τούς ἔχοντας πρῶτον δικαίως μαραίνοντα, δι' εὐνοίας ἐκουσίου τούς συγγενεῖς οἰκειούμενος· θυμόν τε καὶ μισοφονίαν καὶ ὀργὴν καὶ δόλον καὶ ὑπόκρισιν καὶ εἰρωνείαν καὶ μῆνιν καὶ πλεονεξίαν, καὶ πάντα οἷς ὁ εἶς μεμέρισται ἄνθρωπος, συναπερίζωσε. Τῇ γάρ φιλαυτίᾳ ὡς ἀρχῇ, καθὼς εἶπον, καὶ μητρὶ τῶν κακῶν ἀποτιλείσῃ, πάντα τὰ ἐξ αὐτῆς τε καὶ μετ' αὐτὴν

συναποτίλλεσθαι εἴωθεν· (=0400=) ἐπειδὴ ταύτης μή οὔσης, οὐδέ οὐδαμῶς τό παράπαν κακίας εἶδος, ἢ ἴχνος ὑφίστασθαι δύναται· πάντα δέ τὰ τῆς ἀρετῆς εἶδη ἀντεισάγεσθαι, τὰ συμπληροῦντα τῆς ἀγάπης τὴν δύναμιν, τὴν τὰ μεμερισμένα συναγούσαν, καί πρὸς ἓνα καί λόγον καί τρόπον πάλιν δημιουργοῦσαν τόν ἄθρωπον, καί πᾶσαν τὴν ἐν πᾶσι κατὰ τὴν γνώμην ἀνισότητά τε καί διαφορὰν ἐξισοῦσάν τε καί ὁμαλίζουσαν· καί εἰς τὴν ἐπαινετὴν ἀνισότητα δεόντως προβιβάζουσαν, ἐκάστου δηλονότι τοσοῦτον πρὸς ἑαυτὸν κατὰ πρόθεσιν ἐφελκομένου τόν πέλας, καί ἑαυτοῦ προτιμῶντος, ὅσον τό πρὶν αὐτόν ἀπεῶσαι, καί πρὸς αὐτὸν ἐπιθυμῶντος ἢ· καί ἑαυτὸν ἐκουσίως ἑαυτοῦ δι' αὐτὴν ἀπολύοντος, τῷ χωρισμῷ τῶν ἰδικῶς κατὰ τὴν γνώμην ἐπ' αὐτῷ νοουμένων λόγων τε καί ἰδιωμάτων· καί πρὸς μίαν ἀπλότητά (≡15B_062≡) τε καί ταυτότητα συναγομένου, καθ' ἣν οὐδεὶς οὐδαμῶς ἐστὶν οὐδέν τοῦ κοινοῦ διωρισμένος, ἀλλ' ἕκαστος ἐκάστῳ, καί πᾶσιν ἅπαντες, καί Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀλλήλοις, εἰς καθεστήκασιν, τόν ἓνα δι' ἑαυτῶν τοῦ εἶναι λόγον, καί φύσει καί γνώμῃ μονότατον, προφαινόμενον ἔχοντες· καί τόν ἐν τούτῳ νοούμενον Θεόν· ὃ συνθεωρεῖσθαι, καί πρὸς ὃν ἀναβιβάζεσθαι, ὡς αἴτιον καί ποιητὴν, ὃ τοῦ εἶναι τῶν ὄντων λόγος, ἀκραιφνήν μὲν τοι καί ἄχραντος διὰ πάσης προσοχῆς ἢφ' ἡμῶν φυλαττόμενος πέφυκεν, καί κατ' ἔμφρονα σπουδὴν δι' ἀρετῶν καί τῶν ταύταις παρεπομένων πόνων, τῶν πρὸς αὐτόν στασιαζόντων παθῶν ἀποκαθαίρομενος.

Ὅπερ τυχόν ἐκεῖνος ὁ μέγας Ἀβραάμ κατορθώσας, καί ἑαυτὸν τῷ τοῦ εἶναι λόγῳ τῆς φύσεως, ἢ ἑαυτῷ τόν λόγον ἀποκαταστήσας, καί διὰ τούτου ἀποδοθεὶς τε τῷ Θεῷ, καί τόν Θεόν ἀπολαβὼν· λεγέσθω καί ἄμφω, ἐπειδὴ καί ἐπ' ἀμφοῖν τό ἀληθές θεωρεῖται· ὡς ἄνθρωπον τόν Θεόν ἰδεῖν ἠξιώθη, καί ὑποδέξασθαι, τελείῳ τῷ κατὰ φύσιν διὰ φιλανθρωπίας λόγῳ συνένδημον· πρὸς ὃν ἀνήχθη, τῶν μεμερισμένων καί μεριστῶν ἀφείς τὴν ἰδιότητα, μηκέτι ἄλλον παρ' ἑαυτὸν ἕτερον ἠγούμενος ἄνθρωπον, ἀλλ' ὡς πάντας τόν ἓνα, καί ὡς ἓνα τοὺς πάντας γινώσκων· οὐ τόν τῆς γνώμης δηλονότι, περὶ ἣν ἡ στάσις ἐστὶ, καί ἡ διαίρεσις, ἕως μὲν πρὸς τὴν φύσιν ἀσύμματος· ἀλλὰ τόν τῆς φύσεως, περὶ ἣν τό ἀπαράλλακτον ἔστηκε, μονώτατον λόγον σκοπούμενος, ὃ συνεμφαίνεσθαι πάντως τόν Θεόν ἐπιστάμεθα, καί δι' οὗ δηλοῦσθαι ὡς ἀγαθὸς ἀνέχεται, τὰ ἴδια οἰκειούμενος κτίσματα· ἐπειδὴ αὐτόν ἐξ ἑαυτοῦ, ὡς ἔστι γινῶναι τόν Θεόν ἢ κτίσις οὐ δύναται. Οὔτε γὰρ οἶόν τε ἦν κατὰ τό εἶκος πρὸς τόν ἀπλοῦν τε καί ταυτόν συναχθῆναι, τόν μὴ ταυτόν ἑαυτῷ γενόμενοι καί ἀπλοῦν, ἀλλ' ἔτι πολλοῖς κατὰ τὴν γνώμην πρὸς τὴν φύσιν διαιρούμενον μέρει, εἰ μὴ πρότερον διὰ (=0401=) φιλανθρωπίας τῇ φύσει τὴν γνώμην συνάψας, ἓνα ἐπ' ἀμφοῖν λόγον εἰρηνικόν τε καί ἀστασίαστον, (≡15B_064≡) καί πρὸς οὐδέν οὐδαμῶς ἄλλο προηγουμένως τῶν μετὰ Θεόν κινούμενον ἔδειξε· καθ' ὃν ἄτμητος καί ἀδιαίρετος μένει ἢ φύσις ἐν τοῖς τοῦτο λαβοῦσι τό χάρισμα· ταῖς τῶν πολλῶν γνωμικαῖς ἑτερότησιν οὐ συνδιατεμνομένη. Οὐκέτι γὰρ πρὸς τόνδε καί τόνδε ἄλλοι καί ἄλλοι γινόμενοι τὴν φύσιν μερίζουσιν, ἀλλ' οἱ αὐτοὶ πρὸς τοὺς αὐτοὺς διαμένουσι, μὴ σκοποῦντες τό ἐφ' ἐκάστῳ κατὰ τὴν γνώμην ἴδιον, καθὸ μεμέρισται τὰ μεμερισμένα, ἀλλὰ τό ἐν πᾶσι κατὰ τὴν φύσιν κοινόν καί ἀμέριστον, καθὸ τὰ μεμερισμένα συναγεται· τῶν μεριστῶν οὐδέν ἑαυτῷ συνεπαγόμενον, καί δι' οὗ τοῖς ἔχουσιν ὁ Θεὸς ἐμφανίζεται, κατὰ τὴν ἰδιότητα τῆς ἀρετῆς ἐκάστου διὰ φιλανθρωπίαν μορφοῦμενος, καί ἐξ αὐτῆς ὀνομασθῆναι καταδεχόμενος. Ἔργον γὰρ τῆς ἀγάπης τελειότατον, καί τῆς κατ' αὐτὴν ἐνεργείας πέρας, δι' ἀντιδόσεως σχετικῆς τῶν κατ' αὐτὴν συνημμένων ἀλλήλοις ἐμπρέπειν τὰ ἰδιώματα παρασκευάζειν, καί τὰς κλήσεις· καί Θεόν μὲν τόν ἄνθρωπον ποιεῖν, ἄνθρωπον δέ τόν Θεόν χρηματίζειν καί φαίνεσθαι, διὰ τὴν μίαν καί ἀπαράλλακτον ἀμφοτέρων κατὰ τό θέλημα βούλησιν τε καί κίνησιν, ὡς ἐπὶ τε τοῦ Ἀβραάμ, καί τῶν λοιπῶν

ἀγίων εὐρίσκομεν. Καί τοῦτο ἴσως ἐστὶ, τό ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ εἰρημένον· Ἐν χερσὶ προφητῶν ὠμοιώθη· ἢ τοῦ Θεοῦ πρὸς ἕκαστον, ἐκ τῆς ἐνούσης κατὰ πρᾶξιν ἀρετῆς ἐκάστῳ διὰ πολλὴν φιλανθρωπίαν μορφοποιία. Χεὶρ γάρ παντός δικαίου, ἢ κατ' ἀρετὴν αὐτοῦ πρᾶξις ἐστίν· ἐν ἧ καὶ δι' ἧς ὁ Θεὸς τὴν πρὸς ἀνθρώπους ὁμοίωσιν δέχεται.

Μέγα οὖν ἀγαθὸν ἢ ἀγάπη, καὶ τῶν ἀγαθῶν τό πρῶτον καὶ ἐξαιρετόν ἀγαθόν, ὡς Θεόν καὶ ἀνθρώπους δι' ἑαυτῆς περὶ τὸν αὐτὴν ἔχοντα συνάπτουσα, καὶ ὡς ἄνθρωπον τὸν ποιητὴν τῶν ἀνθρώπων φανῆναι παρασκευάζουσα, διὰ τὴν τοῦ θεουμένου πρὸς τὸν Θεόν κατὰ τὸν ἀγαθόν ὡς ἐφικτόν ἀνθρώπῳ ἀπαραλλαξίαν· (≡15B_066≡) ἦν ἐνεργεῖν ὑπολαμβάνω, τό ἀγαπήσαι Κύριον τὸν Θεόν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ψυχῆς καὶ δυνάμεως, καὶ τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν. Ὅπερ ἐστίν, ἵνα ὡς ἐν ὄρῳ περιλαβὼν εἴπω, ἢ καθ' ὅλου πρὸς τό πρῶτον ἀγαθόν μετὰ τῆς ὅλης τοῦ ὅλου κατὰ τὴν φύσιν γένους προνοίας ἐνδιάθετος σχέσις· μεθ' ἦν πρὸς οὐδέν ἀνώτερόν ἐστιν ἀναβιβασθῆναι τὸν φιλόθεον ἄνθρωπον, πάντων αὐτῷ διαβαθέντων τῶν κατ' εὐσέβειαν τρόπων· ἦν ἀγάπην καὶ οἶδαμεν καὶ ὀνομάζομεν, οὐκ ἄλλην καὶ ἄλλην μεμερισμένως Θεῷ καὶ τῷ πλησίῳ προσνέμοντες, ἀλλὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὅλην· Θεῷ μὲν ὀφειλομένην, ἀνθρώπους δὲ ἀλλήλοις ἐπισυνάπτουσαν. Ἐνέργεια γάρ καὶ ἀπόδειξις σαφῆς τῆς πρὸς τὸν Θεόν τελείας ἀγάπης ἐστίν, ἢ γνησίᾳ δι' εὐνοίας ἐκουσίῳ πρὸς τὸν πλησίον διάθεσις. (=0404=) Ὁ γάρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ ὃν ἐώρακε, φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος Ἰωάννης, τὸν Θεόν ὃν οὐχ ἐώρακεν, οὐ δύναται ἀγαπήσαι. Αὕτη ἐστίν, ἢ τῆς ἀληθείας ὁδός, ἦν ἑαυτὸν ὀνομάσας ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, τοὺς ἐν αὐτῇ ὀδεύοντας τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ καθαρὸς παντοίων γενομένων παθῶν παρίστησιν. Αὕτη ἐστίν ἢ θύρα, δι' ἧς ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὰ Ἅγια γίνεται τῶν ἀγίων, καὶ τοῦ ἀπροσίτου κάλλους τῆς ἀγίας καὶ βασιλικῆς Τριάδος θεατῆς γενέσθαι καθίσταται ἄξιος. Αὕτη ἐστίν ἢ ἄμπελος ἢ ἀληθινή, ἐν ἧ ὁ παγίως ἑαυτὸν ἐνριζώσας, θείας καταξιούται μέτοχος γενέσθαι ποιότητος. Διὰ ταύτην πᾶσα νομικὴ τε καὶ προφητικὴ καὶ εὐαγγελικὴ, καὶ ἔστι, καὶ ἐκδέδοται διδασκαλία, ἵνα τῶν ἀρρήτων ἐπιθυμίαν λαβόντες ἀγαθῶν, τοῖς τρόποις τὸν πόθον πιστώσωμεν· τοσοῦτον διὰ τὸν ποθούμενον πλάστην τό πλάσμα τιμήσαντες, ὅσον τῷ πλάστῃ παρίσταται, καὶ ὁ τῆς φύσεως ἀπαιτεῖ λόγος, νομοθετῶν τό ἰσότημον, καὶ πᾶσαν τὴν περὶ ἕκαστον φαινομένην κατὰ πρόληψιν ἀνισότητα (≡15B_068≡) περιτέμνων τῆς φύσεως· καὶ ἑαυτῷ τοὺς πάντας κατὰ μίαν ταυτότητος δύναμιν περικλείων.

Διὰ ταύτην, αὐτός ὁ τῆς φύσεως ποιητῆς· τό φρικτόν ὄντως καὶ πρᾶγμα καὶ ἄκουσμα! τὴν φύσιν ἐνδύεται τὴν ἡμετέραν, ἐνώσας ταύτην ἀτρέπτως ἑαυτῷ καθ' ὑπόστασιν, ἵνα στήσῃ τοῦ φέρεσθαι, καὶ πρὸς ἑαυτὸν συναγάγῃ, καθ' ἑαυτὴν κατὰ τὴν γνώμην διάφορον· καὶ φανεράν καταστίσῃ τὴν πανένδοξον τῆς ἀγάπης ὁδόν, τῆς θείας ὄντως καὶ θεοποιοῦ, καὶ πρὸς Θεόν ἀγούσης· εἰρήσθω δέ ὅτι καὶ Θεὸς ὑπαρχούσης, ἦν αἱ ἄκανθαι κατ' ἀρχὰς τῆς φιλαυτίας ἐκάλυψαν· καὶ τοῖς ὑπὲρ ἡμῶν παθήμασιν ἐν ἑαυτῷ προτυπώσας, καθαρὰν κωλυμάτων τοῖς πᾶσι χαρίσεται· τοὺς λίθους τοὺς ἐν αὐτῇ διὰ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν διαρρίψας, ὡς αὐτός ἐν τοῖς προφήταις προανεφώνησεν, εἰπὼν, Καὶ τοὺς λίθους ἐκ τῆς ὁδοῦ διαρρίψατε· καὶ πείσῃ δεόντως ἡμᾶς ἑαυτοῦ τε καὶ ἀλλήλων τοσοῦτον ἀντέχεσθαι, ὅσον αὐτός δι' ἑαυτοῦ προλαβὼν ἐπεδείξατο, ὑπὲρ ἡμῶν παθεῖν ἀνασχόμενος. Διὰ ταύτην πάντες οἱ ἅγιοι μέχρι παντός πρὸς τὴν ἀμαρτίαν ἀντικατέστησαν, τῆς παρουσίας ζωῆς οὐδένα λόγον ποιησάμενοι, καὶ τοὺς πολυειδεῖς τοῦ θανάτου τρόπους ὑπέστησαν, ἵνα πρὸς ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ κόσμου, καὶ τὸν Θεόν συναχρῶσι, καὶ τὰ τῆς φύσεως ἐφ' ἑαυτῶν ἐνώσωσι ῥήγματα. Αὕτη ἐστίν ἢ ἀληθὴς καὶ ἀμώμητος τῶν πιστῶν θεοσοφία, ἧς τέλος τό ἀγαθόν ἐστὶ καὶ ἢ ἀλήθεια· εἴπερ ἀγαθόν τό φιλάνθρωπον, καὶ ἀληθές, τό κατὰ

πίστιν φιλόθεον· τά τῆς ἀγάπης γνωρίσματα· ὡς Θεῶ καὶ ἀλλήλοις τούς ἀνθρώπους συνάπτουσα⁽²⁾, καὶ διὰ τοῦτο τῶν ἀγαθῶν τὴν διαμονὴν ἀδιάπτωτον ἔχουσα.

Ταύτης ἐρασταὶ γνησιώτατοι τῆς θείας καὶ μακαρίας (=0405=) ὁδοῦ, καὶ ὑμεῖς εὐλογημένοι γενόμενοι, πρὸς τό τέλος ἐλθεῖν ἀγῶνα καλόν ἀγωνίσασθε, τῶν οἷς ἢ πρὸς τό πέρας ταύτης διάβασις γίνεται, κραταιῶς ἀντεχόμενοι· φιλανθρωπίας λέγω, φιλαδελφίας, (≡15B_070⇒ φιλοξενίας, φιλοπτωχίας, συμπαθείας, ἐλεημοσύνης, ταπεινώσεως, πραότητος, πραῦπαθείας, ὑπομονῆς, ἀοργησίας, μακροθυμίας, καρτερίας, χρηστότητος, ἀνοχῆς, εὐνοίας, εἰρήνης πρὸς πάντας· ἐξ ὧν ἢ δι' ὧν ἢ τῆς ἀγάπης χάρις δημιουργημένη, πρὸς τόν Θεόν ἄγει θεουργηθέντα τόν δημιουργήσαντα ἄνθρωπον. Ἡ ἀγάπη γάρ, φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, μᾶλλον δέ ὁ δι' αὐτοῦ ταῦτα λαλήσας Χριστός, μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, οὐ ζηλοῖ, οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τά ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τό κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συχαίρει δέ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε πίπτει, ὡς Θεόν ἔχουσα τόν μόνον ἀδιάπτωτον καὶ ἀναλλοίωτον· καὶ τόν κατ' αὐτὴν ζῶντα ἄνθρωπον τοιοῦτον ἀπεργαζομένη, ἵνα καὶ ὑμᾶς ἀποδεξάμενος εἴπῃ δι' Ἱερεμίου τοῦ προφήτου· Λέγω ὑμῖν, Αὕτη ἡ ὁδός τῶν προσταγμάτων μου, καὶ ὁ νόμος ὁ ὑπάρχων εἰς τόν αἰῶνα. Πάντες οἱ κρατοῦντες αὐτήν, εἰς ζωὴν καταντήσωμεν· οἱ δέ καταλιπόντες αὐτήν, ἀποθανοῦνται. Ἐπιλαβοῦ αὐτῆς ὁ παῖς μου, καὶ ὄδευσον πρὸς τὴν λάμπιν κατέναντι τοῦ φωτός αὐτῆς. Μὴ δῶς ἐτέρῳ τὴν δόξαν σου, καὶ τά συμφέροντά σοι, ἔθνη ἀλλοτριῶ. Μακάριος εἶ, ὅτι τά ἀρεστά τῷ Θεῷ γνωστά σοί ἐστί, καὶ ἔμαθες ποῦ ἐστί φρόνησις, ποῦ ἐστὶν ἰσχύς, ποῦ ἐστί μακροβίωσις καὶ ζωὴ. Ποῦ ἐστί φῶς ὀφθαλμῶν καὶ εἰρήνη, καὶ ἐπέβης τῆς ὁδοῦ, καὶ ὠφθην σοι πόρρωθεν. Διὰ τοῦτο ἀγάπησιν αἰωνίαν ἀγαπήσω σε, καὶ ἐλεήσω σε εἰς οἰκτείρημα, καὶ οἰκοδομήσω σε, καὶ οἰκοδομηθήσῃ· καὶ ἐξελεύσῃ μετὰ συναγωγῆς εὐφραينوμένων, ὅτι ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς ἔστης· καὶ κατενόησας, καὶ ἠρώτησας τρίβους Κυρίου αἰωνίους· καὶ εἶδες ποῦ ἐστὶν ἡ ὁδός ἡ ἀγαθή, καὶ ἐβάδισας ἐν αὐτῇ, καὶ εὔρες (≡15B_072⇒) ἀγιασμόν τῆ ψυχῆ σου. Καὶ πάλιν διὰ Ἡσαΐου· Ἐγὼ εἰμί ὁ Κύριος ὁ Θεός σου· δέδειχά σοι τοῦ εὔρειν τὴν ὁδόν τῆς δικαιοσύνης, ἐν ἣ πορεύσῃ ἐν αὐτῇ, καὶ ἤκουσας τῶν ἐντολῶν μου. Διὰ τοῦτο ἐγένετο ὡς ποταμός ἡ εἰρήνη σου, καὶ ἡ δικαιοσύνη σου ὡς κῦμα θαλάσσης. Κἀγὼ δέ ὁ τοῖς ὑμετέροις ἐπαγαλλόμενος ἀγαθοῖς, μετὰ τοῦ Θεοῦ λέγειν τολμήσω, παρά τοῦ μεγάλου λαβῶν Ἱερεμίου· Μακάριος εἶ, ὅτι ἐξεδύσω τὴν στολὴν τοῦ πένθους τῆς κακώσεώς σου· τόν παλαιόν φημι ἄνθρωπον, τόν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης· καὶ ἐνεδύσω τὴν εὐπρέπειαν τῆς παρά τοῦ Θεοῦ δόξης εἰς τόν αἰῶνα, τόν νέον φημί ἄνθρωπον, τόν ἐν πνεύματι κατὰ Χριστόν κτιζόμενον κατ' εἰκόνα (=0408=) τοῦ Κτίσαντος· καὶ περιβάλου τὴν διπλοῖδα τῆς παρά τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνης· καὶ ἐπέθου τῇ κεφαλῇ τὴν μίτραν τῆς δόξης τῆς αἰωνίου· τῷ τε βασίμῳ τρόπῳ τῶν ἀρετῶν, καὶ τῷ τῆς σοφίας ἀπταίστῳ λόγῳ κοσμούμενος. Διὰ τοῦτο δείξει ὁ Θεός τῇ ὑπ οὐρανόν πάσῃ τὴν σὴν λαμπρότητα καὶ καλέσει τό ὄνομά σου Εἰρήνην δικαιοσύνης, καὶ δόξα θεοσεβείας.

Τούτων ἐγὼ τῶν λόγων οὐδέ πλέον πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀφανοῦς κατὰ ψυχὴν διαθέσεως κέκτημαι· οὐ γάρ ἔχω τι τῶν ὑμετέρων ἐπάξιον ἀγαθῶν, Θεῶ καὶ ὑμῖν προσενέγκαι, πλὴν τοῦ θαυμάζειν ὑμᾶς κατὰ δύναμιν, καὶ ἀποδέχεσθαι κατορθοῦντας, καὶ συνήδεσθαι, Θεόν δι' ἔργων ἀγαθῶν ἰλεομένους· καὶ δι' ὑμῶν τὴν ἀρετὴν ἐπαινεῖν· καὶ διὰ τῆς ἀρετῆς τόν Θεόν ἀνυμνεῖν, τὴν ὑμᾶς τῷ Θεῷ συνάπτουσαν. Ὡς ταυτόν μοι δοκεῖν εἶναι καὶ ἴσον, ὑμᾶς τε καὶ ἀρετὴν ἐπαινέσαι, καὶ Θεόν ἀνυμνήσαι, τόν χαρισάμενον ὑμῖν τῆς ἀρετῆς τὴν λαμπρότητα· τὴν ὑμᾶς μὲν Θεῷ κατὰ χάριν θεουργοῦσαν, τῇ ἀναλήψει κατὰ τό ἐφικτόν ἀνθρώπῳ τῶν θείων ἰδιωμάτων.

ΣΧΟΛΙΑ.

(=15B_074=> 1. Ὅτι δίδεται ἡ ἀγάπη ἀντί τοῦ νόμου καί τῶν προφητῶν· καί ὅτι ἐκ ταύτης πάντες οἱ λόγοι τῶν ἐντολῶν ἐκδίδονται, καί ὑπό ταύτης μονοειδῶς περιέχονται.

2. Ὅρα τήν κατά λόγον καί φύσιν κίνησιν, ἐξ ἧς ἀπ' ἀρχῆς ἐτρέπη ὁ ἄνθρωπος συμβουλία τοῦ πονηροῦ.

3. Τά τῆς ἀγάπης ἔργα τῆς μακαρίας, εἰς ἓν συνάπτειν ἀμφί τόν κεκτημένον, Θεόν βροτούς τε πάντας ἀρρήτω λόγῳ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Γ'. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ

Γ'. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τόν αὐτόν.

(=15B_076=> Τά τίμια τῆς ὑμετέρας ἐν Κυρίῳ ποθεινότητος γράμματα δεξάμενος, μετὰ τῆς πεμφθείσης εὐλογίας τοῖς εὐλαβεστάτοις μοναχοῖς, τοῦ εὐαγοῦς μοναστηρίου τοῦ ἁγίου καί ἐνδόξου μάρτυρος Γεωργίου, ηὐχαρίστησα τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ὑμῶν εἰς τό καλόν προθυμία· ὅτι διὰ σπουδῆς τῶν πενία κατειλημμένων τούς δεσμούς λύσαντες, τῶν τῆς ἀμαρτίας ἑαυτοῦ δεσμῶν ἠλευθερώσατε· καί σώματα τρέφειν προθέμενοι, τήν ἑαυτῶν ψυχὴν θεία διεθρέψατε χάριτι, κάμοι δεδώκατε πρόφασιν θεωρίας ἀληθοῦς δρέψασθαι καρπόν. Ἐγνων γάρ καθ' ἑαυτόν γενόμενος, ὅτου χάριν ὁ Θεός πάντας ἐλεεῖν καί ἐλεεῖσθαι χρῆν ὑπ' ἀλλήλων τούς ἀνθρώπους ἀπλῶς ἐνομοθέτησεν· ὅτι πρὸς τῇ φύσει καί τῇ γνώμῃ ἀλλήλοις ὑμᾶς ἐνῶσαι βουλόμενος, καί πρὸς τοῦτο ἅπαν ὠθῶν ὡς ἀληθῶς τό ἀνθρώπινον, τάς σωτηρίους φιλανθρώπως ἡμῖν ἐντολάς διεχάραξεν· ἀλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων φιλαυτία καί σύνεσις, ἀλλήλους, καί τόν νόμον, ἡ ἀπωσαμένη, ἡ σοφισαμένη, εἰς πολλάς μοίρας τήν μίαν φύσιν κατέτεμε· καί τήν νῦν ἐπικρατοῦσαν αὐτῆς ἀναληγισίαν εἰσηγησαμένη, (=0409=) αὐτήν καθ' ἑαυτῆς τήν φύσιν διὰ τῆς γνώμης ἐξώπλισε. Διά τοι τοῦτο, πᾶς ὅστις σῶφρονι λογισμῷ, καί φρονήσεως εὐγενεῖα ταύτην λῦσαι διεδύνηται τῆς φύσεως τήν ἀνωμαλίαν, ἑαυτόν μὲν πρό τῶν ἄλλων ἠλέησε, τήν γνώμην κατά τήν φύσιν δημιουργήσας· καί Θεῷ κατά τήν γνώμην διὰ τήν φύσιν προσχωρήσας· καί δείξας ἐφ' ἑαυτόν, τίς τοῦ κατ' εἰκόνα λόγου ὁ τρόπος· καί πῶς (=15B_078=> ἑαυτῷ ὁ Θεός πρεπόντως κατ' ἀρχάς, ὁμοίαν τήν ἡμετέραν φύσιν, καί τῆς ἰδίας ἀγαθότητος ἀρίδηλον ἀπεικόνισμα δημιουργήσας κατέστησεν· αὐτήν ἑαυτῇ κατά πάντα τήν αὐτήν· ἄμαχον, εἰρηνικὴν, ἀστασίαστον, πρὸς τε Θεόν, καί ἑαυτήν δι' ἀγάπης ἐσφιγμένην· καθ' ἣν Θεοῦ μὲν ἐφετῶς, ἀλλήλων δέ συμπαθῶς ἀντεχόμεθα. Ἠλέησε δέ καί τούς ἐλεεῖσθαι ὀφείλοντας· οὐ μόνον αὐτοῖς ἐπαρκέσας, ἀλλά καί διδάξας, πῶς κρυπτόμενος ὁ Θεός διὰ τῶν ἀξίων ἐκφαίνεται· ὡς δύνασθαι κάκείνους λοιπόν, τήν περί αὐτοῦ αἰδουμένους τοῦ πέλας φιλανθρωπίαν, ῥαδίως ταύτης ὡς Θεοῦ μεταποιεῖσθαι τῆς χάριτος. Εἰ δέ τις τοῦτο ποιεῖν ἐκ τοῦ ἔχειν δυνάμενος, τούς χρίζοντας ἀνθρώπους περιορᾷ, ἑαυτοῦ μὲν ἐκείνους, ἑαυτόν δέ Θεοῦ εἰκότως ἀπορρήξας δειχθήσεται· ὡς τήν φύσιν διὰ τήν γνώμην ἀγνοήσας, μᾶλλον δέ ἑαυτοῦ διὰ τήν γνώμην, τά τῇ φύσει προσόντα ἀγαθὰ διαφθείρας. Ταῦτα μὲν ὅσοι τοῦ φιλανθρώπου, τό ἀπηνές προείλαντο γνωμικῶς, καί τῶν ὀβολῶν τό συγγενές, καί ὁμόφυλον ἀτιμότερον κρίνοντες, καί τῷ περί τόν χρυσόν ἡμέρω, τάς πρὸς ἑαυτοῦς τοῦ Θεοῦ εἰσόδους ἀποτείχισαντες, ἐλεεινόν αὐτοῖ πάσχοντες ὑφ' ἑαυτῶν τῶν κρειττόνων τήν ἔκπτωσιν· ἐκεῖνα δέ ὅσοι τά τῆς φύσεως ῥήγματα ἐνῶσαι σοφῶς σπουδάζουσι, τῷ φιλαλλήλῳ τρόπῳ, καί τοῦ συνεργῆσαι Θεῷ χάριν διὰ τῆς ἀγάπης, τήν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὅσον τό ἐπ' αὐτοῖς κατά τήν γνώμην

ταυτότητα, πάντων καταφρονούντες τῶν ἐπί γῆς, ὡς ἀληθεῖς τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν ἔργων συνήγοροι. Ὅπερ ποιούντες ὑμεῖς, νῦν τε καί πρότερον ἀπεφάνθητε, ἡγαπημένοι· παντί καί λόγῳ καί τρόπῳ, καί σκορπισμῶ δεξιῶ τῶν προσόντων πᾶσιν ἑαυτοὺς προθύμως καί ψυχῇ καί σώματι ἐπιμερίζοντες, καί ταυτόν οὖσαν δεικνύντες ἐφ' ἑαυτοὺς τῇ φύσει τὴν γνώμην, καθ' ἓν μόνον πλεονεκτουμένην ὑπὸ τῆς φύσεως, ὅτι ἐκεῖθεν λαβοῦσα ἔχει τῶν γενομένων τὰ σπέρματα· μᾶλλον δέ Θεοῦ, ἐξ οὗ καί τῇ φύσει τῶν καλῶν αἰ δυνάμεις προκαταβέβληνται.

(=15B_080=> Διό πολλοῖς χαρίτων χεύμασι μεγαλοφυῶς θεόθεν (=0412=) ἀρδευόμενοι, δαψιλῶς μετά πάντων καί τοῖς προειρημένοις εὐλαβεστάτοις ἀνδράσι τῆς φιλανθρωπίας τόν ἔλεον ἐπεστάξατε· ὑπερείσαντες σαλευόμενον ἤδη ἐξ ἀπορίας τῆς φύσεως τό ἀσθενές, καί τὴν ἐκ πτωχείας ἀπιτριβεῖσαν αὐτοῖς κακευχίαν ἐνδεχομένως ὡς ἐνήν ιασάμενοι. Μὴ παύσησθε οὖν εὖ ποιούντες ἐνδεέσιν, ἵνα τῇ κενώσει τό πλήσιον ἀμείωτον ἔχητε. Ἐν ἰλαρότητι δέ ψυχῆς, τὴν εἰς Θεόν πίστιν τε καί ἐλπίδα καί ἀγάπην πιστούμενοι· Ἀνέχετε σύνδεσμον καί χειροτονίαν καί ῥῆμα γογγυσμοῦ, καθά που τό θεῖόν φησι λόγιον· ὅπερ ἐστί περί τοῦ δεῖν δίδοναι, καί μή διασκέπτεσθαι. Ὡ τό μεταμελεῖσθαι πάντως παρέπεται· πρᾶγμα, τοῦ μηδόλως ποιεῖν ὑπάρχον βαρύτερον. Ἴσμεν γάρ ἅπαντες, ὅτι τῆς τοῦ ποιεῖν ἢ πάσχειν ἀναξιότητος, οὕτω ἀκριβῶς οὐδεὶς οὐδαμῶς ἔγνω τίνας αἰτιᾶσθαι χρή· εἴτε τούς εὖ ποιεῖν δυναμένους, εἴτε τούς εὖ παθεῖν δεομένους· ἀλλά καιροῦ τοῦτο εἶναι τοῦ μέλλοντος· καθ' ὃ ποῖά τε καί ὅσα τὰ ὑμέτερα, καί ὅπως ἔχοντα τύχοι, γνωσθήσεται. Οὕτω τοῦ Θεοῦ σοφῶς εὐδοκήσαντος ἐν τῷ παρόντι καλυφθῆναι τῶν αὐτοῦ κριμάτων τὴν ἄβυσσον. Καί τοῦτο εἰδῶς ὁ σοφός Παροιμιστής, ἀσυλλογίστως τόν ἄρτον καί καθ' ὕδατος ρίπτειν παρεκελεύσατο· ὡς οὐ παρασυρησόμενον οὐδέ ἀπολλύμενον· ἀλλ' ἐς ὕστερον ὑπαντήσοντα μετά πλείονος τῆς ἐπικαρπίας, τοῖς ἔνεκα τοῦ καλοῦ ἐν ἀπλότητι καρδίας τὴν μετάδοσιν κεκτημένοις, παρά τοῦ εἰς ἑαυτόν πάντα τὰ παρ' ἡμῶν ἀλλήλοις γινόμενα, ὡς δ' ἄν ὄντα τύχωσιν, ἀναδεχομένου Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ. Εἰ γάρ παθεῖν ὑπὲρ ἡμῶν, ὡς φιλόανθρωπος κατεδέξατο, τί οὐκ ἄν γένοιτο ἐκὼν τοῖς τὴν αὐτοῦ περί ἡμᾶς μιμουμένοις φιλανθρωπίαν;

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Δ'. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ, ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΘΕΟΝ ΛΥΠΗΣ

Δ'. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τόν αὐτόν, περί τῆς κατά Θεόν λύπης.

(=15B_082=> Χαίρω καί εὐφραίνομαι, διὰ πάσης ἐπιστολῆς τὴν ἐπαινετὴν λύπην λυπούμενον εὐρίσκων τόν εὐλογημένον μου Δεσπότην· γινώσκων, ὡς ἡ κατά Θεόν λύπη μετάνοιαν ἀμεταμέλητον εἰς σωτηρίαν κατεργάζεται, τοῖς τῷ Θεῷ φόβῳ καθ' ὅλην αὐτῶν ἐνισχημένοις τὴν δύναμιν· μὴ συγχωροῦσα τὴν ψυχὴν τῶν θείων ἀπονεύσασαν δικαιοσυνῶν, πρὸς τὰ φθειρόμενα κατά φύσιν διατεθῆναι· δι' ὧν τοῖς ἡμελημένως τόν τῆς παρουσίας ζωῆς δρόμον ποιουμένοις, ἢ πονηρά τῶν παθῶν εἰσοικιζομένη σύγχυσις, ταῖς τοῦ διαβόλου παγίσιν ἀλῶναι παρασκευάζει τόν ἄθλιον νοῦν, καί πάσης κακίας αὐτόν καθίστησιν εἰκότως διδάσκαλον· οἷα δὲ τὴν κατά φύσιν ἐνέργειαν, παρά φύσιν ταῖς τοῦ θυμοῦ καί τῆς ἐπιθυμίας ἀτάκτοις ὁρμαῖς ὑποζεύξαντα. Ψυχὴ γάρ ἡ δι' ἀπάτης ἄπαξ τοῖς ὑλικοῖς τὴν νοεράν ἐνδήσασα δύναμιν, περί μόνην τὴν τῶν φαύλων ἐξεύρεσίν ἐστι ποριμωτάτη καί εὐδρομος. Διὰ τοῦτο νύκτωρ τε καί μεθ' ἡμέραν ἀπαύστως εὐχομαι, καίτοι πολλοῖς βαρούμενος ἀμαρτήμασι, συντηρηθῆναι τῷ εὐλογημένῳ μου Δεσπότη ταύτην τὴν σωτήριον λύπην, τὴν ὄντως, τῶν μὲν παθῶν ἀπότομον δέσποιναν, τῶν ἀρετῶν δέ μητέρα σεμνήν καί ἐπίδοξον· ἵνα δι' αὐτῆς φρουρούμενος, τό πονηρόν ἐκκρούσῃται κέντρον τῆς ἀμαρτίας. Οὐδεὶς γάρ, ὡς ἀληθῶς, ταύτην τῷ βάθει τῆς καρδίας ἐναποκλείσας,

τοῖς τοῦ διαβόλου καθάπαξ ἀλίσκεται βέλεσιν. Οὐδεῖς ταύτην ἀοράτως κατά ψυχὴν (≡15B_084⇒) περιέπων, φοβεῖται τὰς πολυτρόπους τῶν δαιμόνων ἐπιδρομάς. Οὐδεῖς ἐλόμενος τὴν ταύτης συμβίωσιν, ποτέ τοῖς ὀρωμένοις προστίθεται. Οὐδεῖς ταύτην ἔχων τὸν βίον χαρακτηρίζουσιν, τοῖς τῶν φθειρομένων ῥύποις μολύνεται. Οὐδεῖς ταύτην συνδήσας ἀλύτως τοῖς λογισμοῖς, ἀτάκτως ἐφ' ἃ μὴ δεῖ φέρεσθαι συγχωρεῖ τὰς αἰσθήσεις. Οὐδεῖς ταύτη τὴν ψυχὴν πεποιωμένος, ἑαυτὸν ἄλλου μείζοντα παντελῶς ἠγήσασθαι δύναται· τουναντίον δὲ μᾶλλον παντός ἤττονα καὶ εἶναι καὶ νομίζεσθαι πιστεύσειεν. Οὐδεῖς ἑαυτῷ ταύτην κατά νοῦν περιζωσάμενος, τῆς τῶν θεῶν ἀπολισθαίνει κατανοήσεως. Οὐδεῖς ἑαυτῷ ταύτην δι' ὅλου συναρμόσας, ἀγνοήσει τὰ τῆς εὐσεβοῦς πολιτείας συνθήματα. Ταύτην τὸ ἅγιον Πνεῦμα δημιουργεῖ, ταῖς τῶν ἀξίων καρδίαις ἐπιφοιτοῦν. Ταύτην ἐπίσταμαι μόνην ἐγὼ τῆς ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν χαρᾶς οὔσαν γεννητικήν. Σπέρμα γάρ θεῖον ὑπάρχει σαφῶς ἢ κατά Θεόν λύπη· καρπὸν ὠριμον τὴν τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν εὐφροσύνην παρέχουσα.

Ταύτην ἢ κατά διάνοιαν ἀκριβῆς τῶν βεβιωμένων (=0416=) ἀνάληψις ἀνανεοῖ. Ταύτην ἢ κατά συνειδησιν τῶν πλημμεληθέντων ἡμῖν βίβλος, φιλοπόνως ἀναγινωσκομένη τιθηνεῖται. Ταύτην ἢ τοῦ θανάτου μνήμη, καὶ ὁ ἐπ' αὐτῇ κατά τὴν ἔξοδον ἐγγινόμενος τῇ ψυχῇ δριμύτατος πόνος αἰεὶ προσδοκώμενος περιποιεῖται. Ταύτην ἢ κατά τὸν ἀέρα συγκροτούμενη πρὸς τὴν ψυχὴν, τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων φοβερά καὶ ἀπότομος ἔρευνα διὰ παντός κατά νοῦν μορφουμένη, διαφυλάττει παντελῶς ἀκατάσβεστον. Τίς γάρ, ἠγαπημένε, τῶν κατ' ἐμέ ῥύποις ἀμαρτημάτων κατεστιγμένος, οὐ φοβεῖται τὴν τῶν ἀγίων ἀγγέλων ἐπιστάσιαν; ὅφ' ὧν κατά θεῖαν ψῆφον τῆς παρούσης ζωῆς τὸ πέρασ δεχόμενος, βία τοῦ σώματος μετ' ὀργῆς ἐξωθεῖται καὶ μὴ βουλόμενος. Τίς κεκληιδωμένην ἑαυτῷ συνεπαγόμενος τὴν συνειδησιν οὐ δέδοικε τὴν ὠμοτάτην τῶν πονηρῶν δαιμόνων καὶ βάρβαρον ἔμπωσιν, ἐκάστου κατά τὸν ἀέρα τοῦτον μετὰ τὴν ἔξοδον, διὰ τοῦ μέσου (≡15B_086⇒) πάθους ἀπηνῶς πρὸς ἑαυτὸν διασπῶντος τὴν ἀθλίαν ψυχὴν, καὶ τῷ ἐλέγχῳ τῶν αὐτῇ πεπραγμένων καταισχύνοντος, καὶ πάσης ἐμποιοῦντος αὐτῇ τῆς ἐπὶ τοῖς μέλλουσιν ἀγαθοῖς ἐλπίδος ἀπόγνωσιν; Ταύτην σωτηρίως διατρέφει τὴν λύπην, ἢ μετὰ τὴν γινομένην κατά τὸν ἀέρα πρὸς τὰ πνευματικά τῆς πονηρίας διάγνωσιν, τῆς τῶν ἐν ἄδη ψυχῶν καταστάσεως ἀκριβῆς ἀνατύπωσις· ὅπως ἐν σκότῳ βαθεῖ διάγωσι καὶ βαρυτάτη σιγῇ, τροφὴν ἔχουσαι τοὺς δριμυτάτους στεναγμούς καὶ τὰ δάκρυα, καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις κατήφειαν· ἐκδεχόμεναι διὰ παντός, ἄλλο μὲν οὐδέν, μόνην δὲ τὴν ἐπὶ τῇ θεῖᾳ ψῆφῳ δικαίαν κατάκρισιν. Ταύτην συνίστησι τὴν λύπην ἢ τῆς ἀναστάσεως ἐλπίς· ἢ τῆς φοβερᾶς καὶ πανενδόξου παρουσίας τοῦ Χριστοῦ μεγαλειότης· ἢ φρικωδεστάτη τῆς κρίσεως ἡμέρα, κατά διάνοιαν συνεχῶς μελετωμένη· καθ' ἣν οὐρανός τε καὶ γῆ, καὶ πᾶς ὁ τῶν ὀρωμένων διάκοσμος ῥοιζηδὸν παρελεύσεται· στοιχείων καυσουμένων καὶ λυομένων τῷ ἀπλέτῳ πυρί, προκαθαίροντι διὰ τὴν ἐπίβασιν τοῦ καθαροῦ, τὴν ὅφ' ἡμῶν ῥυποθεῖσαν κτίσιν· ἐν ἣ ἑθρόνοι προτίθενται, καὶ Παλαιός ἡμερῶν προκαθέζεται, καὶ τὰ τῶν ἀγίων ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων ἄπειρα τάγματα, μετὰ φόβου καὶ τρόμου λειτουργικῶς παρεστήκασιν· καὶ πᾶσα τῶν ἀνθρώπων ἢ φύσις εἰς ἐξέτασιν ἄγεται· καὶ βίβλοι ἀνοίγονται τῶν ἡμετέρων ἔργων τε καὶ λόγων καὶ λογισμῶν, ἔχουσαι μετὰ πάσης ἀκριβείας τὰ ἔγγραφα. Δι' ὧν ἢ πάντων γίνεται γύμνωσις τῶν πεπραγμένων ἡμῖν ἐπὶ πάσης τῆς κτίσεως· ὥστε τοσοῦτον ἀλλήλων πάντας γινώσκειν τὰς ἀμαρτίας, ὅσον ἕκαστος τὰς ἑαυτοῦ, τὴν βίβλον ἀπλανῶς ἀναγινώσκων τῆς ἑαυτοῦ συνειδήσεως· καθ' ἣν οἱ μὲν ἐκ δεξιῶν τοῦ Κριτοῦ σταθέντες, λήψονται τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν τὰς ἐπαγγελίας· οἱ δὲ τὴν ἀριστεράν

λαβόντες στάσιν, τό πῦρ τό αἰώνιον, καί τό ἐξώτερον σκότος, καί τόν ἀκοίμητον σκώληκα, τόν τε βρυγμόν τῶν ὀδόντων, καί τό ἄπαυστον δάκρυον, καί τήν ἀπέραντον αἰσχύνην, ἐφ' ἧ μάλλον ὀδυνηθήσεται πᾶς (=0417=) κατακριθείς τήν ἀπ' αἰῶσιν ἀτελεΐτητον βάσανον, ἢ πᾶσιν ὁμοῦ τοῖς (≡15B_088⇒ ἄλλοις τῆς κολάσεως εἶδεσι. Τούτων οὐδαμῶς ὄντως τῶν φοβερῶν καί πραγμάτων καί ὀνομάτων, ὁ τήν κατά Θεόν λύπην ἔχων ἐπιλανθάνεται· ἀλλ' ὡς ὀρῶν αἰεὶ τόν Κριτὴν καί ὀρώμενος, διατεθήσεται· καί τήν παροῦσαν εὐσεβῶς καί δικαίως διενέγκη ζωὴν, μηδέ ποιῶν ἢ λέγων ἢ λογιζόμενος, τῶν ἀλλοτρίων τῆς θείας χάριτός τε καί κλήσεως.

Ταύτης τῆς ἐπαινουμένης λύπης γέννημα τυγχάνει, τό ἐν ἀνθρώποις ἐξαίρετον ἀγαθόν, ἢ ταπεινοφροσύνη· δι' ἧς ὁ εὐσεβὴς καί φιλόθεος, πάντων ἑαυτὸν ἐλαχιστότερον κατ' ἀλήθειαν ἠγήσεται· κἂν βασιλεύς ἢ τήν ἀξίαν, ὄρον τῆς ἐπιγνωμοσύνης ἑαυτοῦ ποιούμενος τήν κατά φύσιν ἀσθένειαν· ὑφ' ἣν πάντες κατά τό ἴσον τελοῦσιν, οἱ τῆς αὐτῆς φύσεως μετεκληφότες· οὐδαμῶς τοῦ κατά φύσιν λόγου, διὰ τήν ἀξίαν παραφέρων τόν λογισμόν. Ταύτης προβολή καθέστηκεν ἡ πραότης, ἕξις ὑπάρχουσα τῶν παρά φύσιν, τοῦ τε θυμοῦ καί τῆς ἐπιθυμίας, κινήματων ἀπωστική· δι' ἧς τήν πρὸς ἀγγέλους ὁ ἄνθρωπος ὁμοιότητα δέχεται, παρ' οἷς οὐκ ἔστι θυμὸς λυσοῦν, καί τό συγγενές ἀπρεπῶς καθυλακτῶν· οὔτε μὴν ἐπιθυμία τοὺς νοερούς διαλύουσα τόνους, καί πρὸς τήν ὕλην τήν ἔφεισιν ὑποσύρουσα· λόγος δέ μόνος, τήν ὄλης ἔχων δυναστείαν, καί διαπύρως κατά νοῦν ἄγων πρὸς τόν ὑπὲρ αἰτίαν καί φύσιν Λόγον. Ταύτης ὑπάρχει καρπὸς ἡ ἀγάπη, καθ' ἣν Θεῷ τε καί ἀλλήλοις ἐνούμενοι, τοσοῦτον ἀλλήλων ἐκόντες φροντίζομεν, ὡς ἐφικτόν, ὅσον ὁ Θεὸς ὡς οἰκτίρμων πάντων ἀντέχεται. Ταύτης ἐστὶ τέλος ἡ τῶν οὐρανῶν βασιλεία, καί τῶν ἐκεῖ θείων ἀγαθῶν ἡ ἀπόλαυσις. Πρὸς τοῦτο γὰρ ἄγει τό πέρασ ἡ κατά Θεόν λύπη τοὺς στέργοντας αὐτὴν καί φυλάττοντας.

Ταύτης δὲ τῆς λύπης ὑπάρχει γνωρίσματα, τό ἐθίσει τοὺς ὀφθαλμούς τήν κτίσιν ὄραῖν πρὸς δόξαν μόνην τοῦ Κτίσαντος· καί τά τῶν πλησίον ἄνευ, φθόνου καί βασκανίας ἐπισκοπεῖν· τά ὧτα πρὸς ὑποδοχὴν τῶν τοῦ Θεοῦ λόγων μόνην, καί τῆς τῶν ζεομένων ἡμῶν ἰκεσίας ἐτοίμως ἠνεῶχθαι· πρὸς δὲ πᾶσαν λοιδορίαν, (≡15B_090⇒ καί λόγων αἰσχυρῶν εἰδέχθειαν, σπουδαίως βεβύσθαι· τήν γλῶσσαν ταῖς τῶν ἄλλων εὐφημίαις καθαγιαζέσθαι, μηδαμῶς ταῖς κατ' ἄλλων ὕβρεσι καί λοιδορίαις μολυνομένην. Καί ἀπλῶς ἵνα συνελών εἶπω, πάντα τά μέλη τοῦ τε σώματος καί τῆς ψυχῆς, πρὸς τό δοκοῦν τῷ Πνεύματι μεταρυθμίσωμεν· καί ὅλος ἡμῖν ὁ κατ' εὐσέβειαν σκοπὸς κατορθώθῃ.

Ταῦτα, εὐλογημένε, κατά πᾶσαν ἀκρίβειαν ἑαυτοὺς ἐρευνῶντες, εἰ μὲν εὖρωμεν ἔχοντας, ἐπιμελῶς διατηρήσωμεν· εἰ δὲ μηδὲν τούτων κεκτημένους, κατά σπουδὴν κτήσασθαι φιλοπονήσωμεν, πᾶσι διὰ τόν Θεόν καί τήν κοινήν φύσιν ἀνθρώποις, ὡς ἄνθρωποι ταπεινούμενοι· πρὸς τά συμβαίνοντα παρά τήν ἡμετέραν γνώμην, πρᾶοι καί ἡμεροὶ διαμένοντες· (=0430=) εὐμετάδοτοί τε πρὸς τοὺς πτωχοὺς, καί πρὸς τοὺς ξένους φιλόξενοι· τοῖς δεομένοις προστασίας, κατά τό δυνατόν, πρὸς ἀντίληψιν ἔτοιμοι· πρὸς τοὺς φίλους ὁμόψυχοι καί ὁμογνώμονες· πρὸς τοὺς γνωρίμους ἐν πᾶσι περιδέξιοι· τοῖς ταπεινοτέροις εὐπρόσιτοι· τοῖς ἀσθενέσι συμπαθεῖς καί φιλόανθρωποι· μακρόθυμοι τοῖς παροργίζουσι· τοῖς πταίουσι συγγνώμονες· τοῖς λυπούμενοις, παρηγορία γινόμενοι. Καί ἀπλῶς εἰπεῖν, πάντα πᾶσι γενώμεθα, διὰ τε τόν Θεοῦ φόβον, καί τήν προσδοκωμένην τῶν μελλόντων κριμάτων ἀπειλήν. Χωρὶς γάρ τούτων τῶν ἀπηριθμημένων, οὐκ ἔστιν οὐδενὶ τό παράπαν σωτηρίας ἐλπίς.

Ταῦτά με, καί πλείονα τούτων βιάζεται λέγειν ὁ πρὸς σέ πόθος. Οὐ γάρ ἔχω πῶς μετρήσαι τοῦτον, διὰ παντός ἀνατυποῦσθαι σε παρασκευάζοντα, καί ὡς παρόντι

κατά ψυχὴν διαλέγεσθαι, καὶ ἀπόντι βιαζόμενον συντυγχάνειν διὰ γραμμάτων. Ἄλλὰ μὴ παρέργως δεξώμεθα τῶν λεγομένων τὴν δύναμιν· ἐπειδὴ μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ τοὺς τοιούτους λόγους ἔξομεν πάντως ἢ συνηγόρους ἢ κατηγορούς· ἐγὼ τε ὁ λέγων, καὶ οἱ ἀκούοντες, (≡15B_092⇒ κατά τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς διαγνώσεως, ὁποτέρω, ἂν περὶ αὐτοὺς διατεθῶμεν. Γένοιτο δὲ πάντας ἡμᾶς, τοὺς τε λέγοντάς τι τῶν δεόντων, καὶ τοὺς ἀκούοντας, πάντων τῶν θείων ποιητὰς ἀποδειχθῆναι λόγων· καὶ μὴ μόνον ἀκροατὰς ἢ λέκτας· χάριτι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ δόξαν τε καὶ βασιλείαν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ε΄. ΠΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ

Ε΄. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Κωνσταντῖνον.

(≡15B_094⇒ Εἰ ὡς παρόντι μοι συντυγχάνων, διὰ τῶν γραμμάτων εὐφραίνεται κατ' ἀλήθειαν ὁ εὐλογημένος μου δεσπότης, ὡς γέγραφε, δῆλον ὡς τοὺς ἐμούς ἀποδεχόμενος λόγους πάντως εὐφραίνεται. Ἀποδοχὴ δὲ λόγων ἐστίν, ἢ κατὰ τοὺς λόγους τοῦ ἀποδεχομένου τοὺς λόγους διάθεσις. Ταύτης δὲ τῆς διαθέσεως ἀπόδειξις ἐστὶν ἀκριβής, τό ἔργον τῆς ἐμφερομένης τοῖς λόγοις δυνάμεως. Οὐκοῦν τῆς περὶ τό λέγειν προτροπῆς ἀρραβῶνά μοι παράσχη πιστότατον ὁ ἐμός Δεσπότης, τὴν αὐτοῦ περὶ τό ποιεῖν τὰ λεγόμενα προθυμίαν· καὶ οὐδέποτε κωλύσω, κατὰ τό γεγραμμένον, τὰ χεῖλη μου, τοῦ λέγειν πρὸς αὐτόν τὰ λυσιτελεῖν αὐτῷ τε κάμοί καὶ ἄλλοις δυνάμενα· καθόσον εἰμί δυνατός ὑποδέξασθαι τὴν περὶ τό νοεῖν τε συνετῶς καὶ εὐσεβῶς λέγειν τὰ νοηθέντα χάριν τοῦ δωρουμένου Θεοῦ πᾶσιν ἀπλῶς, καὶ μὴ ὄνειδίζοντος.

(=0421=) Γενώμεθα τοίνυν, ἡγαπημένε, πρόθυμοι τῶν κατ' ἐντολὴν ἔργων ποιηταί· καὶ φύγωμεν τὴν πλάνην τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ μηδενὶ τῶν ἐν αὐτῷ νομιζομένων τερπνῶν τὴν ψυχὴν καταδήσωμεν. Παρέρχεται γάρ ὁ κόσμος, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ μαραίνεται, φθορᾶς ὄντα κατὰ φύσιν παραναλώματα. Ταύτην δὲ τὴν περὶ τὰ θεῖα τῶν σωτηρίας ἐφιεμένων τεκμηριοῖ προθυμίαν, οὐ μόνον τό πρὸς τὴν ἁμαρτίαν μῖσος, καὶ ἡ ἀπράγμων διαγωγὴ· ἢ τε τῶν μοχθηρῶν ἀνδρῶν ἀλλοτριώσεις, καὶ πρὸς τὰ φθειρόμενα πάντα τῆς ψυχῆς ἀποδιάθεσις· ἢ τε τῆς σαρκὸς διὰ τὴν ἀρετὴ καταφρόνησις, καὶ ἡ πρὸς πάντα τὰ διὰ τῶν αἰσθήσεως ἀπατηλῶς (≡15B_096⇒ τὴν ψυχὴν ὑποσαίνοντα, στερβὰ καὶ ἀνένδοτος ἐγκράτεια· δι' ἧς πάσας τε τὰς ἀκολάστους ὀρέξεις μαραίνομεν· καὶ τὰς ἀτάκτους κινήσεις τοῦ θυμοῦ κατευνάζομεν, μὴ συγχωροῦντες ἔξανδραποδισθέντα συνεκφέρεσθαι ταύταις τὸν λογισμόν, καὶ καθάπερ ἠνίοχον ὑπὸ δυσηνίων ἵππων συναρπασθέντα κατὰ βάραθρων φέρεσθαι· μηδενός ὄντος τοῦ τάσσοντος καὶ ἐπισχεῖν δυναμένου τὴν ἄλογον τῶν ὑπεζευγμένων ὀρμὴν. Ἄλλὰ καὶ ἡ πρὸς πάντας τοὺς ἀκουσίους πειρασμούς, ὑπομονὴ καὶ καρτερίαν· καθ' ἣν καὶ πάσχοντες σωματικῶς, ἀπαθεῖς κατὰ ψυχὴν διαμένομεν, καὶ ἀήττητοι· μηδενὶ τῶν τινασσόντων καταβαλλόμενοι. Δι' ὧν ἀμφοτέρων, ἐγκρατείας τε λέγω τῶν ἐφ' ἡμῖν παθημάτων, καὶ ὑπομονῆς τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, δοκιμασθέντες, καθάπερ τινός σπορᾶς θειοτάτης τῶν ἐντολῶν, εὐπρεπεῖς καὶ ὠρίμους προβαλλόμεθα καρπούς τὰς ἀρετὰς. Οἶον, φρόνησιν γνωστικὴν, κατὰ τὴν ἀγνοίας, καὶ τῆς δεισδαιμονίας· ἀνδρείαν, κατὰ τὴν δειλίας, καὶ τῆς προπετοῦς θρασύτητος· σωφροσύνην, κατὰ τῆς ἀκολασίας καὶ τῆς ἠλιθιότητος· δικαιοσύνην κατὰ τῆς ἀδικίας· λέγω δὲ κατὰ τῆς πλεονεξίας καὶ μειονεξίας· ταπεινοφροσύνην, κατὰ τῆς ὑπερηφανίας ὀπλίζοντες· συγκατάβασιν, κατὰ τῆς ἐπάρσεως προφέροντες· μετριότητα κατὰ τῆς οἰήσεως· μακροθυμίαν κατὰ τῆς ὀλιγοψυχίας· ἡμερότητός τε αὖ πρὸς πάντας, καὶ πραότητος, καὶ τῆς πρὸς τοὺς

δεομένους ἰλαρᾶς μεταδόσεως ἀντεχόμενοι· φιλοξενίας τε καί φιλαδελφίας, καί φιλανθρωπίας φιλοπόνως φροντίζοντες· εἰρήνην τε καί ἀγάπην μεταδιώκοντες· ἐν ἧ, καθάπερ τινί πυθμένι τῶν καλῶν, συνάγεται τε καί φυλάττεται πάντα τά τοῖς ἀνθρώποις δεδωρημένα θεόθεν ἀγαθά.

Ταῦτα, δέσποτα μου εὐλογημένε, πᾶς ἐρῶν τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας, καί φεύγειν σπεύδων τῶν ἠπειλημένων τοῖς ἀμαρτάνουσιν αἰωνίων κολάσεων τὴν πεῖραν κατά δύναμιν πάντως ποιεῖν τε καί φυλάττειν ἐπιτηδεύει· τῆς τῶν τοιούτων ἔχων (≡15B_098⇒ φυλακῆς ἀρωγόν, τοῦ τε θανάτου, καί τῆς κατ' αὐτόν (=0424=) ἀδηλίας, τὴν ἄληστον μνήμην· τῆς τε μετά τὴν ἔξοδον τῆς ψυχῆς ἐρημώσεως, μηδὲν ἄλλο συνεπαγομένης ἑαυτῇ, πλήν τῆς ἐπὶ τοῖς αὐτῇ κακῶς πεπραγμένοις ἐστιγμένης συνειδήσεως· καί τῆς πρὸς αὐτὴν κατά τὸν ἀέρα τοῦτον γενησομένης τῶν πονηρῶν πνευμάτων φοβερᾶς ἐρεύνης τὴν ἔννοϊαν· τῆς ἐν τῷ ἄδῃ νῦν πικρᾶς καί ἀφεγγοῦς τῶν ψυχῶν κατακλείσεως τὴν ἐνθύμησιν· τῆς ἐπὶ τοῦ δικαίου Κριτοῦ καί τῶν οὐρανίων Δυνάμεων ἐπὶ τῇ φανερώσει τῶν κρυπτῶν αἰσχύνῃς τὴν προσδοκίαν, τῆς πασῶν βαρυτέρας τῶν ἠπειλημένων τοῖς ἀμαρτάνουσι κολάσεων. Ταῦτα, καί τούτων πλείονα, καί ἤδη κατά δύναμιν γέγραφα, καί γράφων οὐ παύσομαι, καθ' ὅσον οἶός τε εἰμι, τὸν ἐμὸν ἡγαπημένον δεσπότην πόθον ἔχων, τῶν τοιούτων λόγων ἐκβιβαστήν.

Ἀλλὰ νήψωμεν, καί γρηγορήσωμεν περὶ τὴν ἑαυτῶν φυλακὴν, εὐλογημένε· μήπως πλέον κατακριθῶμεν, ὡς εἰκῆ καί μάτην τά θεῖα λέγοντες μόνον καί ἀκούοντες. Ἐπειδὴ καί ὑπὲρ τούτων τῶν λόγων τῷ Θεῷ λόγον ὑφέξομεν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· ἐγὼ τε ὁ τούτους λέγων, καί οἱ τούτων ἀκούοντες· ἐάν ἀργούς παντελῶς καί ἀκάρπους αὐτοὺς καταλείψωμεν· γένοιτο δέ μᾶλλον πάντας ἡμᾶς, πᾶσιν ἐπαγάλλεσθαι τοῖς τοῦ Θεοῦ λόγοις, καί τῶν ἐν αὐτοῖς θείων καί σωτηρίων θελημάτων ποιητάς ἀποφανθῆναι· εὐχαῖς καί πρεσβείαις τῆς πανενδόξου καί παναγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί Ἀειπαρθένου Μαρίας, καί πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Σ'. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ... ΑΡΧΙΕΠ. ΙΩΑΝΝΗΝ... ΟΤΙ ΑΣΩΜΑΤΟΣ ΕΣΤΙΝ Η ΨΥΧΗ

ΣΤ'. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀγιώτατον καί μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον Ἰωάννην, περὶ τοῦ, "Ὅτι ἀσώματος ἐστὶν ἡ ψυχὴ".

(≡15B_100⇒ Τό τίμιον τῆς ὑμετέρας ἐπ' ἀρετῇ τελειότητος δεξάμενος γράμμα, πάσης μεγαλοφυοῦς μετριοφροσύνης ὠραῖσμένον, ἠγάσθην τε ὁμοῦ καί ἐξέστην· πῶς τε ὁ αὐτός διανοούμενος ἐν ἀμφοτέροις, σαυτῷ καθέστηκας ὅμοιος· μήτε τῷ ὑψηλῷ ἀπρόσιτος, μήτε τῷ ταπεινῷ καταφρονούμενος. Ἐν γὰρ ἀρετῆς εἶδος, σοφῶς σαυτῷ ἐξ ἀμφοῖν κερασάμενος, ἑκατέρω ποιεῖς παραδόξως ἐνθεωρεῖσθαι τό ἕτερον· (=0425=) τῷ ταπεινῷ μὲν, τό ὑψηλόν· τῷ ὑψηλῷ δέ τό ἔμπαλιν, τὴν ταπεινώσιν. Διό δή, δοῦλε Θεοῦ, ἀπαραιτήτως σου δέχομαι τό ἐπίταγμα, φυσικώτερον ἀποδειξαι κελεῦον, γραφικῆς καί πατρικῆς μαρτυρίας χωρὶς, εἰ ἔστι κτίσμα ἀσώματος ἡ ψυχὴ. Ταῖς ὑμετέραις πάλιν θαρρῶν τῆς διδασκαλίας ψεκάσιν, αἷς μέ διαφόρως ἀγνοία φρυγόμενον ἐδρόσισας.

Τίνες δέ οὗτοι ὑπάρχουσιν, οἱ κτίσμα ἀσώματος μή εἶναι διαβεβαιούμενοι; καί τίσι τούτοις, ταῖς ὑμετέραις τῶν λόγων ἀληθείας ἀνυπάρκτοις ἀναπλασμοῖς ἀντιπίπτοντες; Πῶς δέ, οἱ μὴ τοῦ δέοντος εἰσι φιλονεικότεροι, τῷ ἡμετέρῳ οὐκ ἐδυσωπήθησαν ἐπιχειρήματι, παντός εἰς ἄκρον οὕτως ἀντιπτωτικοῦ λόγου πόρρω τυγχάνοντι; Καί ἵνα μοι μᾶλλον καθ' ὁδόν ὁ περὶ τούτου λόγος προῖη, αὐτό ὑμῶν ὡς

τῆς ἀληθείας σύμμαχον ἀκαταγώνιστον (≡15B_102⇒ σοφόν ἐπιχείρημα, τῶν οἰκείων ἀπαρχὴν ποιήσομαι· ὡς ἐφοδικοῖς τοῖς ὑμετέροις ἐναβρυνόμενος.

α'. Εἰ τό σῶμα τῆ οἰκεία φύσει ἀκίνητον· σῶμα δέ καί ἡ ψυχὴ, εἰ καί τό λεπτομερέστατον, ὡς φασι, καθό σῶμα, οὐ κινήθησεται. Καί εἰ ταυθ' οὕτως ἔχει, πόθεν ἡμῖν ἡ κίνησις; Καί τοῦτο ἐπ' ἄπειρον, ἕως οὗ ἔλθωμεν εἰς ἀσώματον κτίσμα. Εἰ δέ ἀπό τοῦ Θεοῦ φήσουσι κατά πρῶτον λόγον ἡμᾶς κινεῖσθαι· ἐπειδὴ τὰς πλείους ἡμῶν κινήσεις ἀτόπους ἐπίσταμαι καί ἀισχράς, αἴτιον πάντως ἐξ ἀνάγκης καί τούτων ἀποφανοῦνται τό θεῖον.

β'. Ἄλλο. Καί πάλιν, εἰ πᾶσα καί ὁπωσδήποτε οὔσα σωματική ὑπαρξίς κατά τόν ἀληθῆ λόγον, τῷ ποσῷ τε καί τῷ ποιῷ διειλημμένη, ἐν ὄγκῳ καί εἶδει, καί ἐπιφανείᾳ καί σχήματι, τήν περί ἑαυτῆς περατοῖ θεωρίαν, ὡς ἀναγκαίους διειλημμένη πέρασιν. Οὐ γάρ τι τούτων ἐκτός ἔχει φαντάζεσθαι ὁ ταύτην διερευνώμενος· σῶμα δέ καί ἡ ψυχὴ, ἢ ἐκ τούτων, ἢ ταῦτα, ἢ τινά, ἢ τούτων τι, ἢ τούτοις, ἢ τισιν, ἢ τινι τούτων περιγραφτός πάντως ἐστί· ἀλλά μή οὔτε ἐκ τούτων, οὔτε ταῦτα, οὔτε τινά, οὔτε τι τούτων, οὔτε τούτοις, οὔτε τισίν, οὔτε τινί τούτων ἐστί περιγραφτός· οὐκ ἄρα σῶμα ἢ ψυχὴ.

γ'. Ἄλλο. Εἰ τοίνυν αὐτοῖς εἶναι μή ἀμφιβέβληται ἡ ψυχὴ· οὔσα δέ οὐδέν ὑπάρχειν ὧν καταλαμβάνει ἡ ἔννοια, ἐξ ὧν, ἢ ἃ ὑπάρχει τὰ σώματα· οὐ χρῶμα, οὐ σχῆμα, οὐκ ἀντιτυπία, οὐ βάρος, οὐ πηλικότης, οὐχ ἢ εἰς τρία διάστασις· καί ἀπλῶς ὅλως οὐδέν οὔσα τῶν περί τήν σωματικὴν φύσιν καταλαμβανομένων· ἢ μηδέν οὔσα τούτων, ὡς ἔδειξεν ὁ λόγος, ἀσώματος ἔσται πάντως, εἴπερ ἐστί.

(≡15B_104⇒ δ'. (=0428=) Ἄλλο. Ἔτι, εἰ πᾶσα συστολή καί διαστολή καί τομῆ τῶν σωμάτων ἐστί· τό δέ πάσης συστολῆς καί διαστολῆς καί τῆς οἴασου τμήσης ἐλεύθερον, πάντως ἀσώματον, ἢ ψυχὴ ἄρα ἀσώματος, ὡς τούτων πάντων παντελῶς ἀνεπίδεκτος.

ε'. Ἄλλο. Εἰ πάσης τῆς σωματικῆς οὐσίας, εἷς τε τό ἔμψυχον καί τό ἄψυχον διηρημένης· σῶμα δέ καί ἡ ψυχὴ, ἢ ἔμψυχον, ἢ ἄψυχον ἔσται πάντως. Ἄλλ' εἰ μὲν ἔμψυχον, διὰ ψυχούσης πάντως, ἢ οὐσίας, ἢ δυνάμεως, ἢ τῆ συμβεβηκότος ψυχωθήσεται. Ψυχὴν δέ ψυχοῦσθαι λέγειν, ὡς περ καί φῶς φωτίζεσθαι, ἢ θερμαίνεσθαι τό πῦρ, παντελῶς καταγέλαστον. Καί εἰ μὲν οὐσίαν ψυχοῦν τήν ψυχὴν εἴπωμεν, ἢ σῶμα ἢ ἀσώματον αὐτήν πάλιν λέξομεν. Καί εἰ μὲν σῶμα, τὰς αὐτάς ἀεί τῶν λογισμῶν ἀτόπους ἐξ ἀτόπων ἐφόδους, ὁ πρὶν τούτου δέξεται λόγος, μέχρις οὗ ἀσώματον τήν ψυχὴν εἶναι συνδιομολογηθῆ. Εἰ δέ δύναμιν, ἢ τοι ποιότητα ψυχοῦν τήν ψυχὴν εἴπωμεν, τῆς οὐσίας ζωοποιητικόν τε καί κινητικόν, τό ἀκούσιον ἔσται καί ἀνυπόστατον. Πρὸς τό, καί ἐναλλάξ καί παρά φύσιν τήν κατά τό ἄρχειν καί ἄρχεσθαι εἶναι διαφορᾶν· εἴπερ σώματος ἄρχειν κατά φύσιν δημιουργηθεῖσα ἢ ψυχὴ, ὡς ἀσώματος οὐσία, ὡς σῶμα κατ' αὐτοῦς ὑπό τοῦ μή κατ' οὐσίαν ὄντος· τῆς κατά τό ποιόν λέγω δυνάμεως, ἀρχθήσεται· ἢ κατ' οὐσίαν οὔσα τε καί ὑφεστῶσα, καί τήν κοινήν πάντων πρόληψιν. Εἰ δέ ἄψυχον εἴπωμεν σῶμα, ἀναίσθητον καί ἀφαντασίαστον, ἄλογόν τε καί ἀδιανόητον ἔσται. Ἄλλά μὴν ταῦτα πάντα περί τήν ψυχὴν, καί ἐν τῇ ψυχῇ, καί ἔστι καί ὁράται· οὐκ ἄρα σῶμα ἢ ψυχὴ. Σῶμα μὲν γάρ ἔχειν τοῦτο αὐτήν ἑτερούσιον, καλῶς εἰδότες λέγειν οὐ παραιτούμεθα· σῶμα δέ αὐτήν εἶναι ἀποφαίνεσθαι, ὡς θρασυτάτον τε ἅμα καί ἀπαιδευτότατον, παντελῶς ἀποφεύγομεν· πολὺ διαφέρειν τοῦ ἔχειν τό εἶναι οὐκ ἀγνοοῦντες.

Εἰ δέ ὅτι ἀσώματον λέγουσι τό θεῖον, τόν μὴ ὄντα φοβούμενοι (≡15B_106⇒ φόβον, ἀσώματον εἰπεῖν τήν ψυχὴν οὐ καταδέχονται, ἵνα μή εἰς ἴσον αὐτήν τῷ Θεῷ ἐνέγκωσι· καί τὰ λοιπὰ ἡμῶν περικοπέτωσαν, ἵν' ἢ αὐτοῖς τῆς ἀπονοίας τέλειον τό ἀγώνισμα, ὅσα ἐκ Θεοῦ ὡς μετέχοντες· ἢ Θεός ἐξ ἡμῶν, ὡς ἐνεργῶν καί διδούς, ἢ

μεταδιδούς, προσηγορεύθημεν, ἢ παρ' ἡμῶν προσηγορεύθη Θεός. Τίνα δὴ λέγω ταῦτα; Τό εἶναι, τό ζῆν, τό φωτίζεσθαι, τό ἀγαθύνεσθαι, τό λογίζεσθαι, τό νοεῖν· τὰ μὲν, διὰ τὴν οὐσίαν· τὰ δέ, διὰ τὴν κίνησιν, ἥτοι γνώμην καὶ διάθεσιν. Ὅντες γάρ λεγόμεθα, καὶ ζῶντες, καὶ φῶτες, καὶ ἀγαθοί, καὶ νοεροί, καὶ λογικοί. Τόν τε Θεόν ὁμοίως, ὄντα καὶ ζῶντα, καὶ φῶς, καὶ ἀγαθόν, καὶ νοῦν καὶ λόγον ὀνομάζομεν· εἴτε ὡς ἐξ αἰτίου ὄντες ταῦτα (=0429=) καὶ καλούμενοι· εἴτε ὡς ἐνεργούμενοι, ἐκ τῶν ἡμετέρων ταῦτα τό θεῖον πρᾶσαγορεύοντες. Τίς οὖν ὁ λόγος αὐτοῖς, ταῦτα μὲν πάντα προς ἑτέροις πολλοῖς εἶναι τὴν ψυχὴν καὶ ὀνομάζεσθαι· ἀσώματον δέ, μηκέτι, ὅ τι περ τό θεῖον; Ὡς δέον, ἢ μὴ λέγεσθαι ἡμᾶς ταῦτα, διότι τό θεῖον, ἢ τόν Θεόν ταῦτα μὴ ὀνομάζεσθαι, ὅ τι περ καὶ ἡμεῖς. Ἀλλά μήν καὶ ἐσμέν ταῦτα· καὶ ὀνομαζόμεθα· οὐχ ὡς ταυτόν τῷ Θεῷ διὰ ταῦτα ὄντες· ἀλλ' ὡς πρὸς αἴτιον αἰτιατόν, ἢ μέτοχον πρὸς μετεχόμενον, ἢ ὑπαρξιν πρὸς αἰτίαν. Οὐδέ συγκριτικῶς ἢ συνωνύμως, ὡς ἐπὶ τῶν ὁμοουσιῶν· ἀλλ' ὁμονύμως, καὶ οἷον εἰπεῖν μεθεκτῶς· τῶν πραγμάτων κατὰ τό ἄπειρον ἀλλήλων τῇ φύσει διεστηκότων· εἰ μὴ τῷ φίλον, ὡς ἀληθῶς, τό θεῖον εἰπεῖν, καὶ ὑπὲρ φύσιν καὶ πρᾶγμα.

Ποῦ δέ λοιπόν κατ' αὐτούς πάλιν, εἰ δοθείη τὴν ψυχὴν εἶναι σῶμα, ὁ τοῦ κατ' εἰκόνα ἡμῖν διασωθήσεται λόγος, εἰ μὴ διὰ πάντων ἔχειν φαμέν τὴν ψυχὴν, τὴν πρὸς τό ἀρχέτυπον ὁμοιότητα; Ὡσπερ γάρ τοῦ νοεροῦ νοεράν, καὶ τοῦ ἀθανάτου, ἀφθάτου τε καὶ ἀοράτου, τὴν ἐν τούτοις γνωριζομένην εἰκόνα ὀνομάζομεν· (=15B_108=> οὕτω δὴ καὶ τοῦ ἀσωμάτου, ἀσώματον λέγοντες, ὡς πάντα τε ὄγκον, καὶ πᾶσαν ὁμοίως διαφεύγουσαν διαστηματικὴν καταμέτρησιν· ἄλλο τι πάλιν αὐτὴν παρ' ἐκεῖνο, κατὰ τὴν τῆς φύσεως ιδιότητα λέγομεν. Ἐπεὶ οὐκ ἔτι ἄν εἴη εἰκόν, ἀλλ' ἀπαράλλακτος ταυτότης. Ἐν οἷς δέ ἐν τῇ ἀκτίστῳ καὶ ἀτρέπτῳ καὶ ἀνάρχῳ φύσει ἐκεῖνο καθοράται, ἐν τοῖς αὐτοῖς τὴν κτιστὴν λογικὴν φύσιν· οὐ κατὰ τό αὐτό δέ, ἀλλ' ὡς ἐν ἐσχάτοις ἀπηχίμασι φωνῆς λόγου δήλωσιν, δείκνυσθαι, ἐναργῶς νομίζομεν. Καὶ ὡσπερ διὰ τῶν ἐν τοῖς οὐσι κατὰ τὴν τοῦ παντός διακόσμησιν ἐπιτελουμένων ὁ φιλοσοφώτατος νοῦς, πρὸς τό καθαρὸν τε καὶ ἄϋλον μετενεγκῶν τῶν νοημάτων αὐτοῦ τὰς δυνάμεις, διακρίνει ἀπὸ τῶν κινουμένων τό κινοῦν, καὶ ἐν καὶ μόνον καὶ ἀπλοῦν αὐτό ἐξ ἑαυτοῦ ὑπάρχον, ὡσαύτως ἔχον καὶ ποιητικόν αἴτιον καταλαμβάνων ἐν τῇ οἰκείᾳ τῆς ταυτότητος μονιμότητι, ἀπρόσιτον κατὰ τὴν φύσιν τοῖς ἄλλοις ἐπίσταται· ἄτρεπτον μὲν, ὅτι ἀκίνητον· οὐ γάρ ἐστι πρὸς ὃ κινήσεται τό, τὰ ὄντα καὶ ποιοῦν καὶ πληροῦν, καὶ ὑπερ πάντα ὄν τὰ ὄντα· περιεκτικόν δέ, ὡς δημιουργόν, καὶ πρό γενέσεως, τῷ ἀπείρῳ τῆς δυνάμεως τὰ πάντα γινώσκον. Κατὰ τόν αὐτόν τῆς θεωρίας τρόπον, καὶ διὰ τῆς τῶν μελῶν καὶ μερῶν ποικίλης καὶ ἐντεχνούς κινήσεως τοῦ μικροῦ κόσμου· λέγω δὴ τοῦ ἀνθρώπου· τό κινητικόν αἴτιον λογιζόμενος, ἄλλο τι οἶδε κατὰ τὴν οὐσίαν παρά τὴν ὀργανικὴν τοῦ σώματος ὑπαρξιν· καὶ οὐχ ὡς σῶμα ἐν σώματι· ὅπερ δοκεῖ τοῖς νέοις σοφοῖς, καὶ τῶν ἀναποδείκτων δογματισταῖς· (=0432=) ἀλλ' ἀπλοῦν καὶ ἐνιαῖον ἐν τοῖς ἐσκεδασμένοις θεωρεῖ, καὶ ἐν τοῖς συνεσταλμένοις, ἀόριστον· τρεπόμενον μὲν, ὡς κινούμενον· κινούμενον δέ, ὡς ἔχον πρὸς ὃ κινήσεται· τῆς δέ κατὰ τὴν κίνησιν τροπῆς αἴτιον, οὐ τὴν φύσιν γινώσκει, ἀλλά τὴν κρίσιν, ὅτ' ἄν ἐσφαλμένη οὔσα τυγχάνῃ αὕτη.

Ἡ τροπὴ οὖν, οὐ περὶ αὐτὴν τῆς ψυχῆς ὑπάρχει, ὡς οἶμαι, (=15B_110=> τὴν οὐσίαν· ἐπεὶ καὶ μετέβαλλεν ἀπειράκις, καὶ οὐχ ἢ αὐτὴ διέμενε κατ' οὐσίαν· ἀλλὰ κατὰ τὴν κίνησιν τὴν ἀφ' ἡμῖν, τῷ αὐτοκρατορικῷ θελήματι συμφερομένη. Τοιγάρτοι τροπῆς δύναμιν ἔχειν τοὺς ἀντιλέγοντας φάσκειν καὶ ἀποφαίνεσθαι, καὶ αὐτὴν τὴν περὶ τό θεῖον τῆς ψυχῆς ἀεικινήσιαν, οὐ μὴ δοκεῖ ἀληθευόντων εἶναι· ἀλλὰ πομπικῶς τό κομψόν, καὶ οὐκ εὐλαβῶς τό ἀκριβές τοῦ λόγου ἐπιζητούντων.

Ἐπεὶ τίς ἂν λόγου μέτοχος, καὶ ἀρετῆς φιλίας οὐκ ἄμοιρος ἀγνοεῖ, ὅτι οὐδέν ὑπάρχει ἕτερον ἢ περὶ τό καλόν τῆς ψυχῆς ἀεικινησία, ἢ ἐνέργεια φυσική, ἐφ' ἣ καὶ δι' ἦν γεγένηται αἰτίαν τελουμένη; ἢ δέ τροπή, κίνησις παρά φύσιν, τὴν ταύτης ἀποτυχίαν τῆς αἰτίας εἰσάγουσα. Τροπή γάρ, κατ' ἐμέ εἰπεῖν, οὐδέν καθέστηκεν ἕτερον, ἢ ἀσθένεια, καὶ ἔκπτωσις τῶν κατὰ φύσιν ἐνεργειῶν. Μηκέτι οὖν φάναι ἀξίωσον τοῖς λογολέσχαις, Θεόν καὶ κτίσιν συγκρίναι τολμήσητε. Ἐπειδὴ τό Θεῖον κυρίως εἰπεῖν, οὔτε σῶμα, οὔτε ἀσώματον, οὔτε οὐσία, οὔτε τι τῶν νοουμένων ἢ λεγομένων ἐστίν, ἵνα μὴ πάντα καθεξῆς ἀπαριθμῶμαι· ἀλλὰ καὶ νοούμενον ἄληπτον, καὶ λεγόμενον ἄρρητον διαμένει.

Ταῦτα μὲν οὖν ζητητικῶς, ἀλλ' οὐ δογματικῶς παρ' ἡμῶν εἰρήσθω· καὶ εἰ μὲν αὐτάρκως ἔχει πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, ὡς δι' ἐπιτόμου ἐπιστολῆς δυνατόν, καὶ οὐ πολὺ τῆς ὑμετέρας μεγαλονοίας ἀπολέλειπται· Θεῶ χάρις, καὶ ὑμῖν τοῖς προβιβάζουσιν. Εἰ δέ βούλεσθε, εἶπερ μὴ πεισθεῖεν οἱ ἀντιλέγοντες, ἀγωνιστικώτερον αὐτοῖς συμπλακῆναι, ἔτοιμοί ἐσμεν Θεοῦ χάριτι, τό περικείμενον ἡμῖν τῶν θείων ματρύρων τε καὶ μαρτυριῶν καταφεῖναι αὐτῶν νέφος· ἵνα πάσης τῆς ἐπιπόνου περὶ τούτου διασκέψεως τόν ὄγκον ἀποθέμενοι, καὶ τῆ εὐπερίστατον τῶν φιλονείκων λογομαχίαν, (≡15B_112⇒ ἀνενοχλήτως τὴν ἀληθῆ περὶ τε Θεοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ κτισμάτων γνῶσιν κατέχωμεν. Εἰ δέ ἐνδεῶς, ὅπερ πᾶσα παθεῖν ἀνάγκη, καὶ οὐκ ἐπιτετευγμένως, ὡς ἐξ ἀμαθοῦς διανοίας καὶ ἀσθενοῦς ὀργάνου προενηνεγμένα· σύγγνωτέ μοι, ἡγαπημένοι, δι' ὑπακοὴν καὶ μόνην, ὡς ὁ ἐρευνῶν τὰς καρδίας ἐπίσταται Θεός, καὶ ταῦτα εἰπεῖν θαρρῆσαντι· καὶ διορθώσασθε ἡπίως τόν οὐκ ἐθέλοντά τι (=0433=) τῶν συμφερόντων ἀγνοεῖν, καὶ χειραγωγήσατε συμπαθῶς τόν ὀρθῶς βραίνειν ἐπιθυμοῦντα.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ζ'. ... ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΕΧΕΙΝ ΤΗΝ ΨΥΧΗΝ ΤΗΝ ΝΟΕΡΑΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΝ...

Ζ'. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Ἰωάννην πρεσβύτερον, περὶ τοῦ καὶ μετὰ θάνατον ἔχειν τὴν ψυχὴν τὴν νοεράν ἐνέργειαν, καὶ μηδεμιᾶς ἐξίστασθαι φυσικῆς δυνάμεως.

(≡15B_114⇒ Τῇ δευτέρᾳ τοῦ ἐνεστῶτος Αὐγούστου μηνός τῆς παρουσίας πρώτης ἐπινεμήσεως, ὁ κοινός ἡμῶν φίλος τίμια τῆς ὑμετέρας πατρικῆς ἀγιωσύνης γράμματα ἐπιδέδωκέ μοι· οἷς ἐντυχῶν, παρεκλήθη μὲν εἰκότως ἐφ' ὑμῖν τοῖς ἐμοῖς δεσπόταις, καὶ μετὰ Θεόν πάντων μοι τῶν καλῶν αἰτίοις, ἐν ὑγείᾳ διάγουσι. Τοσοῦτον γάρ ὑμῖν ἦνεται δι' ὄλου τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τό ἅγιον, ὅτι καὶ ἀπόντας ὑμᾶς νοός ὀφθαλμοῖς μόνον ἀναθεωρῶν, ρυθμίζομαι κατὰ τὴν ὑποῦσάν μοι δύναμιν καὶ βίον καὶ λόγον· ὡς Θεόν κατὰ τὴν μνήμην δι' ὑμῶν ἐμφανιζόμενον, καὶ ὀρῶν καὶ αἰδούμενος. Ἦνιάθη δέ οὐ μετρίως ἐπὶ τῷ περὶ ψυχῆς δόγματι τῷ ὑπό τινων, ὡς γεγράφατε, ἀδεῶς ἐκεῖσε κηρυττομένῳ, ὅσῃν κἀνταῦθα τό τοιοῦτο κακόν ἔχειν ἰσχύν καὶ παρρησίαν ἐννοῶν. Τό δέ πλέον με κατηφείας ἐμπιπλῶν ἐνταῦθα, καὶ βάρος ὡσπερ νέφος τῇ διανοίᾳ ἐμβάλλον, τό νῦν ὑπό πάντων σχεδόν, καὶ μάλιστα τῶν δῆθεν ἐπιφανῶν μοναχῶν πρεσβευόμενον περὶ ἀναστάσεως καινοπρεπέος δόγμα· ὥστε μηδέ στοχαστικῶς ἔτι προοιμιάζεσθαι τὴν τοῦ Ἀντιχρίστου παρουσίαν ὑπολαμβάνειν· παρεῖναι δέ μᾶλλον πιστεύειν καὶ διαβεβαιουῖσθαι, καὶ τόν ὀποσοῦν μετέχοντα τοῦ λογίζεσθαι· αὐτὴν μαρτυροῦσαν τῷ τοιοῦτῳ κακῷ τὴν τῶν λεγομένων (ἀτοπίαν) ἔχοντα.

(≡15B_116⇒ Φασὶ γάρ οἱ πρὸς πάντα τὴν γλῶσσαν ἀδεῶς ὀξύνοντες, καὶ μηδέν τῶν ἀσεβῶς γινομένων ἢ λεγομένων ἡγούμενοι φοβερόν, φλέγματι πάλιν καὶ αἵματι, χολῆ τε αὐτῆς ξανθῆ καὶ μελαίνῃ καὶ ὀλκῇ ἀέρος, καὶ τροφῇ αἰσθητῇ πρὸς τό

ζῆν συνέχεσθαι μέλλειν τά σώματα κατά τήν ἀνάστασιν, οὐδενός τό σύνολον ζένου παρά τήν παροῦσαν ζωήν διά τῆς ἀναστάσεως ἀναφανησομένου, πλήν τό μή δύνασθαι ἄλιν ἀποθανεῖν· οὐκ οἶδ' ὅπως πρός πάντα τά ἐν τῇ ἀγία Γραφή περί τε ψυχῆς καί ἀναστάσεως νεκρῶν διά τε προφητῶν καί ἀποστόλων, καί αὐτοῦ τοῦ διά σαρκός ὁμιλήσαντος ἡμῖν Θεοῦ Λόγου, καί μάλιστα Κορινθίους ἰδιοτρόπως διά τοῦ θεσπεσίου Παύλου περί ἀναστάσεως διηγορευμένα, τήν τε ἀκοήν ἐκουσίως βύσαντες, καί πρός κατανόησιν τό τῆς ψυχῆς ὄμμα ἐπιμύσαντες, οὕτω τρανά ὑπάρχοντα καί ἐξάκουστα καί μηδενός τοῦ ἐρμηνεύοντος πρός τό γνωσθῆναι δεόμενα· καί τήν φύσιν αὐτήν τῶν ὄντων οὐχ ἦττον τῶν θειωδῶς ἐκπεφασμένων παιδεύουσαν ἔχοντες· ἢ καί τούς Βαρβάρους πρός γνώσιν ἀληθείας ἐνάγειν ἐπίσταται, ἀρίδηλον ἑαυτήν (=0436=) προβαλλομένη τῶν ζητουμένων ἀπόδειξιν, οὐκ αἰδούμενοι.

Τίς γάρ εἶπερ μή πάντη τῆς κατά τόν λόγον ἐστέρηται χάριτος, ἀγνοεῖ, ὅτι πᾶσα φύσις οὐσιωδῶς οἰκείους ἰδιώμασι διειλημμένη· καί ταύτη τόν τε τρόπον τῆς οἰκείας ὑπάρξεως, καί τήν διαφοράν καθ' ἣν τῶν ἄλλων ἀμιγῶς διώριστα δεικνύουσα φύσεων· ἐπὶ τῶν συνεκτικῶν τῆς οὐσίας αὐτῆς ἀπογένηται ἰδιωμάτων, ἢ οὐδ' ὅλως ἔσται, ἢ ὅπερ οὐκ ἦν, γέγονεν· εἶπερ ὅλως κατά τήν ἀναίρεσιν τῶν ἰδιωμάτων εἶναι συμπεριφορικῶς αὐτήν ἀνάσχοιτο εἶπεῖν. Πέφυκε γάρ πᾶν ὑποκείμενον τοῖς φυσικοῖς ἰδιώμασι φθειρομένοις συμφθεῖρεσθαι. Τί γάρ, ἢ ποῦ βοῦς ἔσται, καί ἵππος, καί λέων, καί τά τοιαῦτα, τῶν συνεκτικῶν τῆς ἐκάστου (≡15B_118⇒) φύσεως ἰδιωμάτων οὐκ ὄντων; Ἡ τίς εἶναι ταῦτα ἐκείνων χωρίς εἶπεῖν θαρρήσοι, μανίας ὑπάρχων ἐλεύθερος, οὐ συνόρω. Εἰ οὖν ἀληθές, τό μηδέν δύνασθαι τῶν ὄντων εἶναι ἢ γνωσθῆναι ἄνευ τῶν φυσικῶς καί κυρίως αὐτό χαρακτηριζόντων, οἱ τῆς ψυχῆς τό κατ' οὐσίαν αὐτῇ ἐμπεφυκός ἀφαιρούμενοι· τουτέστι, τό λογικόν τε καί νοερόν, καθό ἀεὶ τέ ἐστί καί ἐνεργεῖ νοοῦσα καί λογιζομένη, προδήλως καί τό εἶναι αὐτῆς, κἄν μή λέγουσι, συναφαιροῦνται· καί ἔστι κατ' αὐτούς, φθαρτή καί θνητή, τό εἶναι μετά τόν τοῦ σώματος θάνατον οὐκ ἔχουσα· οὗ τί ἀτοπώτερον;

Εἰ δέ ζῆν αὐτήν ὑποτίθενται, κἄν λόγῳ, εἰ καί μή πράγματι, τόν παρά πάντων ὑφορώμενοι ἔλεγχον, πάντως καί κινεῖται. Πᾶσα γάρ ζωή τῶν γενητῶν, ἐν κινήσει δείκνυται. Εἰ δέ κινεῖται, καί ἐνεργεῖ πάντως· πᾶσα γάρ κινήσις, δι' ἐνεργείας ἐκφαίνεται. Εἰ δέ ἐνεργεῖ, φυσικῶς πάντως κινουμένη, καί οὐ θετικῶς, ἢ κατά συμβεβηκός, ἐνεργήσει. Οὐ γάρ κυκλοφορικῶς, ἢ μεταβατικῶς· ἢ συνελόντα εἶπεῖν, σωματικῶς· ἀλλά νοερῶς τε καί λογικῶς.

Εἰ δέ νοερῶς τε καί λογικῶς καί ζῆ καί νινεῖται καί ἐνεργεῖ, λογίζεται πάντως καί νοεῖ καί γινώσκει. Εἰ δέ μή γινώσκει καί λογίζεται, οὐδέ ἐνεργεῖ, οὐδέ κινεῖται, οὐδέ ζῆ. Οὐ γάρ οἷόν τε εἶναι ζωὴν ἄνευ τῆς ἐμφύτου κινήσεως· οὐδέ κινήσιν φυσικήν, προσφυοῦς ἐνεργείας οὐκ οὔσης, ἐμφαίνεσθαι.

Ἄλλως τε δέ, ἢ ψυχῆ, ἢ δι' ἑαυτήν ἐστί λογική τε καί νοερά, ἢ διά τό σῶμα. Καί εἰ μέν δι' ἑαυτήν, ἦτοι τήν ἑαυτῆς οὐσίαν ἐστί λογική τε καί νοερά, καί ἀυθυπόστατος, πάντως ἐστί. Εἰ δέ ἀυθυπόστατος δι' ἑαυτήν φύσει καί καθ' ἑαυτήν, καί μετά σώματος ἐνεργήσει, νοοῦσα κατά φύσιν καί λογιζομένη, καί οὐδέποτε παυομένη τῶν φυσικῶς αὐτῇ προσουσῶν νοερῶν δυνάμεων. (≡15B_120⇒) Τά γάρ φύσει τῶ ὁπωσοῦν ὄντι προσόντα, ἔως ἐστί καί ὑφέστηκεν, ἀναφαίρετα τυγχάνει. Ἡ ψυχῆ οὖν ἀεὶ τε οὔσα, ἀφ' οὗ γέγονεν, καί ὑφισταμένη διά τόν οὕτως (=0437=) αὐτήν δημιουργήσαντα Θεόν, ἀεὶ καί νοεῖ καί λογίζεται καί γινώσκει, καί καθ' ἑαυτήν, καί μετά σώματος, δι' ἑαυτήν καί τήν ἑαυτῆς φύσιν. Οὐδεὶς οὖν εὔρεθησεται λόγος, ὁ τήν ψυχὴν τῶν προσόντων αὐτῇ φυσικῶς, καί οὐ διά τό σῶμα, μετά τήν τούτου

λύσιν ἀλλοτριῶσαι δυνάμενος. Εἰ δέ διὰ τό σῶμα λογική τε καί νοερά ἐστίν ἡ ψυχή, πρῶτον μὲν, τιμώτερον τῆς δι' αὐτό γενομένης ψυχῆς ἔστι τό σῶμα. Ἐπειτα δέ, καί ἐξ αὐτοῦ ἔξει τό τε νοερόν καί λογικόν, ὡς δι' αὐτό γενομένη. Εἰ γάρ σώματος χωρίς, οὐδαμῶς νοεῖν ἢ λογίζεσθαι δύναται ἡ ψυχή, ἐξ αὐτοῦ πάντως τό νοεῖν αὐτῇ καί λογίζεσθαι προσέσται. Εἰ δέ τό νοεῖν καί λογίζεσθαι ἐκ τοῦ σώματος κέκτηται ἡ ψυχή, ὡς αὐτοῦ χωρίς ταῦτα ἔχειν μή δυναμένη κατά τούς λέγοντας, οὐδέ ἀθυπόστατος ἔσται πάντως· Πῶς γάρ ἡ ἄνευ σώματος καθ' ἑαυτήν τό χαρακτηρίζον οὐκ ἔχουσα; Εἰ δέ ἀθυπόστατος οὐκ ἔστιν, οὐδέ οὐσία ἐστί δηλονότι. Οὐσία δέ ἀθυπόστατος μή οὔσα, συμβεβηκός ἔστι, φυσικῶς μόνον ὑφισταμένῳ τῷ σώματι ἐνυπάρχουσα· μετά δέ τήν αὐτοῦ λύσιν, οὐδέν οὐδαμῶς εἶναι δυναμένη· καί οὐδέ ἔσται πλέον τοῖς τοσοῦτον ἀνοηταίνουσι, τήν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς ἀφηρημένοις, τῆς Ἐπικούρου καί Ἀριστοτέλους ματαιοπονίας, οἷς, ὡς εἰκός, οἱ γεννάδα, καί σεμνύνονται συντασσόμενοι. Καί πρῖν μὲν τούτου, ταῦτα.

Τοῦ δέ περί ἀναστάσεως παρ' αὐτῶν λεγομένου, τίς ἀρετῆς καί εὐσεβείας ἐπιμελούμενος ἀκούων, οὐχί τό ἀπαθές ἑαυτῷ διά πάθους, τῆς κατ' αὐτῶν ἀγανακτήσεως λέγω, πειριποίησεται; Εἰ γάρ, ὡς φασί, κατά τήν εἰκόνα τῆς παρούσης ζωῆς, ἀπαραλλάκτως τοῖς μαχομένοις χυμοῖς πεποιωμένον ἀναστήσεται τό σῶμα, (≡15B_122⇒ καί τραφήσεται ἐν τῇ φοβερᾷ τοῦ Θεοῦ παρουσίᾳ μετά τήν τοῦ κόσμου τούτου συντέλειαν, οὐκ οἶμαι ἄλλο τι αὐτούς διά τούτων, ἵνα συνελών εἶπω, τά πολλά περικόψας ὅσα ρηθῆναι ἐνδέχεται, ἢ ἄδιον τόν θάνατον πρεσβεύειν, καί τήν φθοράν ἀτελεύτητον. Εἰ γάρ φθορά τῶν οὕτω συνισταμένων ὑπάρχει ὁ θάνατος σωμάτων, αἰεὶ δέ τό (=0440=) δι' ἐπιρροῆς τροφῶν συνιστάμενον φθείρεται σῶμα, τῇ ῥοῇ διαπνεόμενον, διά τήν τῶν ἐν αὐτῷ χυμῶν, ἐξ ὧν καί συνέστηκε, φυσικήν ἀντιπάθειαν· αἰεὶ ἄρα, δι' ὧν μετά τήν ἀνάστασιν τό σῶμα συνίστασθαι ὑποτίθενται, συντηρούμενον εἰς τό διηνεκές τόν θάνατον καταγγέλλουσι. Δέον πιστεῦειν, αὐτό μὲν ἀνίστασθαι κατ' οὐσίαν καί εἶδος τό σῶμα, ἄφθαρτον δέ καί ἀθάνατον, καί ἀποστολικῶς εἰπεῖν, ἀντί ψυχικοῦ πνευματικόν· τῷ μηδέν φέρειν τῆς ἀλλοιωτῆς αὐτοῦ κατά τήν φθοράν συστατικῆς ιδιότητος, ὡς οἶδεν ὁ πρὸς τό ἀπαθές, καί τίμιον αὐτό μετακεράσων ὁ Θεός· καί μηδέν πλέον περιεργάζεσθαι.

Τούτοις χαίροντας καί ἡδομένους ὁρῶν τούς πολλούς. Ἐκωφώθην, καί ἐταπεινώθην, καί ἐσίγησα ἐξ ἀγαθῶν· λυσιτελεστέραν τοῦ λόγου τήν σιωπὴν παντί συνετῶ εἶναι κρίνας· καί κατ' ἑμαυτόν πενθῶν, καί σκυθρωπάζων πορεύομαι· λογιζόμενος πόσον οἱ τοιοῦτοι λόγοι ἀμελούμενοι, πανταχοῦ σπινθήρων δίκην διάττοντες, ψυχῶν ἐργάσσονται θάνατον· καί οὐδεὶς ἐστίν ὁ ἐπαμῦναι τῷ λόγῳ δυνάμενος, βουλόμενος κινδυνεύοντι, διά τήν ἐπικρατοῦσαν τοῦ καιροῦ πονηρίαν. Διό καί μᾶλλον στένω, τόν ἀφ' ὑμῶν χωρισμόν, τήν ἐγγύθεν φρουροῦσάν με καί ἐξαιρουμένην τῶν βλαβερῶν πανσθενῆ τῆς ὑμῶν πατρικῆς ἀγιωσύνης ἐπισκοπὴν οὐκ ἔχων, συχνότερον τῷ λόγῳ τά πολλά μου ἐρείδουσαν ὀλισθήματα.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Η΄. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ

Η΄. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τόν αὐτόν.

(≡15B_124⇒ Ὁ κατά σάρκα πόθος χρόνῳ μαιραίνεσθαι πέφυκε, συναπιῶν χωριζόμενοις τοπικῶς, τοῖς κατ' αὐτόν πρὸς ἀλλήλους ἔχουσι τήν συνάφειαν. Περὶ γάρ τήν αἴσθησιν ἔχειν τήν σύστασιν, τήν μηδαμῶς τῶν μὴ παρόντων ἀντιλαμβάνεσθαι δυναμένην. Ὁ δέ κατά πνεῦμα πόθος, αἰεὶ συμπαρόντας ἀλλήλοις ἔχει νοερῶς, τούς κατ' αὐτόν συνημμένους, κἂν σωματικῶς ἀλλήλων χωρισθῶσι· τήν κατά χρόνον ἢ τόπον περιγραφὴν οὐ δεχόμενος. Περὶ γάρ τόν νοῦν ἔχει τήν

ὑπαρξιν, τό μηδαμῶς τοῖς σώμασιν ἀλλήλων διαιρουμένοις τοπικῶς, συνδιαιρούμενον ἢ συνπερικλειόμενον. Τοῦτον τόν πόθον ἀπ' ἀρχῆς πρὸς τοὺς (=0441=) ἀγιωτάτους ὑμᾶς ἔχειν ἀξιωθείς, αἰεὶ παρόντας ὄρᾶν δοκῶ, καὶ διαλεγόμενων αἰσθάνεσθαι· καὶ οὐκ ἔστι καιρός ἢ τόπος, ὁ ἀφιστᾶν μέ δυνάμενος τῆς ὑμετέρας μνήμης· διὰ παντός ὑμᾶς παρόντας πνευματικῶς ὑποδεικνυούσης, καὶ πάντας τοὺς ἐν ἐμοὶ δυσώδεις λογισμοὺς ἀπελαύνοντας, τῆς ἐν ὑμῖν θείας χάριτος τὴν πολλὴν εὐωδίαν οὐ φέροντας· καὶ πείθομαί γε, μὴ ψιλῶς τὴν μνήμην φαντάζεσθαι τοὺς ἀγιωτάτους ὑμᾶς, ἀλλὰ παρόντων ἀληθῶς ἐπαισθάνεσθαι· τό γινόμενον πληροφορίαν ἀκριβῆ τῆς ὑμῶν παρουσίας ποιούμενος. Ἡ γὰρ ἐν ὑμῖν κατὰ χάριν Θεοῦ δραστήριος δύναμις, ἅμα τῇ μνήμῃ τοὺς διοχλοῦντας ἀπελαύνουσα δαίμονας, σαφεστάτην τῆς ὑμῶν παρουσίας παρέχεται δήλωσιν. Καὶ θαυμαστόν οὐδέν, εἰ τοὺς ἀπόντας σωματικῶς, παρεῖναι ποιεῖ νοερῶς, (=15B_126=> ὁ τῶν σημείων καὶ τῶν τεράτων Θεός· ὡς οἶδεν αὐτός, καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ τά τοιαῦτα θεοπρεπῶς ἐνεργούμενοι· καὶ πλέον ἢ ὅσον τοπικῶς ἀλλήλοις τά σώματα πάρεστι. Καὶ εἰ μόνον μνημονεύμενοι, τίμιοι Πατέρες, τοσοῦτόν μου τοῖς ἀτίμοις ἐπιτίμιον παρέχετε λογισμοῖς, ἀοράτως φοιτῶντες τῷ πνεύματι, πόσω μᾶλλον κατ' ὀφθαλμοὺς παρόντες, καὶ τὴν ἐμὴν ἀκοήν διὰ ζώσης φωνῆς τοῖς θείοις καθαγιαζόντες λόγοις, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῖς ἑαυτῶν τρόποις λαμπρῶς ἐκδιδάσκοντες;

Διὰ τοῦτο πενθῶν καὶ σκυθρωπάζων πορεύομαι, ποθῶν τε καὶ ζητῶν σε τόν καλόν ποιμένα καὶ διδάσκαλον, τόν εἰς τόπον με χλόης τό πλανώμενον πρόβατον κατασκηνοῦν ἐπιστάμενον· τὴν ἀπωθουμένην λέγω τόν καύσωνα τῶν παθῶν διὰ πράξεως ἔξιν τῆς ἀρετῆς· καὶ ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως ἐκτρέφειν δυνάμενον· τὴν ἄρδουσάν φημι τόν νοῦν διὰ θεωρίας χάριν τῆς γνώσεως, τόν ἐπιστρέφοντά μου τὴν ψυχὴν ἀπὸ κακίας εἰς ἀρετὴν θείοις καὶ λόγοις καὶ παραδείγμασι, καὶ ἐπὶ τρίβους ὀδηγοῦντα δικαιοσύνης· τοὺς κατ' εὐσέβειαν σωτηριώδεις ὑποδεικνύοντα τρόπους· καὶ ῥάβδω καὶ βακτηρίᾳ σοφῶς παρακαλοῦντα, τουτέστι, τῇ μνήμῃ τῶν αἰωνίων κολάσεων, καθάπερ ῥάβδω τινὶ τόν εἰσαγόμενον κακίας ἀπάγοντα, καὶ τῇ προτροπῇ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, βακτηρίας δίκην εἰς ἀρετὴν τόν προκόπτοντα δι' ἐλπίδος στηρίζοντα· ὅπερ καὶ ὁ Κύριος καὶ Σωτὴρ, ὡς οἶμαι, συμβολικῶς ὑπηνίττετο, τοῖς τραύμασι τοὺς τοῖς λησταῖς περιπεσόντος ἐπιχέων οἶνον καὶ ἔλαιον. Φόβω γὰρ τῆς γεέννης τοῦ αἰωνίου πυρός, ὁ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν πόθος ἐπικιρνῶμενος, ἀλώβητον τὴν ψυχὴν συντηρεῖ, πρὸς τὴν ἀγάπην ἐπισφίγγων τοῦ Κτίσαντος· πάσης ἐμπαθοῦς διανοίας διὰ τῆς στύψεως ἀποσμηχθεῖσαν.

Ἄλλὰ πλήρωσον λοιπόν, τίμιε Πάτερ, καὶ αὐτόν Πνεύματος Θείου τῆς διδασκαλίας τόν δόνακα, (=0444=) καὶ κάλει ποιμενικῶς τε καὶ (=15B_128=> φιλανθρώπως τόν ἐπὶ τά ὄρη τῆς ἀγνοίας, καὶ τοὺς βουνούς τῆς κακίας, ἀποιμάντως πλανώμενον· καὶ ὑπὸ τὴν σὴν ποίησον δεξιάν, καὶ κατάδησον συμπαθῶς τόν πολλοῖς διασπαραχθέντα δῆγμασιν πονηροῖς τῶν λύκων τῆς Ἀραβίας· τουτέστι τῶν Δυσμῶν· Δυσμᾶς γάρ, ὡς φασι, δηλοῖ κατὰ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ἐρμηνευόμενον τῆς Ἀραβίας τό ὄνομα. Νοῶ δέ, καὶ τυχόν οὐκ ἔσφαλμένως, κατὰ τοὺς τῆς ἀναγωγῆς λόγους, διὰ τῆς Ἀραβίας, τὴν σάρκα ταύτην, τὴν τῶν θείων ἐν τοῖς κατ' ἐμέ τυραννικὴν νόμων τοῦ πνεύματος· τὴν πολλούς, ὡς ἀληθῶς, ἀναιδεῖς τε καὶ ἀνημέρους λύκους ἐκτρέφουσιν· τὴν ὄντως δύσιν καὶ γενομένην διὰ τὴν ἀμαρτίαν, ἀληθῶς λεγομένην· ἧς ἐπιβέβηκεν, ὡς ἀγαθός καὶ φιλόανθρωπος, ὁ ποιμὴν ὁ καλός, ὁ ποιμαίνων τόν Ἰσραὴλ Θεός, καὶ Θεοῦ Λόγος· ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ, προσεσχηκῶς δηλονότι, καὶ τόν κίνδυνον ἡμῶν θεασάμενος· καὶ διὰ τοῦτο ἐμφανίσας ἑαυτόν, καὶ τὴν οἰκείαν ἐξεγείρας δυναστείαν, καὶ ἐλθὼν ἐν σαρκὶ σῶσαι τοὺς ἀπολομένους, καὶ τοὺς ἐντρεφομένους αὐτῇ πονηροῦς ἀποκτεῖναι θήρας· καὶ

ποιῆσαι αὐτήν χώραν εἰρήνης, καί λογικῶν προβάτων νομὴν, διὰ πράξεως πρὸς Θεὸν ἀναγομένων· ἥς ἐγὼ τέως οὕτω τὸν νόμον παρήλθον ἀβλαβῶς διὰ θεωρίας πνευματικῆς, καθάπερ ὁ Ἰσραὴλ τὸ ὄρος Σιείρ· οὐδέ τὰς αὐτῆς ἀπαθῶς διῆλθον ἐπιθυμίας, διὰ πράξεως γνωστικῆς, ὡσπερ τοὺς ἀδελφούς αὐτῶν τοὺς υἱούς Ἡσαῦ, τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἀραβᾷ διὰ Μωσέως, οἱ ἐξ Ἰακώβ τὸ γένος κατάγοντες ἀλλ' ἔτι κατοικῶ τὴν Ἀραβᾷ κατὰ τοὺς υἱούς Ἡσαῦ, τὰς δυσμὰς λέγω δὲ τὴν σάρκα· μετὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν, διὰ τὰς σαρκὸς ἡδονάς, ἐτέραν μὴ ἐκδεχόμενος. Ἦν οὐδέ παροικῆσαι πᾶς ἀληθινός Ἰσραὴλ καὶ ὄρων Θεὸν καταδέχεται, τῆς σαρκὸς ἐκδημῆσαι διὰ τῶν ἀρετῶν ἐπειγόμενος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν Κύριον διὰ τῆς γνώσεως ἐφιέμενος· τὸν ὄντως (≡15B_130⇒ γῆν ἐπαγγελίας ἀρρήτων ἀγαθῶν μυστικῶς καὶ ὄντα καὶ ὠνομασμένον, τὴν ῥέουσιν γάλα καὶ μέλι. Θρεπτικός γάρ τῶν κατ' αὐτὸν νηπιαζόντων, καὶ εὐφραντικός ὑπάρχει τῶν κατ' αὐτὸν ἀνδριζομένων ὁ Κύριος, ὡς ἀρεταῖς ἐκτρέφων διὰ πράξεως, καθάπερ γάλακτι, τοὺς φοβούμενους αὐτόν, καὶ γνώσεσι καταγλυκαίνων μυστικαῖς, καθάπερ μέλιτι διὰ θεωρίας πνευματικῆς, τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν.

Τοιγαροῦν, μὴ διαλίπης ποιμαίνων με συμπαθῶς ἀληθείας λόγοις τὸν θηριάλωτον, τίμιε Πάτερ, (=0445=) καὶ τῶν ἐν σαρκί παθῶν μετὰ τῶν ἀνακινούντων αὐτὰ πνευμάτων τῆς πονηρίας, μὴ παύσῃ λυτρούμενος, τῶν κακῶν κατεσθιόντων καὶ δαπανώντων μου τὸν ἐντὸς ἄνθρωπον· καὶ κάλεσον πρὸς ἑαυτόν, καὶ ὑπὸ τὰς σὰς κατασκήνωσον πτέρυγας. εἶπερ ἀληθῶς ἄπεστι, πᾶς φόβος Βαρβάρων αἰσθητῶν, δι' οὓς τοσαῦτα διαστήματα θαλάσσης, ὡς φιλόζωος, ἦλθον· περί οὗ μάλιστα παρακαλῶ τοὺς ἀγιωτάτους ὑμᾶς, μετὰ τὴν εὐκταίαν σημείωσιν τῆς κατὰ Θεὸν παμφαοῦς ὑμῶν ῥώσεως, ἀκριβέστερον δηλώσαι· καὶ πᾶσαν τὴν κρατοῦσαν ἐπὶ τοῦ παρόντος αὐτόθι κατάστασιν, ὡς ἔστι, παραδείξαι μοι διὰ γραμμάτων. Ἀσθενῆς γάρ ὢν τὸν λογισμόν καὶ πάνυ σαθρός, καὶ μόλις κἄν ἐν εἰρήνῃ νήφειν μικρομερῶς δυναμένος, καὶ περὶ πολλὰ σκεδαννύμενον ἐκ δειλίας συνάγειν τὸν νοῦν, θέλω σύν ἀσφαλείᾳ ποιήσασθαι τὸν πλοῦν· ὡς ἀτελής τὴν διάνοιαν, καὶ τοῖς λόγοις τῆς σοφῶς τὸ πᾶν διεξαγούσης προνοίας ἐμβατεύειν οὐχ οἷός τε ὢν· μὴ πως ἐν τοῖς συμβαίνουσιν ἐξ ἀγνοίας ὀκλάσας τὸν λογισμόν, καὶ τοῖς τῆς ὑπομονῆς ἐξ ἀσθενείας ἐνδούς ἀγῶσι, τοὺς ἐξ αὐτῶν ζημιωθῶ στεφάνους, ὡς λειποτάκτης ἐν τῇ πείρᾳ τῶν δεόντων γενόμενος.

Διὰ τοῦ γράμματος ὡς παρὼν ἀσπάζομαι τοὺς ἀγιωτάτους ὑμᾶς, καὶ πάντας τοὺς σύν ὑμῖν· αἰτῶν διὰ τῶν ἀγίων καὶ εὐπροσδέκτων ὑμῶν εὐχῶν, Χριστῷ τῷ Θεῷ καὶ Σωτῆρι τῶν ὅλων παρατεθῆναι.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Θ'. ΠΡΟΣ ΘΑΛΛΑΣΙΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΗΓΟΥΜΕΝΟΝ

Θ'. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Θαλλάσιον πρεσβύτερον καὶ ἡγούμενον.

(≡15B_132⇒ Τρία, καλῶς φασιν, ὑπάρχουσι, τὰ τὸν ἄνθρωπον ἄγοντα· μᾶλλον δὲ πρὸς ἃ βουλήσει τε καὶ γνώμη κατὰ προαίρεσιν κινεῖται ὁ ἄνθρωπος· Θεός, καὶ φύσις, καὶ κόσμος. Καὶ τούτων ἕκαστον ἔλκον, τῶν ἄλλων δύο ἐξίστησι, πρὸς ἑαυτὸ ἄλλοιοῦν τὸν ἀγόμενον· κάκεινο ποιοῦν αὐτόν θέσει, ὅπερ αὐτὸ ὑπάρχον φύσει γνωρίζεται, πλήν μέντοι τῆς φύσεως. Ἐκείνη γάρ, τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ διαφυλάττει τὸν ἄνθρωπον. Εἰ μὲν οὖν Θεός ἐστίν ὁ ἄγων τὸν ἄνθρωπον, τῇ τοῦ Λόγου χάριτι Θεὸν ποιεῖν θέσει πέφυκε, θέωσιν ὡς ἀγαθὸς ὑπὲρ φύσιν τῷ ἀγομένῳ δωρούμενος· καὶ τῶν δύο καθαρῶς ἀποτέμνει, κόσμου λέγω καὶ φύσεως. Εἰ δὲ φύσις ἐστὶν ἡ ἄγουσα τὸν ἄνθρωπον, καθ' ἑαυτόν ὄντα, φύσει τὸν ἄνθρωπον διαδείκνυσι· μέσον Θεοῦ καὶ κόσμου τυγχάνουσα· ὡς οὐδετέρου τούτων κατὰ γνώμην μετέχοντα. Εἰ δὲ

κόσμος ἐστὶν ὁ φέρων, κτῆνος ἐργάζεται, ἤτοι σάρκα μόνην τὸν ἀγόμενον ἄνθρωπον· ἐμπάθειαν αὐτῷ δ' ἀπάτης δημιουργῶν· καθ' ἣν Θεοῦ τε καὶ φύσεως μακρὰν αὐτὸν ἀποθέμενος, τὰ παρά φύσιν πάντα ποιεῖν αὐτὸν ἐκδιδάσκει.

Αἱ οὖν ἀκρότητες, Θεὸν δέ φημι καὶ κόσμον, ἀλλήλων καὶ τῆς μεσότητος, λέγω δέ τὴν φύσιν, ἀπάγειν τὸν ἄνθρωπον εἰώθασιν. Ἡ δέ μεσότης, τούτων (=0448=) οὕσα μεθόριος, εἰ αὐτὴν μόνην σκοποῦντα λάβοι τὸν ἄνθρωπον, ἐπίσης τῶν ἄκρων κινήθῃ διίστησιν· (≡15B_134⇒ οὔτε πρὸς τὸν Θεὸν αὐτὸν ἀναδραμεῖν συγχωροῦσα, καὶ πρὸς τὸν κόσμον ἀφιέναι καταπεσεῖν αἰδουμένη. Ἄμα τοίνυν πρὸς τινὰ τούτων κινήθῃ κατὰ γνώμην ἐνδιαθέτως ὁ ἄνθρωπος, ἅμα πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον καὶ τὴν ἐνέργειαν ἤμειψε, καὶ τὴν προσηγορίαν μετάβαλε, σαρκικός, ἢ ψυχικός, ἢ πνευματικός προσαγορευόμενος. Ἔργον δέ καὶ γνώρισμα τοῦ μὲν σαρκικοῦ, τὸ κακῶς μόνον εἰδέναι ποιεῖν. Τοῦ δέ ψυχικοῦ, τὸ μήτε ποιεῖν βούλεσθαί ποτε, μήτε πάσχειν κακῶς. Τοῦ δέ πνευματικοῦ, τὸ ποιεῖν μόνον καλῶς βούλεσθαι, καὶ ὑπὲρ ἀρετῆς εἰ συμβαίνει πάσχειν καλῶς, προθύμως καταδέχεσθαι. Εἰ τοίνυν Πνεύματι Θεοῦ ἄγεσθαι ποθεῖς, εὐλογημένε, ὡσπερ οὖν καὶ ποθεῖς, κόσμον καὶ φύσιν σαυτοῦ περίελε· μᾶλλον δέ τούτων σαυτὸν περίτεμε, καὶ ἀδικεῖσθαι μὴ παραιτήσῃ· ἐμπαιγμούς τε καὶ ὕβρεις φέρειν μὴ ἀπαναίνου· καὶ ἵνα συνελὼν εἶπω, πάσχων κακῶς, τοῦ ποιεῖν καλῶς τοῖς δρώσι κακῶς, καὶ πάντα προσαφιέναι τὰ δρώμενα, Θεοῦ χάριν καὶ ἀρετῆς, μὴ παύσῃ ποτέ, κατὰ τὸν εἰπόντα· Ἐάν τις θέλῃ σοι κριθῆναι, καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον. Καὶ πάλιν κατὰ τὸν μακάριον Ἀπόστολον λέγοντα· Λοιδορούμενοι, εὐλογοῦμεν· διωκόμενοι, ἀνεχόμεθα· βλασφημούμενοι, παρακαλοῦμεν.

Λοιπὸν εἰ πεισθῆναί μοι βούλοιο, δοῦλε τοῦ Θεοῦ εὐλογημένε, μεγάλην κατάθου χάριν τοῖς θλίψασί· καὶ προσζημιωθῆναι αὐτοῖς εἰ δέον ἐστὶ πάντα, μὴ ἀνανεύσης· καὶ μᾶλλον εὐλόγησον λοιδορούμενος· καὶ ἀνάσχου διωκόμενος, καὶ παρακέλεσον βλασφημούμενος, ἵνα μὴ ᾗς σαρκικός, ὡς ἀδικεῖν μόνον καὶ εἰδῶς καὶ βουλόμενος· ἢ ψυχικός, ὡς ἀδικεῖσθαι μὴ ἀνεχόμενος· ἀλλὰ μᾶλλον πνευματικός, τὸ εὔ ποεῖν μόνον ἐκουσίως καὶ εἰδῶς καὶ ἀσκούμενος· καὶ πάσχειν κακῶς παρά τῶν βουλομένων (≡15B_136⇒ προθύμως ὑπὲρ ἀρετῆς ἐπιστάμενος· ἀφορῶν πρὸς τὸν τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἀρχηγὸν Ἰησοῦν· ὃς ἀντὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν, ὅσα οὐδέπω τις γνώσει περιλαβεῖν δεδύνηται, πάντα τὰ δεινὰ, ὅσα οὐδεὶς ὑπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν, καὶ ὑπὲρ τῶν ἀμαρτωλῶν μακροθύμως ὑπέμεινε. Σκοπὸς γὰρ τῷ δοτῆρι τῶν ἐντολῶν, κόσμου καὶ φύσεως ἐλευθερῶσαι τὸν ἄνθρωπον. Καὶ διὰ τοῦτο κατάκριτος, ὁ μὴ πειθόμενος· καὶ μάτην οἱ κατὰ κόσμον πατέρες τὰ ἔκγονα προφασίζονται, καὶ τὰς συνοδίας τῶν τὸν μονήρη βίον ἀσκουμένων οἱ προϊστάμενοι, πρὸς τὸ δεῖν εὐλόγως αὐτοῖς ἀργὰς εἶναι τὰς ἐντολάς. Ὅπερ ὡς ἀληθές εἰ δεξοίμεθα, οὐδενὶ τὸ παράπαν ὁ Κύριος γεγραφὼς νόμον σωτηρίας δειχθήσεται. Ψυχικὸν δέ, καθὼς οἶμαι, τὸν φυσικὸν ὁ τῆς Γραφῆς λόγος ἐκάλεσεν ἄνθρωπον· ἐπειδὴ περὶ μόνον, καθὼς φασιν οἱ τὰ τοιαῦτα δεινοί, τὰ ψυχούμενα, καὶ ἀπλῶς τὰ ὑπὸ γένεσιν καὶ φθοράν, ἢ τῆς φύσεως θεωρεῖσθαι πέφυκε ιδιότης.

Ταῦτα δέ γέγραφα ὑμῖν, δέσποτα, ἐπειδὴ πολὺ (=0449=) διὰ τοῦ ὑμετέρου παραναγνωστικοῦ δυσχεραίνοντας ὑμᾶς εὔρον πρὸς τὰ συμβάντα. Ἄλλ' εὔχου δυνατῶς, ὡς δυνατὸς πρὸς τὸν δυνατὸν ἀφιέναι ἀμαρτίας, ὑπὲρ Μαξίμου τοῦ σοῦ καὶ δούλου καὶ μαθητοῦ, τίμιε Πάτερ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ι΄. ΠΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΝ ΚΟΥΒΙΚΟΥΛΑΡΙΟΝ

ἸΤοῦ αὐτοῦ πρὸς Ἰωάννην κουβικουλάριον.

(=15B_138=> Ἐπειδὴ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ὑπ' ἀνθρώπων βασιλεύεσθαι ψηφισάμενος ὁ Θεὸς ἐδικαίωσε, μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πάντων ὑπαρχούσης τῆς φύσεως, καὶ πάντας τῶ κατ' αὐτὴν ἀπλῶ λόγῳ τοὺς μετέχοντας αὐτῆς ὁμοτίμως ἀποφαινούσης, γραφῆναι ὑμῖν ἐκελεύσατε, ἐρῶ κατὰ τὴν ἐμὴν δύναμιν, μηδὲν ἀποκρυπτόμενος, ὧν παρά σοφῶν καὶ μακαρίων ἀνδρῶν παρέλαβον· τὰ πολλὰ περικόπτων ὅσα ῥηθῆναι περὶ τούτου διὰ τό σύντομον ἐνδέχεται. Λόγος ἀληθῆς, ὡς φασι, μυστικῶς ὑπαγορεύει, τὸν δεσπάζειν κατὰ χάριν τοῦ πεποιηκότος αὐτόν Θεοῦ, παντός τοῦ ὀρωμένου κόσμου λαχόντα ἄνθρωπον, διὰ τοῦ κατὰ παράχρησιν τρόπου, τῶν ἐμφύτων δυνάμεων τῆς ἐν αὐτῷ νοεῖας οὐσίας, πρὸς τὰ παρά φύσιν τρέψαντα τὰς κινήσεις, ἑαυτῷ τε καὶ τῷ παντί τούτῳ κόσμῳ, τὴν κρατοῦσαν νῦν αὐτῶν ἀλλοίωσιν καὶ φθοράν, κατὰ κρίσιν εἰσενέγκασθαι τοῦ Θεοῦ δικαίαν· ἵνα μὴ πρὸς τὰ παρά φύσιν ἀθάνατος ἐπ' ἄπειρον ἢ τῆς ψυχῆς δύναμις αὐτῷ κινουμένῳ φυλάττοιο· ὅπερ ἐστὶν οὐ μόνον κακίας τό ἔσχατον, καὶ τῆς αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἀληθοῦς ὄντοτος ἀρίδηλος ἔκπτωσις, ἀλλὰ καὶ σαφῆς τῆς θείας ἀγαθότητος ἄρνησις.

Διὰ τοῦτο ὁ πολύμοχος οὗτος, καὶ πολυστένακτος τῶν ἀνθρώπων βίος, διὰ τῆς πολλῆς ἀλογίας καὶ ἀταξίας τῆς αὐτόν τιθηνούσης ὕλης, ἄλλο τε ἄλλως φέρων τε καὶ φερόμενος· καὶ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ἐν τῷ φέρεσθαι φέρων πάντας ἀνθρώπους, τῶν ἐν αὐτῷ δεινῶν μετόχους πάντας καθίστησι· καὶ οὐδένα παντελῶς ἀφίησι τῆς αὐτοῦ ταραχῆς ἐλεύθερον. Καὶ τοῦτο κατὰ (=15B_140=> τὸν πρέποντα τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας διευτύθη λόγον, ἵνα τὸν παρόντα βίον παραλόγως κατὰ διάθεσιν ὑφ' ἡμῶν ἀγαπώμενον, κἂν ὁψέ ποτε τῷ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς κατὰ περίστασιν, ὅσον βλάπτειν οἶδεν ἢ πρὸς αὐτόν φιλίαν μεταμαθόντες, γινώμεν ὅτι πολὺ τῆς πρὸς αὐτόν ἐνώσεως ὁ χωρισμός ἐστιν ἡμῖν χρησιμώτερος· καὶ τό πρὸς αὐτόν μῖσος, κατὰ λόγον ἐνδίκως κυρώσωμεν· καὶ φυγόντες τὴν τῶν ὀρωμένων φύσιν καὶ ταραχήν, πρὸς τὴν τῶν νοουμένων εὐσταθῆ ταυτότητα σωφρόνως τὸν πόθον μεταθώμαθα.

(=0452=) Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ μαστιζόμενοι, καὶ μυρία πάσχοντες δεινά, τῆς πρὸς αὐτόν φιλίας τὸν δεσμόν λύειν οὐκ ἀνεχόμεθα, κατὰ πρόνοιαν ὡς σοφός καὶ ἀγαθός, τὸν τῆς βασιλείας τοῖς ἀνθρώποις ὁ Θεὸς διευτύπωσε νόμον· τὴν προγνωσθεῖσαν διὰ τὴν ἄνεσιν ἔσεσθαι κατὰ τὸν βίον πολλὴν τῆς κακίας λύσσαν ἀναστέλλων πόρρωθεν· ἵνα μὴ γένωνται κατὰ τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης, ἀλλήλων οἱ ἄνθρωποι παραναλώματα· μηδενός ἐπιστατοῦντος, καὶ τὴν ἄδικον τοῦ δυνατωτέρου κατὰ τοῦ ὑποβεβηκότος ὀρμὴν κωλύοντος. Διὰ τοῦτο, κατὰ τό εἰκός, ὡς οἶμαι, βασιλεία τῶν ἀνθρώπων τῷ γένει ἀναγκαίως ἐπεισῆχθη· σοφίαν παρά Θεοῦ λαβοῦσα, καὶ δυναστείαν· καὶ ἡ ὁμότιμος φύσις εἰς τό ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι μερισθῆναι συνεχωρήθη. Ὅπως τῇ μὲν, τάσση τοὺς νομίμως τοῖς θεσμοῖς τῆς φύσεως πειθόμενοις· τῇ δέ, κολάζῃ δικαίως τοὺς εἴκειν τούτοις δι' αὐθάδειαν γνώμης μὴ βουλομένους· καὶ τὴν δικαιοσύνην ἐντεῦθεν πᾶσι χαρίζεται, πόθῳ καὶ φόβῳ βραβευομένην· δι' ἧς τό ἀνώμαλον τῆς τοῦ καθ' ἕκαστον γνώμης ἀπογενόμενον, τό ἐν πᾶσι τῆς φύσεως ἴσον γαληνόν τε καὶ ἡμερον λαμπρῶς διαδείκνυται. Ὅπερ οὐκ ἂν ἐγεγόνει ποτέ, μὴ τοῦ φόβου κολάζοντος τὴν ἄφρονα τῶν πολλῶν πρὸς ἀτοπίαν ὀρμὴν, καὶ βία πρὸς τῶν σωφρόνων δι' ἀπειλῆς ἄγοντες γαληνότητα. Ὅ γάρ πέφυκε λόγος τοὺς σώφρονας πείθειν ἐκουσίως ἀσπάζεσθαι, τοῦτο στέργειν ὁ φόβος τοὺς ἄφρονας εἴωθεν ἀκουσίως βιάζεσθαι.

Διὰ ταύτην ἐγὼ τὴν αἰτίαν τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων παραιρεσθῆναι (=15B_142=> τὴν βασιλείαν συγχωρηθῆναι μεμάθηκα, καὶ ἀποδέχομαι τὸν λόγον ὡς ἀληθῆ, καὶ τῆς αἰτίας διδάσκαλον. Εἰ δέ τις καὶ ἕτερος ταύτης λόγος καθέστηκεν αἴτιος κατὰ τὴν θεῖαν Γραφήν, τοῦτον εἶναι μόνους ἡγοῦμαι ληπτὸν τοῖς καθαροῖς τὴν διάνοιαν. Πλὴν δι' ὅμως, οὐδ' οὗτος τοῦ σκοποῦ τῆς θείας ὀλοσχερῶς ἀπάδει Γραφῆς. Κάκεινη

γάρ παραιτησάμενοις ἀνθρώποις τήν τοῦ Θεοῦ βασιλείαν, συγχωροῦντα τόν Θεόν ἀφηγεῖται, κᾶν ὑφ' ἑαυτῶν βασιλεύεσθαι· ἵνα μή τό ἄτακτον τῆς ἀναρχίας πολυαρχίαν ἐργάσῃται καί στάσιν φθοροποιόν ἐντεῦθεν τῷ παντί γένηι τῶν ἀνθρώπων ἐνεργάσῃται, μηδενός τήν αὐτῶν ἐπιμέλειαν κατά θείαν ψῆφον πεπιστευομένου· καί λόγῳ μὲν τάσσοντος τούς διά λόγου παιδαγωγουμένους πρός ἡμερότητα· δυναστείας δέ φόβῳ κολάζοντος, τούς τήν πονηρίαν τεκταίνοντας· καί τό ἔμφυτον τῆς γνώσεως ἀγαθόν γνωμικῶς τοῖς παρά φύσιν τρόποις ἐφ' ἑαυτῶν διαφθείροντας.

Ὅστις οὖν βασιλέων, τοῦτον οὕτω φυλάξει τόν νόμον τῆς βασιλείας ἐσπούδασε, Θεοῦ δεύτερος ἐπί γῆς ἀληθῶς ἀναπέφανται, ὡς θείας βουλῆς πιστότατος γενόμενος ὑπουργός, καί τό βασιλεύεσθαι ὑπό Θεοῦ, βασιλεύειν ἀνθρώπων δικαίως λαχόν. Ὅστις δέ τοῦτον παρωσάμενος τόν θεσμόν, ἑαυτῷ βασιλεύειν πάντως διέγνω, καί οὐ Θεῷ, τάναντία τούτοις εἰκότως ἐργάσῃται· τυραννικῶς μὲν ἑαυτοῦ (=0453=) τούς ἀγαθούς ἐκτινάσσει, καί πάσης πόρρῳ τιθέμενος βουλῆς καί δυναστείας· νεωτερικῶς δέ τούς πονηρούς ἐπισπῶμενος, καί πάσης αὐτούς κυρίους τῆς αὐτοῦ καθιστῶν ἐξουσίας· ὅπερ ἐστί τῶν κρατούντων τε καί κρατουμένων ἔσχατον ἀπωλείας βάραθρον. Ἡμῖν δέ δοίη Θεός ἐκουσίως ὑπ' αὐτοῦ βασιλεύεσθαι, διά τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ζωοποιῶν αὐτοῦ ἐντολῶν· καί τούς κατ' αὐτόν ἐπί γῆς βασιλεύοντας, ἀξίως τιμᾶν, ὡς φύλακας τῶν αὐτοῦ θείων διαταγμάτων.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΑ΄. ... ΠΕΡΙ ΑΣΚΗΤΡΙΑΣ ΕΞΕΛΘΟΥΣΗΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ...

ΙΑ΄. Τοῦ αὐτοῦ πρός ἡγουμένην, περί ἀσκητρίας ἐξελθούσης τῆς μονῆς, καί μετανοήσας.

(=15B_144=> Οἱ τῆς ἀληθείας κήρυκες, καί τῆς θείας χάριτος γενόμενοι λειτουργοί, ὅσοι ἐξ ἀρχῆς μέχρις ἡμῶν κατά τούς ἑαυτῶν καιρούς ἕκαστος τό σωτήριον ἡμῖν τοῦ Θεοῦ διεσάφησαν θέλημα, φασί, μηδέ οὕτω Θεῷ εἶναι φίλον τε καί ἐράσμιον, ὡς ἡ ἐκ μετανοίας ἀληθοῦς ἐπ' αὐτόν τῶν ἀνθρώπων ἐπιστροφή. Ὅπερ μάλιστα τῶν ἄλλων θειότερον ὑπάρχον δεῖξαι βουλόμενος ὁ θεαρχικός τοῦ Θεοῦ καί Πατρός Λόγος· μᾶλλον δέ καί πρῶτον καί μόνον τῆς ἀπείρου ἀγαθότητος γνώρισμα, κατά τινά ἄρρητον συγκαταβάσεως τρόπον, διά σαρκός ἡμῖν ὁμιλήσαι ἠξίωσεν, ἐκεῖνα καί δράσας καί παθῶν καί εἰπῶν, δι' ὧν ἔδει ἡμᾶς, ἐχθρούς ὄντας καί πολεμίους καταλλαγῆναι τῷ Θεῷ καί Πατρί, καί τῆς μακαρίας ζωῆς ξενωθέντας, πρός αὐτήν πάλιν ἐπαναχθῆναι. Οὐ μόνον γάρ τοῖς θαύμασι τάς νόσους ἡμῶν ἴασατο, καί διά παθημάτων τάς ἀσθενείας ἀναλαβόν, καί διά θανάτου ἀποδούς ὡς ὑπεύθυνος ὁ ἀναμάρτητος τό ἡμέτερον ὄφλημα τῶν πολλῶν καί φοβερῶν ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν ἐγκλημάτων· ἀλλά καί πολυτρόπως διδάσκων, ἴσους ἑαυτῷ γενέσθαι κατά τήν φιλόφρονον ἔξιν, καί τήν εἰς ἀλλήλους τελείαν ἀγάπην, βουλομένους βεβούληται. Διά τοι τοῦτο, οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἐβόα, ἀλλά ἀμαρτωλούς εἰς μετάνοιαν. Καί, Οὐ χρειάν ἔχουσιν (=15B_146=> οἱ ἰσχύοντες ἱατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. Καί, Ζητήσαι, καί σῶσαι τό ἀπολωλός, ἐληλυθέναι. Καί, Πρός τά πρόβατα, τά ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ ἀπεστάλθαι. Καί τήν βασιλικήν ἀνασώσασθαι εἰκόνα, ὑπό τήν δυσωδεστάτην τῶν παθῶν κόπρον γεγεννημένην παραγεγονέναι, διά τῆς δραχμῆς παραβολικῶς παρηνίξατο. Καί, Ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι χαρά γίνεται ἐν οὐρανῷ καί ἐπί γῆς, ἐπί ἐνί ἀμαρτωλῶ μετανοοῦντι. Διά τοῦτο τόν λησταῖς περιπεσόντα, καί γυμνωθέντα πάσης περιβολῆς, καί ταῖς πληγαῖς ἡμιθανῆ γεγεννημένον, οἶνω καί ἐλαίῳ καί καταδέσμοις ἀνέρρωσε· καί ἐπί τό ἴδιον κτήνος ἀναβιβάσας, τῷ πανδοχεῖ

παρατίθεται· καί τά πρός ἐπιμέλειαν ἀρκοῦντα δούς, ἐπηγγείλατο καί τά προσδαπανώμενα δώσειν ἐπανερχόμενος. Διά τοῦτο πρός τήν ἐπιστροφήν τοῦ ἀσώτου υἱοῦ τόν πανάγαθον πατέρα ἐπικλιθῆναί φησι, καί ἀσπασάμενον (=0456=) τόν αὐτόν διά τῆς μετανοίας ἀνδραμόντα, τῷ κάλλει τῆς πατρικῆς πάλιν κατακοσμησάμενος δόξης, οὐδοτιοῦν περί τῶν προτέρων μεμψάμενον. Διά τοῦτο τό τῆς θείας ἑκατοντάδος ἀποφοιτήσαν πρόβατον, ἐπί τά ὄρη καί τούς βουνούς πλανώμενον εὐρών, οὐκ ἐλαύνων, οὐδέ μόχθῳ κατατρίβων πρός τήν μάνδραν ἐπανήγαγε τῶν προβάτων· ἀλλά τῶν ὤμων ἐπιθείς τῶν ἰδίων, πρός τά σύννομα συμπαθῶς διεσώσατο. Διά τοῦτο, Δεῦτε πρός με, πάντες οἱ κοπιῶντες καί πεφορτισμένοι τῇ καρδίᾳ, κἀγώ ἀναπαύσω ὑμᾶς, ἀνέκραγε. Καί, Ἄρατε τόν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς· ζυγόν δέ λέγων, τὰς ἐντολάς· ἤγουν τόν εὐαγγελικῶς εὐθυνόμενον βίον· φορτίον δέ, τό δοκοῦν εἶναι τῆς μετανοίας ἐπίπονον· Ὁ γάρ ζυγός μου, φησί, χρηστός καί τό φορτίον μου ἐλαφρόν. Καί πάλιν θείαν δικαιοσύνην καί ἀγαθότητα διδάσκων, παρακελεύεται λέγων· Γίνεσθε ἅγιοι· καί γίνεσθε τέλειοι· γίνεσθε ἐλεήμονες· γίνεσθε οἰκτίρμονες, (=15B_148=> ὡς ὁ Πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. Καί, Ἄφετε , καί ἀφεθήσεται ὑμῖν. Καί, Ὅσα θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, ὁμοίως καί ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς. Καί τά τοιαῦτα. Καί ἀπλῶς, ἵνα μή καθ' ἕκαστον λέγων μηκύνω τήν ἐπιστολήν, διά τοῦτο πόρνας δικαιοῦ μετανοοῦσας, τελῶνας τε προσδέχεται ἐπιστρέφοντας, καί τοῦ Εὐαγγελίου καθίστησι κήρυκας. Διά τοῦτο ληστάς ὁμολογοῦντας, καί τῷ θανάτῳ ὠνούμενους τήν σωτηρίαν, διά τό φόβον συνεπάγεται, καί εἰς τόν παράδεισον ἑαυτῷ συνεισάγει, τῶν μελλόντων ἀγαθῶν πιστούμενος τὰς ἐπαγγελίας. Διά τοῦτο διώκτας μαινομένους, σωφρονίζει, διά τόν ζῆλον, καί ἐθνῶν ἀποστόλους ἀνθ' ἑαυτοῦ χειροτονήσας, προβάλλεται· ἵνα ἡμεῖς μάθωμεν φιλανθρωπίαν καί ἡμερότητα· καί μήτε ῥαδίως ἑαυτῶν ἀπογινώσκωμεν ἁμαρτάνοντες, καί πρός τούς ἁμαρτάνοντας μή μένωμεν ἀσυμπαθεῖς καί ἀνάληγοι· Θεόν ἔχοντες τῶν γινομένων παράδειγμα.

Ἐπειδή οὖν ταῦθ' οὕτως ἐπ' αὐτῆς ἔχει τῆς ἀληθείας, καί θέλημα Θεοῦ ὑπάρχειν τό πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καί εἰς ἐπίγνωσιν ἔλθειν ἀληθείας, ἐδιδάχθημεν· καί τῆς πρός ἡμᾶς αὐτοῦ θαυμαστῆς διά σαρκός ἐπιδημίας ἀρχήν καί ὑπόθεσιν μόνην τήν ἡμῶν σωτηρίαν εἶναι μεμνήμεθα· θαρρῶν αἰτῶ τήν ὑμετέραν ἀγιωσύνην, αὐτά σοι τά ζωποιαῖα παθήματα τοῦ Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, οἷς ἐλυτρώθημεν τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, ἀνθ' ἱκετηρίας προβαλλόμενος. Πιστεύω γέ σε γνησίαν οὖσαν μαθητίν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, διά πάσης τῆς τοῦ βίου ἀγωγῆς, ζῶντα καί ἔμπρακτον ἐν ἑαυτῇ φέρειν τόν διδάσκαλον, ἄτε δὴ ἐκ παιδός δι' ὅλου αὐτῷ προσχωρήσασαν· ἵνα καί δι' ἐμοῦ μεσίτου τοῦ ταπεινοῦ (=0457=) καί ἁμαρτωλοῦ, καί μηδέν ἔχοντος τῆς σῆς ἀρετῆς ἐπάξιον, τιμῆσης τήν ὑπέρ ὑμῶν αὐτοῦ φιλάνθρωπον κένωσιν, καί προσδέξῃ μετανοοῦσαν, καί τοῖς δάκρυσιν ἐκτακεῖσαν τήνδε τήν ἀδελφήν. Πολλή γάρ ἐστι καί ἄφατος ἡ συντριβή τῆς καρδίας αὐτῆς, καί τοῦ πνεύματος ἡ ταπεινότης, (=15B_150=> ἐπί τε τῇ ἁμαρτίᾳ ἣ πέπραχε, καί τῷ ἀφ' ὑμῶν χωρισμῷ, ὃν πένθοθεν. Μή οὖν ἐξουδενώσης, δούλη Θεοῦ εὐλογημένην, καρδίαν συντετριμμένην καί τεταπεινωμένην, ἣν ὁ Θεός οὐκ ἐξουδένωσεν· ἀλλ' οἰκτίρμων καί ἐλεήμων, εὐσπλαχνός τε καί συμπαθῆς γενομένη, μίμησαι τόν δι' ἡμᾶς ἐκουσίως ὑπέρ φιλανθρωπίας ἀποθανεῖν καταδεξάμενον· καί προσδέξασθαι αὐτήν καί ἀσπάσασθαι ἀξίωσον, καί κυρῶσαι πρός αὐτήν ἀγάπην ἀνάσχου. Καί στηρίξον αὐτήν λόγοις καί ἔργοις φιλανθρωπίας καί ἡμερότητος, καί ἄρπασον τῶν χειρῶν τοῦ τυράννου, καί τά γενόμενα αὐτῇ συντρίμματα κατάδησον συμπαθῶς· ἵνα μή πολύ καταβαρηθεῖσα τῇ λύπῃ, τῷ τῆς ἀπογνώσεως ἐμπαρῇ σκόλοπι· καί ἀπαιτηθῶμεν αἷμα ψυχῆς ἐξ ἡμῶν παραφθείσης· ἢ τότε ἀληθέστερον εἰπεῖν, προδοθείσης τῷ

ἐχθρῶ τῆς ζωῆς ἡμῶν, πρὸς τό ἔχειν ὑφήνιον εἰς ὅπερ ἄν καὶ βούλεται· ἦν ἔδει ζῆν διὰ τῆς ἡμῶν μακροθυμίας καὶ ἠπιότητος· καὶ ἐγκληθῶμεν δικαίως, ὡς τῶν θείων ἀμελήσαντες καὶ θελημάτων καὶ παθημάτων. Ὅμοίως γάρ, κἄν εἰ σκληρός ὁ λόγος, ἀλλ' οὖν ἀληθής, τό ἀγαθόν τοῦ Θεοῦ ἀτιμάζουσι θέλημα, καὶ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτοῦ φιλάνθρωπον κένωσιν ἐξουδενούσιν, ὅσον τό ἐπ' αὐτοῖς, οἳ τε μετανοεῖν οὐκ ἐθέλοντες, καὶ τοὺς μετανοοῦντας μὴ προσδεχόμενοι· ὅτι ἀλλήλων ὀφείλοντες οἰκειοῦσθαι τὰς συμφοράς, διὰ τὴν ὁμοτιμίαν τῆς φύσεως· οὐδ' αὐτὴν τὴν περί ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα αἰδεσθέντες· εἰ μὴ τι ἄλλο περί τό ὁμόφυλον μιμησάμενοι, διεδείχθημεν.

Ὡς οὖν γινώσκουσα, δούλη τοῦ Θεοῦ εὐλογημένη, ὅτι ταῖς τῶν ψυχῶν ἡμῶν διαθέσεσιν ἢ θεία δεόντως ἐφαρμόζεται δικαιοσύνη, τοιαύτη ἡμῖν γινομένη, οἴους ἀλλήλοις ἑαυτοὺς πεποιήμεθα· καὶ τοιοῦτον ἡμῖν αὐτοῖς τόν Θεόν καθιστῶσα, οἴους φθάσαντες τοῖς ὁμοιοπαθέσιν ἑαυτοὺς διεθήκαμεν, μὴ ἀναβάλη προσδέξασθαι ὑπταίαις χερσὶ τὴν σὴν ἰκέτην καὶ δούλην· ἀλλ' (≡15B_152⇒ ἀμελλητί θεομιμήτως διὰ πάσης σπουδῆς ἐπίθετος τοῖς ὅμοις τό πρόβατον, καὶ πρὸς τὴν ἀσφαλῆ μάνδραν συγκόμισσον, καὶ τοῖς λύκοις ἀνάλωτον πρὸς τό ἐξῆς διαφύλαξον· ἵνα καὶ αὐτὴ τοιοῦτου τύχους τοῦ φιλάνθρωπου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ κριτοῦ τῶν ὄλων, κατὰ τὴν αὐτοῦ φοβερὰν καὶ ὑπερένδοξον ἐπιφάνειαν, ἀποδώσοντός σοι ὧν ἔσπειρας τοὺς αἰωνίους καρπούς. Οὗ καὶ ἡμεῖς τύχοιμεν ἴλεω τῇ αὐτοῦ χάριτι καὶ φιλάνθρωπία· εὐχαῖς καὶ πρεσβείαις τῆς Δεσποίνης ἡμῶν, τῆς πανενδόξου Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ. Ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΒ΄. ... ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΡΘΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΔΟΓΜΑΤΩΝ

...

(=0460=) ΙΒ΄. Τοῦ αὐτοῦ, πρὸς Ἰωάννην κουβικουλάριον, Περί τῶν ὀρθῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ δογμάτων· καὶ κατὰ Σευήρου τοῦ αἰρετικοῦ.

(≡15B_154⇒ Καλῶς ἔχειν λογισάμενος, μηδὲν ὑμῖν τῶν εἰς ἐμέ ἐρχομένων περί ὑμῶν αὐτῶν, θεοφύλακτοι, ἀναγγεῖλαι ὑποστείλασθαι· τοῦτο γάρ κελεύει ὁ ἡμέτερος τῆς ἀληθοῦς ἀγάπης νόμος καὶ νομοθέτης καὶ αὐτοαγάπη Χριστός· δι' ἑαυτῶν ἀλλήλους ἡμᾶς οἰκειοῦσθαι διδάσκων· τό παρόν τῆς ἐπιστολῆς γράμμα πεποίημα· δηλῶν, ὡς κατὰ τόν Νοέμβριον μῆνα τῆς ἐνεστῶσης πεντεκαιδεκάτης ἐπινεμήσεως, κατέλαβε τά ἐνταῦθα Θεόδωρός τις τοῦνομα καγκελλάριος· εὐγενῆς ὄντως, καὶ τρόπων ἐλευθερίας οὐκ ἀμοιρῶν, ὡς ἐμέ γε ἐκ τῶν ὀρωμένων στοχάσασθαι δυνατόν, γράμμα ἐπιφερόμενος παρά τῆς κοινῆς ἡμῶν δεσποίνης τῆς θεοφυλάκτου Πατρικίας, ὡς ἔλεγε κεχαραγμένον, πρὸς τόν εὐλογημένον δούλον τοῦ Θεοῦ, τόν ἐνταῦθα πανεύφημον ἔπαρχον· χάριν τοῦ ἀπολυθῆναι τὰς οἰκούσας ἐνταῦθα μοναζούσας· τῆς τε μονῆς τῆς ἀμᾶς Ἰωαννίας, τῆς ἀπὸ Ἀλεξανδρείας, καὶ τῆς ἐπιλεγόμενης μονῆς τῶν Σακερδῶτος, τῆς Σευήρου οὔσας αἰρέσεως· τοῦ τοσαύτη χρησαμένου κατὰ τῆς ἀληθείας μανία τε ψεύδους καὶ περιουσία, ὡς καὶ μέχρι τῆς σήμερον τῇ ἀγία τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ διοχλῆσαι ἀρκεῖν. Οὐδενὶ δέ ἄλλω ἀπ' οὐδενός ἐτέρου τό σύνολον τῶν ὑπουργεῖν ἐκεῖσε ἀποταγόντων τῇ θεοφυλάκτῳ Πατρικίᾳ ἀρχόντων, οὐδ' ἕως συλλαβῆς ψιλῆς διεκόμισεν. Ὅθεν κἀγὼ σύν πολλοῖς ἄλλοις ἐθαύμασα, τίς, ἐν ἑμαυτῷ (≡15B_156⇒ διαπορῶν, ὁ λόγος καθ' ὃν οὐδέν μοι δι' αὐτοῦ ἠξίωσε δηλῶσαι ὁ θεοφύλακτός μου δεσπότης· καὶ πολύν, ὡς εἰκός, ὅπερ φιλεῖ συμβαίνειν ἐν τοῖς τοιούτοις, ὡς ἴστε, δέσποτα, τοῖς πιστοῖς λαοῖς γογγυσμόν ἐποίησε τό τοιοῦτον γράμμα· καὶ τό περί τὴν δέσποιναν τὴν πανεύφημον Πατρικίαν παρά τῇ καθολικῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ σέβας μικροῦ ἐμείωσε· καὶ πάντας τοὺς

ταύτην οἰκοῦντας τὴν Ἰερουσαλήμ, προλήψεσι χρησταῖς περὶ αὐτῆς ἤδη προκατειλημμένους διέσεισεν, εἰ μὴ πρεπούση τῇ αὐτοῦ συνέσει μεθόδῳ χρησάμενος ὁ λεχθεὶς πανεύφημος ἑπαρχος, ψευδὲς εἶναι τὸ γράμμα καὶ νόθον πανταχοῦ διεφήμισε· καὶ ἀγανακτεῖν κατὰ τοῦ καγκελλαρίου προσεποιήσατο, καὶ τοῖς ἀνασυρεῖσι τῶν αἰρετικῶν προφάσει τοῦ τοιοῦτου γράμματος, τῶν τε ἀπὸ Ἀλεξανδρείας καὶ Συρίας δεόντως ἐχρήσατο· τοὺς μὲν φυλακαῖς, τοὺς δὲ καὶ πληγαῖς παιδεύσας, μὴ ὑβρίζειν λέγων τὰς προλήψεις τῆς δεσποίνης ἡμῶν Πατρικίας. Ἰσχυρίζοντο γὰρ ἀναιδῶς, ἐρειδόμενοι, ὡς εἶπον, τῷ γράμματι χαίρειν αὐτὴν τοῖς αὐτῶν δόγμασι· (=0461=) καὶ πᾶσι λέγειν οὐ παρητοῦντο ψευδόμενοι, ὧν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος αὐτῶν ἐπίσκοπος, τῶν ἐπ' ἀδείας πρὸς αὐτὴν παραγινομένων, καὶ μεγάλως παρ' αὐτῆς τιμωμένων εἰς ὧν τυγχάνει ὅπερ πάντων μάλιστα τοὺς πάντας ἐτάραξέ τε καὶ ἐσκανδάλισεν. Ὡστε καμὲ ἐξ ἀνάγκης τότε κληθέντα ἀπελθεῖν, ἐλέγξει τε τοὺς τοῦτο εἰπεῖν τολμήσαντας κατὰ πρόσωπον, καὶ τοὺς ἀκούσαντας πεῖσαι, ὡς οὐδαμῶς χάριτι τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἢ αὐτῆν, ἢ ὁ ἐν ἀγίοις γενόμενος σύμβιος καθοτιοῦν αἰρετικοῖς προσπεπόνθασιν. Ὁμοίως δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐνταῦθα ἐπιξενουμένων εὐλαβεστάτων μοναχῶν, καὶ μάλιστα οἱ εὐλογημένοι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ καὶ Πατέρες ἡμῶν, οἱ ἐπὶ κληρὸν Εὐκρατάδης τὰ αὐτὰ λέγοντες, τοὺς πολλοὺς ἐποιοῦν τῆς τοιαύτης ψευδοῦς ὑπονοίας ἐκτός. Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, διὰ παντός τρόπου ἐλήλυθεν ὁ εἰρημένος πανεύφημος ἀνὴρ, παντός μώμου καθαρὰν (≡15B_158⇒) αὐτὴν ἀποδείξει, καὶ πιστὴν τῷ Θεῷ, καὶ τιμίαν οὕσαν φανερώσει τοῖς πᾶσι προθέμενος.

Ἐγὼ δὲ οὐπω τῆς ἐπὶ τοῦτο ἀμφιβολίας ἐλεύθερος γέγονα, ὁ μάλιστα τὰ ὑμέτερα οἰκειούμενος, ὁ μικρὸς καὶ οὐδενὸς ἄξιος, τῶν μεγάλων καὶ τῆς θείας ἡξιωμένων χάριτος· ἀσχάλλων ἔτι περὶ τούτου, καὶ οὐκ ἔχων τί κρίνας ψηφίζομαι. Τὴν τε γὰρ κοινὴν ἡμῶν δεσποιναν τὴν πανεύφημον Πατρικίαν ἐπὶ τῆς ἀρραγοῦς τῆς πίστεως πέτρας βεβηκυῖαν ἐκ προγόνων εἰδὼς καὶ μηδὲν ἄλλο σχεδὸν ἀναπνεῖν δεδιδραμένην, ἢ τὴν ὀρθὴν εἰς Θεὸν πίστιν, τὴν κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ καθολικὴν Ἐκκλησίαν κηρυττομένην, πιστεύειν οὐκ ἔχω αὐτῆς ὑπάρχειν τὸ γράμμα. Καὶ πάλιν ὁρῶν ὄρκους φρικτοῖς πιστούμενον καγκελλάριον, καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ μόνον παρ' αὐτῆς πεπέμφθαι ἐνταῦθα διαβεβαιούμενον, φοβερὸν ἠγοῦμαι τὸ μὴ πιστεύειν· καὶ μέσος εἰμὶ δύο λογισμῶν ἐστὼς μεθόριος, οὐκ ἔχων τὸν νικῶντα εὐρεῖν, καὶ πρὸς ἑαυτὸν τῆς ψυχῆς ἐπισπᾶσθαι δυνάμενον τὴν συγκατάθεσιν. Πλήν, δέσποτά μου εὐλογημένε, ἵνα τάληθές εἶπω, καὶ πᾶν ὃ κρίνειν δεδύνημαι ἐξαγορεύσω· καὶ δέξασθέ με ἐκ πολλοῦ πόνου ψυχῆς διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀγάπην τολμηρῶς παρῆρσιαζόμενον· εἰ τῷ ὄντι βουλήσει καὶ γνώμη τῶν θεοφυλάκτων ὑμῶν, τὸ ὑπὲρ τῶν εἰρημένων αἰρετικῶν γυναικῶν γράμμα παρ' αὐτῆς γεγένηται· ὅπερ θαυμάζω, οὐκ ἀποδέχομαι· οὐκ ἔξω βάρους εἶναι ὑμᾶς τεκμαιρόμενος. Ἀκούω γὰρ τῆς θείας διδασκούσης Γραφῆς, ὡς Ἰωσάφατ ὁ εὐσεβὴς ἐκεῖνος καὶ πιστὸς τῆς Ἰουδαίας γενόμενος βασιλεὺς, τῷ Ἀχαάβ βασιλεῖ τοῦ Ἰσραὴλ, πολλοῖς ῥεπυπωμένῳ εἰδωλολατρίας μολυσμοῖς, κατὰ τῆς Συρίας ποτὲ κινήσαντι πόλεμον συμμαχήσας, ἠγανακτήθη τε καὶ ἐνεγκλήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, πρὸς αὐτὸν οὕτω διὰ τοῦ προφήτου φήσαντος· Εἰ ἀνθρώπῳ μισουμένῳ μοι, καὶ ἐχθραίνοντι Κυρίῳ τῷ Θεῷ σύ βοηθεῖς; Εἰ δὲ ἄλλοις ἴσως ὑποθεμένοις τοῦτο πεισθεῖσα (≡15B_160⇒) πεποίηκεν, οὐδ' οὕτως τῷ γενομένῳ προστίθεμαι, (=0464=) τὸν Ῥοβοάμ ἐκεῖνον τὸν τοῦ μεγάλου Σολομῶντος υἱὸν ἐνθυμούμενος, τὸν διὰ τοῦ προκρίναι τῆς τῶν πρεσβυτέρων βουλῆς τὴν τῶν νεωτέρων, τὸ πλεῖστον τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας ὑποτεμόμενον· ἅμα δὲ καὶ κανονικοῖς πράγμασι ἐγχειρεῖν οἷς μὴ θέμις ἀπώμοτον γινώσκων, καὶ μάλιστα γυναιξίν, αἷς τὸ σιωπᾶν ἀναπνοῆς προσφορύτερον ὁ θεὸς ἀπεφήνατο λόγος.

Οὐ δεῖ οὖν αἰρετικοῖς καθ' οἷόν δήποτε τρόπον, ὡς αἰρετικοῖς, βοηθεῖν, εἰ καὶ πᾶσι πάντα μετελθεῖν ἀδεῶς ἐπετέτραπτο· διὰ τε τὰς εἰρημένας αἰτίας, ἵνα μὴ τῷ Θεῷ προσκρούοντες λάθωμεν· καὶ μὴ καλόν εἶναι διδόναι αὐτοῖς ἄδειαν ἐμπομπεῦν τῷ οἰκείῳ ψεύδει, καὶ ἀνασεῖσθαι κατὰ τῆς εὐσεβείας· ἵνα μὴ δι' ἡμῶν ἐμφανισθέντες, ὄφεως δίκην, τῶν ἀφελεστέρων τινὰς ἀπάτης δήγματι δυνηθῶσι τῆς κατὰ τὴν πίστιν ἀσφαλοῦς βάσεως κατασεῖσαι· καὶ εὐρεθῶμεν καὶ ἡμεῖς, ὡς οὐ θέλομεν, τῆς ὑπὲρ τούτου ἐπηρημένης αὐτοῖς συμμετέχοντες δίκης. Οὕτω γὰρ καταρχὰς τῇ συνήθει χρησάμενος καὶ περὶ αὐτάς συμπαθεία ὁ πανεύφημος ἔπαρχος, ὡς καὶ πολλοῦ χρυσίου ἄξιον οἶνον αὐταῖς δωρήσασθαι πρὸς καταμονὴν μετὰ τῆς λοιπῆς τῶν χρειῶν δαψιλοῦς ἐπίδοσεως· ὡς ἤνυρε τῇ οἰήσει τῆς ὑπερηφανίας τυφωθείσας αὐτάς, ἀπετράπη. Εὐθύς γάρ, ὥσπερ ἐξ ἐπιτάγματος, τοῦ συνάγειν ἤρξαντο, καὶ ὑποσεῖρουν πιστῶν θυγατέρας· κρύπτειν τε καὶ ἀρνεῖσθαι τοὺς γονέας, ἐφ' ἱκανόν αὐτάς ἐπιζητοῦντας χρόνον· καὶ ἰλασμούς, καὶ παραβαπτίσματα ποιεῖν τολμᾶν· καὶ διὰ πολλῆς πολλακίς ἐλθὼν πρὸς αὐτάς παρακλήσεως ταῦτα μαθῶν, καὶ τῶν μὲν τοιούτων παύσασθαι πραγμάτων, ἐνωθῆναι δέ τῇ ἀγία τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ πολὺ παραινέσας, καὶ μηδὲν (≡15B_162≡) ἀνύσας· τέλος, ὡς μέγα εἶδε καὶ ἄσχετον ἤδη γινόμενον τό κακόν, καὶ τοὺς δήμους τῶν πιστῶν ὑπολαλοῦντας τὰ γινόμενα, φοβηθεὶς μὴ τι εἰς αὐτάς ἄτακτον προέλθοι, θυμῷ ζέσαντος ἐπ' αὐταῖς τοῦ πιστοῦ πλήθους τῶν Ῥωμαίων, μηδ' αὐτῆς ψιλῆς ὀνομασίας τῶν αἰρετικῶν ἀνεχομένου, βουλῆς καὶ γνώμης περὶ τούτου γενέσθαι βασιλικῆς πρέπον καὶ ἔννομον ἡγησάμενος, πάντα δι' ἀναφορᾶς, ἅμα τῷ ἀγιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ, καὶ τοῖς ἐνδοξοτάτοις τῶν ἐνταῦθα λογάσι, τῷ εὐσεβεστάτῳ ἡμῶν βασιλεῖ, καὶ τοῖς ἀγιωτάτοις πατριάρχεις τῷ τε Ῥώμης καὶ τῷ Κωσταντινουπόλεως ἀνήγαγε. Καὶ δὴ γαληνόν τοῦ πιστοτάτου ἡμῶν βασιλέως, καὶ ἱερόν τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν δεξάμενος γράμμα, παρακελευόμενον πάντας μὲν αἰρετικούς τῆς χώρας ἐλαύνεσθαι, τοὺς τῇ ἰδίᾳ κακοδοξία ἐμμένοντας· τὰς δὲ εἰρημένας γυναῖκας βουλομένας μὲν τῇ ἀγία καὶ ἀχράντῳ καὶ ζωοποιῷ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας προσελθεῖν, ἔχειν τὰ ἴδια κοινόβια ἀπαρεγχείρητα· ἀνανευούσας δέ τῇ τε ἀληθείᾳ, καὶ τῷ βασιλικῷ εἶκειν μὴ πειθομένας θεσπίσματι, διηνεκῶς ἐν τοῖς τῶν ὀρθοδόξων ἀσκητηρίοις κατὰ μίαν διηρηθῆναι, καὶ τὰ πράγματα αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον, οἷς μάλιστα (=0465=) θαρρῶσαι τοὺς αὐτάς πλανῶντας δαψιλῶς παρέτρεφον, τῷ δημοσίῳ προσχωρηθῆναι ταμεῖω· ἐποίησε πάντα σπουδαίως καθὼς ἐκελεύσθη. Πάντας μὲν χάριτι Χριστοῦ πείσας τοὺς ἀπὸ Συρίας αἰρετικούς, Αἰγύπτου τε καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ Λιβύης, προσελθεῖν τῇ ἀγία τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ· τῶν δὲ εἰρημένων γυναικῶν, τὰς μὲν ἀπὸ τῆς μονῆς τῶν Σακερδῶτος, ἀφρόνως πρὸς τὴν κέλευσιν τοῦ εὐσεβοῦς δεσπότου διὰ τὴν σύντροφον ὑπερηφανίαν ἐνεχθείσας, διανείμας εἰς τὰ εὐαγγῆ τῶν ὀρθοδόξων ἀσκητήρια, πληρώσεως ἔνεκεν τῶν εὐσεβῶς κεκελευσμένων, καὶ τὰς μὲν παρακλήσει, τὰς δὲ καὶ ὑποπτώσει, καὶ πάντα πάσαις διὰ τὸν Θεὸν γενόμενος· ὅψε ποτε τό δέον μεταμαθούσας, ἐνωθῆναι τῇ τοῦ Θεοῦ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ πείσας, σὺν ἄλλοις πολλοῖς κοινοβίοις· τὰς δὲ τῆς ἀμμᾶς Ἰωαννίας, ἐμφρόνως μάλα γε εἰκότως, διὰ τὴν προλάμπουσαν (≡15B_164≡) τῶν ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων ἀλήθειαν, μετὰ πάσης χαρᾶς προσελθούσας, ἀποκατέστησεν πᾶσι τε καὶ πάσαις τὰ ἴδια μοναστήρια· μισθὸν ἐπάξιον τῆς αὐτοῦ περὶ τὰ θεῖα μεγαλοφυΐας εὐράμενος, τό καὶ ἀποστολικῶς κοσμηθῆναι χαρίσμασι, καὶ στόμα Κυρίου γνήσιον χρηματίσαι, κατὰ τό φάσκον θεῖον λόγιον, Ἐάν ἐξαγάγῃς τίμιον ἐξ ἀναξίου, ὡς στόμα μου ἔση. Μᾶλλον δὲ τῆς μενούσης αὐτόν θείας ἀμοιβῆς προοίμιον, καὶ τῆς σὺν Χριστῷ δόξης ἀρραβῶνα πιστότατον, τοῦτο τό μέγα καὶ θαυμαστόν ἔργον κομισάμενος.

Οὐ θέλων δέ τούς αἰρετικούς θλίβεσθαι, οὐδέ χαίρων τῇ κακώσει αὐτῶν, γράφω ταῦτα, μή γένοιτο, ἀλλά τῇ ἐπιστροφῇ μᾶλλον χαίρων καί συναγαλλόμενος. Τί γάρ τοῖς πιστοῖς τερπνότερον, τοῦ θεᾶσθαι τά τέκνα τοῦ Θεοῦ τά διεσκορπισμένα, συναγόμενα εἰς ἓν. Οὔτε ὑμῖν τοῦ φιλανθρώπου τό ἀπηνές παραινῶν προτιθέναι· μή οὕτω μανιεῖν· ἀλλά μετά προσεχείας καί δοκιμασίας ποιεῖν τε καί ἐνεργεῖν τά καλά εἰς πάντας ἀνθρώπους, καί πᾶσι πάντα γινομένους, καθὼς ἕκαστος ἐπιδεῖται ὑμῶν, παρακαλῶν· πρὸς μόνον τό καθοτιοῦν αἰρετικοῖς συνάρασθαι εἰς σύστασιν τῆς φρενοβλαβοῦς αὐτῶν δόξης, σκληροῦς παντελῶς εἶναι ὑμᾶς καί ἀμειλίκτους βούλομαί τε καί εὐχομαι. Μισανθρωπίαν γάρ ὀρίζομαι ἔγωγε, καί ἀγάπης θείας χωρισμόν, τό τῇ πλάνῃ πειρᾶσθαι διδόναι ἰσχύν εἰς περισσοτέραν τῶν αὐτῇ προκατειλημμένων φθοράν.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΟΡΘΗΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

Ἐκθεσις ὀρθῆς ὁμολογίας.

Πρὸ δέ πάντων καί ἐπί πᾶσι, νήφειν τε καί ἀγρυπνεῖν καί παρατηρεῖσθαι τῶν κλεπτῶν τὰς ἐφόδους, ἵνα μή συληθέντες ὑπ' αὐτῶν λάθωμεν· φυλάξομεν δέ μᾶλλον τό μέγα καί πρῶτον (≡15B_166⇒) τῆς σωτηρίας ἡμῶν φάρμακον· τήν καλὴν λέγω τῆς πίστεως κληρονομίαν ὁμολογοῦντος ψυχῆ τε καί στόματι μετά παρρησίας, ὡς οἱ Πατέρες ἡμᾶς ἐδίδαξαν. Οἵτινες τοῖς ἐξ (=0468=) ἀρχῆς αὐτόπταις καί ὑπηρέταις γενομένοις τοῦ Λόγου ἐπόμενοι, τόν ἓνα τῆς ἀγίας καί ὁμοουσίου, ἀχράντου τε καί μακαρίας Τριάδος τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ Θεόν Λόγον τό ἀπαύγασμα τῆς δόξης καί χαρακτήρα τῆς πατρικῆς ὑποστάσεως, τόν πάσης ὁρατῆς τε καί ἀοράτου κτίσεως δημιουργόν, τόν ἄπειρον, τόν ἀόριστον, τόν ἀόρατον, τόν ἀκατάληπτον, τόν ἀπερινόητον, τόν πάντα μόνῃ ῥοπῇ τοῦ θελήματος καί ποιήσαντα καί συνέχοντα· τόν ἀγαθότητι ἄμετρον, ἔφασαν ἐνανθρωπήσαι δι' ἡμᾶς, καί σαρκωθῆναι ἐκ τῆς ἀγίας πανενδόξου ἀειπαρθένου Μαρίας, τῆς κυρίως καί κατ' ἀλήθειαν Θεοτόκου· σάρκα ἐξ αὐτῆς ἐνώσαντα ἑαυτῷ καθ' ὑπόστασιν τήν ἡμῖν ὁμοούσιον, ἐψυχωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καί νοερᾷ οὐδ' ὡς ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ προὔποστᾶσαν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ Θεῷ καί Λόγῳ, καί τό εἶναι καί τό ὑποστῆναι λαβοῦσαν· καί τέλειον ὄντα Θεόν γενέσθαι τέλειον ἄνθρωπον· μήτε τό Θεός εἶναι ἀποθέμενον διὰ τό γενέσθαι ἄνθρωπον, ὅπερ οὐκ ἦν· μήτε κωλυθέντα γενέσθαι ὅπερ οὐκ ἦν, ἄνθρωπον, διὰ τό μεμενηκέναι ὅπερ ἦν καί ἔστι, Θεός· ἀλλά τοῦτο ὄντα, κάκεῖνο γενέσθαι, ἐκάτερόν τε ἀπαληθεύοντα, τό θεῖον ὁμοῦ καί ἀνθρώπινον πιστοῦσθαι θαύμασι θείοις καί παθήμασιν ἀνθρωπίνοις καί κατά μέν τήν ἑαυτοῦ πρὸς τόν Πατέρα φύσιν τε καί οὐσίαν, ἄκτιστον, ἀόρατον, ἀπερίγραφον, ἀναλλοίωτον, ἄτρεπτον, ἀπαθῆ, ἄφθαρτον, ἀθάνατον, δημιουργόν τῶν ἀπάντων· κατά δέ τήν τῆς σαρκός αὐτοῦ φύσιν καί ὑμετέραν, τόν αὐτόν κτιστόν, παθητόν, περιγραπτόν, χωρητόν, θνητόν· τόν αὐτόν μέν, οὐ κατά τό αὐτό δέ, διὰ τά ἐξ ὧν καί ἐν οἷς τό εἶναι ἔχει ὁμοούσιον τόν αὐτόν τῷ Θεῷ καί Πατρί κατά τήν θεότητα, καί ὁμοούσιον ἡμῖν τόν αὐτόν κατά τήν ἀνθρωπότητα· διπλοῦν τήν φύσιν, ἦτοι τήν οὐσίαν· διὰ τόν μεσίτην ὄντα Θεοῦ καί ἀνθρώπων, δεῖν κυρίως ἀποσώζειν (≡15B_168⇒) τήν πρὸς τά μεσιτευόμενα φυσικὴν οἰκειότητα, τῷ ὑπάρχειν ἀμφοτέρα· ὅπως αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ ἐν ἑαυτῷ καί δι' ἑαυτοῦ, συνάψας τοῖς ἐπουρανίοις τά ἐπίγεια, τήν ὑλικὴν τῶν ἀνθρώπων φύσιν, τήν ἐκ τῆς ἀμαρτίας πολεμωθεῖσάν, τῷ Θεῷ καί Πατρί προσαγαγὼν σωθεῖσαν, φιλωθεῖσάν τε καί θεωθεῖσαν· οὐκ οὐσίας ταυτότητι, ἀλλά δυνάμει ἀρρήτῳ τῆς ἐνανθρωπήσεως· θείας κοινωνούς φύσεως, διὰ τῆς ἐξ ἡμῶν ἀγίας αὐτοῦ σαρκός, ὡς ἀπαρχῆς καί ἡμᾶς ἀπεργάσεται. Διό καί Θεός ὁμοῦ καί ἄνθρωπος ὁ αὐτός, πράγματι

καί οὐ κλήσει μόνη ὑπάρχων γινώσκειται· οὐ διπλοῦν δέ τήν ὑπόστασιν, ἤτοι τό πρόσωπον· διά τό ἓνα καί τόν αὐτόν, καί πρό σαρκός εἶναι, καί μετά σαρκός μεμενηκέναι· μηδέ μιᾶς γινομένης προσθήκης τῇ ἀγία Τριάδι, ἢ ὑφαιρέσεως, ἐκ τῆς τοῦ Λόγου σαρκώσεως· τόν αὐτόν παθόντα μέν σαρκί ὑπέρ ἡμῶν· διά παντός δέ τόν αὐτόν θεότητα ὄντα ἀπαθῆ καί διαμένοντα· ὥστε καί τήν σωτηρίαν εἶναι τήν ἡμετέραν ἐν τῷ θανάτῳ τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ὡ τοῦ παραδόξου καί ἀνεκφράστου μυστηρίου! καί τήν θεϊκὴν τῆς οὐσίας αὐτοῦ πρὸς τόν Πατέρα δόξαν τε καί ταυτότητα, διηνεκῶς μένειν ἀνελάττωντον.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ· ΚΑΙ ΠΩΣ ΕΥΣΕΒΩΣ ΔΕΙ ΔΥΟ ΦΥΣΕΙΣ ΟΜΟΛΟΓΕΙΝ ΕΠΙ ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΙΝ

(=0569=) Περὶ διαφορᾶς· καί πῶς εὐσεβῶς δεῖ δύο φύσεις ὁμολογεῖν ἐπὶ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἔνωσιν.

Τούτων οὕτω σοφῶς κατὰ τὴν ὑγιῆ ἔννοιαν τοῖς ἱεροῖς τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλοις διηγορευμένων, εὐσεβές πάντως ἐστίν, αὐτοῖς καί ἡμᾶς ἐπομένους, ὁμολογεῖν δύο μέν φύσεις ἀνομοίους κατὰ τὴν οὐσίαν εἶναι, τὰς συνελθούσας πρὸς τὴν ἄρρητον ἔνωσιν· ἀσυγχύτους δέ ταύτας μεμενηκέναι δοξάζειν, καί μετὰ τό ἐνωθῆναι· τοῦ ἀσυγχύτους αὐτάς μεμενηκέναι λέγειν, οὐ διαίρεσιν (≡15B_170⇒ τὴν οἰانوῦν παρεισάγοντος· μὴ γένοιτο πώποτε! ἀλλὰ τὴν διαφορὰν ἄτρεπτον μένειν σημαίνοντος. Οὔτε γάρ ταυτόν ἐστι διαφορὰ καί διαίρεσις. Διαφορὰ μέν γάρ ἐστι λόγος, καθ' ὃν ἀλλήλων διαφέρει τὰ ὑποκείμενα· καί τοῦ πῶς εἶναι δηλωτικός· τουτέστι, τό εἶναι τὴν σάρκα τῇ φύσει καί τῇ οὐσίᾳ, ὅπερ ἐστί· καί τό εἶναι πάλιν τόν Θεόν Λόγον τῇ φύσει καί τῇ οὐσίᾳ, ὅπερ ἐστίν. Διαίρεσις δέ ἐστί, τομὴ διαμπάζ, ἤτοι δι' ὅλου τὰ ὑποκείμενα τέμνουσα, καί ἴδια καί ἀνά μέρος καί καθ' ἑαυτὰ ὑφεστῶτα, καί ἀλλήλων κεχωρισμένα τιθεῖσα. Εἰ τοίνυν ὁ τοιοῦτος λόγος καί μετὰ τὴν ἔνωσιν σώζεται, ὁ μὴ τετράφθαι δεικνύς εἰς σάρκα τόν Λόγον, καί τὴν σάρκα τοῦ κατὰ φύσιν ὄρου μὴ ἐκστᾶσαν· ἀλλ' ἐκάτερον καθὼς πέφυκε κατ' οὐσίαν μεμενήκει πιστούμενος, εἰ καί γέγονεν ἔνωσις· πῶς οὐ δίκαιον πάντως τὴν τῶν συνελθουσῶν φύσεων διαφορὰν ὁμολογεῖν καί μετὰ τὴν ἔνωσιν σώζεσθαι; Εἰ δέ τοῦτο οὐκ ἀμφιβέβληται, ὡς αὐτὴν ἔχων μάρτυρα πιστόν τὴν ἀλήθειαν, φανερόν ὑπάρχει πᾶσι καί εὐδελον, ὡς τὰ συνελθόντα μένει ἀσύγχυτα· μήτε τῆς θεότητος εἰς σάρκα τραπέισης, μήτε τῆς σαρκὸς εἰς θεότητος φύσιν μεταβληθείσης. Ποῖος οὖν λοιπὸν ὑπολέλειπται λόγος, εἰ φόβῳ Θεοῦ ἄγεσθαι πάντες ἄνθρωποι, καί πανταχοῦ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν τῶν θείων δογμάτων κανόνα, καί οὐχί τὴν ἑαυτῶν πταιστὴν ὑπόνοιαν ἔχειν βουληθῶμεν, ὁ ἀποδειξαι δυνάμενος, ὡς οὐκ εὐλογον ὁμολογεῖν τὰ σωζόμενα.

ΕΤΕΡΩΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ

Ἐτέρως περὶ τῶν αὐτῶν.

Πρὸς τούτοις δέ πᾶσι, τούς λόγους τῶν συνελθόντων σωζομένους αἰεὶ οἱ Πατέρες διδάσκουσιν· αὐτὰ δέ ταῦτα τὰ συνελθόντα, πρὸς ἓν ἄμφω συντελεῖν πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ καί μίαν ὑπόστασιν. Εἰ δέ τοῦτο, πῶς οὐ χρεῶν πάλιν κατὰ τούς Πατέρας, (≡15B_172⇒) διὰ μέν τοῦ εἰδέναι σωζομένους τούς λόγους, τὴν διαφορὰν λέγειν· καί μετὰ τὴν ἔνωσιν σώζεσθαι ἐν ιδιότητι τῇ κατὰ φύσιν τῶν συνελθόντων ἐκάτερον· διὰ δέ τοῦ ὁμολογεῖν ὡς πρὸς ἓν ἄμφω συντελοῦσι πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ καί μίαν ὑπόστασιν, ἀκριβῶς γινώσκειν ὡς ἀδιαίρετα ταῦτα πεφύκασιν. Ὅτι δέ ἡ τῶν (=0472=) συνελθόντων διαφορὰ, καί αὐτὰ δέ ταῦτα τὰ συνελθόντα σώζεται μετὰ

τήν ἔνωσιν, πάσης τροπῆς ἐκτός καί συγχύσεως, ὁ ἀγιώτατος τῆς Ἐκκλησίας φωστήρ Κύριλλος, ὃς καί προστεθῆσθαι περισσῶς ὑποκρίνονται οἱ τῆ ἀγία τοῦ Θεοῦ διακενῆς πολεμοῦντες Ἐκκλησία, ἀρκέσει μαρτυρῶν ἐν μέν τῷ δευτέρῳ κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν τόμῳ, γράφων τάδε· "Παρενηνεγμένου γε μήν εἰς μέσον ἡμῖν μυστηρίου τοῦ κατὰ Χριστόν, ὁ τῆς ἐνώσεως λόγος, οὐκ ἄγνοεῖ μέν τήν διαφοράν, ἐξίστησι δέ τήν διαίρεσιν· οὐ συγγέων ἢ ἀνακρινῶν τὰς φύσεις· ἀλλ' ὅτι σαρκός, καί αἷματος μετεσχηκῶς ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, εἷς δὴ πάλιν καί ὁ αὐτός Υἱός νοεῖται καί ὀνομάζεται." Ἐν δέ τῇ Πρὸς Ἀνδρέαν τόν μεμψάμενον τό τρίτον τῶν κεφαλαίων ἀπολογία, οὕτω λέγων· "Ἀμοιρήσειε δ' ἄν καί μώμου παντός, τό εἶδέναι τυχόν, ὡς ἕτερα μέν ἐστι καί κατὰ φύσιν ἰδίαν ἢ σὰρξ, παρά γε τόν ἐκ Θεοῦ Πατρός φύντα Λόγον· ἕτερος δ' αὖ, κατὰ γε τόν τῆς ἰδίας φύσεως Λόγον ὁ μονογενής. Ἄλλ' οὐ τό εἶδέναι ταῦτα, μερίζειν ἐστί τὰς φύσεις μετὰ τήν ἔνωσιν." Ἰδού καί τό μετὰ τήν ἔνωσιν σαφῶς τέθειται τῷ μεγάλῳ Κυρίλλῳ, εὐσεβῶς τοῖς πιστοῖς καί νοοῦμενον κατ' αὐτόν καί λεγόμενον. Τό γάρ μηδαμῶς τι βεβλάφθαι τόν τοῦ εἶναι τῶν ἐνωθέντων λόγον ἐκ τῆς ἐνώσεως, δηλοῖ, καί τό μή θατέρῳ θάτερον φερῆναι, διά τό ἐπ' ἀμφοῖν κατὰ τήν ὑπόστασιν ἔν· σῶζεσθαι δέ μᾶλλον καί μένειν, καθ' ὃ ἑκάτερον εἶναι τῇ οὐσίᾳ πέφυκεν. Τοῦτο γάρ καί ὁ σοφός ἐπιστάμενος Κύριλλος, διαρρήδην φησί· "Μήτε συγκεχύσθαι ἀλλήλαις τὰς φύσεις, τῷ πρὸς μίαν συντελεῖν ὑπόστασιν τοῦ Υἱοῦ· μήτε διηρῆσθαι ἀλλήλων, (=15B_174=> τῷ ἕτερον καί ἕτερον [κατὰ τήν οὐσίαν δηλονότι] εἶναι τε καί μένειν καί νοεῖσθαι μετὰ τήν ἔνωσιν." καί ἑκάστην μετὰ τῆς φυσικῆς ιδιότητος καί διαφορᾶς· καθ' ἣν ὁ τε Λόγος Θεός ἐστι κατὰ φύσιν, καί οὐ σὰρξ· εἰ καί οἰκείαν ἐποιήτο τήν σάρκα οἰκονομικῶς· καί ἡ σὰρξ σὰρξ ἐστι κατὰ φύσιν, οὐ Θεός, εἰ καί ἰδία γέγονε τοῦ Θεοῦ Λόγου διά τήν ἔνωσιν.

Πῶς οὖν οὐκ ἀναγκαῖον, εὐσεβές τε καί πρόπον, κατὰ τήν τῶν Πατέρων διδασκαλίαν, λέγοντες τήν διαφοράν μετὰ τήν ἔνωσιν σῶζεσθαι· καί τὰς δύο φύσεις εἶναι τε καί σῶζεσθαι ἐν τῷ ἐνί Χριστῷ, ἐξ ὧν καί ἔστι, δοξάζειν μετὰ τήν ἔνωσιν, ὧν ἡ διαφορά; τοσαῦτα γινώσκοντας καί τὰ συνελθόντα πρὸς τήν ἀδιάσπαστον ἔνωσιν, καθοτιοῦν τροπὴν εἰς ἄλληλα ἢ μεταβολὴν οὐ δεξάμενα; Πᾶσα γάρ πως ἀνάγκη τινῶν διαφερόντων εἶναι πᾶσαν διαφοράν· καί ὅπου νοεῖσθαι εἶναι διαφοράν δυνατόν, ἐκεῖ ὑπάρχειν πάντως καί τὰ διαφέροντα. Συνεισγωγικά γάρ ἀλλήλων τρόπον τινά τὰ τοιαῦτα ὄντα τυγχάνει· (=0473=) ὡσπερ τὰ αἷτια καί τὰ αἰτιατά, ὡς πρὸς τι ἐπὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας νοοῦμενα. Εἰ γάρ ποιητικόν ἐστι τῆς ἐν Χριστῷ διαφορᾶς τό ἕτεροοῦσιον τῶν ἐξ ὧν συνέστηκεν, ὡς αἷτιον· πάντως καί ἡ διαφορά δηλωτικὴ τυγχάνει ὡς αἷτιατόν τῆς τῶν ἐνωθέντων φυσικῆς ἑτερότητος ὡς ἰδίας αἷτίας. Συνεισάγεσθαι γάρ, ὡς εἴρηται, ἀλλήλοις τὰ τοιαῦτα πέφυκε· καί λεγομένου θατέρου, ἀνάγκη πάντως ὁμολογεῖν καί τό ἕτερον· καί ἀναιρουμένου πάλιν ἑνός, μηδέ τό ἕτερον εἶναι λέγειν ἀκόλουθον. Δεῖ οὖν καί δύο λέγειν, ἵνα μή ψιλὴν τήν διαφοράν εἰσάγωμεν· καί ἐπὶ τούτῳ καί μόνῳ κεχρηῆσθαι τῷ ἀριθμῷ, πρὸς δήλωσιν τοῦ μεμενηκέναι τῶν συνελθόντων τήν διαφοράν, ὡς σωζομένων μετὰ τήν ἔνωσιν, καί οὐ διηρημένων· πρὸς τῷ καί ῥᾶον εἶναι ἀληθές, ἐκ τῆς τῶν πραγμάτων μᾶλλον σημαντικῆς προφορᾶς δείκνυσθαι τήν διαφοράν, ἢ ἐκ μόνης τῆς φωνῆς διάφορα πιστοῦσθαι εἶναι τὰ πράγματα.

ΟΤΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΥΤΕ ΔΙΑΙΡΕΙ, ΟΥΤΕ ΔΙΑΙΡΕΙΤΑΙ· ΟΥΤΕ ΔΙΑΙΡΕΣΙΝ ΕΙΣΑΓΕΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΔΙΟΝ ΛΟΓΟΝ...

Ἵτι ἀριθμὸς οὐτε διαιρεῖ, οὐτε διαιρεῖται· οὐτε διαίρεσιν εἰσάγει κατὰ τόν ἴδιον λόγον τό σύνολον οἷς ἐπιλέγεται.

(=15B_176=> Εἰ δέ τινες τοῦ ἀληθοῦς τό δόξαν προτιμῶντες, φασί τόν ἀριθμόν διαιρετικόν εἶναι ἢ διαιρετόν, ἢ διαιρέσεως εἰσαγωγικόν· καί τοῦτο τόν οὐκ ὄντα φοβούμενοι φόβον, δύο φύσεις ἐπί Χριστοῦ τάς συνελθούσας σώζεσθαι λέγειν παραιτοῦνται μετά τήν ἔνωσιν, ἵνα μή τομή καί μερισμός τῷ μυστηρίῳ τῆς ἐνανθρωπήσεως παρεισκρίνηται, οὐκ συννορῶ τίς ὁ λόγος αὐτοῖς τῆς περί τοῦτο συνέσεως. Ἡ γάρ σοφωτέρους ἐν τούτῳ τῶν χρησαμένων τῇ τοιαύτῃ φωνῇ ἁγίων Πατέρων, καί διαίρεσιν οὐδεμίαν ὑποπτευσάντων ἑαυτούς ἀποφαίνουσιν· ὡς δὴ τι πνευματικώτερον αὐτῶν τοῖς θείοις ἐμβατεύειν δύνασθαι ἀπατώμενοι, ἢ τούς τῶν ὄντων καθ' ἑαυτούς διασκεπτόμενοι λόγους, τῇ περί τό δόξαν οἰήσει φυσώμενοι, τό ἀληθές αὐτούς διαλαθόν οὐκ ἐπέγνωσαν. Ἐπεὶ τίς ἀγνοεῖ τῶν ὁποσοῦν τά θεῖα τῶν Πατέρων ἡσκημένων διδάγματα, ὅτι πᾶς ἀριθμός κατά τόν μέγαν καί θεοφόρον Γρηγόριον, τοῦ ποσοῦ τῶν ὑποκειμένων ἐστὶ δηλωτικός, ἀλλ' οὐ τῆς διαιρέσεως τῶν πραγμάτων, καθά τούτοις δοκεῖ; Πῶς γάρ ἂν καί διαιρεῖν δυνηθῆται, ἡδέως ἂν αὐτούς ἠρόμην, τό καθ' οὐσίαν μή ὑφεστῶς; οὐσίας γάρ ὑφεστῶσης, τό, τί δρᾶν πεφυκέναι περί τι ἕτερον δύνασθαι. Πῶς δέ καί διαιρεθῆσεται, τό πάσχειν μή δυνάμενον κατά τόν ἴδιον λόγον; Συμβεβηκότος γάρ, ἥτοι ποιότητος τοῦτο ὑπάρχειν ἴδιον, οἱ περί ταῦτα δεινοί ἀπεφήναντο, τῶν ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι λεγομένων. Εἰ δέ οὔτε διαιρεῖν, οὔτε διαιρεῖσθαι κατά τόν ἴδιον λόγον ὁ ἀριθμός δύναται. Οὔτε γάρ ποιεῖν πέφυκεν, οὐσίας γάρ· οὔτε πάσχειν, συμβεβηκότος γάρ· οὔτε διαίρεσιν ἑαυτῷ συνεισάγειν ἐξ ἀνάγκης (=0476=) δυνηθῆται τῶν πραγμάτων, ὡς ἔχουσι πρό τοῦ ἀριθμοῦ φύσεως τε καί θέσεως, (=15B_178=> καί τῆς πρὸς ἄλληλα σχέσεως, μενόντων ἀραρότων, καί μετά τό ἀριθμηθῆναι, οὐδέν διά τόν ἀριθμόν τό σύνολον παθόντων καινοπρεπές. Δέκα γάρ ἀνθρώπους φέρε εἰπεῖν, ἢ εἴ τι ἄλλο τῶν καθ' αὐτά ὑφεστῶτων λέγοντες, καί ποσόν διηρημένον σημαίνοντες· οὐ τό καθ' αὐτούς εἶναι, καί ἀλλήλων διωρίσθαι ταῖς ὑποστάσεσι διά τοῦ ἀριθμοῦ τότε εἰληφέναι γινώσκομεν· ἀλλ' αὐτούς δι' ἑαυτούς καί οὐ διά τόν ἀριθμόν τοῦτο ὄντας, καί τοσοῦτους, οὐ τῇ διαιρέσει· τῷ δέ ποσῷ διά τοῦ ἀριθμοῦ ἐδηλώσαμεν. Καί πάλιν λίθον λέγοντες δίχροον ἢ πετάχροον, καί ὅσα συνεχοῦς ὑπάρχει ποσοῦ, οὐ διαιροῦμεν εἰς λίθους δύο ἢ πέντε τόν ἕνα λίθον· οὔτε ἀλλήλων τά ἐν αὐτῷ χρώματα τέμνομεν, ἀλλά περί αὐτόν καί ἐν αὐτῷ ὡς ὑποκειμένῳ ἀσυγχύτως τοσαῦτα ὄντα σημαίνομεν· μηδεμιᾶς γενομένης, ἢ συμβῆναι δυναμένης τῷ λίθῳ τομῆς ἢ διαιρέσεως, ἐκ τοῦ περί αὐτόν ἀριθμηθέντος συνεχοῦς τῶν χρωμάτων ποσοῦ· ὡσπερ οὐδέ τοῖς χρώμασι συγχύσεως ἢ φύσεως ἐκ τοῦ περί τόν λίθον ὑποκειμένου ἑνός. Καί γάρ τό μοναδικόν τῷ ὑποκειμένῳ ἔχων ὁ λίθος, καί τό περί αὐτόν τῶν χρωμάτων ἀδιαιρέτως κεκτημένος δείκνυται ποσόν. Ὁμοίως δέ καί τά αὐτοῦ τοῦ λίθου χρώματα, ὡς τῷ ποιῷ ἀλλήλων διαφέροντα, τό ποσόν κεκτημένα τό πρὸς ἕν πάλιν συντελεῖν κατά σύνθεσιν τοῦ λίθου ὑποκείμενον, τό μοναδικόν ἀσυγχύτως ἔχουσι, καί ἔστιν εἷς καί ὁ αὐτός λίθος, μήτε τῷ ποσῷ τῶν χρωμάτων διηρημένος, μήτε τῷ μοναδικῷ τοῦ ὑποκειμένου συγκεχυμένος. Διαφόρους δέ λόγους κεκτημένην ἔχων τήν ὑπαρξιν, καθ' ἄλλον μὲν, ἀριθμόν ἐπιδέχεται· καθ' ἄλλον δέ, τοῦτον οὐ προσίεται. Πᾶς οὖν ἀριθμός οὐ τῆς σχέσεως αὐτῆς τῶν πραγμάτων· διαιρέσεώς φημι καί συνεχείας· ἀλλά τῆς ποσότητος ὧν τυγχάνει δηλωτικός, τόν τοῦ ποσόν εἶναι τό ποσόν, ἀλλ' οὐ τοῦ πῶς ὑπάρχειν λόγον εἰσάγων. Πῶς γάρ ἂν καί συνεισάγειν ἑαυτῷ δυνηθῆται τάς σχέσεις τῶν πραγμάτων, καί πρό αὐτοῦ οὔσας, καί ἄνευ αὐτοῦ γνωσθῆναι δυναμένας, καί μηδεμίαν πρὸς αὐτάς (=15B_180=> ἔχων οἰκειότητος ἔμφασιν, μέσῳ τῷ ποσῷ αὐτῶν διειργόμενος; Πλήθος γάρ ἀνθρώπων ὀρῶντες, ἢ ἵππων, ἢ βοῶν, καί ὅσα τοιαῦτα· τό μὲν καθ' αὐτούς ὑπάρχειν, καί ταῖς ὑποστάσεσιν ἰδικῶς διηρηθῆναι ἕκαστον, καί τοῦ ἀριθμοῦ χωρίς,

ὡς προεῖπον, τοῦτο ὄντας γινώσκομεν· πρὸς δήλωσιν δέ τῆς τούτων ποσότητος τοῦ ἀριθμοῦ χρήζοντες, τῆς σχέσεως οὐδαμῶς αὐτόν τιθέμεθα αἴτιον· ὅτι μηδέ πρὸς τό γνῶναι αὐτήν παντελῶς αὐτοῦ δεδεήμεθα. Καί πάλιν ἢ λίθον ἢ ἄνθος ἢ ζῶον πολυχρώματον θεώμενοι, καί ὅσα τούτοις ὅμοια· πρὸς μὲν τό ποικίλως αὐτά κεχρῶσθαι εἰδέναι, οὐδαμῶς ἀριθμόν παραλαμβάνομεν· πρὸς δέ τό γνῶναι ἐθέλειν τὴν τῶν ἐν αὐτοῖς χρωμάτων ποσότητα, χρήζειν αὐτοῦ οὐκ ἀρνούμεθα.

ΠΩΣ ΕΥΣΕΒΩΣ ΠΡΟΣ ΔΗΛΩΣΙΝ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ Ο ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ

Πῶς εὐσεβῶς πρὸς δήλωσιν τῆς διαφορᾶς ὁ ἀριθμὸς παραλαμβάνεται.

Ὅστε οὐ τό ποσόν εἶναι μὲν δηλοῖ, ποιεῖ ἢ εἰσάγει διαίρεσιν· ἀλλὰ ποσόν μὲν δηλοῖ, διαφορὰν δέ εἰσάγει. Ὅσπερ γάρ πᾶσα διαφορὰ ποσοῦ τινος ἀριθμόν ἐπιδεχομένου ἐστὶ δηλωτική, τὸν τοῦ πῶς εἶναι λόγον εἰσάγουσα· τό γάρ ἄποσον, καί ἀδιάφορον πάντως, ὡς ἀπλοῦν τῇ οὐσίᾳ καί τῇ ποιότητι· οὕτω καί πᾶς ἀριθμὸς ποσοῦ τινων διαφερόντων, κατὰ τὸν τοῦ πῶς εἶναι, ἢ τὸν τοῦ πῶς ὑφεστάναι λόγον ὑπάρχω δηλωτικός, τῆς διαφορᾶς τῶν ὑποκειμένων, καί οὐ τῆς σχέσεώς ἐστιν εἰσαγωγικός. Ὅτι δέ ταῦθ' οὕτως ἐπ' αὐτῆς ἔχει τῆς ἀληθείας, καί ὅτι πᾶς ἀριθμὸς διαφορᾶς καί οὐ διαιρέσεώς ἐστὶ δηλωτικός, μαρτυρεῖ τῷ λόγῳ πάλιν ὁ ἀγιώτατος Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Εὐλόγιον ἐπιστολῇ, γράφων οὕτως ἐπὶ λέξεως· " Οὕτω καί ἐπὶ Νεστορίου, κἄν λέγη δύο φύσεις, τὴν διαφορὰν σημαίνων τῆς σαρκὸς καί τοῦ Θεοῦ Λόγον· ἀλλ' οὐκέτι τὴν ἔνωσιν ὁμολογεῖ μεθ' ἡμῶν. Ἡμεῖς γάρ ἐνώσαντες ταῦτα, ἓνα Χριστόν, ἓνα Υἱόν, ἓνα Κύριον ὁμολογοῦμεν· καί λοιπόν, μίαν τὴν τοῦ Υἱοῦ φύσιν σεσαρκωμένην." Ὅσανεὶ ἔλεγεν, Ἡμεῖς τὴν τοῦ μυστηρίου διασκοποῦντες (≡15B_182≡) πάνσοφον οἰκονομίαν· ὅτ' ἂν μὲν σώζεσθαι δεικνύναι βουλώμεθα τῶν συνελθόντων τὴν διαφορὰν μετὰ τὴν ἔνωσιν, δύο κατὰ τοῦτο καί μόνον τὰς φύσεις λέγομεν· κατὰ μόνην τὴν θεωρίαν, πρὸς δήλωσιν τῆς διαφορᾶς, τὸν ἀριθμόν παραλαμβάνοντες· ὅτ' ἂν δέ τὸν ἄρρητον τοῦ μυστηρίου διακριβῶμεν τῆς ἐνώσεως τρόπον, μίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην φαμέν. Τοῦτο γάρ, ὡς οἶμαι, αὐτῷ βούλεται δηλοῦν, τό " Ἡμεῖς δέ ἐνώσαντες αὐτά, ἓνα Χριστόν, ἓνα Υἱόν, ἓνα Κύριον ὁμολογοῦμεν· καί λοιπόν, μίαν τοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην." Τουτέστιν, ἡμεῖς ὁμολογοῦντες τὴν ἔνωσιν, καί τὸν αὐτῆς ἀκριβῶς μετ' εὐσεβείας διαρθροῦντες τρόπον, οὐ κεχρήμεθα τῇ σημαντικῇ φωνῇ τῆς διαφορᾶς πρὸς δήλωσιν τῆς ἐνώσεως· ἀλλὰ τὴν μὲν ἐπὶ τῆς διαφορᾶς, τὴν δέ ἐπὶ τῆς ἐνώσεως προσφόρως ἐκλαμβάνοντες, ἀσύγχυτον φυλάττομεν τῶν σημαινομένων τὸν νοῦν. Ὡς λοιπόν ἐντεῦθεν εἶναι δηλον, ὅτι κοινόν αὐτῷ καί Νεστορίῳ τό λέγειν δύο φύσεις, μέχρι τοῦ γινώσκειν τὴν διαφορὰν. Οὐκέτι δέ κοινόν ἦν, τό καί τὴν ἔνωσιν ὁμολογεῖν, τῷ λέγειν, " Ἐνα Χριστόν, ἓνα Υἱόν, ἓνα Κύριον, καί μίαν τοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην." ὅπερ Νεστόριος εἶπεῖν οὐ κατεδέχετο. Τό γάρ φάσκειν, "Οὕτω καί ἐπὶ Νεστορίου, κἄν λέγη δύο φύσεις, τὴν διαφορὰν σημαίνων τῆς σαρκὸς καί τοῦ Θεοῦ Λόγου· ἀλλ' οὐκέτι τὴν ἔνωσιν ὁμολογεῖ μεθ' ἡμῶν." οὐκ ἄλλο ἢ τοῦτο βούλεται δηλοῦν, ὅτι Νεστόριος, τὴν μὲν διαφορὰν μεθ' ἡμῶν ὁμολογεῖ, διὰ τοῦ λέγειν δύο φύσεις· τὴν δέ ἔνωσιν οὐκέτι μεθ' ἡμῶν ὁμολογεῖ, μὴ λέγων " Ἐνα Χριστόν, ἓνα Υἱόν, ἓνα Κύριον, καί μίαν τοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην." Καί σαφές τοῦτο καθέστηκε τοῖς τοῦ καλοῦ ἔρασταῖς, καί τό ἀληθές ἀγαπᾶν ἐσπουδακόσιν, ἐκ τοῦ μηδαμοῦ φαίνεσθαι τὸν διδάσκαλον, ἢ κωλύοντα λέγειν δύο φύσεις μετὰ τὴν ἔνωσιν· ἀλλὰ διαιρεῖν τὰς φύσεις μετὰ (=0480=) τὴν ἔνωσιν· ἢ ἀνηρῆσθαι διδάσκοντα τὴν διαφορὰν τῶν συνελθόντων μετὰ τὴν ἔνωσιν· ὡς ἔστιν ἐκ μυρίων αὐτοῦ συγγραμμάτων καταμαθεῖν.

Εἰ τοίνυν αἰεί μὲν ἡ ἔνωσις ἔστηκεν, αἰεί δέ καί τὰ ἐνωθέντα μένει ἀσύγχυτα· αἰεί δέ καί ἡ τῶν ἐνωθέντων σώζεται διαφορά, (=15B_184=> δι' ἣν ὁ ἀριθμὸς παρελήφθη κατὰ τοὺς Πατέρας· πῶς οὐκ ἀνάγκη, εἴπερ ἄρα αἰεί ἡ ἔνωσις καί τὰ ἐνωθέντα, καί ἡ τούτων διαφορά ἔστηκε καὶ μένει καὶ σώζεται, καὶ δύο φύσεις εὐσεβῶς λέγειν ἐπὶ δηλώσει τῆς τῶν συνελθόντων διαφορᾶς, καὶ πάλιν μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην ὁμολογεῖν, πρὸς ἔνδειξιν τῆς καθ' ὑπόστασιν ἐνώσεως, μὴδ' ἐτέρας τῶν φωνῶν, τούτων δηλονότι, διὰ τῆς ἐτέρας ἀναιρουμένης, ὡς δοκεῖ τισιν ὑπόθεσιν σοφίας ποιουμένης τό ἄσοφον· ἵνα μὴ σύγχυσις ἢ διαίρεσις παρεισάγηται; Σιωπῶντες γάρ τὴν προσφόρως δηλοῦσαν τὴν διαφορὰν φωνήν, τῇ συγχύσει χώραν ἔχειν παρέχουσαν· μὴ λέγοντες δέ πάλιν τὴν τῆς ἐνώσεως σημαντικὴν, πῶς τὴν διαίρεσιν τροπώσασθαι οὐ γινώσκουσαν; ἀλλ' ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Χριστοῦ αἰεί μὲν κειμένων καὶ λεγομένων εὐσεβῶς· οὐ κατὰ τό αὐτό δέ, ὅτι μὴδέ τὰ σημαινόμενα ἀλλήλοις ταυτά. Οὐ γάρ ταυτόν διαφορὰ καὶ ἔνωσις· εἰ καὶ περὶ τόν αὐτόν, καὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ εἰσὶ καὶ λέγονται· ἐτέρα γάρ τούτων τῆς ἐτέρας κεχωρισμένως ἐκφωνουμένη, ἀτελής τέ ἐστιν, ὅσον πρὸς δήλωσιν τοῦ ὄλου μυστηρίου, μὴ συνεπαγομένη τὴν ἄλλην συνήγορον, καὶ τό ὑποπτον ἔχουσα δείκνυται· ἡ μὲν διαίρεσεως, διὰ Νεστορίου τόν ἀρνούμενον τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν, καὶ κραττεῖσθαι σαρκὶ τόν ἀπερίγραφον εὐδοκῆσαι δι' ἡμᾶς ὁμολογεῖν οὐκ ἀνεχόμενον· ἡ δέ συγχύσεως, διὰ Ἀπολινάριον καὶ Εὐτυχεᾶ, τοὺς ἀρνούμενους τὴν διαφορὰν τῶν συνελθόντων μετὰ τὴν ἔνωσιν· καὶ τό ἀόρατον αἰσθήσει ὑποπεσεῖν ἡμετέρα, διὰ τὴν φυσικὴν ιδιότητα τῆς ἐξ ἡμῶν ἀγίας αὐτοῦ σαρκὸς ἀνασχέσθαι ὁμολογεῖν ἀισχυνομένους.

Δεῖ οὖν, ὡς εἴρηται, τοὺς ἀληθῶς εὐσεβεῖν βουλομένους, καὶ μίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην ὁμολογεῖν, ἵνα διὰ τούτου ἡ ἄκρα δειχθῆ ἔνωσις· καὶ δύο πάλιν φύσεις λέγειν, ἵνα ἡ διαφορὰ τῶν συνελθόντων καὶ ἀσύγχυτως σωζομένων μετὰ τὴν ἔνωσιν δηλωθῆ· καὶ πρὸς τοῦτο καὶ μόνον τόν ἀριθμὸν παραλαμβάνειν. Δι' ἄλλης γάρ, ὡς εἰκός, φωνῆς δηλοῦσθαι τὴν διαφορὰν οἱ Πατέρες οὐκ ἔδοκίμασαν. Εἰ δέ τις ἐφ' ἑαυτῷ πεποισθῶς (=15B_186=> ἢ, καὶ δύναται ἀρμοδιωτέραν πρὸς τὴν ταύτης δήλωσιν ἐπινοῆσαι φωνήν, (=0481=) μὴ φθονεῖτω ἡμῖν τῆς ὠφελείας, καὶ οὐδ' ἡμεῖς φθονήσομεν αὐτῷ τῆς παιδεύσεως, ἵνα μὴ λέγω τῆς θρασυτητος.

ΠΩΣ ΧΡΗ ΝΟΕΙΝ ΤΗΝ ΚΕΙΜΕΝΗΝ ΡΗΣΙΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΣΟΥΚΕΝΣΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ...

Πῶς χρή νοεῖν τὴν κειμένην ῥῆσιν εἰς τὴν πρὸς Σούκενσον ἐπιστολήν τοῦ ἀγίου Κυρίλλου.

Καὶ ὅτι οὐ μάχεται ἡ, Ἐν δύο φωνῆ, τοῖς λέγουσι μίαν τοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην· εἰ μὴ κατὰ Νεστορίῳ δοκοῦν ἀσεβῶς λαμβανομένη.

Εἰ δέ φαῖεν, ἀλλ' οὐδέν ἦττον μάχεσθαι τό πρόβλημα τῶν δύο λεγόντων φύσεις ἠνωμένας ἀδιαιρέτως μετὰ τὴν ἔνωσιν, τοῖς μίαν λέγουσι τοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην· ὡς ἐν τῷ πρὸς Σούκενσον δευτέρῳ ὑπομνηστικῷ ὁ ἅγιος ὑποτίθεται Κύριλλος· φανερώς τοῦτο εἶναι ἢ ἀγνοούντων ἢ κακουργούντων τὰς τῶν Πατέρων τίθεμαι φωνάς· καὶ τό πρὸς τὴν ἀλήθειαν διαμάχεσθαι, τοῦ πρὸς αὐτὴν σπένδεσθαι λισιτελέστερον ψηφιζομένων. Ἔδει γάρ αὐτούς γινώσκοντας, ὡς καὶ ὑπὲρ ψιλῆς ἐννοίας ἀποδώσομεν λόγον τῷ δικαίῳ τῶν ἡμετέρων Κριτῆ, συνετῶς μετὰ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, τοῖς Πατρικοῖς ἐντυγχάνοντας συγγράμμασι, σπεύδειν μὴ ποιεῖσθαι ὑπόθεσιν μάχης καὶ διαστάσεως, τὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ὁμόνοιαν διδάσκοντα ῥήματα. Τίτι γάρ οὐκ ἔστι καταφανές τῷ ὅπως οὖν ἐπισκῆπτοντι, ὡς οὐχ ἀπλῶς

φαίνεται τήν τοιαύτην ἀπαγορεύων φωνήν ὁ μακάριος Κύριλλος, ἀλλά κατά τήν Νεστορίου κακόννοϊαν προσφερομένην, σχετικήν φάσκοντος γεγενῆσθαι τήν ἔνωσιν, ὡς αὐτός ἑαυτῷ Κύριλλος ὁ μακάριος μαρτυρῶν δείκνυται ἐπί τέλει τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς καί τοῖς ἄγαν φιλονείκοις τόν ἑαυτοῦ σκοπόν ποιούμενος φανερόν, οὕτω λέγων· "Τό δέ ἀδιαίρετως προστεθέν, δοκεῖ πως παρ' ἡμῖν ὀρθῆς δόξης εἶναι σημαντικόν. Αὐτοί δέ οὐχ οὕτω νοοῦσι. Τό γάρ ἀδιαίρετον παρ' αὐτοῖς, κατά τās Νεστορίου κενοφωνίας, καθ' ἕτερον λαμβάνεται τρόπον. Φασί (≡15B_188⇒ γάρ, ὅτι τῇ ἰσοτιμίᾳ, τῇ ταυτοβουλίᾳ, τῇ αὐθεντείᾳ ἀδιαίρετός ἐστι τοῦ Θεοῦ Λόγου ὁ ἐν ᾧ κατώκησεν ἄνθρωπος. Ὡστε οὐχ ἀπλῶς τās λέξεις προφέρουσιν, ἀλλά μετά τινος δόλου καί κακουργίας." Ἰδού σαφῶς διττόν ὑπάρχειν τόν τοῦ ἀδιαίρετου τρόπον ὑπέθετο ὁ θαυμαστός οὗτος διδάσκαλος· τόν μὲν, τήν καθ' ὑπόστασιν σημαίνοντα ἔνωσιν· ὃν καί ἀσπαζόμενος, ὀρθῆς δόξης εἶναι φησι σημαντικόν· τόν δέ, μόνης τῆς κατά σχέσιν συναφείας δηλωτικόν, ὃν καί ἀποστρέφεται· καί τοῖς πιστοῖς τοῦτο αὐτό ποιεῖν παραινεῖ, ἐκ τῆς κατά τήν λέξιν ὁμοίας προφορᾶς, πολλάκις τόν τῆς αἰρετικῆς δεσσεβείας ἰόν τοῖς ἀκεραιότεροις λεληθότως ἐμβάλλειν δυνάμενον. Ὅθεν παρ' ἑαυτῷ μὲν, τό δύο λέγειν ἀδιαίρετως, ὀρθόδοξον τίθεται· ἐπειδή αὐτός καθ' ὑπόστασιν εἶναι τήν ἔνωσιν ἔλεγε· παρά δέ τῶν κατά Νεστορίον (=0484=) προσφερομένην, ὑποπτον ποιεῖται τήν φωνήν τοῦ ἀδιαίρετου, ἐπειδή κατά μόνην τήν σχετικήν συνάφειαν τήν ἔνωσιν γεγενῆσθαι ἐδόξαζον.

Καθ' ὑπόστασιν μὲν οὖν ἔνωσις ἐστι κατά τούς Πατέρας, ἡ τῶν ἑτερουσιῶν εἰς μίαν ὑπόστασιν σύνοδος, θατέρου τῶν κατ' αὐτήν συγκειμένων, πρὸς τό ἕτερον τήν φυσικήν ιδιότητα ἀνόθευτόν τε καί ἀμετάβλητον ἔχουσα καί ἀδιαίρετον. Σχετική δέ ἔνωσις ἐστίν, ἡ τῶν καθ' αὐτούς ἰδικῶς ἐν μονάσι προσωπικαῖς ὑφεστώτων ἴση θελήματος κινήσις καί γνωμικῆς ταυτότητος ἀπαραλλαξία. Ὁ τοίνυν ὁμολογῶν τήν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν, κἄν λέγη δύο φύσεις ἐπί Χριστοῦ μετά τήν ἔνωσιν ἠνωμένας ἀδιαίρετως, ἐνώσει δηλονότι τῇ καθ' ὑπόστασιν, τῆς ἀληθείας καθοτιοῦν οὐ διαμαρτάνει. Τά γάρ ἐξ ὧν σύγκειται ὁ Χριστός ἀσύγχυτα μεμενηκέναι διά τήν σωζομένην διαφοράν κατά τούς Πατέρας ὁμολογεῖ· τοῦ καθ' ὑπόστασιν ἑνός οὐδαμῶς τά τῷ φυσικῷ λόγῳ ἀλλήλων διαφέροντα ἐκτός εἶναι, καί χωρίς καθ' οἷον οἰονδήποτε τρόπον γινώσκειν δυνάμενος. Ὁ δέ τήν κατά σχέσιν πρεσβεύων ἔνωσιν, κἄν εἰ μυριάκις λέγοι τό ἀδιαίρετον, τό ἐπίψογον κέκτηται· κατά τινά ἀγαπητικήν συνδιάθεσιν ἠνωσθαι, (≡15B_190⇒ καί τό ἀδιαίρετον ἔχειν λέγειν τά σημαίνόμενα· οὐδαμῶς μίαν ὑπόστασιν εἶναι τόν Θεόν Λόγον μετά τῆς ἐξ ἡμῶν ἰδίας αὐτοῦ ἐμπύχου τε καί ἔννου σαρκός εἰπεῖν οἷός τε ὢν. Ἐκ δύο γάρ ὑποστάσεων ἰδικῶν τῶν πρὸς τά ὁμοειδῆ ἄτομα ἰδικῷ λόγῳ μεμερισμένων, μίαν γενέσθαι ὑπόστασιν, ἀμήχανον. Ὡστε οὐχ ἀπλῶς διαβάλλει καί ἀποπέμπεται ὁ ἅγιος Πατήρ ἡμῶν Κύριλλος, τό λέγειν δύο φύσεις ἠνωμένας ἀδιαίρετως μετά τήν ἔνωσιν, ἀλλά τήν σημαυνομένην διά τῆς τοιαύτης φωνῆς τῶν κακῶς χρησαμένων ἔνοιαν.

Εἰ τοίνυν δέδεικται, κἄν εἰ μετρίως, πλήν ὅτι γε κατ' ἐμέ εἰπεῖν, ἀρκούντως, ὡς δι' ἐπιστολῆς σημάσαι ἦν δυνατόν, ἐκ τε τῶν ἁγίων Πατέρων, καί τῆς τῶν κοινῶν ἔνοιῶν ἀκολουθίας, ὡς τήν οἴαντοῦν διαίρεσιν, οὔτε ποιεῖν, οὔτε πάσχειν, οὔτε εἰσάγειν ὁ ἀριθμός δύναται, ἀλλ' ἀπλῶς μὲν δηλοῖ τά πόσα· τῆς δέ σχέσεως, ὡς δ' ἂν ἔχοντα τύχωσιν, οὐ προσάπτεται· ποία λοιπόν ὑπολέλειπται τομῆς ὑπόνοια, ἢ διαιρέσεως, τοῖς πρὸς τήν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ στασιάζουσιν Ἐκκλησίαν, καί εἰκῆ τοῦ κοινού σώματος αὐτούς ἀποτέμνουσιν· οὐ μᾶλλον δρῶντες, ἢ πάσχοντες τῷ χωρισμῷ ἔλεεινῶς νεκρούμενοι καί φθειρόμενοι· καί τήν ὅσον ἐπί τῇ ἀπρεπείᾳ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, δίκην ἑαυτοῖς ἐτοιμάζοντες· ὥστε παραιτεῖσθαι τούτου γε ἔνεκεν τήν ὀρθήν καί εὐσεβῆς τῆς πίστεως ὁμολογίαν· εἰ μή ἄρα ἐν προσχήματι

εὐλαβείας, τοῦ μή τεμεῖν δόξαι τήν ἔνωσιν, (=0485=) τήν σύγχυσιν ἀσπαζόμενοι, τό μή ἀλῶναι ἐπ' ἀσεβεῖ δόξῃ ὡς πανοῦργοι τεχνάζονται.

ΟΤΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΗΓΟΥΝ ΟΥΣΙΩΝ ΕΠΙ ΧΡΙΣΤΟΥ Η ΔΙΑΦΟΡΑ, ΑΛΛ' ΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΩΝ...

Ἵτι πραγμάτων ἡγουν οὐσιῶν ἐπὶ Χριστοῦ ἢ διαφορά, ἀλλ' οὐ ποιοτήτων.

Καί ὅτι πᾶσα διαφορά, ἐξ ἀνάγκης ἑαυτῇ συνεισάγει τήν ὧν εἶναι λέγεται πάντως ποσότητα· ἢ δέ ποσότης, τόν ἑαυτῆς σημαντικόν ἀριθμόν, κᾶν τε συνεχῆς ἔστιν ἢ ποσότης, κᾶν τε διηρημένη.

Ἔδει γάρ αὐτούς, εἴπερ ἀληθῶς τοῦτο μή ἦν, μηδέ τήν διαφοράν (≡15B_192⇒) φιλη καί μόνη τῇ προφορᾷ, ὡς κατά μηδενός κειμένην, πρὸς ἐξαπάτην τῶν ἀφελεστέρων εἰρωνευτικῶς προφέρουσι, μή παραιτεῖσθαι λέγειν, τίνα καί πόσα τά διαφέροντα τυγχάνει ὄντα, ὧν εἶναι τήν διαφοράν ὁμολογοῦσιν. Εἰ γάρ σώζεσθαι μετὰ τήν ἔνωσιν τά ἐξ ὧν ἢ ἔνωσις πιστεύουσιν, δύο πάντως τά σωζόμενα ὁμολογήσαιεν ἄν. Τοσαῦτα γάρ καί τά συνελθόντα πρὸς ἔνωσιν τήν ἀδιάσπαστον, τήν οἰانوῦν τροπήν ἢ σύγχυσιν, ἢ μείωσιν, ἢ συναίρεσιν, ἢ μεταβολήν τήν εἰς ἄλληλα ἐκ τῆς ἐνώσεως οὐ δεξάμενα. Νυνὶ δέ τοῦτο μή δοξάζοντες, ὡς ἡρνημένοι τὰς φύσεις μετὰ τήν ἔνωσιν σώζεσθαι, ὑπευθύνους ἑαυτοὺς ἐλέγχους πεποίηται, κᾶν μή βούλωνται, μόνη ποιότητι λέγοντες τήν διαφοράν σώζεσθαι, τῶν πραγμάτων χωρὶς· ὅπερ ἀνθρώπων προδήλως παιζόντων ἔστι· καί τό μή γελαῖσθαι ὡς εἰκός ὕβριν λογιζομένων, καί σαφῶς κενούντων τό Εὐαγγέλιον, ἄνευ οὐσιῶν ὑποκειμένων, εἶναι ποιότητος δύνασθαι νομοθετούντων καί ποσοῦ χωρὶς, ἐπιγνωσθῆναι διαφοράν ὑποτιθεμένων. Ἦγνόησαν γάρ ὡς ἔοικεν, οἱ σοφώτατοι, ὅτι πᾶσα ποιότης ὑποκειμένης πάντως οὐσίας ἔστι, περὶ ἣν καί θεωρεῖται καί λέγεται, τό καθ' αὐτήν εἶναι οὐδαμῶς ἔχουσα· καί πᾶσα διαφορά τῆς ἄλλων πρὸς ἄλλα κατά τόν τοῦ πῶς εἶναι λόγον ἀνομοιότητός τε καί ἑτερότης οὐσα δηλωτική, τό ποσόν τῶν διφερόντων πραγμάτων συνεισάγειν ἑαυτῇ πέφυκεν, εἴτε οὐσιῶν, εἴτε ποιοτήτων, εἴτε ἰδιοτήτων. Καί ἀπλῶς ἴνα συνελών εἴπω, παντός ἑτέρου τινός, τῶν ὅσα διαφέρειν ἀλλήλων ὑπολαβόντες εἴποιεν εἶνα διαφοράν πάντως ἐν ποσῷ τά διαφέροντα θεωρήσαντες, εἴτε αἰσθήσει εἴτε νοήσει τήν διαφοράν ἐγνώρισαν. Ἄνευ γάρ ποσοῦ δύνασθαι διαβεβαιουῖσθαι δεικνύναι διαφοράν, ἀνένδεκτον. Ἐπειδή τά μή ἀλλήλοις πάντη ταυτά, ἕνα καί τόν αὐτόν τοῦ εἶναι οὐδαμῶς ἐπιδέξεται λόγον. Οὐσίας γάρ ἦτοι φύσεως, φέρε εἰπεῖν, πρὸς οὐσίαν, ἢ ποιότητος πρὸς ποιότητα, ἢ ἰδιότητος πρὸς ἰδιότητα, ἢ (≡15B_194⇒) καί εἴ τι ἕτερον τῶν ὅσα μή πάντη ταυτόν· τά πάντη γάρ ἀλλήλοις ταυτά, καί διαφορᾶς ἀνεπίδεκτα, ἕνα καί τόν αὐτόν τοῦ πῶς εἶναι λόγον, οὐδέποτε λέγειν δυνάμεθα. Τό δέ, ἕνα καί τόν αὐτόν ἐπὶ πάντων θεωρεῖσθαι λόγον κατά τό αὐτό μή δύνασθαι, τήν διαφοράν ποιήσαν, ἐν καί ἀλήλοις ταυτόν ἐκεῖνα, ὧν ὁ τοῦ εἶναι διάφορος, καί οὐχ ὁ αὐτόν λόγος μή δύνασθαι ὑπάρχειν εἰκότως παρίστησιν. Ἄλλο δέ ἄλλου, ἢ ἄλλων ἄλλα διαφέρειν λέγοντες, πολλά, ἢ τοῦλάχιστον, δύο καί οὐχ ἕν σημαίνομεν· εἰ καί ἄλλως, καί καθ' ἕτερον τρόπον τε καί λόγον, ἑνός εἶναι, καί ἐν δύνασθαι (488) λέγομεν· ὡς ἑνός πυρός, αἱ περὶ αὐτό ποιότητες καί ἰδιότητες, καί ἑνός Χριστοῦ, αἱ φύσεις ἐξ ὧν καί ἐν αἷς συνεστῶς γνωρίζεται· καί ἑνός ἀνθρώπου, τά ἐξ ὧν συνετέθη καί ἐν οἷς ὑπάρχων γινώσκεται. Ἐν δέ τῇ ὑποστάσει, ἐπὶ τε Χριστοῦ, καί τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀνθρώπου· ἦτοι τῷ ἐκ τούτων ὡς μερῶν ὅλων, ὡς πληρεστάτους ἄμφω ἐπιδεχομένῳ κυρίως τοὺς τοῦ εἶναι τῶν μερῶν διαφόρους λόγους· ἀλλ' οὐ τῇ φύσει καί τῇ οὐσίᾳ ἕν, ὅτι μηδέ ἀλλήλων τά μέρη τόν τοῦ εἶναι ἐπιδέχεται λόγον, ἢ ἐπ' ἀμφοῖν ἡμεῖς τόν αὐτόν τοῦ εἶναι λόγον εἰδέναι δυνάμεθα. Οὐχ ὁ αὐτός γάρ θεότητος καί ἀνθρωπότητος λόγος·

ὡσπερ οὐδέ ψυχῆς καί σώματος, ὡς πᾶσιν εὐδήλον. Διό οὐχ ἔν τῇ φύσει, οὐδέ μίαν ἀπλῶς ἢ σύνθετον φύσιν τόν Χριστόν εἶναι, πῶποτε ὁ τῆς ἀληθείας ὠρίσατο λόγος. Οὔτε γάρ οὐσίας ἤτοι φύσεως δηλωτικόν ὡς εἶδους τό Χριστός ὄνομα ὑπάρχει, τῶν κατά πολλῶν καί διαφερόντων ταῖς ὑποστάσεσι κατηγορουμένων ἀτόμων, καθῶς φησιν ἔν τοῖς σχολίοις ὁ μακάριος Κύριλλος, " Ὅτι τό Χριστός ὄνομα, οὔτε ὄρου δύναμιν ἔχει, οὔτε μήν τήν τινος οὐσίαν δηλοῖ· ὑποστάσεως δέ τῆς τοῦ Λόγου ἔν προσλήμματι δηλονότι σαρκός νοεράν ἐχούσης ψυχὴν νοουμένης." Ἄλλ' οὐδέ τόν ἄνθρωπον μίαν φύσιν τήν ἐκ ψυχῆς καί σώματος· ὡς τῆς αὐτῆς τῇ ψυχῇ οὐσίας (≡15B_196⇒ ὄντος τοῦ σώματος· ἀλλά τήν ὡς ἔν εἶδει· πρός μέν τά ἄλλα κατά τήν συστατικήν διαφοράν τεμνομένην εἶδη· κατά δέ τῶν ὑπ' αὐτήν ὡς εἶδος καί ὑπ' αὐτῆς περιεχομένων ἀτόμων ἴσως κατηγορουμένην. Καί οὐ διά τοῦτο τό εἶναι δύο κατά τόν οὐσιώδη λόγον τήν ψυχὴν καί τό σῶμα ὡς ψυχὴν καί σῶμα· καί ἄλλην καί ἄλλην οὐσίαν κατά τόν τοῦ εἶναι λόγον· τά ἐξ ὧν, καί ἔν οἷς, καί ἅ ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος ἀπηγόρευσε.

ΟΤΙ ΑΣΕΒΕΣ ΕΣΤΙ ΤΟ ΛΕΓΕΙΝ ΜΙΑΝ ΣΥΝΘΕΤΟΝ ΦΥΣΙΝ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ...

Ἅτι ἀσεβές ἐστὶ τό λέγειν μίαν σύνθετον φύσιν τόν Χριστόν, καί τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενον.

Πᾶσα γάρ σύνθετος φύσις, ἑαυτῇ τε καί ἀλλήλοις κατ' αὐτήν τήν εἰς τό εἶναι γένεσιν ἔχουσα τά ἴδια μέρη ὁμόχρονα, καί ἐκ τοῦ μή ὄντος εἰς τό εἶναι, καί εἰς συμπλήρωσιν τῆς τοῦ παντός διακοσμήσεως, παρά τῆς τό πᾶν συστησαμένης, καί εἰς τό εἶναι συνεχούσης δυνάμεως παρηγγμένα, ἀλλήλοις εἰκότως ἐξ ἀνάγκης τά ἴδια μέρη περιεχόμενα κέκτηται· ὡς ἐπί τε τοῦ ἀνθρώπου ἔχει, καί τῶν ἄλλων ὅσα συνθέτου εἶναι ἔλαχον φύσεως. Τῆς ψυχῆς ἀκουσίως τε κρατούσης τό σῶμα, καί ὑπ' αὐτοῦ κρατουμένης, καί ζωὴν ἀπροαιρέτως αὐτῷ, κατ' αὐτό μόνον τό ἔν αὐτῷ εἶναι παρεχούσης, καί πάθους καί ἄλγους φυσικῶς μεταλαμβάνουσης διά τήν ἐγκειμένην αὐτῇ τούτων δεκτικὴν δύναμιν· κἄν εἰ τά (=0489=) μάλιστα τινες τῶν κατά τήν Ἐκκλησίαν ἀληθῶν περί ψυχῆς δογμάτων ἀποσφαλέντες, προϋπάρχειν Ἑλληνικῶς, ἢ μεθυπάρχειν ἰουδαϊκῶς τοῦ ἰδίου σώματος τήν ψυχὴν τερατευόμενοι, καί ἀρχὴν οὐ καλὴν οὐδέ θεοφιλῆ τῆς τῶν ὀρατῶν δημιουργίας προκαθηγεῖσθαι ὑποτιθέμενοι, ἀντιπαθῶς πρός τόν τοιοῦτον διάκεινται λόγον· ὧν διελέγξει τά περί τούτου σαθρά, καί ἀπαγῆ προβλήματα, οὐ τοῦ παρόντος εἶναι καιροῦ τε καί λόγου κρίνας, ἐπί τό προκείμενον ἐπανελεύσομαι.

(≡15B_198⇒ Οὕτω τοίνυν, καθά πρόκειται, πάσης συνθέτου ἐχούσης φύσεως, οὐκ ἂν τις τολμήσαιε ποτε τῶν εὐσεβῶς περί τῶν θείων φρονεῖν ἐγνωκότων, μίαν εἶναι σύνθετον φύσιν εἰπεῖν τόν Χριστόν, ἵνα μή ἐξ ἀνάγκης εἰρμῶ τινι φυσικῶ καί ἀκολουθίᾳ τά τοιαῦτα λέγειν ἐξελόμενος, κτιστόν ὄλον καί ἐξ οὐκ ὄντων, περιγραπτόν τε καί παθητόν, καί τῷ Πατρὶ οὐχ ὁμοούσιον· καί ἢ συναΐδιον τῷ Λόγῳ τήν σάρκα, ἢ ὁμόχρονον τῇ σαρκὶ τόν Λόγον ὄντα ὑποτιθέμενος· τοιοῦτος γάρ ὁ πάσης συνθέτου φύσεως λόγος· φοβερῶν ἑαυτόν καταστήσει ἐγκλημάτων ὑπεύθυνον. Τό γάρ συνθέτου φύσεως ὑπάρχον, καί σύνθετον κατά φύσιν δηλονότι ἐστὶ. Τό δέ κατά φύσιν σύνθετον, τῷ κατά φύσιν ἀπλῶ οὐκ ἂν εἴη ποτέ ὁμοφυές καί ὁμοούσιον. Οὐ θέμις οὖν μίαν τόν Χριστόν λέγειν σύνθετον φύσιν τούς εὐσεβεῖς, οὐ μόνον διά τήν συναγομένην ἐκ τῆς τοιαύτης φωνῆς ἀτοπίαν· ἀλλ' ὅτι καί μηδεὶς τῶν θεοκρίτων Πατέρων τοῦτο πῶποτε εἰρηκῶς ἀναπέφανται· ὑπόστασιν δέ μᾶλλον Χριστοῦ σύνθετον μίαν ὁμολογεῖν, καί δύο φύσεις, ἵνα καί τῷ Πατρὶ ὁμοούσιος καί ὁμοφυῆς κατά τήν θεότητα γινώσκηται, καί ἡμῖν ὁμοούσιος καί ὁμοφυῆς κατά

σάρκα ὁ αὐτός γνωρίζεται· καί εἷς καί ὁ αὐτός πρὸς τὴν Πατέρα καί ἡμᾶς, ὡς μεσίτης Θεοῦ καί ἀνθρώπων ὑπάρχων πιστεύεται.

ΠΕΡΙ ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΣΥΝΘΕΤΟΥ

Περὶ ὑποστάσεως συνθέτου.

Εἰ δὲ ὅτι καί πᾶσα ὑπόστασις σύνθετος ἑαυτῇ τε καί ἀλλήλοις τὰ ἴδια μέρη ὁμόχρονα ἔχουσα δείκνυται· ὑπόστασιν δὲ σύνθετον εἶναι λέγειν τὸν Χριστόν οὐκ ἀρνούμεθα, εἵποιεν καί ἡμᾶς οἱ ἀντιλέγοντες, μὴ δύνασθαι τὴν ἐπὶ τούτῳ μομφὴν ἐκτινάξασθαι, ὡς τοῖς ἰδίους ἐαλωκότας λόγοις. Φαμέν ἀληθῶς οὕτως ἔχειν, εἴπερ σύνθετον εἶναι ὡς εἶδος αὐτῆς κατηγορούμενον ἔχουσαν ὑπετιθέμεθα. Νυνὶ δὲ τοῦτο μὴ λέγοντες, οὐδαμῶς τὴν οἰانوῦν (≡15B_200⇒) ἔξομεν μορφὴν, σαφῶς γινώσκοντες μὴ δι' ἑαυτὴν σύνθετον εἶναι πᾶσαν σύνθετον ὑπόστασιν, τὴν ὑπὸ τι τελοῦσαν εἶδος· ἀλλὰ διὰ τὴν φύσιν τὴν περιέχουσαν, ὅτ' ἂν σύνθετος ἦ καί τὸ κατηγορούμενον εἶδος ὑφ' ὃ ἀνάγεσθαι πέφυκεν· ὡς τοῦ μερικοῦ, ἦτον ἰδικοῦ ὄλον ἔχοντος ἐν ἑαυτῷ τὸ καθόλου, ἦτοι τὸ κοινόν καί γενικόν, πληρέστατον· τοῦ δὲ ἰδίου τὸ σύνολον λόγου τῷ γενικῷ μεταδιδοῦντος οὐδέν· ὅπερ ἐπὶ Χριστοῦ οὐδεὶς οὐδαμῶς τῶν ἀνεκάθεν μέχρις ἡμῶν (=0492=) γενομένων τοῦ λόγου τῆς εὐσεβείας ὑψηλῶν φρονῶν ἀνηγόρευται· ἐφ' οὗ οὔτε γένος, οὔτε εἶδος, ὡς Χριστοῦ κατηγορούμενον εὐρεῖν τις δυνήσεται. Οὐ γὰρ φύσεως λόγῳ πρὸς ἡμᾶς διὰ σαρκὸς ὁ θεαρχικός ἐπεδήμησε Λόγος· ἀλλὰ τρόπῳ οἰκονομίας ἀνελλιπῶς ἑαυτῷ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσας, τὴν ἡμετέραν ἀνεκαίνησε φύσιν. Ὡστε οὐδέν τῆς πολλῆς αὐτῶν περινοίας, ἵνα τῆς μικρῷ πρόσθεν τῶν ἐξητασμένων ἀκολουθίας λαβώμεθα, ἀπώναντο, πάλιν εἰς τὸ ποσόν ὅπερ πεφεύγασιν, περιτραπέντος αὐτοῖς τοῦ σοφοῦ, μὴ δυναμένοις οὐδ' αὐτὴν τὴν ἐν τῷ ποιῶ διαφορὰν ἄνευ ποσοῦ εἶναι λέγειν. Ἀνάγκη γὰρ πᾶσα πολλὰς εἶναι· ἢ τὸ μέτριον δύο, ὡς προείρηται, τὰς ποιότητας, ὧν τὴν διαφορὰν εἶναι ὑπολαμβάνουσι. Μόνην γὰρ ποιότητα πρὸς ἄλλην παντελῶς ἀμιγῶς ἔχουσαν πρὸς ἑαυτὴν διαφέρειν, οὐκ ἂν τις νοῦν ἔχων εἴποι ποτέ.

Λοιπὸν οὖν, ἢ καί αὐτῆς παύσονται τῆς ψιλῆς διαφορᾶς, ποσοῦ πάντως τινῶν διαφορόντων δηλωτικὴν αὐτὴν οὔσαν μαθόντες· ἢ σὺν ἡμῖν τῆς ἀληθείας τὴν ὁμολογίαν καταδεξάσθωσαν, τῷ λόγῳ τῆς διαφορᾶς καί μόνον, πρὸς γνώσιν τοῦ ἀσύγχυτα μεμενηκέναι τὰ συνελθόντα, τὸν ἀριθμὸν εὐσεβῶς κατὰ τοὺς Πατέρας παραλαμβάνουσιν. Ἐπίτοιγε εἰπάτωσαν ἡμῖν ἀγαπητικῶς ἐρέσθαι βουλομένοι, εἴπερ ἔνεστιν αὐτοῖς λόγος σοφίας οὐκ ἐγεννῆς, πῶς δύο μὲν τὰ συνδεδραμηκότα πρὸς ἕνωσιν λέγοντες, ταῦτα δὲ αὐτὰ μεμενηκέναι ἀσύγχυτα καί μετὰ τὴν ἕνωσιν οὐκ ἀρνούμενοι· ὡς μηδ' ἐτέρου τοῦ κατὰ φύσιν ὄρου τε καί (≡15B_202⇒) λόγου ἐκστάντος· κἂν εἰ πρὸς ἕνα ἄμφω συντελοῦσι πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ καί μίαν ὑπόστασιν· δύο τὰ καί κατ' αὐτοὺς σωζόμενα, ὡς φασιν, εἴπερ ἀληθεύουσιν, οὐχ ὁμολογοῦσι· καί τίς αὐτοῖς τῆς μειώσεως ὁ λόγος, καί δι' ἣντινα τὴν αἰτίαν, καί πῶς ἄμφω αἱ φύσεις μίαν γενόνασιν; Ἡ εἴπερ μειώσεως καθαρὰ διέμεινεν ἢ ἕνωσις, τίς ὁ τοῦ μὴ λέγεσθαι τὰ ἀμειώτως σωζόμενα λόγος· καί στέργομεν εὐπειθῶς τῆς μιᾶς τὴν στέρησιν· καί θαυμάζομεν αὐτῶν τῆς εὐπαιδείας τὸ εὐτονον, ὡς μόνων τῆς τῶν ἀρρήτων γνώσεως ἐκφανθέντων ἡμῖν χωρητικῶν. Ἄλλ' οὐ δυνήσονται πώποτε τὸν τοῦτο πείθοντα παραστήσαι λόγον.

ΕΠΙΛΥΣΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΤΗΣ ΣΕΥΗΡΟΥ ΑΠΟΡΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ, ΕΝ ΔΥΟ, ΦΩΝΗΣ

Ἐπίλυσις σύντομος τῆς Σευήρου ἀπορίας κατὰ τῆς, Ἐν δύο, φωνῆς.

Κάν εἰ τά μάλιστα ἐπ' ἐκεῖνο καταφεύγομεν τελευταῖον, τό σαθρόν καί διάκενον Σευήρου εὐρημα, τό πάνυ παρ' αὐτοῦ ὡσπερ τι σοφόν πανταχοῦ φερόμενον καί ἄδόμενον, φάσκοντες γελοῖον εἶναι, ἐκ δύο φύσεων δύο φύσεις ἐκ τῆς ἐνώσεως πάλιν ἀναδειχθῆναι λέγειν· ὡσπερ λήμματι παρ' ἡμῶν δοθέντι τά εἰκότα ἐπισυνάγοντες. Τίνος γάρ ἤκουσαν τῶν τά θεῖα τῆς Ἐκκλησίας πεπαιδευμένων δόγματα, ὡς ἡ ἐνωσις ἐκ δύο φύσεων δύο ἀπετέλεσε φύσεις; Ἄλλ' οὐδαμῶς ἀκηκοέναι εἰπεῖν δυνήσονται ἀληθείας φροντίζοντες. Λέγομεν δέ ἐκ δύο φύσεως τήν ἐνωσιν γεγενῆσθαι· μίαν δέ τήν ἐξ αὐτῶν (=0493=) ὑπόστασιν ἀποτελέσθαι τοῦ Χριστοῦ σύνθετον ἐκεῖνας αὐτάς τὰς ἐξ ὧν συνετέθη φύσεις, ὡς ὅλον ἴδια μέρη ἀνελλιπῶς μετά τῶν φυσικῶν ιδιωμάτων, καί ἀτρέπτως φυλάττουσάν τε καί διασώζουσάν· καί ἐν αὐταῖς φυλαττομένην καί σωζομένην ὡς ὅλον ἐν μέρεσιν. Ἐκ δύο οὖν φύσεων, οὐ δύο φύσεις, ἀλλά μίαν ὑπόστασιν λέγομεν Χριστόν σύνθετον· τούτων ὡς ἰδίων μερῶν περιεκτικῆν τῶν φύσεων, καί ταύτας ὡς ἴδια καί συμπληρωτικά μέρη περιέχουσάν· καί ἐν αὐταῖς ὡς ἐν μέρεσι καί οὔσαν καί γνωριζομένην. Ἔως γάρ ἄν (≡15B_204⇒) ἀσύγχυτα τά συνελθόντα μεμένηκαι πιστεύηται, αἰεὶ δέ μένει ἀσύγχυτα, τοῦ μή δύο εἶναι κατά τό πεφυκέναι εἶναι, ὅπερ ἐκάτερον κατ' οὐσίαν εἶναι πέφυκεν· ὡσπερ οὖν καί τοῦ ἐν εἶναι ταῦτα τῷ κατά τήν ὑπόστασιν λόγῳ, ἕως ἄν ἡ ἐνωσις ἦ· αἰεὶ δέ ἐστι κατά τήν εὐσεβῆ τῶν πιστῶν ὁμολογίαν, ἀδύνατον.

Διό ἐν καί δύο αὐτό λέγοντες, οὐ κατά τό αὐτό φαμεν, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καί ἐνός ἀμφοτέρα· κατ' ἄλλο δέ καί ἄλλο. Οἶον κατά μέν τόν τῆς φύσεως λόγον, τῶν ἐξ ὧν ἡ ἐνωσις, τό δύο. Οὐ γάρ ταυτόν κατά τήν φύσιν τῇ ἰδίᾳ σαρκί τόν Θεόν Λόγον γινώσκουμεν· κατά δέ τόν τῆς ὑποστάσεως λόγον τό ἐν· ταυτόν γάρ τόν Θεόν Λόγον τῇ ἰδίᾳ σαρκί κατά τήν ὑπόστασιν ἐπιστάμεθα. Οὔτε οὖν τὰς φύσεις ἀφρόνως εἰς μίαν συναλείφομεν φύσιν, τῷ ἀνηρηῆσθαι λέγειν ἐπὶ Χριστοῦ τήν φυσικὴν διαφοράν, ἵνα μή τροπήν τοῦ Λόγου καί τῆς σαρκός εἰσαγάγωμεν· οὔτε εἰς δύο πάλιν ἰδιοσυστάτους μανικῶς διαιροῦμεν, τῷ καί κατά τόν τῆς ὑποστάσεως λόγον τιθέναι διαφοράν, ἵνα μή τήν ἡμῶν αὐτῶν ἀρνῶμεθα σωτηρίαν· ὡσπερ οἱ ἐκ διαμέτρου πρὸς ἀλλήλους μερισάμενοι τήν ἀσεβείαν, Ἀπολινάριος ἅμα Εὐτυχεῖ, καί Νεστόριος ποιήσαντες· οἱ μὲν φυσικὴν διαφοράν ἐπὶ Χριστοῦ οὐκ εἰδότες· ὁ δέ πρὸς ταύτη καί προσωπικὴν προσεπάγων, τῆς ἀληθείας ἐξέπεσαν. Ἄλλ' εἰδότες καί ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἐνώσει τήν φυσικὴν ιδιότητα ἄτρεπτον, καί τήν σύγχυσιν ὁμοίως καί τήν διαίρεσιν ἀποστρεφόμεθα· μήτε τήν ἐνωσιν σύγχυσιν, ὡς ἀγνοοῦντες τά ἐνωθέντα· μήτε διαίρεσιν τήν διαφοράν, ὡς καθ' αὐτά ὑφεστάναι μεμερισμένως εἰδότες τά διαφέροντα, ἐργαζόμενοι.

Τοῦτο μὲν οὖν, ὡς οἶναι, καί ὁ μέγας Θεολόγος Γρηγόριος διδάσκων φαίνεται ἐν τῷ μεγάλῳ ἀπολογητικῷ, " Ἐν ἐξ ἀμφοῖν λέγων, καί δι' ἐνός ἀμφοτέρα·" ὡσανεὶ ἔλεγεν, "Ὡσπερ γάρ ἐν ἐξ ἀμφοῖν, τουτέστιν ἐκ δύο φύσεων τό ἐν, ὡς ὅλον ἐκ μερῶν (≡15B_206⇒) κατά τόν τῆς ὑποστάσεως λόγον· οὕτω καί διὰ τοῦ καθ' ὑπόστασιν ἐνός, ὡς ὅλου, ἀμφοτέρα τῷ κατά φύσιν λόγῳ τά μέρη, τουτέστι τά δύο. "Ὅπερ ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ Υἱοῦ λόγῳ τρανώτερον διεξιῶν, φησίν, "Εἰ γάρ καί τό συναμφοτέρον ἐν, ἀλλ' οὐ τῇ (=0496=) φύσει, τῇ δέ συνόδῳ." Τοῦτο δέ αὐτό καί ὁ κακάριος Κύριλλος ἐν τοῖς πρὸς Σούκενσον γράμμασι δείκνυται φρονῶν, ἐν οἷς ἐπὶ τοῦ κατά τόν ἄνθρωπον παραδείγματός φησιν· " Ὅστε τά δύο μηκέτι μὲν εἶναι δύο, δι' ἀμφοῖν δέ τό ἐν ἀποτελεῖσθαι ζῶον·" μονονουχί ἐν τούτοις διαβρήδην βῶν, "Ὅτι τά ἐξ ὧν ἡ σύνθεσις ἐπὶ τε τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀνθρώπου τοῦ ἐκ ψυχῆς καί σώματος· ἐπὶ τε τοῦ κατά Χριστόν μυστηρίου, τοῦ ἐκ θεότητος καί ἀνθρωπότητος, τό εἶναι μὲν δύο κατά τόν οὐσιώδη λόγον οὐκ ἀνήρηται· ἐπεὶ, οὐδέ ἑτερούσια ἔτι μένει. Τό δέ καθ' αὐτά ἐν

μονάδι καί μονάδι ιδιοσυστάτως εἶναι δύο, παντελῶς ὁ τῆς εὐσεβείας οὐ παραδέχεται λόγος· ἵνα μή τόν ἕνα ἄνθρωπον ἦτοι ζῶον, εἰς ἄνθρώπου ἢ ζῶα δύο μερίζωμεν· καί τόν ἕνα Χριστόν εἰς δύο Χριστούς, ἢ δύο Υἱούς. Εἰ γάρ μή τοῦτο πανταχοῦ καί νοεῖν καί φρονεῖν καί διδάσκειν καλῶς ἔγνω ὁ μακάριος Κύριλλος, οὐκ ἄν τήν τῶν φύσεων διαφοράν μή ἀνηρῆσθαι διά τήν ἔνωσιν ἔφασκεν· οὐκ ἄν ἄλλο καί ἄλλο, ἕτερον καί ἕτερον, καί τοῦτο κάκεῖνο, καί ἄμφω τόν ἕνα Χριστόν, καί ἀσυγχύτους μεμενηκέναι τάς φύσεις ἐδίδασκεν. Οὐκ ἄν μή μεταπεφοιτηκέναι εἰς τήν τῆς σαρκός φύσιν τόν Λόγον, ἢ τήν σάρκα εἰς τήν αὐτοῦ τοῦ Λόγου φύσιν μή μεταβληθῆναι ἐδόξαζεν. Οὐκ ἄν τάς εὐαγγελικάς καί ἀποστολικάς περί τοῦ Κυρίου φωνάς τούς θεηγόρους ἄνδρας ἐγίνωσκε, τάς μέν κοινοποιούντας, ὡς ἐφ' ἑνός προσώπου· τάς δέ διαιροῦντας, ὡς ἐπί δύο φύσεων. Οὐκ ἄν τό ὄλον, τουτέστι τόν Χριστόν, μίαν εἶναι φύσιν λέγειν παρητεῖτο, εἶπερ εὐσεβές τοῦτο ἠπίστατο. Οὐκ ἄν ὠρίζετο μηδέν ἄλλο τήν ἀνθρωπῖαν εἶναι φύσιν, πλήν σαρκός νοερώς ἐψυχωμένης· διά τούτου τελείαν εἶναι διαβεβαιούμενος ἐν Χριστῷ καί τήν φύσιν τῆς ἀνθρωπότητος. Οὐκ ἄν διά τοῦ (=15B_208=> ἐπάγειν τό Σεσαρκωμένην, τῆς καθ' ἡμᾶς οὐσίας τήν δήλωσιν εἰσκομίζεσθαι ἔφασκεν. Οὐκ ἄν ὀρθῆς δόξης εἶναι σημαντικόν, τό λέγειν δύο φύσεις ἠνωμένας ἀδιαιρέτως, ὅτ' ἄν μή κατά τόν Νεστορίῳ δοκοῦντα τρόπον κακούργως προφέρηται ἡ φωνή, διωρίζετο. Οὐκ ἄν τοιαῦτα, ἀλλά μυρία λέγων, ὡς τοῖς φιλοπόνοις δῆλον ἐκ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, ἐφαίνετο.

Πόθεν οὖν, κακ τίνων τῶν διδασκάλων, τάς ἐπί Χριστοῦ, ἐξ ὧν καί ἔστι, σωζόμενας μετά τήν ἔνωσιν καί κατ' αὐτούς, ὡς φασι, δύο φύσεις, μή δεῖν εὐσεβῶς ὁμολογεῖσθαι παρά τῶν πιστῶν παραστήσουσιν; Οὐδεῖς γάρ οὐδαμῶς τῶν ἐγκρίτων διδασκάλων τοῦτο θεσπίσας εὐρίσκειται· τούναντίον μέν οὖν πάντες καί εἶπον, καί λέγειν τούς πιστούς διά τῶν ἰδίων ἐδίδαξαν φωνῶν· εἰ μή ἄρα συνήθως ἐκ καρδίας πλασάμενοι τό δοκοῦντα, ὡς ἑνός τῶν Πατέρων ἀπάτης ἕνεκεν τῶν ἀκεραιότερων, τό πλάσμα προβάλλοιτο. Ἄλλ' οὗτοι, ὡς ἔοικεν, αἰσχύνην ἠγούμενον τό πείθεσθαι, καί τήν εἰς πλανήσαντας αὐτούς ἐξ ἀρχῆς ἀνθρώπους προσπάθειαν τῆς θείας ἀγάπης (=0497=) προκρίνοντες, καί τοῦ εὐσεβεῖν τό φιλόνηκον προτιμώντες, καί τοῦ τιμᾶσθαι ὡς ἱερεῖς παρά τῶν ἀνθρώπων, οἷς τήν ἀπάτην διά τοῦ καθ' ἡμῶν ψεύδεσθαι τά μή ὄντα προσάγουσι· καί τῶν κακόν κακοῦ ἀντιλαβεῖν, τῆς ἀπάτης λέγω μισθόν τά φθειρόμενα, τήν παρά τοῦ Θεοῦ ἐπί τῇ ὁμοιοῖα τῆς πίστεως ἀποδοχὴν τε καί τιμὴν κατωτέραν ποιούμενοι, τοῦ πολεμεῖν τῇ ἀληθείᾳ, καί ἀφιστᾶν αὐτῆς ἐπιχειρεῖν, οὐ παύονται ὅσους ἄν δύνανται. Διό παρακαλῶ ὑμᾶς ἐγώ ὁ ἐλάχιστος, τέκνα ὄντας γνήσια τῆς ἀγίας ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἧ φωτισθέντες διά τῆς τοῦ θείου λουτροῦ ἀναγεννήσεως, υἰοθετηθῆναι Θεῷ ἐν Πνεύματι ἠξιώθητε στέλλεσθαι ἀπό τῶν τοιούτων, μνημονεύοντας τοῦ ἀγίου Ἀποστόλου Παύλου γράφοντος Ῥωμαίοις τόν τρόπον τοῦτον· Παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τούς τάς διχοστασίας καί τά σκάνδαλα παρά τήν διδαχὴν, (=15B_210=> ἦν ὑμεῖς ἐμάθετε, ποιοῦντας, καί ἐκκλίνατε ἀπ' αὐτῶν. Οἱ γάρ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλά τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ· καί διά τῆς χρηστολογίας καί εὐλογίας ἐξαπατῶσι τάς καρδίας τῶν ἀκάκων. Καί πάλιν περί τούτων αὐτῶν, ταραχάς τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ κινεῖν εἰθισμένων Κορινθίους ἐπιστέλλοντος τάδε· Οἱ γάρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς Ἀποστόλους Χριστοῦ. Καί οὐ θαῦμα· αὐτός γάρ ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. Οὐ μέγα οὖν, εἰ καί οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης· ὧν τό τέλος ἔσται κατά τά ἔργα αὐτῶν. Τούτων δέ αὐτῶν τό τῆς γνώμης δολερόν, καί τοῦ τρόπου τό ὑπόκλοπον ἐν

Εὐαγγελίοις γάρ ὁ Κύριος αἰνιττόμενος, προαναιφώνησε, τούς πιστούς οἶον ἀσφαλιζόμενος, λέγων· Προσέχετε ἀπό τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων· ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἄρπαγες. Ἀπό τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. Περί τούτων δέ αὐτῶν καὶ ὁ ἅγιος Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ καθολικῇ, νηφαλαιότερους τούς εὐσεβεῖς ἐργαζόμενος, φησίν, Ἀγαπητοὶ μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύητε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα, εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ εἰσιν· ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον. Ἐν τούτῳ γινώσκετε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστόν ἐν σαρκὶ ἀληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστι. Καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ οὐχ ὁμολογεῖ Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν ἐν σαρκὶ ἐληλυθέναι, τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι· καὶ τοῦτό ἐστι καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστίν.

Τούτων ἀεὶ μνημονεύοντας τῶν λόγων, αὐτούμενος ὑμᾶς, εὐλογημένοι, τῆς εὐσεβείας, ἧς οὐδὲν ἀνθρώποις πρὸς τὸ φιλιωθῆναι Θεῷ οἰκειότερον, διὰ πάσης προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας ἔχασθαι βούλομαι πάντας πάσῃ δυνάμει ἀποστρεφομένους, τούς μὴ (≡15B_212⇒) δεχομένους τὰ εὐσεβῆ τῆς Ἐκκλησίας καὶ σωτήρια δόγματα· καὶ μάλιστα μαθόντας τῆς τοῦ Ἀντιχρίστου διδασκαλίας εἶναι, Τό μὴ ἐν σαρκὶ ὁμολογεῖν τὸν Κύριον (=0500=) ἡμῶν καὶ Θεόν Ἰησοῦν Χριστόν, ὡς μέγας εὐαγγελιστὴς διαρρήδην βοᾷ Ἰωάννης· ὅπερ οἱ νῦν τῇ τοῦ Θεοῦ πολεμοῦντες Ἐκκλησίᾳ προφανῶς καταγγέλλουσι, τὴν φύσιν τῆς σαρκὸς ἀπαρνούμενοι, τῷ μὴ ὁμολογεῖν ἐν Χριστῷ σώζεσθαι τε καὶ εἶναι αὐτὴν ἀνέχεσθαι· καὶ οὔτε φρίττουσι, τὸ ἐνεεινότερον, ἢ θρασύτερον, εἰπεῖν οἰκειότερον, τῆς Θεῷ ἀντικειμένης δόξης κήρυκας ἑαυτοὺς προβαλλόμενοι. Ἄλλ' οὗτοι μὲν οὕτω διακεῖσθαι ἐπισφαλῶς κατὰ τὴν πίστιν προελόμενοι, ἄξιον τῆς αὐτῶν δρέπονται ἀνοίας καρπὸν· τὸ παρά πᾶσιν εὐφώρατον κεκτῆσθαι τῆς δισεβείας ἔλεγχον.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΧΗΣ ΤΩΝ ὈΡΘΩΣ ΕΠΙ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΑΘΟΛΙΚΗΝ ...

Ἐκθεσις σύντομος τῆς ἐκδοχῆς τῶν ὀρθῶς ἐπὶ Χριστοῦ κατὰ τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν ὁμολογουμένων τῆς πίστεως φωνῶν.

Ἡμεῖς δέ σὺν Θεῷ φᾶναι, οἱ τὴν θείαν καὶ καθαρὰν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας πόαν νεμόμενοι, ἀκαθαίρετον ἔχοντες τῆς εὐσεβείας τὸ κλέον, πάσας εὐσεβῶς τὰς εὐσεβεῖς ἐπὶ Χριστοῦ τὸν Πατέρων φωνάς, ὁμολογεῖν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων παρῆρσιαζόμεθα, μετ' εὐσεβοῦς ἐκάστην ἐννοίας καὶ λογισμοῦ τοῦ πρέποντος ἐκλαμβάνοντες· καθὼς ἄνωθεν αἱ ἀπ' ἀρχῆς διὰ τῶν γενομένων λειτουργῶν τῆς χάριτος, τὸν σωτήριον τῆς πίστεως κατηχήθημεν λόγον. Ὁμολογοῦμεν τοίνυν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν ἐκ δύο μὲν φύσεων, ὡς ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος συγκείμενον· ἐν δύο δέ φύσεσιν, ὡς ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι, ὄντα γινώσκοντες. Ὡσπερ γάρ ἐκ δύο φύσεων λέγοντες, τὸ ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος αὐτόν εἶναι δοξάζομεν· οὕτω καὶ ἐν δύο φύσεσιν λέγοντες, τὸ ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι εἰκότως αὐτόν ὑπάρχειν σημαίνομεν· ὡς μηδεμιᾶς (≡15B_214⇒) κεχωρισμένον μετὰ τὴν ἔνωσιν τῶν ἐξ ὧν συνέστηκε φύσεων, ἀλλ' ἐν αὐταῖς, ἐξ ὧν καὶ ἔστιν ἀεὶ, καὶ ὄντα καὶ γνωριζόμενον. Δύο φύσεις καθ' ὑπόστασιν ἠνωμένας ἀδιαιρέτως πάλιν αὐτόν ὁμολογοῦμεν, ὡς Θεόν ἀληθῶς τὸν αὐτόν ὄντα καὶ ἄνθρωπον, αὐτοῖς ἐπαληθεύοντα τοῖς πράγμασι τὰ ὀνόματα πιστεύοντες. Ὡς γάρ Υἱὸν Θεοῦ καὶ Θεόν φύσει αὐτόν καὶ ἀληθεῖα καὶ ὄντα καὶ λεγόμενον πιστεύομεν διὰ τὴν πρό τὸν Θεόν καὶ Πατέρα τῆς οὐσίας ταυτότητα· οὕτω καὶ Υἱὸν ἀνθρώπου, καὶ ἄνθρωπον γενόμενον εἶναι τε καὶ λέγεσθαι αὐτόν

φύσει καί ἀληθεία φαμέν, διά τήν πρός τήν τεκοῦσαν αὐτόν φυσικήν κατά σάρκα συγγένειαν. Εἰ γάρ μή δύο φύσεις αὐτόν, ὡς Θεόν τε ὁμοῦ καί ἄνθρωπον ὁμολογήσομεν, ἐκ ψιλῶν ὀνομάτων καί οὐχί πραγμάτων συντεθεῖσθαι αὐτόν λέγοντες ἐλεγχθησόμεθα· καί οὐκ ὄντα κατ' ἀλήθειαν, ὅπερ εἶναι διά τῶν ὀνομάτων σημαίνεται. Ὡς καί μηδέν εἶναι λοιπόν δύνασθαι, κατ' αὐτούς ἐκείνους εἰπεῖν ὑποτίθεσθαι τόν βλασφημεῖν προαιρούμενον, τό ἡμῖν προσκυνούμενον τε καί λατρευόμενον, ὅπερ πάσης ἀσεβείας ὑπερβολήν ὑπερβέβηκε.

Διόπερ μή ὑπαχθῆναι βλασφημίας ἐγκλήμασι (=0501=) φυλαττόμενοι, οὐ παυόμεθα ὁμολογοῦντες τόν Χριστόν ἐκ δύο φύσεων, ὡς ἐκ θεότητος, καθῶς εἴρηται, καί ἀνθρωπότητος· καί ἐν δύο φύσεσιν, ὡς ἐν θεότητι καί ἀνθρωπότητι· καί δύο φύσεις, ὡς Θεόν τε ὁμοῦ τόν αὐτόν ὄντα, καί ἄνθρωπον πιστεύοντες· ὅτι μή ἐν τούτων μόνον, ἀλλά καί ταῦτα· οὐδέ ταῦτα μόνον, ἀλλά καί ἐν τούτοις, ὡς ἐκ μερῶν ὄλον, καί ὄλον ἐν μέρεσι, καί διά τῶν μερῶν ὄλον γινώσκοντες. Εἰ γάρ αὐτός τοῖς οὐσί τό εἶναι δούς, καί τήν πρός διαμονήν ἐχαρίσατο δύναμιν, πρός τό μή φύρεσθαι ἀλλήλοις τά εἶδη καί μεταβάλλειν εἰς ἄλληλα, ἀλλά μένειν ἕκαστα καθ' ὃν παρ' αὐτοῦ γεγέννηται λόγον· ὥστε δύνασθαι ἐκ τῆς κατά τήν φυσικήν ἐκάστων ιδιότητα παγιότητος, τόν πάνσοφον (15B_216 > καί ἐπιστήμονα τοῦ παντός γενεσιουργόν καί ταξιάρχην, τούς τῶν θείων ἐπιμελεῖς φιλοθεάμονας, ὡς ἐφικτόν, ἐννοεῖν· πολλῶ μᾶλλον ἐν ἑαυτῷ τήν ἑαυτοῦ ἀπειροδύναμον πιστώσεται δύναμιν· ὅπερ ἦν διαμένων, καί γενόμενος ὅπερ οὐκ ἦν· καί ὅπερ γέγονεν οὐκ ἀρνούμενος μετά τοῦ μένειν ὅπερ ἦν, τῷ ὑπάρχειν ἀνελλιπῶς τε καί ἀτρέπτως ἀμφότερα.

Καί μίαν δέ τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, σαρκί ψυχὴν ἐχούση τήν νοεράν τε καί λογικήν λέγομεν εὐσεβῶς, διά τοῦ ἐπάγειν τό Σεσαρκωμένην, τῆς καθ' ἡμᾶς οὐσίας τήν δήλωσιν εἰσκομίζοντες. Περίφρασις γάρ ἐστίν ἐν ταυτῷ καθ' ἔνωσιν, δι' ὀνόματος καί ὄρου τὰς δύο φύσεις ἐμφαίνουσα· ὀνόματος μέν, τῆς μιᾶς τοῦ λόγου φύσεως, τῆς τό κοινόν τῆς οὐσίας μετά τοῦ ἰδίου τῆς ὑποστάσεως σημαινούσης· ὄρου δέ τῆς ἀνθρωπίνης, ὡς αὐτός φησιν ὁ διδάσκαλος Τί γάρ ἐστίν ἀνθρωπότητος φύσις, πλήν ὅτι σάρξ ἐψυχωμένη νοερῶς. Ὡστε ὁ λέγων μίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, μετά σαρκός ἐμψύχου εἶναι τόν Θεόν Λόγον δηλοῖ, ἕτερόν τι πάντως κατά τήν οὐσίαν παρά τόν Θεόν Λόγον οὔσαν τήν σάρκα νοῶν, ὃ γε ἀληθῆς τῆς εὐσεβείας μαθητής καί ἀνόθευτος. Καί τήν καθ' ὑπόστασιν δέ λέγοντες ἔνωσιν, εἰς μίαν τῶν φύσεων γεγενῆσθαι τήν ἔνωσιν νοοῦμέν τε καί ὁμολογοῦμεν· ὡς μηδεμιᾶς καθ' ἑαυτήν τό σύνολον ἢ οὔσης, ἢ νοουμένης, ἀλλά μετά τῆς συγκεκριμένης καί συμπεφυκυίας· οὐδ' ἂν πάλιν κατά τόν οὐσιώδη λόγον πρός τήν ἄλλην φυρεΐσης, ἢ καθ' ὅτιοῦν τῆς φυσικῆς τελειότητος παθούσης ἐκ τῆς ἐνώσεως μείωσιν. Καί πάλιν τήν φυσικήν ἔνωσιν ἀντί τοῦ ἀληθῆ λέγειν ὁμολογοῦμεν, καθῶς ὁ ἅγιος αὐτός Κύριλλος ταύτας τὰς φωνάς καί εἶπε καί ἐξηγήσατο· καί οὐ πρός ἀναίρεσιν τῶν ἐξ ὧν ἐστίν ὁ Χριστός δύο φύσεων μετά τήν ἔνωσιν, ἢ μιᾶς αὐτῶν, καθῶς Ἀπολινάριος, Εὐτυχῆς τε καί Σευήρος, Σίμωνι μάγῳ, Οὐαλεντίνῳ τε καί Μάνεντι ἀκολουθήσαντες ἐκδεδώκασιν, ὡς ἔστι τοῖς βουλομένοις εὐχερές, ἐκ τῶν Σευήρου αὐτοῦ συγγραμμάτων πρός τούς ὀνομασθέντας ἀσεβεῖς ἄνδρας, (15B_218 > κατά τήν συμφωνίαν τῶν λόγων, τήν τῶν δογμάτων κατιδεῖν (=0504=) ταυτότητα. Ὡσαύτως δέ τοῦ αὐτοῦ καί ἐνός Χριστοῦ τὰς δύο γεννήσεις φαμέν, τήν τε ἐκ Θεοῦ Πατρός πρό αἰώνων, καί τήν δι' ἡμᾶς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου γεγεννημένην· τοῦ αὐτοῦ τά τε θαύματα καί τά πάθη δοξάζομεν. Ὁμολογοῦμεν δέ καί τήν ἀγίαν πανένδοξον Παρθένον κυρίως καί κατά ἀλήθειαν Θεοτόκον· ὡς οὐχί τινος ἀνθρώπου ψιλοῦ, κἄν ὡς ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ δίχα τῆς πρός τόν Λόγον ἐνώσεως προδιαπλασθέντος, καί ἐκ προκοπῆς ἔργων καί ἐκ τῆς εἰς ἀρετήν ἀκρότητος θεωθέντος γεγεννημένην μητέρα·

ἀλλ' ὡς αὐτοῦ ἀληθῶς τοῦ Θεοῦ Λόγου, τοῦ ἑνός τῆς ἁγίας Τριάδος, ἐξ αὐτῆς κατὰ σύλληψιν ἄρρητον σαρκωθέντος, καί τελείως ἐνανθρωπήσαντος.

Ταύτας οὕτω τούς ἰδίους ἢ ἁγία τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία τὰς φωνάς εὐσεβῶς καί λέγειν καί νοεῖν διδάξασα, τῷ Θεῷ καί λαμπρῷ τῆς γνώσεως φωτὶ φυλάττεσθαι ἐνεχείρισε· παρακαλοῦσα διὰ τε Προφητῶν καί Ἀποστόλων, καί αὐτοῦ τοῦ τοῖς ἰδίοις παθήμασιν αὐτὴν συμπηξαμένου τε καί ἀρμοσαμένου Χριστοῦ, πρόσφορόν τε καί πρέποντα τῷ μεγάλῳ τῆς πίστεως ἐπαγγέλματι βίον ἀναλαβεῖν· Σκοποῦντας τί τό θέλημα τοῦ Θεοῦ τό ἀγαθόν καί εὐάρεστον καί τέλειον· καί εἰς αὐτό ἀγρυπνοῦντας. Οὐχ ἦττον γάρ εὐσεβοῦς πίστεως ἀρίστης χρήζειν ἐδιδάχθημαεν πολιτείας πρὸς τό τυχεῖν τῆς αἰωνίου ζωῆς· μήπως τῷ θεμελίῳ τῆς πίστεως τά μή ἐπιβάλλοντα ἐποικοδομήσαντες, διὰ πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων, ὡς τὴν κλῆσιν, καί τὴν χάριν τῆς υἰοθεσίας ὑβρίσαντες, ἀντὶ χαρᾶς καί δόξης ἀτελευτήτου, αἰωνίου πυρός ὑποδίκους ἑαυτοῦς καταστήσωμεν.

Πολλάς οὖν ὁρῶντες ὁδοὺς ἀρετῶν, εὐλογημένοι, καί τῆς μακαρίας Χριστοῦ καλλονῆς σῶφροντες ἐρασταί, παρά τοῦ Κυρίου τῶν ὅλων τοῖς ἀνθρώποις δεδωρημένας, ἕνα τε τόν σκοπὸν ἔχούσας, καί πρὸς ἕν τὰς πάσας τέλος καταντώσας εἰς σωτηρίαν, μή ἀμελήσωμεν τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, μηδέ προώμεθα τόν καιρὸν τόν ἐπί μετανοία ἡμῖν δεδομένον, οὐδὲ πάλιν ἐπιτυχεῖν ἀμήχανον. (15B_220 > Ἀλλὰ πρὶν πορευθῆναι, καθά πού φησιν ὁ μέγας Ἰωβ, ὅθεν οὐκ ἀναστρέψομεν, εἰς γῆν σκοτεινὴν καί γνοφεράν, εἰς γῆν σκότους αἰωνίου, οὐδὲ ἔστι φέγγος, οὐδέ ὄραν ζωῆν βροτῶν, σπουδάσωμεν τόν Θεόν ἰλεῶσασθαι κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἕκαστος δύναμιν. Πρὸς γάρ τό ποικίλον καί διάφορον τῶν καταστάσεων τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὡς ἀγαθός, πολλάς εἰκότως εἶναι καί τὰς ὁδοὺς πρὸς τὰς αἰωνίους μονὰς ἀγούσας τούς δι' αὐτῶν ὀδεύοντας ἀμέμπτως πεποίηκεν, ὅπως τὴν ἑαυτῷ πρόσφορον ἐπιλεξάμενος ἕκαστος, καί τόν δρόμον τοῦ βίου δι' αὐτῆς ποιησάμενος, τόν ἐν οὐρανοῖς κατ' ἐλπίδας προκείμενον πανένδοξον καταλήψοιτο χῶρον.

Τοιγαροῦν καθὼς ἔχομεν δυνάμεως συνεργεία καί χάριτι Χριστοῦ, τῶν καθηκόντως ἀψώμεθα. Ἐπικουφίσωμεν συμπαθῶς τοῦ πένητος τὴν συμφοράν, καί μετριωτέραν αὐτῷ καταστήσαι τὴν ἔνδειαν μή (=0505=) ἀμελήσωμεν. Τῶν γυμνῶν περιστέλλαι τὴν γύμνωσιν, τό δοθέν ἡμῖν αἰδούμενοι τῆς ἀφθαρείας ἔνδυμα μή ἀναβαλώμεθα. Τοῖς ἐν κακώσει φρουραῖς τρυχομένοις καί ἀσθενεία σώματος, καί βάρει ξενητείας πιεζομένοις συναλγήσωμεν, καί τὰ δυσχερῆς τῶν ἄλλων οἰκειοῦσθαι σπουδάσωμεν· ἵνα τόν Τάς ἀσθενείας ἡμῶν ἀναλαβόντα, καί τὰς νόσους βαστάσαντα, περί τό ὁμόφυλον μιμησάμενοι, καί τὴν αὐτοῦ δι' ἡμᾶς φιλόνητον κένωσιν τοῖς ἔργοις τιμήσαντες, τῆς αὐτοῦ καί ἡμεῖς ἄξιοι γενέσθαι δυνηθῶμεν ἐπόπται δόξης καί μέτοχοι· μή δόξης ἕνεκεν τῆς παρά τῶν ἀνθρώπων ταῦτα ἐπιτηδεύοντες, ἥς μετὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν ὑφέστηκε πρὸς ἀποδοχῆς λόγον, οὐδέν· ἀλλ' ὅλου Θεοῦ τῇ ἀληθείᾳ γενόμενοι, καί ὡς αὐτόν πάντα πᾶσι καί ὄντα καί γινόμενον διὰ τῆς εἰς ἀλλήλους φιλανθρωπίας θεραπεύοντες, πάντα καί λέγωμεν καί πράττωμεν, δι' ὧν αὐτῷ εὐαρεστήσομεν. Οὕτω γάρ ταῖς κατὰ μέρος εἰς ἀρετὴν προκοπαῖς, (15B_222 > καί τὴν θεῖαν ποτέ μετελθεῖν δεόντως φιλοσοφίαν, σὺν Θεῷ φᾶναι δυνησόμεθα· καί πρὸς τόν ἄνω βίον μεθαρμοσθῆναι, πάντων καταφρονήσαντες τῶν ἐπὶ γῆς· κρεῖττον καί τιμιώτερον τὴν ἐσχάτης ἔχειν παρά Θεῷ μᾶλλον ἡγούμενοι τάξιν, ἢ παρά τῷ κάτω βασιλεῖ τὰ πρῶτα φέρειν τῶν ἐπὶ γῆς· καθ' ἣν ἑαυτοῖς προσλαβεῖν ἀρχόμενοι, καί καθ' ἡσυχίαν ἡρέμα τὰ τῆς ψυχῆς αἰσθητήρια ἐμφρόνως ὄραν τὴν κτίσιν ἐθίσαντες, κέρδος μέγιστον ἀπενεγκώμεθα, τό καλῶς ὀδηγηθῆναι διὰ τῆς τῶν ὀρατῶν ταραχῆς καί ἀστασίας, ἐπὶ τὰ ἐστῶτα καί μὴ κινούμενα· ἀλλὰ μὴ ἐναπομένειν αὐτοῖς, καί ἐνεσχεθῆναι ἀνέχεσθαι· ἐξ οὗ, τῶν μὲν τό ἄτακτον μισήσαντες· τῶν δέ τό βάσιμον ποθήσαντες, ἀβύσσῳ ἄβυσσον

ἐπικαλεσόμεθα· διά τῶν ἐν τοῖς ὄρατοῖς μεγαουργῶν, τοὺς ἐν τοῖς νοητοῖς ὡς ἐφικτόν ἀνθρώποις κατανοοῦντες λόγους· καὶ οὕτως ἀτεχνῶς δι' ἀφθελγίας τῷ ἀδύτῳ τῶν ἀδύτων παρακύψαντες, τό ἑαυτῶν εὐτελές ἐπιγνωσόμεθα, διδασκόμενοι μυστικῶς διά τῶν λογίων τοῦ Πνεύματος, πῶς ὄντες γῆ καὶ σποδός, θείας μεταποιούμεθα δόξης, τῇ τοῦ εὐδοκήσαντος χάριτι· καὶ τό τῇ φύσει εὐτελές καὶ ἀπόπτυστον, πρὸς ποίαν μετασκευάζεται μακαριότητα· καὶ οὕτω τοῖς τοῦ ἀπείρου καταπλαγέντες θεάμασι, τό ἰσχυρόν φυλακτήριον τῶν ἀρετῶν, λέγω δὴ τὴν ταπεινώσιν, Θεοῦ δῶρον μέγιστον καὶ πρῶτον, τῆς ἀληθοῦς φιλοσοφίας καρπὸν οὖσαν, δρεψόμεθα δι' ἧς νεκροῦντες τῶν παθῶν τὰ αἴτια, φημί δὴ τὰς αἰσθήσεις, μετὰ τῆς πρὸς αὐτάς τῶν αἰσθητῶν συγγενοῦς οἰκειότητος, κόσμου παντελῶς ἑαυτοὺς ἀποτέμνομεν· ὥστε ἀνεπιθολώτῳ ψυχῆς ὄμματι ἐπιβάλλειν δύνασθαι τοῖς νοητοῖς· ἐξ ὧν, ἢ μεθ' ἃ, τὴν ψυχὴν ἤδη ἀληθῶς τῇ ταπεινώσει ποιωθεῖσαν, καὶ λοιπὸν ἰκανὴν γενομένην θείας ἐμφάσεως δέξασθαι εἰκόνα, παραλαβοῦσα ἢ θεία ἀγάπη, φίλους (15B_224 > ἡμᾶς ἀντὶ δούλων ἐργάζεται· τό τοῦ νόμου κεφάλαιον, τό, Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεὸν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, (=0508=) καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ τὰ ἐξῆς, χαριζομένη, ἐν τῷ μηδεμίαν τῶν ἐν ἡμῖν νοερῶν δυνάμεων πρὸς ἄλλο τι παντελῶς, ἢ πρὸς Θεὸν ἀρρένωπῶς συγχωρεῖν ἀνατείνεσθαι.

Ἀγωνισώμεθα οὖν ὡς καιρόν ἔχομεν τὸν προτεθέντα ἡμῖν παρά τοῦ Θεοῦ, τῆς εὐσεβοῦς καὶ Χριστιανικῆς ἐπαγγελίας σκοπὸν εἰς ἔργον ἀγαγεῖν. Ὅτι δ' οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλῃ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, τοὺς ἀφανεῖς τυράννους καὶ πολεμίους, οὐκ ἐν τῷ φανερῷ συγκροτοῦντας τὰς μάχας, ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς καρδίας τοὺς πολέμους συμπλέκοντας, Ἀναλάβωμεν τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ὡς ὁ θεῖος ἡμῖν παρακελεύεται ἀπόστολος, ἵνα δυνηθῶμεν ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι· καὶ περιζωσάμενοι τὴν ὀσφύν ἐν τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, ἐν ᾧ πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβεσθήσεται. Προσκαρτερήσωμεν διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος δέξασθαι, ὃ ἐστὶ ῥῆμα Θεοῦ, τό διαιροῦν, ἵνα συνελὼν εἶπω, τῶν κρειττόνων τὰ χεῖρονα, καὶ διδάσκον τοὺς εὐσεβεῖν τὴν πρέπουσαν Χριστανοῖς ἀγωγὴν, ὅπερ τελείας ἔργον ἐστὶ διακρίσεως· ὀφθαλμῶν ἀκρίβειαν, γλώσσης ἐγκράτειαν· σώματος παιδαγωγίαν· φρόνημα ταπεινόν, ἐννοίας καθαρότητα· ὀργῆς ἀφανισμόν, ὡς πού φησιν ὁ μέγας Βασίλειον· νοῦ πρὸς Θεὸν ἀνάπτῃσιν, καὶ τοῖς πειρασμοῖς, φυλακῆς χάριν τῶν τιμίων, ἀνταγωνίζεσθαι προστιθέναι ἀγγαρευομένους· μὴ δικάζεσθαι ἀποστερουμένους· μίσους ἀγάπην ἀντιμετρεῖν· ἀνοχὴν διωγμοῖς ἐξισοῦν· βλασφημίαις, (15B_226 > παράκλησιν· νεκρωθῆναι τῇ ἁμαρτίᾳ· συσταυρωθῆναι Χριστῷ· ὅλην μεταθέσθαι πρὸς Θεὸν ἀσχέτως τὴν ἀγάπην.

Ταῦτα γέγραφα, Δέσποτά μου εὐλογημένη, οὐκ ἀγνοῶν ὑμῶν τό στερέωμα τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ ἀξανομένην διὰ τῶν ἐντολῶν σεμνότητα· ἀλλ' εἰδέναι ὑμᾶς βουλόμενος, ὁποῖον καὶ ὅποσον ἔχω περὶ ὑμῶν ἀγῶνα, διὰ μερίμνης αἰεὶ μου ἐκκαίοντα τὴν καρδίαν· καὶ παρατηρεῖσθαι νηφαιώτερον παρακαλῶ τοὺς τῶν αἰρέσεων προμάχους· ἵνα μὴ τις αὐτῶν παραλογισάμενος ὑμᾶς πειθανολογία ψεύδους, τό ἐν ὑμῖν διαυγές καὶ ζωτικόν τῆς πίστεως νάμα τοῖς ἰδίους τῶν ἀσεβῶν δογμάτων ἐπιθολῶσαι ῥύποις δυνηθῆ, ὅπερ μὴ γένοιτο. Ξίφος γάρ δίστομον καὶ ξυρόν ἠκονημένον τὴν γλῶσσαν κέκτηνται, ψυχὰς σφάζουσιν, καὶ εἰς πέταυρον ἄδου, καὶ βάραθρον σκότους παραπέμπουσιν, καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς διὰ τῆς ἠπατημένης αὐτῶν χρηστολογίας ἀποστεροῦσαν. Αὐτός δέ ὁ (=0509=) Κύριος ἡμῶν καὶ Θεός Ἰησοῦς Χριστός, ὁ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός μονογενῆς Υἱός καὶ Λόγος, ὁ

πάσης ὀρατῆς καί ἀοράτου κτίσεως ποιητής, ὁ τόν ὑπέρ ἡμῶν διά τήν ἄφατον αὐτοῦ φιλανθρωπίαν, καθῶς αὐτός ἠυδόκησε, καταδεξάμενος θάνατον, καί ῥυσάμενος ἡμᾶς τῷ ἰδίῳ αἵματι τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους· αὐτός κρατήσαι τῆς χειρός ὑμῶν τῆς δεξιᾶς, καί ὀδηγήσαι ὑμᾶς εἰς τόν φόβον αὐτοῦ, καί πληρῶσαι τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ θελήματος αὐτοῦ, ἐν πάσῃ σοφίᾳ καί συνέσει πνευματικῇ, καί ἀξίως ἑαυτοῦ περιπατῆσαι πείσειεν, ἐν παντί ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφορούντας, καί ἀυξανομένους ἐν ἐπιγνώσει τῆς ἀληθείας αὐτοῦ, καί πάσῃ δυνάμει δυναμῶσαι κατά τό κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς πᾶσαν οἰκοδομήν καί μακροθυμίαν· καί μετά χαρᾶς καί εὐχαριστίας συναθλοῦντας τῷ Εὐαγγελίῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ τηρήσας, ἀξιῶσαι τῆς μερίδος τῶν ἀγίων ἐν τῷ φωτί, εὐχαῖς καί ἰκεσίαις τῆς πανενδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, καί πάντων τῶν ἀγίων. Ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΓ΄. ...ΠΡΟΣ ΠΕΤΡΟΝ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΟΝ ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΤΟΜΟΣ...

ΙΓ΄. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Πέτρον ἰλλούστριον λόγος ἐπίτομος κατά τῶν Σευήρου δογμάτων.

(15B_228 > Ἔδειξεν ὡς ἀληθῶς ὁ εὐλογημένος μου δεσπότης, ὡς οὐδέν δύναται πρὸς μείωσιν τῆς ἀγάπης πνευματικῆς, τό ἀλλήλων ἀπεινῶσαι σωματικῶς· τούς κατά Θεόν δι' ἀγάπης νοερῶς ἀλλήλοις συνηρμοσμένους· μή ἀπαξιῶσας διά τῶν τιμῶν αὐτοῦ συλλαβῶν ἐπισκέψασθαί με τόν ταπεινόν καί ἀμαρτωλόν, καί μηδέν ἔχοντα τῆς αὐτοῦ ἀγάπης ἐπάξιον. Ἄσπερ δεξάμενος, ὡσπερ αὐτόν παρόντα τῷ πνεύματι γεγηθῶς περιλαβῶν ἠσπασάμην, καί τῷ μόνῳ Θεῷ καί Σωτῆρι τῶν ὄλων Χριστῷ συνήθως ἠυχαρίστησα, γνούς μετά σωτηρίας αὐτόν τήν ὑγρὰν κέλευθον ἐξηνυκέναι. Ἡδύς γάρ ὄντως καί παρών ὁ εὐλογημένος μου δεσπότης, καί ἀπών, οὐχ ἦττον τοῦ παρεῖναι πᾶσιν ἐστίν ἐπέραστος, διά τήν ἐπιλάμπουσαν αὐτῷ χάριν τῆς πτωχείας τοῦ ἀγίου Πνεύματος· δι' ἣν ναός ἅγιος εἰς κατοικητήριον Θεοῦ ἐν πνεύματι γίνεται, πᾶς ὁ ταύτης ὡς Θεοῦ τῆς ἀρετῆς γνησίως μεταποιούμενος, τοῦ ταπεινώσαντος ἑαυτόν μέχρι δούλου μορφῆς, καί ἔργῳ καί λόγῳ τοῖς ἀνθρώποις αὐτήν ἐν ἑαυτῷ παραδείξαντος· ὄνπερ μιμούμενος ὁ εὐλογημένος μου δεσπότης, ἐνδιαθέτως καί αὐτός ἐκτέησατο τήν πραότητά τε καί τήν ταπείνωσιν. Τήν πραότητα μὲν, ἵνα τὰς ἐμπαθεῖς τοῦ θυμοῦ καί τῆς ἐπιθυμίας κατασβέσας κινήσεις, Θεῷ γένηται καί ἀνθρώποις εὐάρεστος. Ἡ πραότης γάρ οὐδέν ἕτερον οὐσα καθέστηκεν, ἢ θυμοῦ καί ἐπιθυμίας (15B_230 > παντελής (=0512=) πρὸς τὰ παρά φύσιν ἀκίνησία· καθ' ἣν φανερόν τό θεῖον τοῖς ἔχουσι γίνεται θέλημα. Φησί γάρ ψάλλων ὁ μέγας Δαβίδ, Ὀδηγήσει πραεῖς ἐν κρίσει· διδάξει πραεῖς ὁδοῦς αὐτοῦ. Τήν καί ταπείνωσιν, ἵνα τῆς ὑπερηφανίας ἐκτεμῶν τὰ πωρώματα, εὐχάριστός τε τῷ Θεῷ γένηται, καί πᾶσιν ἀνθρώποις εὐπρόσιτος. Ταπείνωσις γάρ ἐστίν, ἡ ἐκάστου πρὸς τόν Θεόν κατά παράθεσιν ἐκ παραλλήλου τῆς ὑπερεχούσης καί ποιητικῆς αἰτίας ἐπίγνωσις· καθ' ἣν ἢ πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων γίνεσθαι πέφυκεν συνδιάθεσις, καί ἡ τῶν πλημμελημάτων δίδοσθαι τοῖς ὀφείλουσιν ἄφεσις. Ἴδε γάρ, φησὶν ὁ αὐτός μέγας πάλιν Δαβίδ, τήν ταπείνωσίν μου καί τόν κόπον μου, καί ἄφες πάσας τὰς ἀμαρτίας μου.

Οὕτω μὲν οὖν ἔχοντα περί τόν βίον τόν εὐλογημένον μου δεσπότην, ἐν τῷ στερεώματι τῆς εἰς Χριστόν πίστεως, φερωνύμως ἀσάλευτον εὐχομαι διαφυλαχθῆναι, καί πάσης αἰρετικῆς τρικυμίας ἀνώτερον, ὡς γνήσιον τέκνον τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας· τεθεμελιωμένον ἐπὶ τῆς εὐσεβοῦς ὀμολογίας· καθ' ἣς οὐδέν τό παράπαν ἰσχύουσιν, ἀνοιγόμενα καθάπερ ἄδου πύλαι, τὰ πονηρά τῶν αἰρετικῶν στόματα. Περί γάρ τῶν νόθων, καί νόθως ἐκ τῆς ἀγριελαίας παρενκεντρισθέντων εἰς τήν καλλιέλαιον ἐγίνωσκον, καί πρὶν

γράψαι τούς εύλογημένους ύμᾶς, ὅτι κατά τόν προφητικόν λόγον· Ὡς κύων ἐπί τόν ἴδιον ἔμετον, τῆς κατά τήν πίστιν αὐτῶν ἀηδεΐας λέγω τό δυσῶδες ἔχουσιν ἐπιστρέψαι· οἷα δὴ Σίμωνες δεύτεροι, καί Δήμαντες καί Ἑρμογένεις, προκρίνειν ἐλόμενοι τῆς ἀληθείας τό ψεῦδος· καί μηδέν ἀδικοῦντες, ὡς οἶονται, τῇ ἀποστασίᾳ τούς κήρυκας τῆς εὐσεβείας, ἢ βλαπτόμενοι μᾶλλον ἐνδίκως τῇ στερήσει τῆς χάριτος· καί οὐδέ τόν νῦν αἰῶνα, δι' ὃν τῆς ἀληθείας ἀπέστησαν, ἔχειν καταθυμῶς δυνάμενοι, κατά φύσιν ἄστατον (15B_232 > ὄντα καί εὐαλλοίωτον, καί αἰεὶ παρατρέχοντα τούς κρατεῖν νομίζοντας.

Ἄηδὴς γάρ ὄντως ὑπάρχει καί δυσωδίας μεστός καί πάσης χάριτος ἔρημος, πᾶς λόγος, μὴ σώζεσθαι πρεσβεῦων κατά φύσιν ἐν τῷ ἐνὶ Χριστῷ τὰ ἐξ ὧν Χριστός μετὰ τήν ἄφραστον ἔνωσιν· ἀλλ' οἷον ἀρνούμενος τήν ὅλην τοῦ Θεοῦ περί τόν ἄνθρωπον οἰκονομίαν, καί περιτέμνων τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ τό προσειλημμένον, ἐκ τῆς ἀχράντου καί ἀγίας πανενδόξου Παρθένου καί κατά ἀλήθειαν Θεοτόκου, σῶμα λογικόν ἐμψυχωμένον. Περιτέμνει γάρ ἀληθῶς τῷ πράγματι, κἄν δοκῆ πῶς ψιλῶς ὁμολογεῖν τῷ στόματι τῶν ἀκουόντων ἔξαπάτην, καί παντελῶς ἀρνεῖται τήν σάρκωσιν, ὃ μετὰ τήν ἔνωσιν μὴ λέγων εἶναι, σώζεσθαί τε καί λέγεσθαι τῆς σαρκός τήν φύσιν, ἀσυγχύτως τε καί ἀδιαιρέτως ἠνωμένην τῷ Θεῷ Λόγῳ καθ' ὑπόστασιν, προφάσει δῆθεν εὐλαβείας, τοῦ μὴ τεμεῖν δόξα διὰ τοῦ ἀριθμοῦ τήν ἔνωσιν, αὐτὴν κυρίως εἰπεῖν, τήν πᾶσαν τῶν ἐξ ὧν (=0513=) ἐστὶν ὁ Χριστός φύσεων, μετὰ τήν ἔνωσιν σαφῶς ἀρνούμενος ὑπαρξιν.

ΠΕΡΙ ΑΡΙΘΜΟΥ ΦΥΣΙΚΩΤΕΡΑ ΔΙΑΛΗΨΙΣ

Περί ἀριθμοῦ φυσικωτέρα διάληψις.

Τοῦτο δὲ πάσχουσιν, ὡς ἔοικε, παρά τό ἀγνοεῖν αὐτούς, ὅτι πᾶς ἀριθμός οὔτε διαιρεῖ κατά τόν ἴδιον λόγον, οὔτε διαιρεῖται· οὔτε διαιρέσεως, οὔτε μὴν ἐνώσεως παντελῶς ἐστὶ ποιητικός. Ποιεῖν γάρ ἢ πάσχειν οὐ πέφυκε, μὴ ὑπάρχων οὐσία ἢ συμβεβηκός· περί ἧς τό ποιεῖν τε καί πάσχειν ἐστίν· ἀλλὰ μόνον δηλωτικός τοῦ ποσοῦ τῶν ὑποκειμένων πραγμάτων, ὡς δ' ἂν κατά τήν σχέσιν ἔχοντα τύχωσιν· εἴτε ἠνωμένα, εἴτε διακεκριμένα. Οἷον, ἴν' εἴπω τι θαρρήσας, ὄνομα ποσοῦ, χωρὶς τῆς ἐπ' αὐτῷ σχέσεως σημαντικόν. Οὔτε γάρ τήν τῶν ὄντων ἐξ ἀνάγκης φυσικὴν ὃ ἀριθμός ποιεῖται διάκρισιν, ἢ ποσότητα· οὔτε τῶν συνημμένων (15B_234 > κατά τό αὐτό εἶδος ἀφ' ἑαυτοῦ ἐργάζεται τήν συνέχειαν· οὔτε μὴν καθ' ὅλου τινός ἐστὶ χαρακτηριστικός ιδιότητος τῶν ὑπὸ τό αὐτό εἶδος πρὸς ἄλληλα τοῖς συμβεβηκόσι διακεκριμένων ἀτόμων. Ταῦτα γάρ ποιεῖν τῆς θείας σοφίας τε καί δυνάμεως καθέστηκεν ἴδιον, τῆς τό πᾶν συστησαμένης, καί ἀσύγχυτον διατηρούσης ἕκαστον, τοῖς περί τό πᾶν κατά φύσιν τῶν ὄντων διορισμοῖς· ἀλλὰ μόνον, ὡς ἔφη, τοῦ ἀπλῶς, ἀλλ' οὐ τοῦ πῶς τῶν πραγμάτων ποσοῦ ποιεῖται δήλωσιν, καθάπερ τι ὄνομα ποσοῦ προσφυές.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ, ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΗΤΟΣ ΑΚΡΙΒΕΣΤΕΡΟΝ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΥΤΩΝ ΕΥΣΕΒΟΥΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

Περί διαφορᾶς, καί ποσότητος ἀκριβέστερον, καί τῆς αὐτῶν εὐσεβοῦς ὁμολογίας.

Εἰ τοίνυν κατά τούς Πατέρας, ὃ ἀριθμός τοῦ ποσοῦ τῶν πραγμάτων, ἀλλ' οὐ τῆς σχέσεώς ἐστὶ δηλωτικός· πᾶν δὲ ποσόν ἑτερότητι φυσικῇ θεωρούμενον, διαφορὰν πάντως ἐπιδέχεται· διαφορὰν δὲ λέγουσιν ἐπὶ Χριστοῦ φυσικὴν μετὰ τήν ἔνωσιν καί οἱ τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενοι· καί τό ποσόν τῶν διαφερόντων, οὗ χωρὶς

ἀμήχανον εἶναι διαφορὰν μετὰ τοῦ δηλοῦντος αὐτό ἀριθμοῦ· οὐ χωρὶς ποσόν καθ' ὅλου γνωσθῆναι ἀδύνατον, λέγειν αὐτοὺς ἀνάγκη μετὰ τὴν ἔνωσιν· εἶπερ κατὰ τὴν εὐτακτον ἀκολουθίαν, εὐσυνάρτητον τὸν τοῦ οἰκείου δόγματος ἀποδείξει βούλονται λόγον. Εἰ δέ τό ποσόν τῶν σωζομένων ἐν Χριστῷ φύσεων ἀρνοῦνται μετὰ τὴν ἔνωσιν, μηδὲ τὴν διαφορὰν λέγειν τολμάτωσαν, τῶν ἐξ ὧν ὁ Χριστός ἐστι φύσεων μετὰ τὴν ἔνωσιν· γινώσκοντες ὅτι πᾶν εἶτι καθ' ὅτι οὖν ἔχει διαφορὰν, ἐν κατὰ πάντα λόγον τε καὶ τρόπον εἶναι οὐ δύναται. Τό δέ μή δυνάμενον εἶναι κατὰ πάντα λόγον τε καὶ τρόπον ἐν, δηλονότι κατὰ τινα λόγον τε καὶ τρόπον, δύο τό ἐλάχιστόν ἐστιν ἢ πλείονα. Οὐκοῦν ἐν Χριστῷ μετὰ τὴν ἔνωσιν λέγοντας εἶναι διαφορὰν, ἐν κατὰ πάντα λόγον τε καὶ τρόπον τὸν Χριστόν εἶναι μετὰ τὴν ἔνωσιν λέγειν (15B_236 > οὐ δύναται. Εἰ δέ μή κατὰ πάντα καὶ λόγον καὶ τρόπον ἐν ἐστὶν ὁ Χριστός μετὰ τὴν ἔνωσιν· δηλονότι κατὰ τινα λόγον τε καὶ τρόπον, δύο πάντως ἐστὶν ὁ Χριστός μετὰ τὴν ἔνωσιν. Εἰ δέ κατὰ τινα λόγον τε καὶ τρόπον δύο ἐστὶν ὁ Χριστός μετὰ τὴν ἔνωσιν, διὰ τὴν ἐν αὐτῷ τῶν ἐξ ὧν καὶ ἐν αἷς ἐστὶ φύσεων διαφορὰν, ὡς ἔδειξεν ὁ λόγος, δηλὸν (=0516=) ὡς ἀσεβοῦσι διακενῆς, οἱ τὴν μὲν διαφορὰν τῶν ἐξ ὧν ἐστὶ φύσεων ὁ Χριστός μετὰ τὴν ἔνωσιν λέγοντες, αὐτὰς δέ τὰς φύσεις, ὧν ἡ διαφορὰ, προφανῶς ἀναιροῦντες τῇ σιωπῇ μετὰ τὴν ἔνωσιν· ἀναίρεσις γάρ ἐστὶν ἀληθῶς ἢ τῶν ὄντων καὶ σωζομένων ἐξάρνησις. Ἡ γὰρ οὐ ἀνιήρηται κατ' αὐτοὺς αἱ φύσεις μετὰ τὴν ἔνωσιν, καὶ εἰσι καὶ σώζονται, καὶ δίκαιόν ἐστὶν αὐτὰς σωζόμενας ὁμολογεῖσθαι μετὰ τὴν ἔνωσιν· ἢ εἶπερ μή δίκαιον ἐστὶν αὐτὰς ὁμολογεῖσθαι μετὰ τὴν ἔνωσιν, μήτε εἶναι, μήτε σώζεσθαι λέγειν αὐτὰς ἐν Χριστῷ δίκαιόν ἐστι κατ' αὐτοὺς, καὶ ἀνιήρηται. Ὁ γὰρ μή δίκαιόν ἐστὶ πάντως ὀνομάζεσθαι, μηδὲ τό παράπαν ὑπάρχειν, πολλῷ κρεῖττόν ἐστὶν ὡς οἶμαι καὶ δικαιότερον, λέγειν· ἢ πείσωσιν ἡμᾶς λόγῳ, πῶς ἐστὶ δίκαιον ἐν Χριστῷ μή ὁμολογεῖσθαι, τὰ ἐξ ὧν ὁ Χριστός, ὄντα τε καὶ σωζόμενα μετὰ τὴν ἔνωσιν, χωρὶς τῆς οἴασου τροπῆς καὶ ἀλλοιώσεως, καὶ τῆς εἰς ἄλληλα κατὰ τὸν οὐσιώδη λόγον μεταβολῆς· καὶ στέργομεν εὐπειθῶς τῆς τῶν σωζομένων ἐν Χριστῷ καὶ ὄντων ὁμολογίας τὴν στέρησιν.

Ὡσπερ δέ κατὰ πάντα λόγον τε καὶ τρόπον ἐν οὐκ ἐστὶν ὁ Χριστός μετὰ τὴν ἔνωσιν, οὕτω πάλιν κατὰ πάντα λόγον τε καὶ τρόπον οὐκ ἐστὶν ὁ Χριστός δύο μετὰ τὴν ἔνωσιν. Εἰ δέ μή κατὰ πάντα λόγον τε καὶ τρόπον ἐστὶν ὁ Χριστός δύο μετὰ τὴν ἔνωσιν· πάντως κατὰ τινα λόγον τε καὶ τρόπον διὰ τὴν ὑποστατικὴν ταυτότητα, ἡγουν τὴν μίαν ὑπόστασιν, καθ' ἣν διαφορὰν ἔχειν οὐ δύναται, ἐν ἐστὶν ὁ Χριστός. Ἐπεὶ οὖν κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον λόγον τε καὶ τρόπον, ἐν καὶ δύο ἐστὶν ὁ αὐτός, ἀναγκαῖον σκοπῆσαι, κατὰ ποῖον καὶ ποῖον λόγον ἐν ἐστὶν ὁ αὐτός καὶ δύο.

ΟΤΙ ΒΛΑΣΦΗΜΟΝ ΤΟ ΛΕΓΕΙΝ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ΜΙΑΝ ΑΠΛῶΣ ΦΥΣΙΝ

Ὅτι βλάσφημον τό λέγειν τὸν Χριστόν μίαν ἀπλῶς φύσιν.

(15B_238 > Εἰ μὲν οὖν κατὰ τὸν τῆς φύσεως λόγον ἐν αὐτόν εἶναι φήσουσι, μίαν φύσιν ἀπλῶς χωρὶς τῆς οἰασδῆποτε διαφορᾶς δηλονότι κατ' αὐτοὺς ἔσται τό ὅλον. Εἰ δέ τοῦτο λέγειν αὐτοῖς συγχωρήσομεν, οὐκ ἔσται Θεός κατ' αὐτοὺς, οὔτε μὴν ἄνθρωπος ὁ Χριστός· οὔτε κτίσμα παντελῶς, οὔτε κτίστης. Ἡ γὰρ ἀπλῶς λεγομένη φύσις, οὐδ' ἑτέρου τούτων καθάπαξ τὴν οἴανου ἐπιδέχεται σημασίαν. Εἰ δέ τὴν πρόδηλον φεύγοντες ἀτοπίαν εἶποιεν, μίαν μὲν, σύνθετον δέ τὸν Χριστόν εἶναι φύσιν, ἡγνόησαν ὡς ἀληθῶς, πῶς ὁ τῆς ἀσεβείας ζόφος πρὸς τὴν ἐσχάτην αὐτοὺς ἀπέωσατο πλάνην.

ΠΕΡΙ ΣΥΝΘΕΤΟΥ ΦΥΣΕΩΣ ΑΚΡΙΒΕΣΤΕΡΟΝ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΑΤ'ΑΥΤΗΝ ΛΟΓΟΥ...

Περί συνθέτου φύσεως ακριβέστερον, καί τοῦ κατ'αὐτήν λόγου· καί ὡς ἀσεβοῦσιν οἱ λέγοντες τόν Χριστόν μίαν σύνθετον φύσιν.

Πᾶσα γάρ σύνθετος φύσις, πρῶτον μὲν (=0517=) ἀπροαίρετον ἔχειν τήν πρός ἄλληλα τῶν μερῶν κατά τήν σύνθετον σύνοδον.

Ἔπειτα δέ καί ἀλλήλοις ὁμόχρονα τά μέρη, καί ἑαυτῇ κέκτῃται, κατά τήν εἰς τό εἶναι γένεσιν συνυπάρχοντα, μηδετέρου μέρους θατέρου χρονικῶς προϋπάρχοντος.

Πρός ἔτι γε μήν καί εἰς συμπλήρωσιν τῆς τό πᾶν μεγαλοφυῶς ὑπογραφούσης ὀλότητος γινώσκειται πεποιημένη· ὧν οὐδέν ἐπί Χριστοῦ παντελῶς θεωρεῖται τοῖς εὐσεβεῖν βουλομένοις· ἵνα μή τήν πρός τήν σάρκα τοῦ Λόγου σύνοδον ἀκούσιον ποιώμεθα, καί ἀπροαίρετον· καί ἢ τῇ σαρκί τόν Θεόν Λόγον κατά τήν πρός τό εἶναι γένεσιν ὁμόχρονον, ἢ τήν σάρκα τῷ Λόγῳ κατά τήν ἄναρχον ὑπαρξιν συναΐδιον· ἢ καί μηδέν ἔχειν πλέον τῶν λοιπῶν κατά τήν καθ' ὅλου φύσιν θεωρουμένων εἰδῶν, ὡς μέρος εἰς συμπλήρωσιν τοῦ παντός κατά τά λοιπά εἶδη, παρά τῆς τό πᾶν (15B_240 > συστημαμένης δυνάμεως παρηγμένον τόν Χριστόν διοριζόμεθα. Οὗτος γάρ πάσης συνθέτου φύσεως ὄρος τε καί λόγος καί νόμος, καθῶς ἢ τῆς ἀληθείας δύναμις, καί ὁ τῆς λογικῆς ἀκολουθίας δρόμος ποδηγεῖ λέγειν τοὺς μετὰ συνέσεως τήν τῶν ὄντων ποιουμένους διάσκεψιν. Καί τίς ἔτι τῆς τῶν εὐσεβῶν εἶναι δυνήσεται μοίρας, οὕτω φρονῶν περί τοῦ Θεοῦ καί Λόγου, τοῦ πρό πάντων ὑπάρχοντος τῶν αἰώνων· μᾶλλον δέ κυριώτερον εἰπεῖν, ποιητοῦ τῶν αἰώνων, καί κατά θέλησιν ἐκούσιον ποιησαμένου πρός ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καί ἀυθαίρετον τήν κένωσιν· καί εἰς διόρθωσιν καί ἀνακαινισμόν, ἀλλ' οὐκ εἰς συμπλήρωσιν τοῦ παντός, ἐνανθρωπήσαντος. Τρόπῳ γάρ οἰκονομίας, ἀλλ' οὐ νόμῳ φύσεως, ἀρρήτως ὁ τοῦ Θεοῦ πρός ἀνθρώπους διά σαρκός ἐπεδήμησε Λόγος. Οὐκοῦν οὐκ ἔστι σύνθετος φύσις ὁ Χριστός, κατά τήν καινοτομίαν τῶν κενούντων τό Εὐαγγέλιον· τῷ νόμῳ τῆς συνθέτου φύσεως, κατά τόν εἰς τό εἶναι τρόπον, παντάπασιν ὑπάρχων ἀδούλωτος· ἀλλ' ὑπόστασις σύνθετος, τήν οἴανοῦν κατ' εἶδος σύνθετον φύσιν αὐτῆς κατηγορουμένην οὐκ ἔχουσα· ὁ καί παράδοξον, ὑπόστασις σύνθετον θεᾶσθαι, χωρίς τῆς κατ' εἶδος αὐτῆς κατηγορουμένης συνθέτου φύσεως.

Εἰ δέ κατ' αὐτούς ἐκείνους ὁ Χριστός σύνθετός ἐστι φύσις, ἢ θαυμαστή τῶν Σευήρου λόγων ἀκρόπολις, ἢ γενική πάντως ἐστί, ἢ μοναδική. Τούτων γάρ ἄλλην ἐπινοῆσαι μέσην ἀμήχανον. Καί εἰ μὲν γενική φύσις ἐστίν ὁ Χριστός, κατά πολλῶν ἔσται δηλονότι καί διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ κατηγορούμενος· καί κατ' ἐπίνοιαν ἔσται μόνην, ἐν οἷς τήν ὑπαρξιν ἔχει· καί οὐ καθ' ἑαυτόν ἐν ἰδίᾳ τινί ὑποστάσει γνωριζόμενος· χωρίς τῶν ἐπιθεωρουμένων τοῖς ὑπ' αὐτόν ἀτόμοις συμβεβηκότων. Τοιοῦτος γάρ ὁ πάσης γενικῆς φύσεως ὄρος τε καί λόγος· καί εἰσῆχθη πλήθος ἡμῖν Χριστῶν ἀνθ' ἑνός, κατά μηδένα τρόπον τήν οἴανοῦν ἐχόντων πρός τόν Θεόν, ἢ τοὺς ἀνθρώπους ταυτότητα, διά τήν Σευήρου κατά τῆς ἀληθείας περιττήν καί ἀκάθεκτον μανίαν. Εἰ δέ μοναδική φύσις ἐστίν ὁ Χριστός, ἵνα παρῶμεν λέγειν ὡς οὐδαμῶς ἐστί τό σύνολον φύσις ἐνί προσώπῳ περιγεγραμμένη· κἄν εἰ τά (15B_242 > μάλιστα τόν μυθευόμενον (=0520=) ὄρνιθα τόν φοίνικα, καθάπερ τι μέγα καί ἄμαχον παράδειγμα τῆς ἑαυτῆς δόξης συστατικόν, τελευταῖον προβάλλονται· πρός ὃ καί λέγειν τι δέδοικα, μήπως καί ἀνοίας παρά τοῖς συνετοῖς ὀφλήσω γέλωτα, τόν μῦθον δεῖξαι μῦθον πειρώμενος. Εἰ γάρ ὄρνις ἐστίν ὁ φοίνιξ, καί ζῶον πάντως ἐστίν. Εἰ δέ ζῶον, πρῶτον μὲν οὐ πάντη μοναδικόν καθό ζῶον. Ἔπειτα δέ, εἴπερ ζῶον, καί σῶμα ἔμψυχον αἰσθητικόν. Εἰ δέ σῶμα ἔμψυχον αἰσθητικόν ἐστίν ὁ φοίνιξ, καί ὑπό γένεσιν ἐστί δηλονότι καί φθοράν. Αὐτούς ἐρωτήσωμεν τοὺς σοφοὺς τῶν ὄντων

θεάμονας, εἰ δυνατόν ἐστί τι τῶν ὑπὸ γένεσιν καὶ φθοράν ἐμψύχων καὶ αἰσθητικῶν σωμάτων, μοναδικῆς ὑπάρχειν καθ' ὑπόστασιν, φύσεως ὧν ἡ ἐξ ἀλλήλων κατ' εἶδος διαδοχή, ἀρίδηλος χαρακτήρ τοῦ εἶναι καὶ ὄρος ἐστί. Καθάπερ καὶ ἡ θεία Γραφή μαρτύρεται, τό βέβαιον δι' ἑαυτῆς τῷ λόγῳ παρεχομένη, τῷ μεγάλῳ Νῶε τόν Θεόν εἰσηγουμένη ταῦτα προστάσσοντα. Καί εἶπεν ὁ Θεός τῷ Νῶε, Εἴσελθε σύ, καί πᾶς ὁ οἶκός σου εἰς τήν κιβωτόν, ὅτι σε εἶδον δίκαιον ἐναντίον ἐμοῦ ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ. Ἀπό δέ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν εἰσάγαγε πρὸς σέ ἑπτὰ ἑπτὰ, ἄρσεν καὶ θῆλυ· ἀπό δέ τῶν κτηνῶν τῶν μή ὄντων καθαρῶν, δύο δύο, ἄρσεν καὶ θῆλυ· καί ἀπό πάντων τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ τῶν καθαρῶν, ἑπτὰ ἑπτὰ, ἄρσεν καὶ θῆλυ, καί ἀπό πάντων τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ τῶν μή καθαρῶν, δύο δύο, ἄρσεν καὶ θῆλυ, διαστρέψαι σπέρμα ἐπὶ πᾶσαν τήν γῆν. Οἷς, εἶπερ ὡς πτηνόν ζῶον ὁ φοίνιξ ἐστὶν ἐναρίθμιος, μοναδικῆς καθ' ὑπόστασιν φύσεως οὐκ ἔστι κατά τήν θείαν ἀπόφασιν, ἵνα ταῦτα καθὼς ἔφην μή λέγωμεν· οὐ γάρ φίλον ἡμῖν ὑπὲρ τῶν οὐκ ἀναγκαίων τό μάχεσθαι· πᾶσιν εὐδηλόν ἐστί, ὡς εἶπερ μοναδική φύσις ἐστὶν ὁ Χριστός, οὔτε τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ὁμοούσιος ἐστίν, οὔτε τοῖς ἀνθρώποις. Τό γάρ πάντη κατά τήν φύσιν μοναδικόν, τῆς πρὸς ὀτιοῦν ἄλλο παντελῶς ἠλλοτριώται φυσικῆς (15B_244 > συγγενείας. Εἰ δέ κατ' αὐτούς ἐκείνους, ὡς ἔδειξεν ὁ λόγος, πάντη κατά τήν φύσιν ὁ Χριστός πάντων ἠλλοτριώται τῶν ὄντων· αὐτούς εἶπειν προτρεψόμεθα τοὺς καινοὺς δογματιστάς, τί ὄντα κατά τήν φύσιν, καί ποίῳ λόγῳ σέβουσι τόν Χριστόν, τόν μηδέν ὅσον ἐπὶ ταῖς αὐτῶν ὑποθήκαις τῶν λόγων, ὄντα παρ' αὐτῶν βλασφημούμενον.

Εἰ τοίνυν μέγας καὶ φοβερός ἐξ ἀνάγκης ἔπεται κίνδυνος, κατά τήν ἀποδοθεῖσαν τοῦ λόγου δύναμιν, τοῖς λέγουσιν ἐν κατά τήν φύσιν εἶναι τόν Χριστόν, ἡγουν μίαν φύσιν, εἴτε ἀπλῶς λεγομένην, εἴτε σύνθετον· καὶ ταύτην εἴτε γενικὴν ἡγουν κοινήν, εἴτε μοναδικὴν ἡγουν ἴδικήν· πάση φυλακῇ τὰς ἑαυτῶν καρδίας τῆς τοιαύτης δόξης τηρήσωμεν καθαρὰς, ἵνα καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ μελλούσης ἀπειλῆς ἐλευθερωθῶμεν. Καί τό μέν δύο ἐπὶ Χριστοῦ κατά τόν τῆς φυσικῆς ἑτερότητος λόγον, ἡγουν διαφορᾶς τῶν ἐξ ὧν ἐστί φύσεων σωζομένων καί μετὰ τήν ἔνωσιν, ὡς ἐν ὄλῳ μερῶν, εὐσεβῶς ὁμολογήσωμεν· καθ' ὃν οὐδέποτε τὰ μέρη φυσικῶς ἀλλήλοις συμπίπτουσιν, ἕως ἐκάτερον τόν οἰκεῖον τῆς φύσεως πρὸς τό ἕτερον διαφυλλάτει λόγον ἀλώβητον· τό δέ ἐν κατά τόν τῆς ὑποστατικῆς ταυτότητος λόγον, καθ' ὃν οὐδεμίαν τό σύνολον πρὸς ἑαυτόν ὁ Χριστός ὡς ὄλον τήν ἐκ διαφορᾶς διάκρισιν, ἡγουν μερισμόν ἐπιδέχεται· ἕως μία καί πρό σαρκός, καί μετὰ σάρκωσιν ὑπόστασις ὑπάρχων πιστεύεται· καί εἰς τῆς ἀγίας καὶ βασιλικῆς Τριάδος προσκυνεῖται παρ' ἡμῶν καί δοξάζεται. Μοναδική γάρ τοῦ Χριστοῦ ἡ ὑπόστασις, ὡς ὄλον, μηδενί λόγῳ κατά τήν χαρακτηριστικὴν αὐτῆς ιδιότητα τοῖς ἄκροις ἐπιμεριζομένη, καθ' ἣν αὐτῶν ἀφορίζεται. Ἄκρα δέ νῦν λέγω, τόν Θεόν καὶ Πατέρα, ἐξ οὗ πρό τῶν αἰώνων ὁ Χριστός γεγένηται θεϊκῶς· καί τήν ἀγίαν πανένδοξον Παρθένον καὶ Μητέρα, ἐξ ἧς ὁ αὐτός ἀνθρωπίνως γεγέννηται δ' ἡμᾶς, τῇ πρὸς ἄμφω τὰ ἄκρα τῶν ἰδίων μερῶν οἰκειότητι, φυλάττουσα τήν κατ' οὐσίαν ἀμειώτως ταυτότητα· οἷς μέρεσι τόν τῆς διαφορᾶς ὁ Χριστός ἐπιδεχόμενος λόγον, τῆς οἰκείας οὐκ ἐξίσταται μοναδικῆς ὑποστάσεως. (15B_246 > Πᾶσα γὰρ ὀλότης, καί μάλιστα κατά σύνθεσιν, ἐκ διαφόρων θεωρουμένη, τῆς οἰκείας ὑποστάσεως μοναδικῶς φυλάττουσα τήν ταυτότητα, καί τήν πρὸς ἄλληλα τῶν οἰκείων μερῶν ἀσύγχυτον ἔχει διαφοράν, καθ' ἣν τόν ἐκατέρου μέρους πρὸς θάτερον κατ' οὐσίαν διασώζει λόγον ἀνόθευτον. Ὡσαύτως δέ καί τὰ μέρη κατά τήν πρὸς ἄλληλα σύνθεσιν, ἀκραιφνῆ καὶ ἀμειώτον τόν κατά φύσιν λόγον φυλάττοντα, τήν ἐνικὴν τῆς οἰκείας ὀλότητος ἀδιάκριτον ἔχει ταυτότητα· καθ' ἣν μοναδικῶς τόν καθ' ὑπόστασιν διαφυλλάττει λόγον παντελῶς ἀδιαίρετον.

Εἰ τοίνυν, καθὼς ἔδειξεν σὺν ἀληθείᾳ τρέχων ὁ λόγος, ἀσεβές πάντη καθέστηκεν ἐπὶ Χριστοῦ τῷ κατὰ φύσιν λόγῳ θεσπίζειν κείσθαι τὸ ἓν, ὡσπερ καὶ τὸ ἔμπαλιν τῷ καθ' ὑπόστασιν λόγῳ τὰ δύο· τὸ μὲν γάρ τῆς Ἀπολιναρίου δυσωδίας ἐστὶν ἴδιον, συναλείφοντός τε καὶ συγγέοντος εἰς μίαν φύσιν τὰς φύσεις, καὶ ἀδιάνγνωστον πάντη ποιῶντος τὴν οἰκονομίαν· μηδεμίαν κυρίως εἶναι τιθεμένου φύσιν μετὰ (=0524=) ἔνωσιν. Φεύγει γάρ εἶναι ὅπερ ἐστί, τούτων ἐκάτερον εἰς ἄλληλα μεταχωροῦντα καὶ μεταπίπτοντα. Τὸ δὲ τῆς Ἰουδαϊκῆς Νεστορίου φρενοβλαβείας, τὴν μίαν ὑπόστασιν εἰς ὑποστάσεις δύο μερίζοντος, καὶ τὴν ὅλην οἰκονομίαν ἀρνούμενου, τὸ σαρκί καθ' ὑπόστασιν οὐσιωδῶς τὸν Θεὸν Λόγον ἐνωθῆναι λέγειν παραιτουμένου· ἡμεῖς ὀρθῶς τε καὶ προσφυῶς χρῆσώμεθα τῷ λόγῳ, πρὸς τὸ εὐθέως μεβάλλοντες τῶν διεστραμμένων τὰς φωνάς· καὶ τὸ μὲν δύο, κατὰ τὸν τῆς φυσικῆς ἑτερότητας ἡγουν διαφορᾶς λόγον· τὸ δὲ ἓν, κατὰ τὸν τῆς ὑποστάσεως λόγον· ἵνα καὶ τὸ διάφορον τῶν ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς ἐστὶ φύσεων, ἐν Χριστῷ μετὰ τὴν ἔνωσιν διατηρῆται· καὶ τὸ ταυτόν καὶ μοναδικόν τῆς ὑποστάσεως τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου ὡσαύτως ἀπλήθυντον διασώζεται. Ἡ γὰρ ἀντάλληλος τῶν πραγμάτων δεῖξις τε καὶ ὁμολογία, τῶν ὑποκειμένων κατὰ τοὺς αἰρετικούς ἀφανισμόν ἀπεργάζεται· οὐκ ἀνεχομένης τῆς ἀληθείας τὰς κυρίας παντάπασι τῶν πραγμάτων συγχωρεῖν εἰς (15B_248 > ἀλλήλας ἀμείβεσθαι προσηγορίας. Διὰ τοῦτο δύο φύσεις ὁμολογοῦμεν τὸν Χριστόν, ὡς ἔφην, κατὰ τὸν τῆς διαφορᾶς λόγον τῶν ἐξ ὧν ἐστὶ φύσεων καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν ἐν αὐτῷ σωζομένων· ὡς Θεὸν τὸν αὐτὸν ὄντα καὶ ἄνθρωπον μετὰ τὴν ἔνωσιν.

ΟΤΙ Ο ΛΕΓΩΝ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ἈΝΘΡΩΠΟΝ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ἘΝΩΣΙΝ...

Ὅτι ὁ λέγων Θεὸν καὶ ἄνθρωπον τὸν Χριστόν μετὰ τὴν ἔνωσιν, συνομολογεῖ τοῖς ὀνόμασι τὰς φύσεις ἐξ ἀνάγκης μετὰ τὴν ἔνωσιν, ὀρθῶς πιστεύειν προηρημένος.

Εἰ γὰρ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἐστὶν ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν ἔνωσιν, κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν, δηλονότι τὰ πράγματα τοῖς ὀνόμασιν ἔχων, ἐπαληθεύει μετὰ τὴν ἔνωσιν. Τὰ γὰρ πράγματα προεπινοοῦνται τῶν οἰκείων ὀνομάτων· καὶ οὐδ' ἂν εἶναι δυνηθεῖη πώποτε χωρὶς τοῦ πράγματος ὄνομα, τοῦ παρέχοντος δι' ἑαυτοῦ τῷ ὀνόματι θέσιν, καὶ ἀντιλαμβάνοντος δήλωσιν. Εἰ δὲ τὰ πράγματα, ὧν εἰσι τὰ ὀνόματα, οὐκ ἔχει κατὰ τὴν ἔνωσιν ὁ Χριστὸς, ψιλὰς κατ' αὐτούς, ὡς μετὰ μηδενὸς κειμένης ἔχων δειχθήσεται τὰς προσηγορίας, καὶ πραγμάτων ἐρήμους· καὶ ἔσται Θεὸς καὶ ἄνθρωπος μόνον ὀνόματι κατ' αὐτούς ὁ Χριστὸς, καὶ οὐ πράγματι· οὐ τί γένοιτ' ἂν ἀθεώτερον; Εἰ δὲ τοσοῦτον μαῆναι παραιτούμενοι, φαῖεν μὴ ἐρήμους εἶναι πραγμάτων ἐπὶ Χριστοῦ τὰς προσηγορίας μετὰ τὴν ἔνωσιν· ὡσπερ οὐ παραιτοῦνται λέγειν τὰς δύο τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἔνωσιν προσηγορίας, οὕτω καὶ τὰς δύο φύσεις τοῦ Χριστοῦ, ἐξ ὧν καὶ ἐν αἷς συνέστηκε λεγέτωσαν μετὰ τὴν ἔνωσιν, ὧν καὶ προσηγορίαι· εἶπερ κατ' ἀλήθειαν πιστῶς ὁμολογοῦσι σώζεσθαι πραγματιωδῶς κατὰ φύσιν τὰ ἐνωθέντα μετὰ τὴν ἔνωσιν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ἘΝ ΔΥΟ ΦΩΝΗΣ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΙΑΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΦΥΣΕΩΣ ΣΕΣΑΡΚΩΜΕΝΗΣ ...

Περὶ τῆς Ἐν δύο φωνῆς· καὶ περὶ τῆς μιᾶς τοῦ Λόγου φύσεως σεσαρκωμένης εὐσεβῆς ὁμολογία κατὰ τοὺς Πατέρας· καὶ ἄρνησις τῆς μιᾶς συνθέτου φύσεως.

(15B_250 > Καὶ πάλιν ἐν δύο φύσεσιν ἀδιαιρέτως τὸν αὐτὸν ὄντα πιστεύομεν, ὡς ἐν θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι. Ὡσπερ γὰρ ἐκ δύο φύσεων λέγοντες τὸν Χριστόν, ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος ὄντα νοοῦμεν, ὡς ἐκ μερῶν ὅλον· οὕτω

καί ἐν δύο φύσεσι λέγοντες (=0525=) μετά τήν ἔνωσιν, ἐν θεότητι καί ἀνθρωπότητι ὄντα πιστεύομεν, ὡς ὅλον ἐν μέρεσι. Μέρη δέ Χριστοῦ ἢ θεότης αὐτοῦ καί ἢ ἀνθρωπότης ἐστίν, ἐξ ὧν καί ἐν αἷς ὑφέστηκε. Καί αὐθις μίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην σαρκί, νοεράν τε καί λογικήν ἐχούση ψυχὴν πιστεύειν, λέγειν τε καί κηρύττειν ἐδιδάχθημεν, κατὰ τόν ἅγιον Κύριλλον· διὰ τοῦ σεσαρκωμένην εἰπεῖν, τῆς καθ' ἡμᾶς φύσεως εἰσκεκομισμένην νοοῦντες τήν οὐσίαν. Καί πάλιν τοῦ αὐτοῦ καί ἐνός Χριστοῦ τά τε θαύματα καί τά πάθη, καί τοῦ αὐτοῦ τὰς δύο γεννήσεις, τήν τε προαιώνιον ἀσωμάτως ἐκ τοῦ Πατρός, καί τήν χρονικήν ἐκ Μητρός καί Παρθένου σωματικῶς δι' ἡμᾶς γεγεννημένην. Διό μάλιστα καί κατὰ ἀλήθειαν κυρίως Θεοτόκον αὐτήν ὁμολογοῦμεν, ὡς τόν ἐκ Πατρός γεννηθέντα πρό πάντων τῶν αἰώνων Θεόν Λόγον, ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντα γεννήσασαν. Μίαν δέ φύσιν σύνθετον τόν Χριστόν παντελῶς παραιτούμεθα λέγειν· οὐ μόνον διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας, ἀλλ' ὅτι καί μηδεὶς καθ' ὅλου τῶν ἐγκρίτων Πατέρων πέφανται μέχρι τῆς δεῦρο ταύτην εἰρηκῶς τήν φωνήν· καί ὡς προδήλως Ἀπολιναρίου τοῦ αἰρετικοῦ, καί τῶν αὐτοῦ φοιτητῶν ὑπάρχουσιν γέννημα· ὧν ἀποδεξάμενος Σευήρος τήν πλάνην, εἰκότως καί ταῖς φωναῖς καλλωπίζεται. Οὐ γάρ φυσική μονάς κατὰ σύνθεσιν ἐστίν ὁ Χριστός κατ' Ἀπολιναρίου καί Σευήρον, ἕως σωζομένην διαφυλλάττει τῶν ἐξ ὧν ἐστὶ φύσεων καί μετά τήν ἔνωσιν ἀσύγχυτον τήν ἑτερότητα. Οὔτε μὴν ὑποστατικὴ δυάς κατὰ Νεστόριον, ἕως μὴ καθ' ἑαυτά (15B_252 > τὰ συνελθόντα καί ἀλλήλων διακεκριμένα παντελῶς ὑφεστήκασιν· καί ἕως εἰς ἐστὶν ὁ σαρκωθείς Θεός Λόγος καί μετά τήν σάρκωσιν, καί μὴ προὑποστᾶσαν τῷ οἰκείῳ λόγῳ τῆς φύσεως, τήν ἐνωθεῖσαν αὐτῷ λογικῶς τε καί νοερῶς ἐψυχωμένην σάρκα προσέλαβεν· ἀλλ' ὑπόστασις μία σύνθετος κατὰ τοὺς Πατέρας, καθ' ἣν ὅλος τε Θεός ἐστὶν ὁ αὐτός καί εἰς τῆς ἀγίας καί πανευφήμου Τριάδος μετά τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τήν θεότητα, καί ὅλος ἄνθρωπος ὁ αὐτός, καί εἰς τῶν ἀνθρώπων μετά τῆς θεότητος διὰ τήν ἀνθρωπότητα.

ΠΕΡΙ ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΣΥΝΘΕΤΟΥ ΦΥΣΙΚΩΤΕΡΑ ΔΙΑΛΗΨΙΣ· ΚΑΙ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΑΚΡΙΒΗΣ ΤΟΥ ΜΗ ...

Περὶ ὑποστάσεως συνθέτου φυσικωτέρα διάληψις· καί ἀπόδειξις ἀκριβῆς τοῦ μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπίπτειν ἀτοπήμασι, τοὺς ὁμολογοῦντας μίαν σύνθετον ὑπόστασιν τόν Χριστόν, τοῖς μίαν αὐτόν λέγουσι σύνθετον φύσιν.

Εἰ δέ ὅτι καί πᾶσα σύνθετος ὑπόστασις ἀλλήλοις ὁμόχρονα κέκτηται τὰ μέρη, νομίζοι τις τήν αὐτὴν ἀτοπίαν συνάγεσθαι, καί τοῖς λέγουσι μίαν τόν Χριστόν εἶναι σύνθετον ὑπόστασιν, οὐκ ὀρθῶς κατὰ τόν ἑμὸν ὁ τοιοῦτος ὑπολαμβάνειν λόγον. Οὐ γάρ ἀπλῶς πᾶσα σύνθετος ὑπόστασις ἀλλήλοις ὁμόχρονα κατὰ τήν γένεσιν ἔχει τὰ μέρη· ἀλλ' ἢ ὑπὸ φύσιν σύνθετον δηλονότι τελοῦσα, καί εἶδος ἔχουσα τοιοῦτον αὐτῆς κατηγορούμενον· ἥτις τῷ κοινῷ καί καθ' ὅλου τῆς κατηγορουμένης οὐσίας ἦτοι φύσεως, (=0528=) τό ἄθροισμα τῶν περὶ αὐτὴν ιδιωμάτων συμπεπλεγμένον ἔχουσα, φύσις ἐστίν, ἥγουν μετά ιδιωμάτων. Εἰ οὖν σύνθετος ἢ ὑφ' ἣν τελεῖ φύσις ἐστὶ καί τό κατηγορούμενον εἶδος, καί αὐτὴν σύνθετον εἶναι πάντως ἀνάγκη, καί ἀλλήλοις ὁμόχρονα κεκτῆσθαι τὰ μέρη, διὰ τήν κατηγορουμένην αὐτῆς οὐσίαν, ἥγουν φύσιν, οὕτως ὑπάρχουσιν, ὡς τήν αὐτὴν οὐσαν τῷ εἶδει χωρὶς τῶν ἀφοριστικῶν αὐτῆς γνωρισμάτων. Ὡσπερ γάρ τήν ἀπλῶς λεγομένην (15B_254 > ὑπόστασιν ὀρίζοντες φαμεν, Ὑπόστασις ἐστὶν οὐσία τις μετὰ ιδιωμάτων, ἢ, οὐσία τις τῶν καθ' ἕκαστα περιληπτικῆ τῶν ἐν τῷ οἰκείῳ ἀτόμῳ πάντων ιδιωμάτων· οὕτω τήν προσδιωρισμένως, ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς λεγομένην ὀρίζοντες ὑπόστασιν, λέγομεν, Ὑπόστασις σύνθετος ἐστὶ, οὐσία τις σύνθετος μετὰ ιδιωμάτων· ἢ οὐσία τις σύνθετος

τῶν καθ' ἕκαστα περιληπτική τῶν ἐν τῷ οἰκείῳ ἀτόμῳ πάντων ἰδιωμάτων. Τά γάρ κοινῶς ἐν τοῖς ὑπό τό αὐτό εἶδος ἀτόμοις θεωρούμενα, τό τῆς οὐσίας ἦτοι φύσεως χαρακτηρίζει προηγουμένως ἐν τοῖς ὑπ' αὐτήν ἀτόμοις γενικόν. Πάντων δέ κοινόν τῶν ὑπό τό σύνθετον εἶδος ἀτόμων τό σύνθετον· ἄρα φύσιν ἐν τοῖς ὑπ' αὐτήν ἀτόμοις σύνθετον προηγουμένως χαρακτηρίζει τό σύνθετον, ἀλλ' οὐχ ὑπόστασιν.

Ἄλλως τε δέ πάλιν ἐκ τῶν κοινῶν καί καθ' ὅλου πᾶς ἐστὶν ὀρισμός τῶν ὑπ' αὐτά τελούντων ἀτόμων· καί ἐκ τῶν γενικῶν πάντα φυσικῶς ἔχει τήν ἀρχήν τῆς οἰκείας ὑπογραφῆς τά ὑπ' αὐτά· διά τό σαφές εἶναι τό τί κυρίως τε καί προηγουμένως ἐστὶ τό ὀριζόμενον. Εἰ δέ τοῦτο ἐστὶν ἀληθές, ὥσπερ οὖν καί ἔστιν, δῆλον ὅτι ὁ εἰπὼς σύνθετον ὑπό φύσιν ἀναγομένην ὑπόστασιν, τό ἐνυπάρχον τῷ κοινῷ τῆς οὐσίας, γενικῶς, τῷ ἀτόμῳ τῆς ὑποστάσεως συνεξέφηνε μετά τῶν αὐτήν ἰδικῶς χαρακτηριζόντων ἰδιωμάτων. Ὡστε ὁ φήσας, ὑπό τινα φύσιν τελοῦσαν ὑπόστασιν σύνθετον, οὐδέν ἕτερον εἶπεν, ἢ φύσιν ἡγουν οὐσίαν σύνθετον μετά ἰδιωμάτων. Εἰ τοίνυν, καθὼς δέδεικται, πᾶσα φύσις σύνθετος ἀπροαίρετον ἔχει τήν πρὸς ἄλληλα τῶν οἰκείων μερῶν κατά τήν σύνθεσιν σύνοδον, καί ἀλλήλοις ὁμόχρονα κέκτηται τά μέρη, καί εἰς συμπλήρωσιν τῆς τά πᾶν κατ' εἶδος ἕκαστον ἐν τοῖς οὐσι θεωρουμένης ὁλότητος γεγένηται· καί πᾶσα δηλονότι κατά τό πεφυκός ὑπόστασις τήν αὐτήν ἔχει τῷ οἰκείῳ γένει τε καί εἶδει ἀπαράλλακτον πρὸς τό εἶναι τήν σύστασιν. Δείξωσιν οὖν ὑπό φύσιν σύνθετον τελοῦσαν τήν τοῦ Χριστοῦ σύνθετον ὑπόστασιν, καί ὁμόχρονα κεκτῆσθαι τά μέρη συναγαγέτωσαν, καί τήν αὐτήν δικαίως μέμψιν ἡμῶν κατηγορεῖτωσαν. Ἔως δι' ἂν τοῦτο μὴ δύνωνται, κατά ψάμμου ποιοῦνται τῶν οἰκείων δογμάτων τά ἐρείσματα. Ὁ γάρ τόν Χριστόν τούτοις ὑπαγαγεῖν τοῖς προρηθεῖσιν (15B_256 > ἀτόποις ἀμαθῶς βιαζόμενος, διά τό σύνθετον αὐτόν ὑπόστασιν καί εἶναι, καί παρ' ἡμῶν εὐσεβῶς ὁμολογεῖσθαι, πολὺ τῆς πρὸς τήν ἀλήθειαν ἀγούσης ὁδοῦ, μᾶλλον δέ κυριώτερον εἰπεῖν, τῆς ἀληθείας αὐτῆς ἀποπεπλάνηται. Τό γάρ μέγα τοῦτο καί σεπτόν τοῦ Χριστοῦ μυστήριον, (=0529=) οὔτε ὡς ἄτομον καθ' ὅλου τινά καί γενικὴν ἔχει τήν ὡς εἶδος φύσιν αὐτοῦ κατηγορουμένην· οὔτε μὴν αὐτό γένος ἐστίν, ἢ εἶδος τῶν ὑπ' αὐτό φυσικῶς ἀτόμων κατηγορούμενον· ὥστε τινί δύνασθαι τῶν εἰρημένων ὑπαχθῆναι κανόνων· οἷα μηδέ τοῖς συνθέτοις κατά τήν πρὸς ἄλληλα σύνοδον, ἴσην καί ὁμοίαν ἔχον τήν τοῦ Θεοῦ Λόγου συνδρομήν πρὸς τήν σάρκα κατά τήν σύνθεσιν.

ΟΤΙ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΛΗΨΙΝ Η ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΑΡΚΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΓΕΓΟΝΕ ΕΝΩΣΙΣ ...

Ἵτι κατά πρόσληψιν ἢ πρὸς τήν σάρκα μόνη τοῦ Λόγου γέγονε ἔνωσις, ὡς προόντος, καί πρὸς ἔνωσιν σαρκός κενωθῆναι θελήσαντος.

Ἐπί γάρ πάντων καθ' ὅλου τῶν κατά φύσιν συνθέτων, οὐχ ἢ τοῦδε πρὸς τόδε κατά πρόσληψιν σύνοδος, τήν τοῦ δέ τοῦ εἶδους, ὡς ἐκ μερῶν ὅλου ποιεῖται σύστασιν. Ἄλλ' ἢ ἀθρόα τῶν μερῶν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τό εἶναι γένεσις, κατά τήν ἅμα τῷ εἶναι πρὸς ἄλληλα σύνοδον, ποιεῖται τοῦ ὅλου τήν σύνθεσιν. Τό δέ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καί Θεοῦ καί Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ μυστήριον, οὐ κατά τοῦτον τόν τρόπον γέγονεν· ἀλλά Θεός ὑπάρχων φύσει, καί Θεοῦ κατά φύσιν Υἱός ἀπλοῦς τε καί ἀσώματος, καί τῷ Πατρὶ συναΐδιος, καί πάντων δημιουργός τῶν αἰώνων, φιλανθρώπῳ βουλήσει θέλων κατά πρόσληψιν σαρκός γέγονεν ἄνθρωπος· καί δι' ἡμᾶς, ἀπλοῦς κατά φύσιν καί ἀσώματος, ἐξ ἡμῶν γέγονεν οικονομικῶς καθ' ὑπόστασιν σύνθετος καί ἐνσώματος, καθά φησιν ἐνθεαστικῶς ὁ ἅγιος καί μέγας Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τῆς Περί θείων ὀνομάτων συγγραφῆς περὶ τῆς θείας σαρκώσεως οὕτως διεξιῶν· "Φιλάνθρωπον δέ διαφερόντως, ὅτι τοῖς καθ' ἡμᾶς πρὸς ἀλήθειαν ὀλικῶς (15B_258 > ἐν μιᾷ τῶν αὐτῆς

ὑποστάσεων ἐκοινωνήσεν· ἀνακαλουμένη πρὸς ἑαυτήν, καὶ ἀνατιθεῖσα τὴν ἀνθρωπίνην ἔσχατιάν, ἐξ ἧς [ἀρρήτως] ὁ ἀπλοῦς Ἰησοῦς συνετέθη· καὶ παράτασιν εἴληφε χρονικὴν ὁ αἶδιος· καὶ εἴσω τῆς καθ' ἡμᾶς γέγονε φύσεως, ὁ πάσης τῆς κατὰ φύσιν τάξεως ὑπερουσίως ἐκβεβηκώς."

Εἰ τοίνυν μὴ κατὰ νόμον καὶ τάξιν τῆς τῶν συνθέτων φύσεως, ἀλλ' ἑτέρω παρά τὴν φύσιν τῶν συνθέτων θεσμῶ· κατὰ πρόσληψιν γὰρ ἀφράστως ὁ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν σάρκα συνετέθη Λόγος· ἀλλ' οὐ κατὰ γένεσιν ἅμα τῇ σαρκί πρὸς σύνθεσιν τό εἶναι λαβῶν, εἰς ὅλου τινός κατ' εἶδος συμπλήρωσιν, καθὼς ὁ τῆς ἀληθείας διαπρυσίως πᾶσιν ἐμβοᾷ λόγος· μάτην τοῖς ὑπὸ φύσιν θεσμοῖς ὑπαγαγεῖν ἀθέσμως ἐπιχειροῦσιν οἱ ἁμαθεῖς τὴν πάντα φύσεως ὄρον τε καὶ λόγον ἐκβαίνουσαν σύνθεσιν. Διὰ τοῦτο κατὰ πρόσληψιν σαρκός ὁ λέγων γενέσθαι τὴν ἐνανθρώπησιν, τὴν τε τοῦ Θεοῦ Λόγου προαιώνιον ὑπαρξίν σιασώζει, καὶ τὴν ἐκούσιον εὐσεβῶς ὁμολογεῖ καὶ αὐθαίρετον αὐτοῦ κατὰ χρόνον σάρκωσιν· καὶ τὴν διαφορὰν αὐτοῦ τοῦ προσλαβόντος Λόγου, καὶ τῆς προσληφθείσης σαρκός ἀσύγχυτον διαφυλάττει καὶ μετὰ (=0532=) τὴν ἔνωσιν. Ὁ δὲ μὴ κατὰ πρόσληψιν σαρκός ὁμολογῶν ἀτρέπτως ἐνανθρωπήσῃ τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον, οὐδὲν τῶν εἰρημένων κατ' οὐδένα τρόπον ἀληθῶς ὁμολογεῖν δυνήσεται. Πῶς γὰρ εἰ μὴ προὔπηρχεν ἀνάρχως ὁ Λόγος, κατὰ θέλησιν σάρκα προσέλαβε κατ' οὐσίαν διάφορον; ἐφ' οὗ μάλιστα, καθάπερ οἶμαι, κυρίως ἢ τοῦ ἑτεροφυοῦς λέγεται γεγενῆσθαι κατὰ πρόσληψιν ἔνωσις· ὡς μόνου τε καὶ μόνως ἀπαθῶς τε καὶ ἀληθῶς προσλαβόντος τό ἑτεροούσιον, καὶ ἄτρεπτον ἑαυτὸν παντὶ λόγῳ τε καὶ τρόπῳ φυλάξαντος καὶ ἀπλήθυντον, καὶ τό προσληφθέν ἀναλλοίωτον· ὅπερ ἀμήχανον ἐπὶ τῆς γενητῆς γενέσθαι φύσεως· ἐφ' ἧς ἅμα τῇ γενέσει τῶν μερῶν, εἰς ὅλου τινός κατ' εἶδος συμπλήρωσιν, κατὰ τὴν ἀθρόαν πρὸς ἄλληλα συνδρομήν, πᾶσα γίνεσθαι πέφυκε σύνθεσις, ἴση κατὰ τό ὅλον τὴν πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν ἀναλογίαν (15B_260 > φυλάττουσα· καθάπερ ἐφ' ἡμῶν ἔχει, καὶ τῶν ὅσα σύνθετον ἔχει τὴν κατ' εἶδος ἔλαχον φύσιν. Ἐφ' ἡμῶν γὰρ ἀναλογούσας ἢ ψυχὴ ταῖς οἰκείαις ἐνεργείαις τὰς φυσικὰς ἔχει τοῦ σώματος δυνάμεις, ὡς δεκτικῶς κατὰ φύσιν ὄντος διὰ τὴν αὐτῆς ἀθρόαν ἅμα τῇ σαρκί πρὸς τό εἶναι γένεσιν. Ὁ δὲ Θεοῦ Λόγος, κατ' οὐδένα λόγον ἢ τρόπον ἀναλογούσας ἔχων ταῖς οἰκείαις κατὰ φύσιν ἐνεργείαις τῆς ὑπ' αὐτοῦ προσληφθείσης φύσεως τὰς δυνάμεις· οὐ γὰρ μετρεῖται φύσει τό ὑπὲρ φύσιν· οὐδέ τι τό παράπαν ἐν τοῖς οὐσίῳ ἐστι κατὰ φύσιν αὐτοῦ δεκτικόν. Ἄρα μονώτατος κατὰ πρόσληψιν σαρκός λογικῶς τε καὶ νοερῶς ἐψυχωμένης, θέλων ἀρρήτως γέγονεν ἄνθρωπος· ὡς ὦν καὶ προῶν, καὶ πάντα δυνάμενος· τῷ ὑπὲρ φύσιν τρόπῳ τὰς φύσεις καινοτομήσας, ἵνα σώσῃ τὸν ἄνθρωπον.

Ταύτην ἔμαθον ἐγὼ τὴν πίστιν, καὶ ἐδιδάχθην ἐκ τε τῶν προαποδημησάντων ἀγίων καὶ μακαρίων Πατέρων ἡμῶν, καὶ ἐκ τῶν νῦν περιόντων, καὶ τοὺς οἵακας τῆς καθολικῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας πεπιστευμένων, καὶ ὀρθῶς πρὸς τὸν λιμένα τοῦ θείου θελήματος αὐτὴν διακυβερνώντων· μεθ' ἧς ταῖς αὐτῶν ἰκεσίαις καὶ ἀπελεύσομαι τὴν παροῦσαν ἀπολιμπάνων ζωὴν· ἀντὶ παντός ἀξιώματος, ταύτην τῷ Θεῷ προσφέρων τὴν ὁμολογίαν ἄχραντον καὶ ἀμόλυντον, καὶ πάσης αἰρετικῆς ζάλης ὑψηλοτέραν. Βίω γὰρ ἔργοις καταγλαῖσμένῳ δικαιοσύνης οὐκ ἔχω καυχᾶσθαι, κατὰ πᾶσάν μου τὴν ἐνθάδε ζωὴν παραβάτης αὐθαίρετος τῶν θείων νόμων γενόμενος.

Καὶ ταῦτα μὲν ὑμῖν, ὡς οἶόν τε ἦν, ἐπιτόμως ἐγὼ γέγραφα, κύριοί μου εὐλογημένοι, πρὸς τό γινώσκειν ὑμᾶς, εἴπερ τι τοῖς γραφεῖσιν ἐνέστι χρήσιμον, πῶς κἄν ποσῶς ἀποπέμπεσθε τοὺς ἡμφιεσμένους τό κώδιον λύκους, ταῖς ἀσήμοις καταπτοοῦντας ὑλακαῖς τὰ θεῖα καὶ ἥπια τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ποιήνης πρόβατα, καὶ μὴ παρασύρεσθε τῷ ψεύδει κακούργως ὑποκρινομένῳ ἀλήθειαν· τὰς δὲ

συνηγόρους τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως τῶν Πατέρων φωνάς, τέως οὐκ ἠδυνήθην ἐνθεῖναι τῷ γράμματι, (=0533=) διὰ τὴν παρ' ἐμοί τῶν βίβλων πολλὴν ἀπορίαν. Αὐτόθι γάρ τόν εὐλογημένον (15B_262 > μου δεσπότην ἔχετε, Πατέρα τε καὶ διδάσκαλον κύριον ἀββᾶν Σωφρόνιον τόν ὄντως σῶφρονα καὶ σοφόν τῆς ἀληθείας συνήγορον, καὶ ἀήττητον τῶν θείων δογμάτων ὑπέρμαχον, καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ κατὰ πάσης αἰρέσεως δυνατόν ἀγωνίζεσθαι, μετὰ πάντων τῶν ἄλλων καλῶν, καὶ πλήθει βίβλων θείων πλουτοῦντα, καὶ τοὺς βουλομένους μανθάνειν τὰ θεῖα προθύμως πλουτίζοντα. Πρὸς αὐτόν οὖν φοιτῶντες, πᾶσαν τῶν θείων καὶ σωτηρίων δογμάτων, εὖ οἶδα, κομίσεσθε τὴν ὀρθὴν καὶ ἄπταιστον γνῶσιν. Ἐρῶσθε.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΔ΄. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ, ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ.

ΙΔ΄. Τοῦ αὐτοῦ, πρὸς τόν αὐτόν, ἐπιστολὴ δογματικὴ.

(15B_264 > Ὁ μὲν Θεὸς κατὰ φύσιν ὑπάρχων ἀγαθός, οὐδὲν ὦν ποιεῖν πέφυκεν, ἐστὶ πονηρόν. Ὁ δὲ ἄνθρωπος, ἐπιμελεῖα γνώμης γινόμενος ἀγαθός, οἷς πέφυκε ποιεῖν ὁ Θεός, αἰεὶ δείκνυται χαίρων. Ἄλλην γάρ ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔχει τοῦ ἀγαθοῦ εἶναι διάγνωσιν, ἢ μόνην τὴν πρὸς τὸ γινόμενον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ συνδιάθεσιν. Θεοῦ γάρ ἴδιον ἢ τῶν ἀγαθῶν ποιήσεις· ἀνθρώπου δέ, ἢ πρὸς αὐτὰ συνδιάθεσις. Ἀρετὴ γάρ ἀνδρός ἐστὶ, τὸ δεῖξαι τὸ πεποιημένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διαθέσει γνώμης στεργόμενον. Οὐκοῦν εἴπερ ἀγαθὸν ἅπαν τὸ τὸν Θεὸν ἔχον τῆς οἰκείας γενέσεως αἴτιον, ἀγαθὸν εἰκότως, καὶ τῶν ἀγαθῶν τὸ μέγιστον, ἢ τῶν διεστηκότων ἔνωσις ἐστὶν, ὅτι Θεοῦ προφανές ἔργον καθέστηκεν. Εἰ δὲ τοῦτο πάντως ἐστὶ ἀληθές, οἶδ' ὅτι χαίρετε θεώμενοι τοὺς διεσκορπισμένους συναγομένους εἰς ἓν, ἀγαθοὶ τυγχάνοντες, διὰ τὴν ὑμῶν πρὸς τὰ καλά συνδιάθεσιν.

Δέξασθε τοίνυν ὡς ἀγαθοὺς παρακαλῶ τοὺς θεοφυλάκτους ὑμᾶς, τὸν ταύτην μου τὴν μετρίαν ἐπιφερόμενον συλλαβὴν θεοφιλέστατον διάκονον κύριόν (=0536=) μου Κοσμάν, ἄνδρα καλόν καὶ συνετόν, καὶ τοῖς κατὰ Θεὸν ἠθεσιν ὠραϊσμένον, καὶ εἰς τοὺς οἰκείους αὐτόν κατατάξασθαι φίλους· καὶ εἴπερ γένηται χρεία πρὸς τὸν θεοτίμητον πάπαν ὑπὲρ αὐτοῦ καταθέσθαι παράκλησιν, ἵνα τὸν ἴδιον ἀπολάβῃ βαθμόν τῆς διακονίας, ἐν ἧ ἑταγμένος ἦν Ἐκκλησία, μὴ κατοκνήσαι. Τοσοῦτον γάρ γνησίως τὸν εὐσεβῆ (15B_266 > τῶν θείων τῆς Ἐκκλησίας δογμάτων προσήκατο λόγον, ὥστε καὶ διαπύρως αὐτοῦ ὑπερμάχεσθαι, καὶ τοῦτον εἰδέναι τῆς εὐσεβείας ὄρον τε καὶ θεσμόν, τῆ μηδὲν ἠρνήσθαι φρονεῖν ὦν ἐστὶ Χριστός μετὰ τὴν ἄφραστον ἔνωσιν· Θεὸς ὁμοῦ κατὰ ταυτὸν ἀληθῶς ὁ αὐτός ὑπάρχων καὶ ἄνθρωπος. Οὐ γάρ ἀπέβαλεν ὅπερ ἦν, γενόμενος ἀληθῶς ὅπερ οὐκ ἦν· ἄτρεπτος γάρ. Οὐδ' ἠλλοίωσε ὅπερ γέγονε, διαμείνας ὅπερ ὑπῆρχε· φιλόανθρωπος γάρ· ἀλλ' ἄμφω φυσικῶς καθ' ὑπόστασιν ὅλος ἐστίν· ὡς εἰς ἐξ ἀμφοῖν, καὶ δι' ἑνὸς ἑαυτοῦ σώζων ἀμφοτέρα, δίχα τροπῆς καὶ μειώσεως, ὡς αὐτὰ καθ' ἑνωσιν ὦν ἀληθῶς τὴν καθ' ὑπόστασιν. Ἡ γάρ καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις, πρὸς τὴν διαίρεσιν ἔχουσα τὴν ἀντιδιαστολήν, ἀλλ' οὐ πρὸς τὴν φυσικὴν τῶν κατ' αὐτὴν ἠνωμένων διαφορὰν, τῆς μὲν ποιεῖται τελείαν ἀναίρεσιν, τῆς δὲ παγίαν ἐργάζεται τήρησιν· ἧς ὁ ἀριθμὸς καθέστηκε δῆλωσις. Ἐπειδὴ ποσοῦ παντελῶς ἀμοιροῦσαν οὐκ ἂν ποτέ τις διαφορὰν ἐπινοήσειε· κἂν ὁ σοφώτατος ἦ περὶ λόγους καὶ δυσμαχώτατος. Ἔως γάρ ἂν τοῦ κατὰ σύνθεσιν ὅλου τὰ μέρη σώζεται δίχα συγχύσεως, ἐξ ὧν τὸ ὅλον συνέστηκεν, ἢ πρὸς ἄλληλα φυσικὴ τῶν καθ' ἑνωσιν σωζομένων τοῦ ὅλου μερῶν οὐκ ἀγνοεῖται διαφορὰ. Ἔως δ' ἂν ἐν τῷ ὅλῳ τῆς κατ' οὐσίαν διαφορᾶς τῶν μερῶν ὁ λόγος μένη σωζόμενος, ἀγνοεῖσθαι τὸ ποσὸν τῶν κατ' οὐσίαν ἀλλήλων διαφερόντων τοῦ ὅλου μερῶν ἀμήχανον, οὗ ποιεῖσθαι πέφυκεν ὁ ἀριθμὸς δῆλωσιν, ἀλλ' οὐ διαίρεσιν ὅτι μὴ τῆς σχέσεως τῶν πραγμάτων, τουτέστιν ἐνώσεως ἢ διαιρέσεως, ἀλλὰ μόνης τῆς ἀπλῶς, ἀλλ' οὐ τῆς

πως ποσότητος ὁ ἀριθμὸς ὑπάρχει δηλωτικός. Εἰ δέ ποσότητος, ἀλλ' οὐχί σχέσεως ὁ ἀριθμὸς ποιεῖσθαι πέφυκε δήλωσιν, οὐ διαιρεῖ παντελῶς τὴν ἔνωσιν, ὁ πρὸς μόνην εὐσεβῶς τὴν δήλωσιν τῆς ἐν Χριστῷ σωζομένης τῶν ἐξ ὧν ἐστὶ φύσεων διαφορᾶς τῷ ἀριθμῷ χρώμενος μετὰ τὴν ἔνωσιν, ἀλλὰ γινώσκειν μόνον ἀσυγχύτως μεμενηκέναι τὰς φύσεις μετὰ τὴν ἔνωσιν· ἐξ ὧν ὁ εἷς ὑπάρχει Χριστὸς καὶ Κύριος, καὶ Υἱὸς καὶ (15B_268 > Θεός, δηλονότι σεσαρκωμένος, καὶ τελείως ἐνανθρωπήσας. Διὸ καὶ μίαν φύσιν αὐτοῦ τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην, σαρκὶ ψυχὴν ἐχούσῃ τὴν νοεράν τε καὶ λογικὴν πρεσβεύει μετὰ τὴν ἔνωσιν, οὐκ ἀγνοῶν τὴν διαφοράν, ἀλλ' ἐξιστῶν καὶ οἷον ἔξω τιθεὶς τὴν διαίρεσιν· ἴν' ὁμοῦ τε διὰ τουτωνί τῶν φωνῶν⁽¹⁾, Ἀπολιναρίου (=0537=) τὴν σύγχυσιν καὶ Νεστορίου τὴν διαίρεσιν, τὰ ἐκ διαμέτρου κακὰ, τῆς θείας αὐλῆς ἀπελάσειε· καὶ γένηται καθαρὸς τοῦ μυστηρίου προσκυνητῆς· ὁμολογῶν τὸν αὐτὸν ἄνωθεν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· καὶ τὸν αὐτὸν κάτωθεν, προσλήψει δηλονότι σαρκός, λογικῶς τε καὶ νοερῶς ἐψυχωμένης ἐκ τῆς μητρὸς δι' ἡμᾶς ἐπ' ἐσχάτων γεννηθέντα τῶν χρόνων. Καὶ διὰ τοῦτο κυρίως καὶ κατ' ἀλήθειαν εἶναι Θεοτόκον τὴν ἁγίαν Παρθένον πιστεύων, ὅτι περ αὐτὸν ἀντί σπορᾶς συλλαβοῦσα τὸν Λόγον, κεκύεκε τε καὶ τέτοκεν ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντα· τὸ αὐτὸν ἐνεργοῦντα τὰ θαύματα· τὸν αὐτὸν τῆς τῶν ἀνθρωπίνων παθημάτων κατὰ θέλησιν ἀνεχόμενον πείρας τὸν αὐτὸν σταυρωθέντα, ταφέντα, ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς· ἀναληφθέντα σεσαρκωμένον εἰς οὐρανοῦς, ἐξ ὧν ἄσαρκος πρὸς ἡμᾶς κατελήλυθεν, ὡς οἶδεν αὐτός· ὁ μηδεμίαν ἔχων ὡς Θεὸς κατὰ φύσιν τὴν ἐκ τόπων εἰς τόπους μετάβασιν. Φύσει γὰρ ἄπειρος, καὶ διὰ τοῦτο μηδενί τρόπῳ τοῖς οὖσι χωρούμενος, ὡς πάσης περιγραφῆς ὑπάρχων ἐλεύθερος, καὶ φύσει φιλόανθρωπος, καὶ διὰ τοῦτο τῆς ἡμῶν κατὰ θέλησιν σαρκικῆς γεννήσεως ἀνασχόμενος, καὶ χωρητὸς τοῖς ἡμετέροις γενόμενος· τὸν αὐτὸν ἤξοντα μετὰ τῆς ἐκάστῳ δοῦναι τὴν κατ' ἀξίαν ἡτοιμασμένων διανομήν.

Ταύτην ἀσπασίως προσηκάμενον τὴν ὁμολογίαν τὸν εἰρημένον θεοφιλέστατον κύριον Κοσμᾶν, κἀγὼ προσηλάμην χαίρων, καὶ τῆς ψυχῆς προὔτιμησα τῆς ἐμῆς τὴν ἀπλήν αὐτοῦ κατὰ Χριστὸν διάθεσιν γνούς· καὶ περὶ ὧν ἠρώτησε δογματικῶν κεφαλαίων, (15B_270 > ἔγγραφον δέδωκα αὐτῷ σύντομον τὴν ἀπόκρισιν· ἦν καὶ τοὺς θεοφυλάκτους ὑμᾶς λαβεῖν καὶ γυμνάσαι, τῶν εἰκότων ἐστίν. Ὁφελεῖτε γὰρ αὐτὸν διὰ τῆς ὑμετέρας ἐπὶ τῷ κειμένῳ καλῆς ἐξηγήσεως, ἀναπληροῦντες τῶν διὰ τὴν συντομίαν ἐλλειφθέντων τὸν νοῦν· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτου. Ὑπομιμησῶ δέ τοὺς θεοφυλάκτους ὑμᾶς γρηγορεῖν, καὶ προσεύχεσθαι κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου διαταγὴν, ἵνα μὴ ταῖς παγίσι τῶν πανταχόθεν ἡμᾶς περιεστηκότων ἀλώμεν πειρασμῶν. Ἐάν γὰρ γρηγορώμεν καὶ νήφωμεν, τοὺς τῶν διαμόνων οἶδ' ὅτι φυλαττόμεθα δόλους· καὶ ἐάν προσευχώμεθα, πρὸς τὴν ἡμετέραν βοήθειαν τὴν θείαν ἐπισπώμεθα χάριν, συμμαχοῦσαν ἡμῖν, καὶ πάσης ἡμᾶς ἀποφαίνουσαν νικητὰς (=0540=) ἀντικειμένης δυνάμεως, καὶ ῥυομένην ἡμᾶς πάσης πλάνης καὶ ἀγνωσίας· καὶ μάλιστα νῦν τοῦτο πράττειν ὀφείλομεν· ὅτι καὶ δίχα τῆς ἐντολῆς, γίνεται τῆς ἐπὶ τὸν Θεὸν καταφυγῆς διδάσκαλος ἢ φύσις, λαμβάνουσα σύμβουλον τὴν περίστασιν. Τί γὰρ τῶν νῦν περιεχόντων τὴν οἰκουμένην κακῶν περιστατικώτερον; τί δέ τοῖς ἡσθημένοις τῶν γινομένων δεινότερον; τί δέ τοῖς πάσχουσιν ἐλειονότερον ἢ φοβερώτερον; Ἔθνος ὄρᾳν ἐρημικόν τε καὶ βάρβαρον, ὡς ἰδίαν γῆν διατρέχον τὴν ἀλλοτριάν· καὶ θηρσὶν ἀγρίοις καὶ ἀτιθάσσοις, μόνης ἀνθρώπων ἔχουσι ψιλὸν σχῆμα μορφῆς, τὴν ἡμερον πολιτείαν δαπανωμένην· καὶ λαὸν Ἰουδαϊκόν, καὶ ἀνέκαθεν ἀνθρώπων αἵμασι χαίροντα, καὶ μόνην θείαν εὐαρέστησιν εἰδότα τὸν φόνον τοῦ πλάσματος· καὶ διὰ τοῦτο πλέον μαινόμενον, πάντων τῶν ἐπὶ κακίᾳ διαβεβοημένων ἐν τῷ πλούτῳ τῆς πονηρίας γενέσθαι περιφανέστερον· καὶ οἷς Θεὸς ἀπεχθάνεται, Θεὸν θεραπεύειν οἰόμενον· τὸν μόνον

πάντων τῶν ἐπὶ γῆς λαῶν ἀπιστότατον· καὶ διὰ τοῦτο πρὸς ὑποδοχὴν τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως ἐπιτηδειότατον· προπομπεύοντα, τρόπῳ τε παντὶ καὶ διαθέσει τῆς ἐνδημίας τοῦ πονηροῦ· καὶ δι' ὧν πράττει μηνύοντα τοῦ Ἀντιχρίστου τὴν παρουσίαν, ἐπειδὴ (15B_272 > τὴν τοῦ ἀληθῶς Σωτῆρος ἠγνόησεν· τὸν δυσμενῆ καὶ παράνομον, μισάνθρωπον τε καὶ μισόθεον, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον μισάνθρωπον, ὅτι μισόθεον, καὶ ταῖς κατὰ τῶν ἀγίων ἐντρυφᾶν ὕβρεσι συγχωρούμενον· ὡς ἐγγύς οὔσης τῆς ἐκδικήσεως, ἵνα καὶ κολασθῆ δικαιοτέρον, φανείσης αὐτοῦ διὰ τῶν πραγμάτων τελείως τῆς κατὰ τοῦ Θεοῦ τυραννίδος τε καὶ ἐπαναστάσεως· τὸν τοῦ ψεύδους προστάτην λαόν, τῆς τε μαιφονίας δημιουργόν, καὶ τῆς ἀληθείας ἐχθρόν· τὸν πικρόν τῆς ἐμῆς πίστεως διώκτην, δι' ἧς ἡ πολύθεος κατελύθη πλάνη, καὶ τῶν διαμόνων αἱ φάλαγγες ἀπηλάθησαν. Δι' ἧς Πάντα τὰ ἔθνη κεκροτήκασιν χεῖρας, κατὰ τὴν προφητείαν, καὶ ἠλάλαξαν τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως· ὅτι Κύριος ὕψιστος, φοβερός, Βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. Ἐγνώσθη μυστικῶς αὐτοῖς διὰ σαρκὸς ἐπιδημήσας ὁ μονογενὴς Υἱός· Κύριος μὲν, ὡς δούλοις ἀρετὴν ἐπιτάσσων τοῖς διὰ πράξεως τῶν ἐντολῶν ἀνεχομένοις· ὕψιστος δέ, ὡς τῆς ἀληθῶς γνώσεως χορηγός, τοῖς πόθῳ σοφίας διὰ θεωρίας πρὸς τὴν γυμνὴν συμβόλων ἐπειγομένοις τῶν μυστηρίων κατάληψιν· φοβερός δέ, ὡς κριτής, καὶ τῶν παραβάσεων ἐκδικητής· βασιλεὺς δέ, ὡς ἐκάστῳ τῶν κατ' ἀξίαν ἡτοίμασμένων διανομεύς· (=0541=) καὶ μέγας ὡς ὑπὲρ φύσιν διὰ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία ποιῶν· καὶ διὰ πάθους ἀπάθειαν, καὶ διὰ θανάτου ζωὴν δημιουργῶν, καὶ παραδόξῳ δυνάμει ταῖς ἑαυτοῦ κατὰ σάρκα στερήσεσι, τὰς ἀτρέπτους ἔξεις τῶν ἀγαθῶν τῇ φύσει δωρούμενος· καὶ οὐδ' οὕτως ὁ παράφρων αἰσχύνεται λαός, καὶ λήγει διώκων πίστιν καὶ ἀρετὴν. Ἄπερ σαφῶς διώκει διὰ βασκανίαν· ὡς ἀμφοτέρων ἐκπεπτωκώς, καὶ οὐκ εἰδώς ὅτι πέπτωκεν, ἐπ' ἀμφοτέραις χωλαίνων ταῖς ἰγνύαις, καὶ διαναστῆναι τοῦ πτώματος τῆς ἀσεβείας παντελῶς μὴ δυνάμενος, ἢ μὴ βουλόμενος, εἰπεῖν οἰκειότερον· ὡς πίστιν καὶ ἀρετὴν αἰεὶ προδιδούς ὑπερηφανίας χάριν καὶ ἡδονῆς, (15B_274 > ὡς ἀποστάτης λαός καὶ μωρός, καὶ ἔθνος ἀπαιδευτον. Αἷς ἐπιμερίσας ἑαυτοῦ τὴν ζωὴν, ὁ ἀποστάτης καὶ πλήρης ἀνομιῶν, τὴν μὲν ἀποστασίας Θεοῦ ποιεῖται μητέρα, τὴν δέ, μισανθρωπίας δημιουργόν· ἵνα καὶ Θεός αὐτῷ καὶ κτίσις ὑβρίζεται· ὁ μὲν καταφρονούμενος, ἡ δέ, φθειρομένη τοῖς αὐτοῦ μiasμοῖς τῶν ἐπιτηδευμάτων.

Τί τούτων, ὡς ἔφην, Χριστιανῶν ὀφθαλμοῖς, ἢ ἀκοαῖς φοβερώτερον; Ἔθνος ἀπηνές καὶ ἀλλόκοτον, κατὰ τῆς θείας κληρονομίας ὄρᾳν ἐπανατείνεσθαι χεῖρας συγχωρούμενον. Ἀλλὰ ταῦτα τό πλήθος ὧν ἡμάρτομεν συμβῆναι πεποίηκεν. Οὐ γάρ ἀξίως τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πεπολιτεύμεθα. Πάντες ἡμάρτομεν, πάντες ἠνομήσαμεν, πάντες ἀφήκαμεν τὴν ὁδὸν τῶν ἐντολῶν τὴν εἰποῦσαν, Ἐγὼ εἰμί ἡ ὁδός, καὶ κατ' ἀλλήλων ἐθηριώθημεν, ἀγνοήσαντες τῆς φιλανθρωπίας τὴν χάριν, καὶ τῶν ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ παθημάτων τό μυστήριον· καὶ διωδεύσαμεν τρίβους ἀβάτους, τὰς τῶν παθῶν τῆς ἀτιμίας δηλαδή σχέσεις τῇ διαθέσει τῇ γνώμῃ κυρώσαντες. Ἀλλὰ γρηγορήσωμεν καὶ προσευξώμεθα, μήπως πλέον βαρυνθῶσιν αἱ καρδίαι ἡμῶν ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ. Κραιπάλη γάρ ἐστιν, ὁ ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς πίστεως ἐν καιροῖς διωγμῶν δισταγμός· μέθη δέ, ἡ τῶν κατὰ φύσιν ἀποβολὴ λογισμῶν, δι' ὧν ἡ ἀληθὴς γενέσθαι πέφυκε τῶν ὄντων διάγνωσις, ὅτ' ἂν ἐξ ἀτονίας ἐποκλάσῃ ταῖς ἐπηρεϊαῖς τῶν πειρασμῶν ἢ ψυχὴ· καὶ σκοτωθεῖσα, πάθη σάλον περὶ τὸν λόγον, ὡς ἔφην, τῆς πίστεως. Ἐάν γὰρ προσευχώμεθα καὶ γρηγορώμεν, βεβαιότεραν μᾶλλον τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεόν Ἰησοῦν Χριστόν πίστιν κατέχομεν, θεωροῦντες, καὶ τῇ πείρᾳ λαμβάνοντες, ὧν προεῖπεν τὴν ἔκβασιν· καὶ οὐ ξενιζόμεθα παντελῶς, καὶ σάλον κατὰ ψυχὴν ὑπομένομεν, ὡς παρ' ἐπαγγελίαν πάσχοντες, ἀλλὰ βεβαιότεραν τὴν πίστιν κατέχομεν, βλέποντες διὰ τῶν πραγμάτων πληρουμένην τοῦ Κυρίου τὴν (15B_276 > πρόρρησιν. Εἰ δέ βεβαίωσιν

πίστεως οἶδε ποιεῖν ἢ τῶν προῤῥηθέντων ἔκβασις, πλέον διὰ τῶν γινομένων καί (=0544=) ἡμεῖς τὴν πίστιν ἡμῶν βεβαιώσομεν, ἀληθῆ τὸν εἰρηκότα τυγχάνειν εὐρίσκοντες· καὶ Θεὸν αὐτὸν ὁμολογήσωμεν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, μηδένα παντελῶς ὑφορώμενοι θάνατον· ἵνα καὶ αὐτός ἡμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς ὁμολογήσῃ· καὶ σεσωσμένους διὰ τῆς καλῆς ὁμολογίας προσαγάγῃ, ἧς αὐτός εἰς τὴν τῶν ἡμετέρων καλῶν ὑποτύπωσιν ἀπήρξατο· μαρτυρήσας ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ ὁμολογήσας τὴν καλὴν ὁμολογίαν· ἦν μιμεῖσθαι κατὰ τὴν αὐτοῦ χάριν ἀξιοθεῖημεν, ὅτ' ἂν καλέσοι καιρός· μὴ προπετῶς ἐπιπηδῶντες τοῖς ὑπὲρ τοῦ λόγου τῆς εὐσεβείας κινδύνους, ἀλλὰ φεύγοντες ὄση δύναμις τούς πειρασμούς, φειδοῖ τε τῶν διωκόντων, καὶ τῇ κατ' ἐπίγνωσιν δοκιμασίᾳ τῆς ἐνούσης ἡμῖν φυσικῆς ἀσθενείας· τούς νηπιάζοντας παιδαγωγοῦντες, καὶ τὸν καλοῦντα περιμένοντες Λόγον· ὃς ἐν τοῖς νομίμως τούς ὑπὲρ εὐσεβείας ὑπερμαχομένοις ἀγῶνας ἀοράτως παραγινόμενος, τὸν τῆς μαρτυρίας διέξεισι δρόμον· ὡς μόνος αἴσθησιν καὶ φύσιν νικῆσαι δυνάμενος· ἐπειδὴ σαφῶς αἰσθήσεως νίκη καὶ φύσεώς ἐστι τό μαρτύριον, δι' οὗ πέφυκε νοῦ τε καὶ λόγου γίγνεσθαι κατὰ τῶν παθῶν ἐπανάστασις, καθ' ἣν ὁ τοῦ Θεοῦ βεβαιούται πόθος, παραδόξως διὰ θανάτου πείθων τούς ἐραστάς διαβῆναι πρὸς τὸν ποθούμενον· ὧ παραστήναι καταξιοθεῖημεν ταῖς εἰς αὐτὸν ὁμολογίαις ἀστράπτοντες, ἅς καὶ συναπενέγκοιμεν ἑαυτοῖς ἐντεῦθεν ἀπιόντες, καὶ πρὸς τὸν ἀτελεύτητον μεταβαίνοντες κόσμον, εὐχαῖς καὶ πρεσβείαις τῆς παναγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

ΣΧΟΛΙΟΝ

(15B_278 > 1. Ὁ χρώμενος, φησί, πρὸς μόνην δήλωσιν τῆς διαφορᾶς ἐπὶ Χριστοῦ, τῇ φωνῇ τῶν δύο φύσεων, Ἀπολιναρίῳ μάχεται· καὶ ὁ λέγων πάλιν τὴν φωνὴν τῆς μιᾶς τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσεως σεσαρκωμένης, ἐκβάλλει τὴν Νεστορίου διαίρεσιν. Τὰς δύο γὰρ λέγει φωνάς ὁ φεύγων ἐπ' ἴσης τὴν ἑκατέρου τούτων δυσσέβειαν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΕ'. ... ΠΕΡΙ ΚΟΙΝΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΟΥ, ΤΟΥΤΕΣΤΙΝ ΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ...

ΙΕ'. Τοῦ αὐτοῦ, περὶ κοινῆς καὶ ἰδίου, τουτέστιν οὐσίας καὶ ὑποστάσεως, πρὸς Κοσμάν τὸν θεοφιλέστατον διάκονον Ἀλεξανδρείας.

Τῷ θεοφιλεστάτῳ κυρίῳ Κοσμάῳ διακόνῳ, Μάξιμος ταπεινὸς χαίρειν.

(15B_280 > Ἐπεὶπερ πολὺς ἡμῖν περὶ τῆς θείας σαρκώσεως κεκίνηται λόγος, αὐτῶν ἀψάμενος τῶν λεπτῶν τῆς εὐσεβείας δογμάτων, ἐξ ὧν λαβόμενος ἀφορμῆς τὴν ἐμὴν ἀπήτησας ταπείνωσιν, εἰπεῖν, ἀνθρώπε τοῦ Θεοῦ, τί τό κοινόν ἐστι καὶ καθόλου· καὶ τί τό μερικόν καὶ ἴδιον· ἴν' ἐντεῦθεν ἡμῖν σαφῆς ὁ πᾶς τῆς ἐνώσεως γένηται λόγος· ἐμόν μὲν οὐδέν ἐρῶ παντελῶς· ὃ δὲ παρά τῶν Πατέρων ἐδιδάχθην, φημί, μηδέν παραμείβων τῆς αὐτῶν ἐπὶ τούτοις διδασκαλίας.

Κοινόν μὲν οὖν ἐστι καὶ καθολικόν, ἡγουν γενικόν, κατὰ τούς Πατέρας, ἢ οὐσία καὶ ἢ φύσις· ταυτὸν γὰρ ἀλλήλαις ταύτας ὑπάρχειν φασίν. Ἴδιον δὲ καὶ μερικόν, ἢ ὑπόστασις καὶ τό πρόσωπον· ταυτὸν γὰρ ἀλλήλοις κατ' αὐτούς ταῦτα τυγχάνουσιν. Καὶ δηλοῖ Τερεντίῳ τάδε γράφων ὁ μέγας Βασίλειος, "Εἰ δὲ δεῖ καὶ ἡμᾶς ἐν βραχεῖ τό ἡμῖν δοκοῦν εἰπεῖν, ἐκεῖνο ἐροῦμεν, ὅτι ὃν ἔχει λόγον τό κοινόν πρὸς τό ἴδιον, τοῦτον ἔχει ἢ οὐσία πρὸς τὴν ὑπόστασιν. Ἐκαστος γὰρ ἡμῶν καὶ τῷ κοινῷ τῆς οὐσίας λόγῳ τοῦ εἶναι μετέχει, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ιδιώμασιν ὁ δεῖνά ἐστι καὶ ὁ δεῖνα." Καὶ πάλιν ὁ αὐτός πρὸς Ἀμφιλόχιον περὶ τῶν τοιούτων (15B_282 >

διεξιών, τάδε φησίν· "Οὐσία δέ καί ὑπόστασις ταύτην ἔχει τήν διαφοράν, ἣν ἔχει τό κοινόν πρός τό καθέκαστον. Οἷον, ὡς ἔχει τό ζῶον πρός τόν δεῖνα ἄνθρωπον." Καί μεθ' ἕτερα· "Οἱ δέ ταυτόν λέγοντες οὐσίαν καί ὑπόστασιν, ἀναγκάζονται πρόσωπα μόνον ὁμολογεῖν διάφορα." Καί πάλιν κανονικήν τινα διδάσκων ἐπέστελλεν ἐρμηνεύων τήν τοῦ ὁμοουσίου διάνοιαν· "Αὕτη δέ ἡ φωνή, καί τοῦ Σαβελλίου κακόν ἐπανορθοῦται. Ἀναιρεῖ γάρ τήν ταυτότητα τῆς ὑποστάσεως, καί εἰσάγει τελείαν τῶν προσώπων τήν ἔννοιαν· οὐ γάρ αὐτό τί ἐστίν ὁμοούσιον ἑαυτῷ, ἀλλ' ἕτερον ἑτέρῳ. Ὡστε καλῶς ἔχει, καί εὐσεβῶς, τῶν τε ὑποστάσεων τήν ιδιότητα διορίζουσα, καί τῆς φύσεως τό ἀπαράλλακτον παριστῶσα." Καί πάλιν ἐν τῇ δευτέρᾳ πρός Νεοκαισαρεῖς διδάσκει φάσκων· "Καί γάρ εἰδέναι χρή, ὅτι ὡσπερ ὁ τό κοινόν τῆς οὐσίας μή ὁμολογῶν εἰς πολυθεΐαν ἐκπίπτει· οὕτως ὁ τά ἴδια τῶν ὑποστάσεων μή διδούς, εἰς τόν Ἰουδαϊσμόν ἀποφέρεται." Καί πάλιν ἐν οἷς Εὐστάθιον τόν Ἀρμένιον ὑπογράψαι πεποίηκε, διαβρήδην γράφων φαίνεται. "Προσῆκει τοίνυν ἐναργῶς ὁμολογεῖν, ὅτι πιστεύουσι κατά τά ῥήματα τά ὑπό τῶν ἡμετέρων Πατέρων ἐκτεθέντα ἐν τῇ Νικαίᾳ, καί κατά τήν ὑγιῶς ὑπό τῶν ῥημάτων ἐμφερομένην διάνοιαν. Εἰσὶ γάρ τινες, οἱ καί ἐν ταύτῃ τῇ πίστει δολοῦντες τόν λόγον τῆς ἀληθείας, καί πρός τό ἑαυτῶν βούλημα, τόν νοῦν τῶν ἐν αὐτῇ ῥημάτων ἔλκοντες. Ὅπου γε καί Μάρκελλος ἐτόλμησεν ἀσεβῶν εἰς τήν ὑπόστασιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καί ψιλόν αὐτόν ἐξηγούμενος λόγον, ἐκεῖθεν προφασίσασθαι τὰς ἀρχάς εἰληφέναι, τοῦ ὁμοουσίου τήν διάνοιαν κακῶς ἐξηγούμενος. Καί τινες τῶν ἀπό τῆς δυσσεβείας τοῦ Λίβυος Σαβελλίου ὑπόστασιν καί οὐσίαν ταυτόν εἶναι ὑπολαμβάνοντες, ἐκεῖθεν ἔλκουσι τὰς ἀφορμάς πρός τήν κατασκευήν τῆς ἑαυτῶν βλασφημίας, ἐκ τοῦ ἐγγεγράφου τῇ πίστει, Ἐάν δέ τις λέγῃ ἐξ ἑτέρας οὐσίας ἢ ὑποστάσεως τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ, τοῦτον (15B_284 > ἀναθεματίζει ἡ ἀγία καί καθολική Ἐκκλησία. Οὐ γάρ ταυτόν εἶπον ἐκεῖνοι οὐσίαν καί ὑπόστασιν. Εἰ γάρ μίαν καί τήν αὐτήν ἐδήλουν [ἔννοιαν] αἱ φωναί, τίς χρεῖα ἦν ἑκατέρων; Ἀλλά δῆλον, ὡς τῶν μὲν ἀρνούμενων τό ἐκ τῆς (=0548=) οὐσίας ἄλλων δέ λεγόντων ἐν ἄλλῃ τινός ὑποστάσεως· οὕτως ἀμφοτέρα ὡς ἀλλότρια τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος ἀπηγόρευσαν. Ἐπεὶ ὅπου γε τό ἑαυτῶν ἐδήλουν φρόνημα, εἶπον ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός εἶναι τόν Υἱόν, οὐκέτι προσθέντες τό, ἐκ τῆς ὑποστάσεως. Ὡστε ἐκεῖνο μὲν κεῖται ἐπ' ἀναιρέσει τοῦ πονηροῦ φρονήματος· τοῦτο δέ φανέρωσιν ἔχει τοῦ σωτηρίου δόγματος."

Συνωδᾷ δέ τούτῳ καί Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος ἐν τῷ θεολογικῷ προτέρῳ λόγῳ τάδε φαίνεται φάσκων· "Μεσότητα δέ ὅτ' ἂν εἴπω, τήν ἀλήθειαν λέγω· πρός ἣν βλέπειν, καλῶς ἔχει μόνον, καί τήν φαύλην συναίρεσιν παραιτουμένους, καί τήν ἀτοπωτέραν διαίρεσιν· ὡς μήτε εἰς μίαν ὑπόστασιν συναιρεθέντα τόν λόγον, δεῖ πολυθεΐας, ψιλὰ ἡμῖν καταλιπεῖν τὰ ὀνόματα, τόν αὐτόν Πατέρα καί Υἱόν καί ἅγιον Πνεῦμα ὑπολαμβάνουσι." Καί μετ' ὀλίγα πάλιν· "Ἐπειδή χρή καί τόν ἕνα Θεόν τηρεῖν, καί τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ὁμολογεῖν· ἦγουν τρία πρόσωπα, καί ἐκάστην μετὰ τῆς ιδιότητος. Τηροῖτο δ' ἂν, ὡς ὁ ἐμός λόγος, εἰς μὲν Θεόν, εἰς ἕν αἴτιον Υἱοῦ καί Πνεύματος ἀναφερομένων, οὐ συντιθεμένων, οὐδέ συναλειφομένων· αἱ δέ τρεῖς ὑποστάσεις, μηδεμιᾶς ἐπινοουμένης συναλοιφῆς ἢ ἀναλύσεως ἢ συγχύσεως· ἵνα μή τό πᾶν καταλυθῇ, δι' ὧν τό ἕν σεμνύνεται πλέον, ἢ καλῶς ἔχει. Καί κατά τό ἕν καί ταυτόν τῆς θεότητος, ἵνα οὕτως ὀνομάσω, κίνημά τε καί βούλημα, καί τήν τῆς οὐσίας ταυτότητα." Καί ἐν τῷ Συντακτηρίῳ λόγῳ πάλιν· "Πιστεύομεν εἰς Πατέρα, καί Υἱόν, καί ἅγιον Πνεῦμα· ὁμοουσίᾳ τε καί ὁμόδοξα, ἐν οἷς καί τό βάπτισμα τήν τελείωσιν ἔχει· οἶδας, ὁ μνηθεῖς, ἄρνησις ὅν (15B_286 > ἀθεΐας καί ὁμολογία θεότητος· καί οὕτω καταρτιζόμεθα, τό μὲν ἐν τῇ οὐσίᾳ γνωρίζοντες, καί τῷ ἀμερίστῳ τῆς προσκυνήσεως· τὰ δέ τρία, ταῖς ὑποστάσεσιν, ἦγουν πρόσωποις." Καί μέντοι κἂν τῷ εἰς τὰ φῶτα λόγῳ ταῦτά φησιν ὁ αὐτός, "Θεοῦ

δέ ὅτ' ἂν εἶπω, ἐνὶ φωτὶ περιαστράφθητε, καὶ τρισί· τρισὶ μὲν, κατὰ τὰς ιδιότητας, ἤγουν ὑποστάσεις, εἴ τι νιν φίλον καλεῖν, εἴτε πρόσωπα· οὐδὲν γὰρ περὶ τῶν ὀνομάτων ζυγομαχήσομεν, ἕως ἂν πρὸς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν αἱ συλλαβαὶ φέρωσιν· ἐνὶ δέ, κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον ἤγουν θεότητος." Τοσαύτην μὲν οἱ θεηγόροι Πατέρες ἡμῶν Γρηγόριος καὶ Βασίλειος ὑπάρχουσιν τῶν θείων δογμάτων τὴν συμφωνίαν παρέστησαν, ταυτὸν διαβρήθησαν εἰπόντες· τῇ μὲν οὐσίᾳ τὴν φύσιν, ὡς κοινόν καὶ καθόλου· τῇ δέ ὑποστάσει τὸ πρόσωπον, ὡς ἰδικόν τε καὶ μερικόν· (=0549=) μηδαμῶς συμφύραντες τῶν λεγομένων τὴν ἔννοιαν, διὰ τῆς τούτων εἰς ἀλλήλας περιτροπῆς καὶ συγχύσεως. Ὑφ' ἑνός γὰρ καὶ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος ἐνεργηθέντες, τὴν ὀρθὴν τῆς πίστεως τοῖς λαοῖς παραδεδώκασι δόμολογίαν. Τούτοις δέ συμφώνως εὐρήσεις, καὶ πάντας τοὺς κατὰ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος πιστευθέντας τῆς Ἐκκλησίας τοὺς οἴακας, τὸν ὀρθὸν τῆς εὐσεβοῦς πίστεως πρεσβεύσαντας λόγον, καὶ μηδὲν ταύτης τῆς ἐννοίας παντελῶς ἐκτραπέντας.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΦΥΣΙΚΩΤΕΡΑ, ΠΑΡΙΣΤΩΣΑ ΩΣ ΟΥΔΕΝ ΤΩΝ ὄΝΤΩΝ· ἘΤΕΡΩ ΤΑΥΤΟΝ ἜΣΤΙ ...

Κατασκευὴ φυσικωτέρα, παριστῶσα ὡς οὐδὲν τῶν ὄντων· ἑτέρω ταυτὸν ἔστι κατ' οὐσίαν καὶ ὑπόστασιν· ἀλλὰ τὰ μὲν κατ' οὐσίαν ταυτὰ ταῖς ὑποστάσεσιν ἕτερα· τὰ δέ ταυτὰ καθ' ὑπόστασιν, πάντως κατ' οὐσίαν ἕτερα.

Εἰ δέ ταυτὸν μὲν οὐσία καὶ φύσις· ταυτὸν δέ πρόσωπον καὶ ὑπόστασις, δῆλον ὡς τὰ ἀλλήλοις ὁμοφυῆ καὶ ὁμούσια, πάντως ἀλλήλοις ἑτεροῦπόστατα. Κατ' ἄμφω γάρ, φημί δὴ τὴν φύσιν καὶ τὴν ὑπόστασιν, οὐδὲν ἐν τοῖς οὖσιν ἔστιν ἑτέρω ταυτὸν. Διότι τὰ (15B_288 > κατὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀλλήλοις ἠνωμένα φύσιν, ἤγουν οὐσίαν, τουτέστι τὰ τῆς αὐτῆς οὐσίας ὄντα καὶ φύσεως κατὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπόστασιν ἤγουν πρόσωπον, οὐκ ἂν ἐνωθεῖ ποτ' ἂν· τουτέστι ἐν πρόσωπον ἔχει οὐ δυνήσεται καὶ μίαν ὑπόστασιν· καὶ τὰ κατὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπόστασιν ἤγουν πρόσωπον ἠνωμένα, κατὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οὐσίαν, ἤγουν φύσιν οὐκ ἂν συναφθεῖ ποτ' ἂν· τουτέστι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας ὄντα καὶ φύσεως, οὐκ ἂν γενόμενα φανεῖ ποτ' ἂν. Ἀλλὰ τὰ κατὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἠνωμένα φύσιν, ἤγουν οὐσίαν· τουτέστι τὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας ὄντα καὶ φύσεως, ἀλλήλων διακέκριται ταῖς ὑποστάσεσιν, ἤγουν προσώποις, ὡς ἐπ' ἀγγέλων ἔχει καὶ ἀνθρώπων, καὶ πάντων τῶν ἐν εἶδει καὶ γένει θεωρουμένων κτισμάτων. Ἄγγελος γὰρ ἀγγέλου, καὶ ἄνθρωπος ἀνθρώπου, καὶ βοῦς βοός, καὶ κύων κυνός διακέκριται κατὰ τὴν ὑπόστασιν, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν. Τολμήσει δέ τὸ μείζον ὁ λόγος εἰπεῖν, ὡς οὐδ' ἐπ' αὐτῆς τῆς πρώτης ἀνάρχου τε καὶ ποιητικῆς τῶν ὄντων αἰτίας θεωροῦμεν ταυτὸν ἀλλήλαις τὴν φύσιν καὶ τὴν ὑπόστασιν· εἴπερ μίαν οὐσίαν καὶ φύσιν θεότητος οἶδαμεν, ἐν τρισὶν ὑπάρχουσιν ὑποστάσεσιν διαφερούσαις ἀλλήλων ταῖς ιδιότησι· καὶ τρεῖς ὑποστάσεις ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ οὐσίᾳ τε καὶ φύσει τῆς θεότητος. Μονὰς γὰρ ἐν Τριάδι, καὶ ἐν μονάδι Τριάς, ἔστιν ἡμῖν προσκυνούμενον· Πατὴρ, καὶ Υἱός, καὶ Πνεῦμα ἅγιον, εἷς Θεός· οὔτε τοῦ Υἱοῦ ὄντος Πατρός, ἀλλ' ὅπερ ὁ Πατὴρ· οὔτε τοῦ Πνεύματος ὄντος Υἱοῦ, ἀλλ' ὅπερ ὁ Υἱός· πάντα γὰρ ὅσα ὁ Πατὴρ, πλὴν ἀγεννησίας, ἔστιν ὁ Υἱός (γεννητός γάρ), καὶ πάντα ὅσα ὁ Υἱός, πλὴν τῆς γεννήσεως, ἔστι τὸ Πνεῦμα ἅγιον (ἐκπορευτόν γάρ). Τῆς ἀγεννησίας καὶ τῆς γεννήσεως καὶ τῆς (=0552=) ἐκπορεύσεως, οὐ τεμνουσῶν εἰς τρεῖς ἀνίσους ἢ ἴσας οὐσίας τε καὶ φύσεις τὴν μίαν φύσιν καὶ δύναμιν τῆς ἀφράστου θεότητος· ἀλλὰ τὰ ἐν οἷς, ἢ ἅπερ ἢ μία θεότης ἔστιν, ἤγουν οὐσία καὶ φύσις, χαρακτηριζουσῶν πρόσωπα· τουτέστιν, ὑποστάσεις· καὶ τὰ κατὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπόστασιν, ἤγουν πρόσωπον ἠνωμένα, (15B_290 > τουτέστι μιᾶς ὑποστάσεως ὄντα, καὶ ἑνός

συμπληρωτικά προσώπου, τῷ λόγῳ τῆς οὐσίας ἤτοι φύσεως διαφέρουσιν· ὡς ἐπὶ ψυχῆς ἀνθρωπίνης ἔχει καὶ σώματος, καὶ τῶν ὅσα καθ' ὑπόστασιν ἐσχήκασιν τὴν πρὸς ἄλληλα σύνοδον. Οὐ γὰρ ἀλλήλοις ὁμοούσια ταῦτα τυγχάνουσιν.

Τά τοίνυν κατὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οὐσίαν, ἦγουν φύσιν ἠνωμένα, τουτέστι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας ὄντα καὶ φύσεως, ὁμοούσια μὲν ἀλλήλοις πάντως εἰσὶ, καὶ ἕτεροῦπόστατα· ὁμοούσια μὲν, τῷ λόγῳ τῆς ἀπαραλλάκτως αὐτοῖς ἐν ταυτότητι φυσικῇ ἐνθεωρουμένης οὐσιώδους κοινότητος· καθ' ὃν οὐκ ἔστιν ἄλλος ἄλλου μᾶλλον τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ τε καὶ λέγεται· πάντες δέ τόν ἕνα καὶ τόν αὐτόν ἐπιδέχονται τῆς οὐσίας ὄρον τε καὶ λόγον. Ἐτεροῦπόστατα δέ, τῷ λόγῳ τῆς αὐτᾶ διακρινούσης προσωπικῆς ἑτερότητας, καθ' ὃν ἄλλος ἄλλου διακέκριται, μὴ συμβαίνοντες ἀλλήλοις τοῖς καθ' ὑπόστασιν χαρακτηριστικοῖς ιδιώμασιν· ἀλλ' ἕκαστος τῷ κατ' αὐτόν ἀθροισμῷ τῶν ιδιωμάτων ιδικώτατον τῆς οἰκείας καθ' ὑπόστασιν ἐπιφέρεται λόγον· καθ' ὃν τὴν πρὸς τὰ ὁμοφυῆ καὶ ὁμοούσια κοινωνίαν οὐκ ἐπιδέχεται. Τά δέ κατὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπόστασιν ἦγουν πρόσωπον ἠνωμένα, τουτέστι, τὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὄντα συμπληρωτικά καθ' ἔνωσιν ὑποστάσεως, ὁμοῦπόστατα μὲν ἀλλήλοις εἰσὶ καὶ ἕτεροούσια. Ὁμοῦπόστατα μὲν, τῷ λόγῳ τῆς καθ' ἔνωσιν ἐξ αὐτῶν συμπληρουμένης προσωπικῆς ἀδιαίρετου μονάδος· καθ' ὃν τὰ διαιρούντα θάτερον τῆς κατ' οὐσίαν οἰκείας καινότητος ιδιώματα, κατὰ τὴν ἅμα τῷ εἶναι πρὸς ἄλληλα σύνοδον, ποιεῖται χαρακτηριστικά τῆς ἐξ αὐτῶν συμπληρουμένης μιᾶς ὑποστάσεως· καθ' ἣν ἢ πρὸς ἄλληλα θεωρεῖται ταυτότης, τὴν οἰανοῦν μὴ δεχομένη διαφορὰν· ὡς ἐπὶ ψυχῆς ἀνθρωπίνης ἔχει καὶ σώματος. Τά γὰρ ἀφορίζοντα τό τινος σῶμα τῶν λοιπῶν σωμάτων, καὶ τὴν τοῦ τινος ψυχὴν τῶν λοιπῶν ψυχῶν ιδιώματα, συνδραμόντα καθ' ἔνωσιν, χαρακτηρίζει μὲν κατὰ ταυτότον ἅμα καὶ ἀφορίζει τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων τὴν ἐξ αὐτῶν συμπληρωθεῖσαν ὑπόστασιν, Πέτρου φέρε εἰπεῖν ἢ Παύλου· ἀλλ' οὐ τὴν Πέτρου ἢ (15B_292 > Παύλου ψυχὴν ἀπὸ τοῦ οἰκείου σώματος. Ἐμφω γὰρ ἀλλήλοις ταυτότον ψυχὴ τε καὶ σῶμα, τῷ λόγῳ τῆς καθ' ἔνωσιν ἐξ αὐτῶν συμπληρουμένης μιᾶς ὑποστάσεως· ὅτι μὴ καθ' αὐτὰ τούτων ἐκάτερον ὑπέστη θατέρων κεχωρισμένον, πρὸ τῆς ἐξ αὐτῶν εἰς γένεσιν εἴδους συνθέσεως. Ἄμα γὰρ γένεσις, ἅμα σύνθεσις, ἅμα καὶ ἢ κατὰ σύνθεσιν ἐξ αὐτῶν τοῦ εἴδους συμπλήρωσις. Ἐτεροουσία δέ, τῷ λόγῳ τῆς πρὸς ἄλληλα φυσικῆς ἑτερότητας· καθ' ὃν οὐδαμῶς ἐπιδέχονται (=0553=) κατ' οὐσίαν τοὺς ἀλλήλων ὄρους τε καὶ λόγους· ἀλλ' ἕτερον καὶ ἕτερον ἀποδίδωσι θάτερον τῆς οἰκείας οὐσίας πρὸς τόν θατέρου λόγον ἀσύμπτωτον· καθ' ὃν τὴν ψυχῆς καὶ σώματος οὐσιώδη σώζοντες διαφορὰν, οὐ συγχέομεν τὴν ἐξ αὐτῶν συμπληρουμένην ὑπόστασιν, τῇ πρὸς θάτερον θατέρου περιτροπῇ τε καὶ μεταβολῇ τῶν ἐξ ὧν συνετέθη μερῶν ἦγουν φύσεων, τόν ἀφανισμόν δεχομένην.

Εἰ δέ κατὰ τὴν ἅμα πρὸς εἴδους γένεσιν ψυχῆς τε καὶ σώματος σύνοδον, ὁ τίς ἀποτελεῖσθαι πέφυκεν ἄνθρωπος· τῷ μὲν λόγῳ τῆς τῶν οἰκείων μερῶν φυσικῆς κοινότητος, πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους σώζων τό ὁμοούσιον· τῷ δέ λόγῳ τῆς τῶν αὐτῶν ιδιότητος, πρὸς τοὺς ἄλλους φυλάττων ἀνθρώπους τό ἕτεροῦπόστατον· ἐνούμενος μὲν τῇ κατὰ φύσιν κοινότητι τῶν οἰκείων μερῶν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, πρὸς οὓς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κατ' εἶδος ἐπιφέρεται φύσιν· διαιρούμενος δέ τῇ καθ' ὑπόστασιν τῶν μερῶν ιδιότητι τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, πρὸς οὓς ἕτερόν τε κατὰ τὴν ὑπόστασιν καὶ διάφορον, ἐπιφέρεται πρόσωπον· ᾧ διακρίνεται λόγῳ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τὴν ἐνότητα τῆς οἰκείας προσωπικῆς ἀδιαίρετου μονάδος φυλάττων παντελῶς ἀδιάφορον· καὶ ᾧ τοῖς ἄλλοις ἐνοῦσθαι λόγῳ πέφυκεν ἀνθρώποις, τὴν διαφορὰν τῆς τῶν οἰκείων μερῶν οὐσιώδους ἑτερότητας σώζων ἀσύγχυτον· σαφῆς ἐντεῦθεν ἡμῖν, καὶ μηδὲν ἔχων γριφῶδες ὁ περὶ τῆς σαρκώσεως, ἦγουν

ἐνθρωπήσεως τοῦ ἑνός τῆς ἀγίας καί ὁμοουσίου καί προσκυνητῆς Τριάδος Θεοῦ Λόγου καθέστηκε λόγος.

ΟΤΙ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΤΑΙΣ ΜΕΝ ΚΑΤ' ΟΥΣΙΑΝ ΤΩΝ ΟΙΚΕΙΩΝ ΜΕΡΩΝ ΠΡΟΣ ΤΑ ΑΚΡΑ ΚΟΙΝΟΤΗΣΙΝ ...

Ἵτι ὁ Χριστός ταῖς μέν κατ' οὐσίαν τῶν οἰκείων μερῶν πρὸς τὰ ἄκρα κοινότησιν ἐνούμενος, τὴν πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν σωζομένην εἶχε διαφοράν· ταῖς δὲ τῶν μερῶν ιδιότησι, τό καθ' ὑπόστασιν διεδείκνυ ταυτόν ὡς ὅλου, κοινόν ἀμφοτέρων.

(15B_294 > Διδάσκων διαῤῥήδην ἡμᾶς, ὅτιπερ ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος τέλειος ὑπάρχων κατὰ τὴν φύσιν καί τὴν οὐσίαν, καθ' ἣν ταυτόν ἐστὶ τῷ Πατρὶ καί τῷ Πνεύματι καί ὁμοούσιος, κατὰ τε τό πρόσωπον καί τὴν ὑπόστασιν, καθ' ἣν ἕτερος πρὸς τόν Πατέρα καί τό Πνεῦμα καθέστηκε, τὴν προσωπικήν ἀσύγχυτον σώζων διαφοράν, σαρκωθείς ἐκ Πνεύματος ἀγίου, καί τῆς ἀγίας Θεοτόκου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, τελείως ἐνηθρώπησεν· τουτέστι, τέλειος γέγονεν ἄνθρωπος, κατὰ πρόσληψιν δηλονότι σαρκός, ψυχὴν ἐχούσης νοεράν τε καί λογικήν, ἐν αὐτῷ τὴν τε φύσιν λαβούσης καί τὴν ὑπόστασιν· τουτέστι, τό εἶναι τε καί τό ὑφεστᾶναι, κατ' αὐτὴν ἅμα τοῦ Λόγου τὴν σύλληψιν· ἐπέειπερ αὐτός ὁ Λόγος ἀντί σποράς· μᾶλλον δὲ σπορά τῆς οἰκείας θέλων εὐρέθη σαρκώσεως, καί γέγονε κατὰ τὴν ὑπόστασιν σύνθετος, (=0556=) ὁ κατὰ τὴν φύσιν ἀπλοῦς καί ἀσύνθετος· εἷς καί αὐτός ἐν τῇ μονιμότητι τῶν ἐξ ὧν συνέστη μερῶν διαμένων ἄτρεπτος, ἀδιαίρετός τε καί ἀσύγχυτος· ἵνα ἢ καθ' ὑπόστασιν μεσίτης τοῖς ἐξ ὧν συνετέθη μέρεσι· τὴν τῶν ἄκρων ἐν ἑαυτῷ συνάπτων διάστασιν· ποιῶν εἰρήνην, καί ἀποκαταλλάσσων τῷ Θεῷ καί Πατρὶ διά τοῦ Πνεύματος τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην· ὡς Θεός ἀληθῶς κατ' οὐσίαν ὑπάρχων, καί ἄνθρωπος ἀληθῶς φύσει κατ' οἰκονομίαν γενόμενος· μήτε τῇ κατὰ φύσιν διαφορᾷ τῶν οἰκείων μερῶν διαιρούμενος, μήτε τῇ καθ' ὑπόστασιν ἐνότητι τῶν αὐτῶν συγχεόμενος· ἀλλὰ τῷ μέν λόγῳ τῆς κατ' οὐσίαν τῶν ἐξ ὧν συνετέθη μερῶν κοινότητος, Πατρὶ τε καί Μητρὶ κατὰ φύσιν ἐνούμενος, τὴν πρὸς ἄλληλα τῶν ἐξ ὧν συνετέθη μερῶν διεδείκνυτο σώζων διαφοράν· τῷ δὲ λόγῳ τῆς καθ' ὑπόστασιν τῶν οἰκείων μερῶν (15B_296 > ιδιότητος, τῶν ἄκρων Πατρός τε φημι καί Μητρός διακρινόμενος, τό μοναδικόν τῆς οἰκείας ὑποστάσεως ἔχων διεφαίνετο παντελῶς ἀδιάφορον, ἐν τῇ πρὸς ἄλληλα κατ' ἄκρον προσωπικῇ ταυτότητι τῶν οἰκείων μερῶν διαπαντός ἐνιζόμενον. Ἡ γάρ κατ' οὐσίαν θατέρου τῶν μερῶν πρὸς τὰ ἄκρα κοινότης, ἐν τῇ ἐνότητι τῆς μιᾶς ὑποστάσεως, ἀσύγχυτον τό διάφορον τῆς θατέρου διασώζουσα φύσεως, μίαν ἀμφοτέρων ἐκ τῆς ἐνώσεως τοῖς εὐσεβέσιν οὐκ ἐδίδου γνωρίζεσθαι φύσιν, ἵνα μὴ γένηται παντελῶς κατ' οὐσίαν τῶν μερῶν ἀπογένεσις, ἢ κατὰ σύνθεσιν τῆς ἐξ αὐτῶν τοῦ ὅλου μιᾶς φύσεως γένεσις, οὐκ ἔχουσα πῶς τὴν φυσικήν πρὸς τὰ μέρη τῶν ἄκρων φυλάξει συγγένειαν, μὴ σώζουσα τὴν κατ' οὐσίαν πρὸς ἄλληλα τῶν ἐξ ὧν συνετέθη μερῶν διαφοράν μετὰ τὴν ἐνωσιν· ἀλλ' ὑπόστασιν μίαν παρεῖχεν ὄραν ἐκ τῆς ἐνώσεως σύνθετον, τῇ κατὰ φύσιν τῶν ἐξ ὧν συνετέθη μερῶν ὑπάρξει συντηρουμένην. Ἡ δὲ καθ' ὑπόστασιν θατέρου τῶν ὡς εἰς ὅλου τινός τοῦ Χριστοῦ σύνθεσιν μερῶν ιδιότης, τῷ κατ' οὐσίαν κοινῷ συνεπινοουμένη, γνώρισμα κοινόν ἀπετέλεσε τῶν μερῶν, τό χαρακτηρίζον τὴν ἐξ αὐτῶν συμπληρωθεῖσαν μίαν ὑπόστασιν. Κοινήν γάρ σαρκός καί θεότητος κατὰ τὴν ἄρρητον ἐνωσιν γεγενῆσθαι φαμεν, τὴν ἐξ αὐτῶν συνόδῳ τῇ καθ' ἐνωσιν φυσικήν, ἡγουν ἀληθῆ τε καί πραγματικήν, συμπληρωθεῖσαν τοῦ Χριστοῦ μίαν ὑπόστασιν. Φημί δὲ κοινήν, ὡς μίαν καί τὴν αὐτὴν τῶν μερῶν ιδικωτάτην ἐκ τῆς ἐνώσεως ἀποφανθεῖσαν ὑπόστασιν· μᾶλλον δὲ μίαν τοῦ Λόγου καί τὴν αὐτὴν ὑπάρχουσαν

νῦν τε καί πρότερον· ἀλλά πρότερον μὲν ἀναιτίως, ἀπλῆν τε καί ἀσύνθετον· ὕστερον δέ δι' αἰτίαν προσλήψει σαρκὸς νοερῶς ἐψυχωμένης ἀτρέπτως γενομένην κατ' ἀλήθειαν σύνθετον· καθ' ἣν τῶν ἄκρων, Πατρός τέ φημι καί Μητρός ἀφοριζόμενος, πρὸς ἑαυτὸν ἦνεται, καθοτιοῦν οὐκ ἔχων διαφορὰν· ἵνα μὴ γένηται παντελῆς τῆς καθ' ὑπόστασιν τῶν μερῶν ταυτότητος ἀπογένεσις, ἢ τῆς κατ' αὐτὴν τῶν μερῶν διαφορᾶς γένεσις, εἰς δυάδα προσωπικὴν διαλύουσα τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν· οὐκ ἔχουσα πῶς δεῖξαι τὴν πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν προσωπικὴν ταυτότητα (15B_298 > σωζομένην, τῇ καθ' ὑπόστασιν διαφορᾶ πρὸς δυάδα προσώπων μεριζομένην.

ΟΤΙ ΤΑ ΜΕΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΣΤΑΣΙΝ ΚΟΙΝΑ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ, ΤΟ ΟΛΟΝ ΗΓΟΥΝ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ΗΦΟΡΙΖΕ ...

Ἵτι τά μὲν καθ' ὑπόστασιν κοινὰ τῶν μερῶν, τό ὅλον ἡγουν τὸν Χριστόν ἡφορίζε τῶν ἄκρων· τά δέ κατ' οὐσίαν πρὸς τὰ ἄκρα κοινὰ τῶν μερῶν, ὡς ὅλον συνῆπτε τοῖς ἄκροις οὐσιωδῶς τὸν Χριστόν.

Οὐ γάρ οἷς ἡφορίζετο τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ιδιώμασιν ἢ σάρξ, τούτοις διετήρει τὴν πρὸς τὸν Λόγον διαφορὰν· οὐτ' ἂν πάλιν, οἷς τοῦ Λόγου διέφερον ιδιώμασι, τούτοις καί ἡμῶν ἡφορίζετο. Ἀλλ' οἷς πρὸς ἡμᾶς ἡφορίζετο, τούτοις τὴν καθ' ὑπόστασιν πρὸς τὸν λόγον διέσωζεν ἔνωσιν, ἡγουν ταυτότητα· καί οἷς ἡμῖν ἦντο φυσικῶς, τούτοις δηλαδή τὴν πρὸς τὸν Λόγον σωζομένην εἶχεν οὐσιώδη διαφορὰν. Ὡσπερ καί ὁ Λόγος, οἷς ἡφορίζετο τοῦ κοινοῦ τῆς θεότητος ιδιώμασιν ὡς Υἱός καί Λόγος, τούτοις πρὸς τὴν σάρκα τὴν καθ' ὑπόστασιν διέσωζεν ἔνωσιν, ἡγουν ταυτότητα· καί οἷς ὡς Θεός τὴν πρὸς τὴν σάρκα φυσικὴν ἐτήρει διαφορὰν, τούτοις Πατρί τε καί Πνεύματι κατ' οὐσίαν ἐνούμενος ἐπήλλαττε τὴν τε πρὸς ἑαυτὸν καί τὰ ἄκρα διαφορὰν καί ταυτότητα.⁽¹⁾ κοινότησι μὲν τῶν μερῶν κατὰ φύσιν τοῖς ἄκροις ἐνούμενος, ιδιότησι δέ τῶν αὐτῶν δηλαδή μερῶν, καθ' ὑπόστασιν τῶν ἄκρων διακρινόμενος· ἐν μὲν τῇ καθ' ὑπόστασιν ταυτότητι τῶν οἰκείων μερῶν, πρὸς ἑαυτὸν δεικνύς σωζομένην τὴν τῶν ἄκρων διαφορὰν· ἐν δέ τῇ τῶν μερῶν κατ' οὐσίαν ἑτερότητι, τὴν πρὸς τὰ μέρη τῶν ἄκρων ταυτότητα φυσικὴν ἐπιφερόμενος. Εἰ δέ ταῖς μὲν κοινότησι τῶν μερῶν ἦντο τοῖς ἄκροις, ταῖς δέ τῶν⁽²⁾ μερῶν ιδιότησιν ἡφορίζετο τῶν ἄκρων· δῆλον ὡς οἷς ἦντο τοῖς ἄκροις, τὴν πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν φυσικὴν εἶχε σωζομένην διαφορὰν. Οἷς δέ διεκρίνετο τῶν ἄκρων, τὴν καθ' ὑπόστασιν τῶν μερῶν εἶχε ταυτότητα διαφαινομένην.

Οὐκοῦν ἐκατέρου τῶν ἐξ ὧν συνετέθη μερῶν ὁ Χριστός εἶχε, τό τε κοινόν καί τό ἰδικόν· τό μὲν κοινόν, ἐν τῷ λόγῳ τῆς κατ' οὐσίαν πρὸς τὰ ἑαυτοῦ μέρη τῶν ἄκρων ταυτότητος καθ' (15B_300 > ὃν τὴν πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν καί μετὰ τὴν ἔνωσιν σωζομένην εἶχε διαφορὰν· τό δέ ἴδιον, ἐν τῷ λόγῳ τῆς καθ' ὑπόστασιν ταυτότητος τῶν μερῶν, καθ' ὃν ἡφορίζετο τῶν ἄκρων, ἀσύγχυτον τὴν πρὸς αὐτὰ σώζων διάκρισιν. Ἡ γάρ ἀληθὴς καθ' ὑπόστασιν ἔνωσις, ἐκατέρου τῶν εἰς ὅλου τινός σύνθεσιν ἀλλήλοις συνερχομένων μερῶν, κατὰ τὴν ἅμα πρὸς ὅλου τινός γένεσιν σύνδοτον, τό ἀφορίζον ἐκάτερον τῆς κατ' οὐσίαν κοινότητος ἰδίωμα, τῷ κοινῷ συμπαραλαβοῦσα, δείκνυσιν ἐνυπόστατον, ἀλλ' οὐχ ὑπόστασιν· ὅτι μὴ καθ' αὐτὸ διωρισμένως ὑπέστη· τῶν ὁμογενῶν, ἢ τοῦ καθ' ἔνωσιν αὐτῷ πρὸς ὅλου τινός γένεσιν συνυφροστώτος ἀφοριζόμενον· ὅπερ ἴδιόν ἐστιν ὑποστάσεως. Τό γάρ καθ' αὐτὸ διωρισμένως συνεστώως ἐστὶν ὑπόστασις·⁽³⁾ εἶπερ ὑπόστασιν εἶναί φασιν, οὐσίαν μετὰ ιδιωμάτων, ἀριθμῶ τῶν ὁμογενῶν διαφέρουσαν·⁽⁴⁾ ἐνυπόστατον δέ, τό καθ' αὐτὸ μὲν (=0560=) οὐδαμῶς ὑφιστάμενον, ἐν ἄλλοις δέ θεωρούμενον, ὡς εἶδος ἐν τοῖς ὑπ' αὐτὸ ἀτόμοις· ἢ τό σύν ἄλλω διαφόρῳ κατὰ τὴν οὐσίαν εἰς ὅλου τινός γένεσιν συντιθέμενον· ὅπερ καθ' ὅσον μὲν διαφέρει τοῖς ἀφορίζουσιν αὐτὸ τῶν κατ'

ουσίαν ὁμογενῶν ἰδιώμασι, τοσοῦτον τῷ συγκειμένῳ καθ' ὑπόστασιν, ἐνίζεται ταυτιζόμενον. Οὐ γάρ οἷς ἀφορίζεται τῶν ὁμογενῶν ἰδιώμασι, τούτοις διακρίνεται καί τοῦ συγκειμένου καθ' ἔνωσιν καί συνυφαστώτος· ἀλλ' οἷς διενήνοχε τῶν ὁμοουσίων ἀφοριστικοῖς ἰδιώμασι, τούτοις πρὸς τὸ συγκείμενον τὴν καθ' ἔνωσιν φυλάττει ταυτότητα τῆς ὑποστάσεως, ἐν τῷ πάντῃ μοναδικῷ τοῦ προσώπου συντηρουμένην· ὅπερ ἐπὶ τῆς θείας οἰκονομίας ἤγουν σαρκώσεως ὁ ἀληθὴς πρεσβεύει λόγος. Οἷς γάρ ἡμῶν ἀφοριζομένη διέφερεν ἡ σὰρξ ἰδιώμασι, τούτοις τὴν πρὸς τὸν Λόγον καθ' ὑπόστασιν εἶχε ταυτότητα· καί οἷς ὁ Λόγος Πατρός τε καί Πνεύματος διέφερεν ἰδιώμασιν, ὡς Υἱὸς ἀφοριζόμενος, τούτοις τὸ καθ' ὑπόστασιν πρὸς τὴν σάρκα, μοναδικὸν διετήρει σωζόμενον, μηδενὶ λόγῳ παντελῶς διαιρούμενον.

Οὐκοῦν οὐχ ὑπόστασις ἢ τοῦ Θεοῦ Λόγου καθέστηκε σὰρξ. (15B_302 > Οὐδέποτε γάρ, οὐδόσον ἐπινοίας ψιλῆς πέφυκε τάχος χωρεῖν, καθ' ἑαυτὴν τὸ παράπαν ὑπέστη τοῖς ἀφορίζουσιν αὐτὴν ἰδιώμασι διωρισμένη τῶν ὁμογενῶν, ἢ πρὸς τὸν συγκείμενον καθ' ὑπόστασιν Λόγον, τοῦ κοινοῦ τὸ ἴδιον ἔχουσα κεχωρισμένον· ἀλλ' ἐνυπόστατος ὡς ἐν αὐτῷ καὶ δι' αὐτὸν λαβοῦσα τοῦ εἶναι τὴν γένεσιν· καὶ αὐτοῦ γενομένη καθ' ἔνωσιν σὰρξ, καὶ πρὸς αὐτὸν καθ' ὑπόστασιν ἐνιζομένη, τῷ λόγῳ τῆς τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἀφοριζούσης αὐτὴν ἰδιότητος. Καὶ σαφέστερον εἰπεῖν, αὐτοῦ τοῦ Λόγου καθ' ὑπόστασιν ποιουμένη τὸ ἴδιον· ὡς πού καὶ τὸ κατ' οὐσίαν κοινόν, οὐ καὶ σὰρξ ἀληθῶς καθ' ἔνωσιν γέγονεν.

ΟΤΙ ΘΕΟΣ ΥΠΑΡΧΩΝ ΤΕΛΕΙΟΣ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ, ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΕΛΕΙΟΣ Ο ΑΥΤΟΣ ...

Ἵτι Θεὸς ὑπάρχων τέλειος ὁ Χριστός, καὶ ἄνθρωπος τέλειος ὁ αὐτός, τῶν ἄπερ ἦν, εἶχε τὸ κοινόν καὶ τὸ ἴδιον, οἷς πρὸς ἑαυτὸν ἐποιεῖτο τὴν τῶν ἄκρων ἔνωσιν καὶ διάκρισιν· τῇ μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐνώσει τῶν ἄκρων, ἐν ἑαυτῷ σωζόμενας τὰς ἐξ ὧν συνετέθη δύο φύσεις πιστούμενος· τῇ δὲ πρὸς ἑαυτὸν διακρίσει τῶν ἄκρων, τὸ μοναδικὸν τῆς οἰκείας παριστάς ὑποστάσεως.

Εἰ γὰρ φύσει Θεὸς ὧν ὁ Λόγος προσλήψει σαρκὸς νοερῶς ἐψυχωμένης δίχα τροπῆς γέγονεν ἄνθρωπος, δῆλον ὡς ἐξ ἀμφοῖν εἷς, καὶ δι' ἑνὸς ἑαυτὸν κατ' ἀλήθειαν ἄμφω πιστούμενος, ἀμφοτέρων εἶχεν ὁ αὐτός τὸ τε κοινόν, καὶ τὸ ἴδιον· οἷς τὴν πρὸς τὰ ἄκρα ἐποιεῖτο ἔνωσιν καὶ διάκρισιν· τῇ μὲν πρὸς ἄλληλα φυσικῇ διαφορᾷ τῶν οἰκείων μερῶν, κατ' οὐσίαν τοῖς ἄκροις ἐνούμενος· τῇ δὲ τῶν αὐτῶν, δηλονότι μερῶν, ταυτότητι, καθ' ὑπόστασιν, τῶν ἄκρων διακρινόμενος. Εἰ δὲ διαφορὰν εἶχεν ὁ αὐτός καὶ ταυτότητα, δῆλον ὡς ἐν καὶ δύο ἦν ὁ αὐτός. Ἐν μὲν, τῷ λόγῳ τῆς οἰκείας κατὰ τὴν ὑπόστασιν ἀδιαίρετου (=0561=) μονάδος· δύο δέ, τῷ λόγῳ τῆς κατ' οὐσίαν πρὸς ἄλληλα τῶν οἰκείων μερῶν καὶ μετὰ τὴν ἔνωσιν ἑτερότητος⁽⁵¹⁾. Διαφορὰ γὰρ ἐστίν, λόγος (15B_304 > καθ' ὃν ἢ πρὸς ἄλληλα τῶν σημαινομένων ἑτερότης σώζεσθαι πέφυκεν, καὶ τοῦ πῶς εἶναι δηλωτικός.⁽⁵²⁾ Ταυτότης δὲ ἐστίν, ἀπαραλλαξία καθ' ἣν ὁ τοῦ σημαινομένου λόγος τὸ πάντῃ κέκτηται μοναδικόν, μηδενὶ τρόπῳ διαφορᾶς γνωριζόμενον.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΔΙΑΛΗΨΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΣ, ΔΙ' ἧΣ ΔΕΙΚΝΥΤΑΙ ΤΟ ΚΑΤ' ΟΥΣΙΑΝ ...

Περὶ διαφορᾶς διάληψις σύντομος, δι' ἧς δείκνυται τὸ κατ' οὐσίαν ποσόν τῶν ἠνωμένων σωζόμενον.

Εἰ τοίνυν σώζεται μετὰ τὴν ἔνωσιν ἐν Χριστῷ τῶν ἐξ ὧν συνετέθη μερῶν ἢ πρὸς ἄλληλα κατὰ τὴν οὐσίαν διαφορὰ, σαφὴς ὑπάρχει τοῖς εὐσεβοῦσιν ἀπόδειξις, ὡς τὸ κατ' οὐσίαν ποσόν μεμένηκε τῶν ἠνωμένων ἀμείωτον μετὰ τὴν ἔνωσιν, τὸν

ἐκατέρου μέρους πρὸς θάτερον ἐν τῷ κατὰ σύνθεσιν ἐξ αὐτῶν ὄλω διασῶζον τῆς οὐσίας ὅρον τε καὶ λόγον ἀσύμπτωτον. Εἰ δέ καὶ ἡ τοῦ ὄλου πρὸς τὰ οἰκεῖα μέρη, μᾶλλον δὲ φάναι σαφέστερον, ἢ πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν κατὰ τὴν ἐξ αὐτῶν ὄλου σύνθεσιν ὑποστατικὴ διασώζεται ταυτότης· δῆλον ὡς οὐδενὶ τρόπῳ τὰ μέρη κατὰ τὴν ἐξ αὐτῶν συμπληρουμένην μίαν ὑπόστασιν, πρὸς ἄλληλα παντελῶς διαφέρουσι. Καὶ λοιπὸν οὐδεὶς ἐστὶ λόγος δεῖξαι δυνάμενος, ἢ τὸ κατ' οὐσίαν διάφορον συγχεόμενον, ἢ τὸ καθ' ὑπόστασιν μοναδικὸν διαιρούμενον.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΛΑΤΥΤΕΡΑ ΤΕ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΩΤΕΡΑ ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΗΤΟΣ ...

Κατασκευὴ πλατυτέρα τε καὶ φυσικωτέρα περὶ διαφορᾶς καὶ ποσότητος, καὶ τοῦ δηλοῦντος αὐτάς ἀριθμοῦ.

Οὐκοῦν εἴπερ διαφορὰν ἐπὶ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἔνωσιν λέγομεν, πάση δὲ πάντως ἐξ ἀνάγκης διαφορᾶ συνεισάγεσθαι πέφυκε ποσόν, οὗ δηλωτικὸν τὸν ἀριθμὸν εἶναι γνωρίζομεν, εἰκότως πρὸς δήλωσιν μόνην τῆς τῶν διαφερόντων διαφορᾶς μετὰ τὴν ἔνωσιν τὸν ἀριθμὸν παραλαμβάνοντες, οὐ διαιρούμεν τῷ ἀριθμῷ τὰ σημαινόμενα παντελῶς, ἀλλὰ δηλοῦμεν σωζομένην (15B_306 > τῶν ἠνωμένων τὴν ὑπαρξιν· ὅτι καὶ μόνου ποσοῦ δηλωτικὸς πᾶς εἶναι πέφυκεν ἀριθμὸς, ἀλλ' οὐ διαιρετικὸς. Τὸ γὰρ μὴ ποιοῦν ἢ πάσχον, πῶς ἂν εἴη τῆς οἴανουσιν σχέσεως κύριον; ἐπειδὴ μόνης οὐσίας ἐστὶ τὸ μὲν ποιεῖν ὡσπερ καὶ τὸ πάσχειν συμβεβηκότος ἡγουν ποιότητος· ἀφ' ὧν εἶναι, καὶ ἐξ ὧν τὰς σχέσεις, οἱ τῶν τοιούτων γυμνασταὶ λόγων προΐεναι φασίν. Μᾶλλον δὲ σκοποῦσιν ἡμῖν ἀκριβέστερον, οὐδέ τούτων, οὐσίας τέ φημι καὶ συμβεβηκότος, καθεστήκασιν ἔργον αἱ σχέσεις, ἀλλὰ τῆς πάντων ποιητικῆς αἰτίας τε καὶ δυνάμεως, καὶ λόγον ἐνθεμένης ἐκάστω τῶν γεγονότων τοῦ εἶναι συστατικόν, καὶ τῆς πρὸς ἄλληλα φυσικῆς παραστατικὸν οἰκειώσεως τε καὶ ἀλλοτριώσεως. Εἰ δέ κυρίως αἱ σχέσεις οὐκ ἔχουσιν αἰτίαν ποιητικὴν ἐαυτῶν τὴν οὐσίαν, σχολῆ γ' ἂν τὸν ἀριθμὸν· ὅς καθὸ μὲν οὐκ ἔστιν οὐσία, ποιεῖν οὐ δύναται παντελῶς· καθὸ δὲ συμβεβηκός, ἡγουν ποιότης οὐκ ἔστιν, πάσχειν οὐ πέφηκεν. Εἰ δὲ μήτε ποιεῖν, μήτε πάσχειν ὁ ἀριθμὸς πέφυκεν, ἄρα σημειὸν ἐστὶ ποσοῦ δηλωτικόν, τῆς ἐν τῷ δηλουμένῳ ποσῷ σχέσεως οὐδεμίαν ποιοῦμενος (=0564=) ἔμφασιν· ὅτι μὴ γένος ἐστίν, ἄλλων κατηγορεῖσθαι δυνάμενος· ἀλλὰ σημεῖον, ὡς ἔφην, τοῦ κατ' ἄλλων κατηγορικῶς φερομένου γένους ἔμφατικόν.

Εἰ δὲ μὴ τὸ τε ποιεῖν, μήτε πάσχειν ὁ ἀριθμὸς ἔχει, δῆλόν ἐστιν, ὅτι καθὸ μὲν οὐ ποιεῖ, σχέσεως τῆς οἴασουσιν οὐκ ἔστι δηλωτικὸς, τουτέστιν ἐνώσεως ἢ διαιρέσεως· ἑτέρου γάρ, ὡς ἔφην, λόγου τοῦτο καθέστηκεν· καθὸ δὲ πάσχειν οὐ πέφυκεν, οὐ διαιρεῖται. Καθ' ἐαυτὸν γάρ ἀδιαίρετός ἐστι πᾶς ἀριθμὸς, τὴν κατ' ἀλλοίωσιν οὐκ ἐπιδεχόμενος κίνησιν, ὅπερ ἴδιον ὑπάρχει ποιότητος· οὔτε συστολήν καὶ διαστολήν, ὅπερ ἴδιον οὐσίας καθέστηκεν· οὔτε μὴν αὐξήσιν καὶ μείωσιν, ὅπερ ἴδιον ἐστὶ ποσότητος. Εἰ δὲ ποσότητος, ἀλλ' οὐ σχέσεως· μόνης γάρ τῆς ἀπλῶς, ἀλλ' οὐ τῆς πῶς λεγομένης ποσότητος, ὁ ἀριθμὸς ὑπάρχει σημαντικὸς· δῆλον ὡς οὔτε διαίρεσιν, οὔτε μὴν ἔνωσιν ὁ ἀριθμὸς (15B_308 > ποιεῖν πέφυκεν, ἀλλὰ μόνην ποσότητος δήλωσιν, ὡς δ' ἂν ταύτην ὑπάρχουσαν ἐννοήσωμεν. Οὐσίας γάρ, ὡς ἔφην, ἐστὶ τὸ ποιεῖν, καὶ συμβεβηκότος ἡγουν ποιότητος τὸ πάσχειν· ὧν οὐθέτερον ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς. Εἰ γάρ ἦν οὐσία, καὶ ἀυθιπόστατον ἦν, μὴ δεόμενον ἑτέρου πρὸς σύστασιν· εἰ δὲ συμβεβηκός ἦν, ἡγουν ποιότης, ἢ τὴν ἰδιαίτατα διαφορὰν ἐποίει, καὶ τὸν ὀρισμὸν τοῦ ὑποκειμένου συνῆγε τῷ γένει συμπλεκόμενος, καὶ δήλωσιν εἶδους, ἀλλ' οὐ ποσοῦ παρεῖχεν· ἢ τὴν κοινῶς διαφορὰν τῷ εἶδει συναπτόμενος, εἰσῆγε· καὶ τὴν ἄλλου πρὸς ἄλλον τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος ἀναγομένων ἀτόμων ἐποίει διάκρισιν· ἢ τὴν ἰδίως λεγομένην διαφορὰν, ἐν τῷ ἀθροισμῷ τῶν ἐν τῷ ἀτόμῳ πάντων ιδιωμάτων

ἐποίει· καί οὐκ ἄλλον ἀπ' ἄλλου μόνον, ἀλλά καί ἄλλοιον ἐδήλου δεικνύμενον τόν δι' αὐτοῦ σημαίνον. Εἰ δέ τοῖς ὀρισμοῖς τῶν πραγμάτων παντελῶς, οὐδεὶς συμπαραλαμβάνει τόν ἀριθμόν, οὐκ ἔστιν ὁ ἀριθμός, οὔτε οὐσία, οὔτε ποιότης. Εἰ δέ τούτων μηδέν ἔστιν ὁ ἀριθμός, δήλον ὡς οὔτε ποιεῖν πέφυκεν, οὔτε πάσχειν· εἰ δέ τό ποιεῖν οὐκ ἔχει καί τό πάσχειν ὁ ἀριθμός, εἰκότως οὔτε ἐνοῖ τό παράπαν, οὔτε διαιρεῖ ὡς ποιῶν· οὔτε μήν ὡς πάσχων διαιρεῖται παντάπασιν· ἀλλά μόνης τῆς τῶν πραγμάτων ποσότητος ποιούμενος δήλωσιν, τῆς αὐτῶν οὐκ ἐφάπτεται σχέσεως.

Εἰ δέ μόνης ποσότητος, ἀλλ' οὐ οἴασοῦν κατ' αὐτήν νοουμένης σχέσεως ὁ ἀριθμός ὑπάρχει δηλωτικός, φωνή τις ἔστιν μᾶλλον, ἴν' οὕτως εἴπω, καί προσηγορία ποσῶ προσφυγῆς ὁ ἀριθμός. Οὐκοῦν ὁ διαφορὰν ἐπὶ Χριστοῦ λέγων μετὰ τήν ἔνωσιν, καί ποσόν πάντως τῇ διαφορᾷ συνεπενόησε τῶν διαφερόντων. Τό γάρ παντελῶς ἀπλοῦ, καί διαφορᾶς ἀνεπίδεκτον· ὅτι καί πάντη ταυτόν ἑαυτῶ καί μοναδικόν, καί ὄλον καί ὄλως ἄσχετον, ὡς τό ἐν ποσῶ γένος⁽⁷⁾ οὐκ ἔχον κατηγορούμενον· καί διά τοῦτο παντελῶς οὐκ ἀριθμούμενον· ὁ δέ τῇ διαφορᾷ ποσόν (=0565=) συνεπινοήσας· ἀμήχανον γάρ γνωσθῆναι διαφορὰν ποσοῦ παντελῶς ἀνοιροῦσαν· πρὸς μόνην δήλωσιν, ἀλλ' οὐ διαίρεσιν τοῦ τῇ διαφορᾷ συνεπινοηθέντος ποσοῦ παραλαμβάνων τόν ἀριθμόν, (15B_310 > οὐκ ἐξίσταται τῆς ἀληθείας, τό ἐπινοούμενον ἐξ ἀνάγκης τῇ διαφορᾷ διά τοῦ ἀριθμοῦ σημαίνων ποσόν· ἐπειδή, καθὼς ἔφην, πάση καθ' ὄντινα τρόπον λεγομένη διαφορᾷ πάντως συνεπινοεῖται ποσόν· οὐ φύσει δηλωτικόν, ἀλλ' οὐ διαιρετικόν εἶναι τόν ἀριθμόν ἐδιδάχθημεν.

Εἰ δέ μᾶλλον φροντίζει τῆς ἀληθείας, ὁ τό συνεπινοούμενον ἐξ ἀνάγκης τῇ διαφορᾷ διά τοῦ ἀριθμοῦ σημαίνων ποσόν εἰς τήν τοῦ μυστηρίου σύστασιν, ἵνα μή τῶν ἐνωθέντων πρεσβεύση σύγχυσιν· πῶς οὐ δίκαιον κατὰ τινος οἴεσθαι χρήναι τήν αὐτήν ὁμολογεῖσθαι τήν αἰτίαν τῶν ἐν Χριστῶ σωζομένων ἀσυγχύτως μετὰ τήν ἔνωσιν τό κατ' οὐσίαν ποσόν, ὅπότε ἂν ὁ ἀριθμός διαφορᾶς, ὡς ἔδειξε διά πλάτους ὁ λόγος, ἀλλ' οὐ διαιρέσεως ποιεῖσθαι δήλωσιν πέφυκεν; Εἰ μὲν οὖν ἀναλλοίωτος ὁ κατ' οὐσίαν θατέρου τῶν ἐνωθέντων διέμεινε λόγος μετὰ τήν ἔνωσιν, πρὸς τόν θατέρου τῆς οὐσίας ὅρον μή μεταπίπτων, προδήλως ἢ τοῦ Χριστοῦ θεότης μεμένηκε κατ' οὐσίαν θεότης, πρὸς τήν σαρκὸς οὐσίαν οὐ μεταφοιτήσασα· καί ἢ τοῦ αὐτοῦ πάλιν ἀνθρωπότης μεμένηκε κατ' οὐσίαν ἀνθρωπότης, πρὸς τήν τῆς θεότητος φύσιν μή παθοῦσα μεταβολήν. Εἰ δέ οὐδέ ἡ θεότης τοῦ Χριστοῦ, οὔτε ἡ ἀνθρωπότης εἰς ἀλλήλας διαπεφοιτήκασιν διά τήν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν, ἀλλ' ἀσύγχυτοι κατὰ τόν μέγαν Κύριλλον μεμενήκασιν αἱ φύσεις, σαφῶς ἢ μετὰ τήν ἔνωσιν διαφορὰν τῶν σωζομένων ἐν Χριστῶ καθέστηκε φύσεων, καί οὐδεὶς ἀντερεῖ λόγος. Εἰ δέ τῶν ἀσυγχύτως ἐν Χριστῶ σωζομένων ἔστιν, ἡ διαφορὰ μετὰ τήν ἔνωσιν· διαφορὰν δέ γνωσθῆναι ποσοῦ παντελῶς κεχωρισμένην ἀμήχανον· λεγέσθω πρὸς δήλωσιν τῆς διαφορᾶς τό ποσόν τῶν διαφερόντων, ἵνα μή ψιλὴν πως καί οὐκ ἀληθῆ τήν διαφορὰν ὑποπτευθῶμεν πρεσβεύοντες. Ψιλὴν γάρ πᾶσαν διαφορὰν οἶδεν ὁ λόγος, τήν οὐκ ἔχουσαν ὑπαρκτικῶς ὑποκειμένην τήν, ὣν ἔστι διαφορὰ, πραγμάτων ἀλήθειαν.

Ἡμεῖς μὲν οὖν ταυτόν ὑπόστασιν τε καί φύσιν,⁽⁸⁾ κυρίως μηδέποτε λέγοντες, κατὰ τήν τῶν Πατέρων διδασκαλίαν, ὡς ἀνωτέρω προλαβὼν ἀπέδειξεν ὁ λόγος, εὐσεβῶς ἐπὶ Χριστοῦ τό (15B_312 > ταυτόν πρεσβεύομεν καί τό διάφορον. Τό μὲν, τῷ λόγῳ τῆς μιᾶς ὑποστάσεως, καθ' ὃν ταυτόν τῇ οἰκείᾳ σαρκί τόν Θεόν Λόγον ὁμολογοῦμεν· ἵνα μή προσθήκη προσωπικήν ἢ πανεύφημος λάβη Τριάς, γινομένη τετράς. Τό δέ, τῷ λόγῳ τῆς κατ' οὐσίαν τῶν ἐξ ὧν ἔστιν ἑτερότητας, καθ' ἣν εἰς ἀλλήλα τά μέρη τοῦ Χριστοῦ παντελῶς οὐ μεταπίπτουσιν. Οὐ γάρ ταυτόν ποτε κατ' οὐσίαν γένοιτο ἂν θεότης καί ἀνθρωπότης, ἵνα μηδέν ἢ κτιστόν τῇ θεότητι καθ' ἔνωσιν ὁμοφύες καί ὁμοούσιον. Ἐπειδή φύσει φύσιν ὁμοούσιον εἶναι λέγειν,

μαινομένης διανοίας υπάρχουν γινώσκομεν. Οὐκ ἔστι (=0568=) γάρ φύσει ποτ' ἄν φύσις ὁμοφυῆς καὶ ὁμοούσιος. Τό γάρ ὁμοφυῆς καὶ ὁμοούσιον, ἐπὶ μόνων τῶν κατὰ τό αὐτό εἶδος πρὸς μίαν οὐσίαν ἀναγομένων ἀτόμων λέγεσθαι πέφυκεν.

ΟΤΙ Ο ΜΗ ΤΑΥΤΟΝ ΦΥΣΙΝ ΛΕΓΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΑΣΙΝ, ΕΥΣΕΒΩΣ ΕΠΙ ΧΡΙΣΤΟΥ ...

Ὅτι ὁ μὴ ταυτόν φύσιν λέγων καὶ ὑπόστασιν, εὐσεβῶς ἐπὶ Χριστοῦ λέγει τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν διαφορὰν· τὴν μὲν καθ' ὑπόστασιν εἶναι πιστεύων, τὴν δὲ κατὰ φύσιν.

Ταύτην ἔχοντες τὴν ὁμολογίαν ἡμεῖς, οὔτε τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν ἀρνούμεθα μετὰ τὴν ἔνωσιν, ἐξ ὧν ὁ εἷς συνετέθη Χριστός, ἀσυγχύτους μεμενηκέναι τὰς φύσεις πιστεύοντες· οὔτε τὴν καθ' ὑπόστασιν ἀγνοοῦμεν ἔνωσιν, ἓνα τὸν Χριστόν τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ προσκυνητῆς ὁμολογοῦντες Τριάδος. Ἀλλὰ καὶ τὴν διαφορὰν τῶν ἐξ ὧν ἐστὶν ὁ Χριστός ἐν αὐτῷ κατ' ἀλήθειαν σωζομένων, δίχα τομῆς καὶ συγχύσεως μετὰ τὴν ἔνωσιν διὰ τοῦ ἀριθμοῦ ποιούμεν κατάδηλον, πρὸς ἀναίρεσιν τῆς Ἀπολιναρίου καὶ Εὐτυχοῦς συγχύσεως· καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν ἐπεὶ γινώσκομεν, διαπρυσίῳ τῇ φωνῇ τὴν μίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, σαρκί ψυχὴν ἐχούση τὴν νοεράν κατὰ τῆς Νεστορίου προβαλλόμεθα διαιρέσεως· ἐπίσης καὶ τὴν Ἀπολιναρίου φεύγοντες σύγχυσιν· τὴν τῶν ἐνωθέντων φυσικὴν ἀρνούμενου διαφορὰν μετὰ τὴν ἔνωσιν, καὶ ταυτόν τῷ Λόγῳ κατὰ φύσιν τὴν σάρκα πρεσβεύοντος διὰ τὴν ἔνωσιν· καὶ τὴν Νεστορίου (15B_314 > διαίρεσιν, ὑποστατικὴν ἐπὶ Χριστοῦ διαφορὰν καταγγέλλοντος, καὶ τὴν σαρκὸς καθ' ὑπόστασιν πρὸς τὸν Λόγον ταυτότητα διατέμνοντος.

ΟΤΙ ΣΕΥΗΡΟΣ, ΤΑΥΤΟΝ ΕΙΝΑΙ ΛΕΓΩΝ ΦΥΣΙΝ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΑΣΙΝ, ΣΥΓΧΥΣΙΝ ΠΟΙΕΙ ΤΗΝ ΕΝΩΣΙΝ ...

Ὅτι Σεύηρος, ταυτόν εἶναι λέγων φύσιν καὶ ὑπόστασιν, σύγχυσιν ποιεῖ τὴν ἔνωσιν, καὶ διαίρεσιν τὴν διαφορὰν· καθ' ἣν δείκνυται, τὸν τε τῆς Τριάδος εἰς τετράδα προσώπων διαστέλλων τὸν λόγον· καὶ τό τῆς μονάδος εἰς θεοτήτων διάδα τέμνων μυστήριον· καὶ πάσης τὸν Χριστόν βλασφημῶς ἐκβάλλων οὐσιώδους ὑπάρξεως.

Σεύηρος δὲ ταυτόν κυρίως οὐσίαν καὶ ὑπόστασιν, φύσιν τε λέγων καὶ πρόσωπον ἐπὶ τῆς θείας σαρκώσεως, οὔτε τὴν ἔνωσιν οἶδεν ἀσύγχυτον, κἄν προσποιεῖται λέγειν· οὔτε τὴν διαφορὰν ἀδιαίρετον, κἄν εἰ καὶ τοῦτο κομπάζων διέξεισιν· ἀλλὰ τὴν μὲν ἔνωσιν σύγχυσιν κατὰ τὸν Ἀπολιναρίου ἀπεργάζεται· τὴν δὲ διαφορὰν ἀλλοτριώσιν κατὰ τὸν Νεστόριον. Εἰ γάρ ταυτόν ἐστὶν ὑπόστασις καὶ φύσις, οὐδενὶ τρόπῳ κατ' αὐτόν ἢ σὰρξ ἔσται τῷ Λόγῳ ταυτόν ἢ ἕτερον. Λέγων γάρ τὴν ὡς ἐν ποιότητι φυσικῇ διαφορὰν ἐπὶ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἔνωσιν, Νεστορίῳ τὴν ἔνωσιν καὶ αὐτός συνδιαρῶν εὐρεθήσεται, καθ' ὑπόστασιν τῆς σαρκὸς πρὸς τὸν Λόγον τὴν διαφορὰν ἐπάγων μετὰ τὴν ἔνωσιν· ὡς οὐκ ἄν ἄλλως τῆς ὡς ἐν ποιότητι φυσικῇ διαφορᾶς νοεῖσθαι κατ' αὐτόν δυναμένης, ἢ ὡς ἐν ὑποστατικῇ ποιότητι διαφορᾶς, εἴπερ ταυτόν φύσις ἐστὶν καὶ ὑπόστασις. Ἀνάγκη γάρ ἔχει λέγων τὴν ὡς ἐν ποιότητι φυσικῇ διαφορὰν, καὶ τὴν ὡς ἐν ὑποστατικῇ ποιότητι προσεπάγειν διαφορὰν· ἵνα δείξῃ ταυτόν οὔσαν τῇ φύσει τὴν (=0569=) ὑπόστασιν. Εἰ δὲ τὴν καθ' ὑπόστασιν λέγειν διαφορὰν μετὰ τὴν ἔνωσιν, φοβούμενος τὴν διαίρεσιν· μηδὲ τὴν φυσικὴν λεγέτω διαφορὰν μετὰ τὴν ἔνωσιν, εἴπερ ἑαυτῷ διέγνω στοιχεῖν, καὶ οὐς αὐτός ἑαυτῷ διωρίσατο κανόνας φυλάττειν ἐσπούδακεν· (15B_316 > ἐπειδὴ ταυτόν οἶδεν ἀλλήλαις, ὄρω τε καὶ λόγῳ τὴν φύσιν καὶ τὴν ὑπόστασιν. Εἰ δὲ κατ' ἄμφω,

λέγω δέ τήν φύσιν καί τήν υπόστασιν, οὐκ ἔχει διαφοράν, ὡς Σευήρω δοκεῖ, πρὸς τόν Λόγον ἢ σάρξ, ἔστω σαφῶς ἢ αὐτῇ τῷ αὐτῷ ὁμοούσιός τε καί ὁμοὑπόστατος κατά τήν Ἀπολιναρίου ληρωδίαν. Καί εἰ μὲν ὁμοούσιός ἐστι τῷ Λόγῳ ἢ σάρξ, ἔσται καί τῷ Πατρὶ καί τῷ Πνεύματι ὁμοούσιος, καί ἡ Τριάς φανήσεται γενομένη τετράς· ἐπειδὴ τὰ ὁμοούσια τήν καθ' ὑπόστασιν οὐκ ἐπιδέχονται πρὸς ἄλληλα σύμβασιν. Εἰ δέ ὁμοὑπόστατος ἐστι τῷ Λόγῳ ἢ σάρξ, ἔσται πρὸς τόν ἑτεροούσιον. Τὰ γάρ ὁμοὑπόστατα, τόν πρὸς ἄλληλα τῆς οὐσίας λόγον πάντη τε καί πάντως διάφορον ἔχουσιν. Εἰ δέ πρὸς τόν Λόγον ὡς ὁμοὑπόστατος μετά τήν ἔνωσιν, ἑτεροούσιός ἐστιν ἢ σάρξ, εἰς δύο φύσεις ὁ Χριστός τεμνόμενος εὑρεθήσεται κατά Σευήρον μετά τήν ἔνωσιν· εἶπερ πάντως κατ' αὐτόν διαιρέσεως ὁ ἀριθμὸς κέκτεται δύναμιν. Οὕτω πᾶν τό τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενον, εὐπερίτρεπτον ἐστὶν ἑαυτῷ καί εὐπερίπτωτον.

Εἰ δέ μίαν φύσιν λέγων Χριστοῦ μετά τήν ἔνωσιν σύνθετον, τήν ὡς ἐν ποιότητι φυσικῇ δοκεῖ προσρίπτειν αὐτῇ διαφοράν· πρῶτον μὲν καθό φύσις σύνθετος, οὐδενὶ τῶν ὄντων ἔσται παντελῶς ὁ Χριστός ὁμοούσιος· εἶπερ κατ' οὐσίαν καί φύσιν εἷς καί μόνος ἐστὶν ὁ Χριστός. Φύσις γάρ φύσει, καθὼς εἴρηται, οὐκ ἂν εἴη ποτ' ἂν παντελῶς ὁμοούσιος. Τινὶ δέ τῶν ὄντων οὐκ ὦν ὁμοούσιος, οὔτε Θεός ἔσται παντελῶς ὁ αὐτός, οὔτε μὴν ἄνθρωπος· ἢ εἶπερ Θεός, ἔσται πολύθεος ὁ τοῦτο πρεσβεύων, ὡς ἀσυνθέτου μὲν φύσεως ὡς ἀπλῆς λέγων Θεόν τόν Πατέρα καί τό Πνεῦμα τό ἅγιον· συνθέτου δέ φύσεως ὡς οὐκ ἀπλῆς λέγων Θεόν τόν Χριστόν, καί δύο θεότητος καταγγέλλων δειχθήσεται· μίαν ἀπλῆν, καί μίαν σύνθετον.

Ἐπειτα δέ τήν ὡς ἐν ποιότητι φυσικῇ λέγων διαφοράν, εἰ μὲν ὑποκεισθαι λέγει ταῖς διαφόροις ποιότησι τὰς φύσεις ὧν εἰσὶν αἱ ποιότητες, δύο φύσεων καὶ αὐτὸς δειχθήσεται μετά τήν ἔνωσιν ποιούμενος δῆλωσιν· ὧν κατηγωνίσαστο, συνήγορος καί μὴ (15B_318 > θέλων γινόμενος. Εἰ δέ ψιλῶν ποιότητων χωρὶς τῶν πραγμάτων εἶναι λέγει τήν διαφοράν, τούτων λεγέτω καί τήν ἔνωσιν. Ὡν γάρ ἡ διαφορά μετά τήν ἔνωσιν, τούτων προδήλως ἢ ἔνωσις· καί δι' ὀλίγων συλλαβῶν Ἐπικούρου τόν αὐτοματισμόν, (=0572=) καί Μάνεντος τήν ἀπατηλὴν φαντασίαν εἰσήγαγε, οὐκ ὄντος αὐτῷ τοῦ Χριστοῦ κατ' ἀλήθειαν τοῖς πράγμασιν, ἀλλὰ ταῖς διακένους ποιότησι· καί ἔσται ποιότητι μόνῃ Θεός ὁ Χριστός, καί οὐ πράγματι. Ἀθανασία γάρ καί θνητότης, ὧν εἶναι λέγει μετά τήν ἔνωσιν διαφοράν, φύσεων μὲν ὑπάρχουσιν, οὐ φύσεις δέ. Ποῦ γάρ θνητότης, οὐκ ὄντος τοῦ θνήσκοντος, ἢ ἀθανασίας, οὐκ οὔσης τῆς φύσεως ἥς οὐκ ἄπτεται θάνατος; Ἄλλ' ὄντως ἀσυλλόγιστον ἢ πονηρία, καί τό δοκεῖν εἶναι σοφόν, μεγάλης καθίστασθαι πέφυκεν ἀνοίας δημιουργόν. Καί σιωπὴν ἀσπάζεσθαι πρὸς τοὺς τοιοῦτους μᾶλλον λυσιτελέστερον τοῖς συνετοῖς, ἢ τῷ κατ' αὐτῶν ἐλέγχῳ παίζειν νομίζεσθαι καί αὐτούς τό μυστήριον. Ὁ μὲν οὖν Σευήρος οὕτως ἔχων περὶ Χριστοῦ τοῖς οἰκείοις συντέθηκε δόγμασι.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΟΡΘΗΣ ΣΥΝΗΓΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΛΗΘΟΥΣ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ

Ἐκθεσις σύντομος μετά τῆς ὀρθῆς συνηγορίας τῆς ἀληθοῦς τῶν Πατέρων ὁμολογίας.

Ἡμεῖς δέ οὐκ οὕτω φρονοῦμεν, οὐκ οὕτω πιστεύομεν, οὐδ' αὕτη ἐστὶν ἡ μερίς τοῦ Ἰακώβ, φησὶν ὁ εἰπών· ἀλλ' ἐκ δύο φύσεων τελείως ἔχουσῶν κατά τόν ἴδιον τοῦ εἶναι λόγον, θεότητος τέ φημι καί ἀνθρωπότητος, συντεθεῖσθαι τόν ἕνα Χριστόν, ἡγουν τήν αὐτοῦ μίαν υπόστασιν ὁμολογοῦντες, ἀσυγχύτους μεμενηκέναι, καί τῆς οἴασοῦν δίχα τομῆς τὰς φύσεις πιστεύομεν μετά τήν ἔνωσιν. Τόν Χριστόν γάρ εἶναι πιστεύοντες, τὰς ἐξ ὧν συνετέθη σώζεσθαι φύσεις ὁμολογήσαμεν μετά τήν ἔνωσιν. Καί διὰ τοῦτο φυσικὴν μὲν ἐπ' αὐτοῦ, τὰ μέρη δηλονότι σκοποῦντες ἐξ ὧν συνετέθη,

διαφοράν καταγγέλλομεν· ὅτι μή ταυτόν θεότης κατ' οὐσίαν (15B_320 > καὶ ἀνθρωπότης· ὑποστατικὴν δέ ταυτότητα· ταυτόν γάρ καθ' ὑπόστασιν ὑπάρχει τῷ Λόγῳ προδήλως ἢ σάρξ. Πραγματικὴν οὖν γινώσκοντες μετὰ τὴν ἔνωσιν τῶν ἑξ ὧν Χριστὸς συνετέθη φύσεων τὴν διαφοράν, τὴν καθ' ὑπόστασιν οὐκ ἀγνοοῦμεν ταυτότητα· εἶπερ πρὸς ἄλληλα μὲν φυσικῶς διαφέροντα τὰ μέρη τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν ὡς ὅλου τοῦ ἑξ αὐτῶν συντεθέντος ὑπόστασιν οὐ διαφέρουσιν· ὅτι μή πέφηκε τῷ τοῦ ὅλου λόγῳ τὰ συμπληρωτικά μέρη τοῦ ὅλου διαφέρειν ἀλλήλων παντάπασιν.

Φύσεις μὲν οὖν, δύο τὸν αὐτόν ὁμολογήσαντες, Θεὸν ὁμοῦ τὸν αὐτόν ὄντα καὶ ἀνθρωπὸν ἐγνωρίσαμεν· εἶπερ μή ψιλὰς, καὶ κατὰ μηδενὸς κειμένης ἐπ' αὐτοῦ τὰς κλήσεις προφέρομεν. Ἐν δύο δέ φύσεσιν ἀδιαιρέτως τε καὶ ἀσυγχύτως μετὰ τὴν ἔνωσιν ὄντα πιστεύοντες, ἐν θεότητι τέλειον τὸν αὐτόν, καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τέλειον τὸν αὐτόν κατηγγείλαμεν, ὡς ὅλον ἐν μέρεσιν. Ἐξ ὧν γάρ συνετέθη μερῶν, ἐν αὐτοῖς ὡς ὅλον γνωρίζεται μετὰ (=0573=) τὴν ἔνωσιν· ὅτι μηδ' ἄλλην ἔχει τοῦ εἶναι τε καὶ σώζεσθαι, καὶ κυρίως λέγεσθαι δήλωσιν ὁ Χριστὸς, ἢ τὴν πρὸς τό εἶναι φυσικῶς μετὰ τὴν ἔνωσιν διαμοιρῆσιν τῶν ἑξ ὧν συνετέθη μερῶν· οὐ μόνον γάρ ἐκ τούτων, ἀλλὰ ἐν τούτοις, καὶ κυριώτερον εἰπεῖν, ταῦτά ἐστιν ὁ Χριστὸς· ἀριθμοῦμεν δέ μετὰ τὴν ἔνωσιν τὰ ἑξ ὧν ὁ Χριστὸς, οὐ μερίζοντες, μή γένοιτο, τὰς φύσεις, ἀλλὰ μόνην τῆς αὐτῶν σωζομένης μετὰ τὴν ἔνωσιν διαφορᾶς ποιούμενοι δήλωσιν. Σύνοδον δέ καθ' ἔνωσιν φυσικὴν, ἤγουν ἀληθῆ τε καὶ πραγματικὴν ὁμολογοῦμεν κατὰ τὸν ἅγιον Κύριλλον, καὶ Θεοτόκον κυρίως καὶ κατ' ἀλήθειαν τὴν παναγίαν Παρθένον πρεσβεύομεν· οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ὡς αὐτόν τὸν πρό πάντων τῶν αἰώνων ἀφράστως ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρός γεννηθέντα Θεὸν Λόγον συλλαβοῦσαν ἀληθῶς, καὶ ἀρρήτως ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντα γεννήσασαν. Καὶ τοῦ αὐτοῦ τὰ τε θαύματα καὶ τὰ πάθη λέγομεν, ὡς ἑνὸς ὄντος δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ τοῦ τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα ἐνεργοῦντος· τὰ μὲν θεῖα σαρκικῶς, ὅτι διὰ σαρκὸς φυσικῆς ἐνεργείας (15B_322 > οὐκ ἀμοιρούσης τὴν τῶν θαυμάτων προὑβάλλετο δύναμιν· τὰ δ' ἀνθρώπινα θεϊκῶς, ὅτι δίχα βίας φυσικῆς, κατ' ἐξουσίαν τὴν τῶν ἀνθρωπίντων παθῶν θέλων κατεδέχετο πείραν. Τοῦ αὐτοῦ τὸν σταυρόν καὶ τὸν θάνατον καὶ τὴν ταφήν καὶ τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὴν εἰς οὐρανοῦς ἀνάληψιν· ἐξ ὧν ἄσαρκος κατελθὼν, οὐ μετῆλθε τόπους ἀμείψας, ὁ μηδενὶ λόγῳ τοῖς οὐσι χωρούμενος. Πάσης γάρ ὑπάρχει περιγραφῆς ἐλεύθερος· ἀλλ' ἐπεφάνη διὰ σαρκὸς ὡς φύσει φιλόανθρωπος, κατὰ γέννησιν ἀληθῆ τὴν ἐκ γυναικὸς χωρητός, ὡς ἠθέλησε, τοῖς ἡμετέροις γενόμενος. Διὸ καὶ μίαν αὐτῷ καὶ σαρκωθέντι προσάγομεν σύν Πατρί καὶ Πνεύματι τὴν προσκύνησιν.

Εἰ τοίνυν ψυχῆ τε καὶ στόματι Θεοτόκον κυρίως τὴν ἁγίαν Παρθένον λέγομεν, καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν ὁμολογοῦμεν, καὶ σύνοδον καθ' ἔνωσιν γεγενῆσθαι λέγομεν φυσικὴν, καὶ ἓνα Κύριον καὶ Χριστόν καὶ Υἱόν, καὶ μίαν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην πρεσβεύομεν· καὶ ἓνα τῆς ἁγίας Τριάδος, Πατρί τε καὶ Πνεύματι συμπροσκυνούμενον καὶ συναριθμούμενον τὸν Χριστόν εἶναι πιστεύομεν, πῶς ὡς διαιροῦντες παρά τῶν ἀφόβων, καὶ πάντα ψευδῶς λέγειν τολμώντων λοιδορούμεθα, διὰ μόνην τοῦ ἀριθμοῦ ψιλὴν τὴν φωνὴν, ἐπὶ μόνῃ δηλώσει παρ' ἡμῶν, ὡς πολλάκις εἴρηται, τῆς σωζομένης διαφορᾶς τῶν φύσεων προφερομένην μετὰ τὴν ἔνωσιν; Εἰ μὲν οὖν ἐξ ἀνάγκης πάντως ὁ ἀριθμὸς τοῦ ποσοῦ τῶν πραγμάτων ποιεῖται διαίρεσιν, δειζάτω τις τοῦτο, καὶ στέργομεν ὡς ἀληθῆ τὴν συκοφαντίαν. Εἰ δέ μόνον ἐπηρεάζουσι διαβάλλοντες τοὺς τὴν ἀληθῆ τοῦ μυστηρίου καταγγέλοντας πίστιν, δι' ἣν νοσοῦσι φιλοδοξίαν, αὐτοὶ δώσουσι τῷ Θεῷ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ὑπὲρ ὧν εἰς πλάνην συνήρπασαν, οἷγε πεπληρωκότες τοῦ παρόντος βίου τό δόλιχον. (=0576=) Οἱ δέ περιόντες, Θεὸν σχοῖεν αὐτοὺς μεταβάλλοντα, καὶ πρὸς τὴν ἐπίγνωσιν αὐτοῦς ἄγοντα τῆς ἀληθείας, τῆς νῦν

παρ' αὐτῶν πολεμουμένης. (15B_324 > Οὕτω γάρ συμφέρει λέγειν, διά τήν κελεύουσαν ἐντολήν ὑπερεύχεσθαι τῶν καταρωμένων.

Ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα πρὸς σέ κατ' ἐπιτομήν περί ὧν ἠρώτησας διεξήλθον, δοῦλε Θεοῦ, τῆς σῆς χάριν πληροφορίας· οὐκ ἄλλως μὲν ἔχων κατὰ ψυχὴν, ὡς τινες τῶν Σευήρω χαϊρόντων διαθρυλλοῦσιν· ἄλλως δέ λαλῶν τοῖς παρατυγχάνουσι· μὴ τοῦτο νομίσης, ἀλλ' ὡς ἐδιδάχθην καὶ φρονῶ καὶ πιστεύω, καὶ παρὰ τῶν Πατέρων παρέλαβον, λαλῶ. καὶ τό δέ κυριώτερον εἰπεῖν, αὐτὴν μου τήν διάνοιαν προφέρω σωματουμένην τοῖς ῥήμασιν. Εἰ δέ ψευδῆς ὁ λόγος, μὴ τύχω τῆς ἐκεῖθεν μακαριότητος· ἀλλὰ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τήν ἀλλοτρίωσιν ὡς ψεύδους καρπὸν ἀπενέγκωμαι. Σύ δέ τῆς εὐπειθείας ἔνεκεν τῆς ἐμῆς, ἀμείψασθαί με ταῖς εὐχαῖς καταξίωσον· ὅπως Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἡ σωτηρία τῶν φοβουμένων αὐτόν, ἰάσηταί μου τὰ τραύματα τῆς ψυχῆς τῇ δυνάμει τοῦ μυστηρίου τῶν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτοῦ ζωοποιῶν παθημάτων· ὁ μόνος σύν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δεδοξασμένος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΣΧΟΛΙΑ

1. Ἐν τῷ ὄρω, ἢ τῶν κατ' οὐσίαν ταυτῶν, φησί, θεωρεῖται κοινότης.
2. Ὅτι τὰ χαρακτηρίζοντα τήν σύνθετον ὑπόστασιν ἰδιώματα, φησί, κοινὰ τῶν αὐτῆς ὑπάρχει μερῶν.
3. Ὅρος ὑποστάσεως ἀκριβῆς.
4. Ὅρος ἡγουν ὑπογραφή τοῦ ἐνυποστάτου.
5. Ὅρος διαφορᾶς γενικός.
6. Ὅρος ταυτότητος γενικός.
7. Γένος λέγεται τό ποσόν, οὗ δηλωτικός ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς.
8. Κυρίως εἶπε, διά τό μὴ μεταβάλλειν εἰς ἀλλήλους τοὺς οἰκείους ὀρισμούς. Ὡν γάρ οὐχ εἷς ὀρισμὸς, οὐχ εἷς λόγος· ὧν δέ (15B_326 > οὐχ εἷς ὁ λόγος, διάφορος ὁ τοῦ εἶναι τρόπος· ὧν δέ διάφορος ὁ τοῦ εἶναι τρόπος ἐστίν, τούτων ἢ διά πάντων ταυτότης οὐκ ἔστιν. Οὐκοῦν οὐκ ἔστι ταυτόν φύσις καὶ ὑπόστασις· ὅτι μὴ κυρίως εἷς τούτων ἐστίν ὁ τοῦ εἶναι τρόπος καὶ λόγος καὶ ὀρισμὸς. Καταχρηστικῶς οὖν, καὶ πρὸς τι τυχόν, ἀλλ' οὐ κυρίως λεχθήσεται ὑπόστασις.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΣ'. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ιστ'. Τοῦ αὐτοῦ, πρὸς τόν αὐτόν.

(15B_328 > Πολλαῖς με λύπης καταικιζόμενον μάστιξιν ἐπὶ τοῖς συμβᾶσιν ἐκ συκοφαντίας τῶν μὴ φοβουμένων τόν κύριον, τῷ γενναίῳ τῶν ἀρετῶν φύλακι κυρίῳ (=0577=) Γεωργίῳ, φθάσαν παρεμυθήσατο τό γράμμα σου τό ἱερόν, ὅσιε Πάτερ· τοῦτο μὲν, τῆς ποθουμένης σου πᾶσιν ὑγείας εὐαγγέλια φέρον· τοῦτο δέ, τῆς εἰς Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν τόν ἀληθινόν ἡμῶν Θεόν ὀρθῆς ὁμολογίας μηνύον τό βάσιμον. Ὅπερ παθημάτων δοκιμασίᾳ βεβαιωθέν, πρὸς ἀτρεψίαν σοι μετεποιήθη, παρ' οὐδέν θεμένῳ τῆς παρουσίας ζωῆς τήν δυσημερίαν, ἧς πάλαι τήν εὐημερίαν ἔχων εὐκαταφρόνητον, πρὸς μόνα τὰ ἐλπιζόμενα τῆς ψυχῆς ὄλον τόν πόθον μεθώρμισας· ὄντινα πίστις καὶ ἀγαθὴ πέφυκε χαρακτηρίζειν συνείδησις· ἢ μὲν τόν εὐσεβῆ φυλάττουσα λόγον, μηδενὶ τρόπῳ ψεύδους δόξης χραίνόμενον· ἢ δέ, τόν θεάρεστον δημιουργοῦσα βίον, τῇ τηρήσει τῶν ἐντολῶν κατορθούμενον. Ἀμφοτέρων γάρ, λόγου τέ φημι καὶ βίου χρεῖα, τῷ προτιμᾶν ἐσπουδακότι πάντων τήν τῆς σοφίας συμβίωσιν· ἵνα καὶ τό μυστήριον τῆς ὑπὲρ ἡμῶν διά σαρκὸς τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ἀτρέπτου κενώσεως, εὐσεβῶς καταγγέλλωμεν· ὁμολογοῦντες τόν Χριστόν κατ' ἀλήθειαν Θεόν ὁμοῦ τε καὶ ἄνθρωπον· τό μὲν ἀναιτίως ὄντα δι' ἑαυτόν,

τό δέ δι' ἡμᾶς γενόμενον ὕστερον. Οὐθ' ὅπερ ἦν, δι' ὅπερ γέγονεν ἀποθέμενον· ἄτρεπτος γάρ. Οὐθ' ὅπερ γέγονε δι' ὅπερ ἦν ἀπαρνούμενον· φιλόανθρωπος γάρ. Αὐτῷ γάρ μόνω κυρίως ὄντι περιουσία (15B_330 > δυνάμειως γενέσθαι δυνατόν ἦν δίχα τροπῆς ἀσυγχύτως ὅπερ οὐκ ἦν, καί ἄμφω μείναι κυρίως ὅπερ ἦν τε καί γέγονε· τό κατ' ἄκρον τῆς οἰκείας ὑποστατικῆς μονάδος ἐνικῶ μή δεχομένη διαίρεσιν, διά τήν φυσικῶς σωζομένην ἐν αὐτῷ μετὰ τήν ἔνωσιν τῶν ἐξ ὧν συνετέθη διαφοράν· εἶπερ σαρκί νοερῶς ἐψυχωμένη καθ' ὑπόστασιν ἐνωθεῖς, τοῖς μὲν θαύμασιν ὅπερ ἦν ἀτρέπτως μένων ἐδείκνυτο· τοῖς δέ παθήμασιν ὅπερ γέγονεν ἀναλλοιώτως σώζων ἐφαίνετο· καί δι' ἀμφοτέρων, θαυμάτων τε λέγω καί παθημάτων, τήν τε τῆς ἀμαρτίας ἀναίρεσιν, καί τήν τῆς θεώσεως ἡμῖν ἐδωρήσατο χάριν. Καί τιμήσωμεν ἀναστροφῆ βίου κατηγλαΐσμένου ταῖς ἐντολαῖς τήν κλῆσιν τῆς χάριτος, ὑπ' οὐδεμιᾶς ἡδονῆς, ἢ τῆς οἰασοῦν ὀδύνης καθ' ὅτιοῦν δονούμενοι· καί δεῖξωμεν δι' ὧν ποιοῦμεν ἢ πάσχομεν, ὅτι μόνου Θεοῦ τοῦ δόντος ἑαυτόν ὑπέρ ἡμῶν λύτρον τε καί ἀντάλλαγμα περιεχόμεθα, πᾶσαν αὐτῷ πιστεύσαντες ἡμῶν τήν ζωήν, τήν παροῦσάν τε καί τήν μέλλουσαν· ὡς ἐξ αὐτοῦ τῷ τῆς παραγωγῆς ὄντες λόγω, καί δι' αὐτοῦ τῷ τῆς ἀγωγῆς ὑπάρχοντες τρόπῳ· καί εἰς αὐτόν τῷ κατά τήν χάριν μυστηρίῳ τῆς ἐλπιζομένης θεώσεως λήξοντες· καί τό ἀεὶ εὖ εἶναι, διά τοῦ νῦν φεῦ εἶναι δοκοῦντος, ἀπολάβωμεν, δεῖξαντες ἡμῶν, δι' ὧν πάσχομεν, τήν περί Θεόν κεκρυμμένην διάθεσιν, μηδενί τρόπῳ τῶν συμπιπτόντων ἡμῖν ἀλγεινῶν ἀλλοιουμένην.

(=0580=) Μή τοίνυν ἐκκακήσωμεν ἐν τοῖς θλίψεσι, τίμια Πάτερ, εἰδότες ὡς ἡ θλίψις ὑπομονήν κατεργάζεται, ἡ δέ ὑπομονή δοκιμήν, ἡ δέ δοκιμή ἐλπίδα, ἡ δέ ἐλπίς οὐ καταισχύνει, βεβαίαν ἔχουσα τήν ὑπέρ ὧν πάσχομεν αἰωνίων ἀπόλαυσιν ἀγαθῶν· ἀλλά γενναίως ἐνέγκωμεν τά συμβαίοντα, πρὸς τόν ἀρχηγόν ἀφορῶντες τῆς σωτηρίας ἡμῶν Ἰησοῦν· ὅς Θεός ὧν ἀληθινός, τόν ὑπέρ ἡμῶν θέλων κατεδέξατο θάνατον· ἵνα πάσχοντες χαίρωμεν, σύμφυτοι (15B_332 > αὐτῷ γενόμενοι διά θανάτου πρὸς ἀνάστασιν ζυμούμενοι ζωῆς ἀκαταλύτου. Ἐπειδὴ θείου νόμου καθέστηκε βούλησις, καλοποιοῦντας ἡμᾶς πάσχειν ἀδίκως, ὡς Χριστοῦ μαθητάς εἰς τήν τῆς ἀμαρτίας κατάκρισιν· ἦν δι' ἀπάτης ὁ νοητός ὄφις παραβῆναι τήν θεῖαν ἐντολήν, καί τῶν αἰωνίων προτιμῆσαι τά πρόσκαιρα παραπείσας τόν ἄνθρωπον, ἐπεισήγαγεν· ὃν πατεῖν ἐξουσίαν ἐλάβομεν, τήν φυλάττουσαν χάριν φυλάττοντες τῆ τηρήσει τῶν ἐντολῶν φρουρουμένην· ἥτις μόνη κακοπαθεία σαρκός ἐκουσίῳ τε καί ἀκουσίῳ, συλλογισμῷ σώφρονι κατορθοῦται τοῖς ἀγαπῶσι τόν Κύριον. Ὡ πᾶσαν προσηλώσας σου τήν ἐπιθυμίαν, οὐκ αἰσθάνη τῶν θλιβερῶν, ὅσιν Πάτερ· νικῶσαν ἔχων τήν παροῦσαν θλίψιν, τήν χαράν τῶν ἐλπιζομένων· ὧν τύχοιμεν ἅπαντες, Χριστοῦ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν ταῦτα, καθὼς οἶδεν, ἡμῖν ὡς ἕκαστος ἄξιός ἐστι διανέμοντος· τῆ πρεσβείᾳ τῆς ἀχράντου καί παναγίας αὐτοῦ Μητρὸς ἀειπαρθένου, καί πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΖ'. ... ΠΡΟΣ ΙΟΥΛΙΑΝΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΝ ἈΛΕΞΑΝΔΡΕΑ...

ΙΖ'. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Ἰουλιανόν Σχολαστικόν Ἀλεξανδρέα, περί τοῦ κατά τήν σάρκωσιν τοῦ Κυρίου ἐκκλησιαστικοῦ δόγματος.

(15B_334 > Χαρᾶς μεγάλης καί εὐφροσύνης πνευματικῆς ἐνέπλησέ με τόν ταπεινόν καί ἀμαρτωλόν, καί σύν ἐμοί πᾶσαν ὡς εἶπεῖν τήν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ καθολικὴν ἐκκλησίαν, τό τίμιον τοῦ θεοφυλάκτου μου δεσπότη γράμμα, κομίσαν ἡμῖν εὐαγγέλια τῆς στερῆρᾶς καί ἀμεταθέτου γνώμης, αὐτοῦ τε καί τοῦ σύν αὐτῷ δεσπότη μου κυρίου Χριστοπέμπτου τοῦ σοφωτάτου Σχολαστικοῦ, περί τήν ὀρθήν καί εὐσεβῆ καί σωτήριον ὁμολογία τῆς κατά Χριστόν τόν ἀληθινόν ἡμῶν Θεόν

πίστεως· τόν διά τοῦτο γενόμενον ἄνθρωπον, ἵνα τήν φύσιν τῶν ἀνθρώπων πρὸς ἑαυτὸν συναγάγη, καί στήση τοῦ φέρεσθαι κακῶς πρὸς ἑαυτήν, μᾶλλον δέ καθ' ἑαυτῆς στασιάζουσάν τε καί μεμερισμένην, καί μηδεμίαν ἔχουσαν στάσιν, διά τήν περί ἕκαστον τῆς γνώμης ἀστάθμητον κίνησιν. Διό πάντες εὐχαριστοῦντες ἐφ' ὑμῖν τῷ Θεῷ, τιμιώτατοι, δεήσεις ἀπαύστως ποιούμεθα, κἄν ἁμαρτωλοὶ τυγχάνωμεν, συντηρήσαι ὑμᾶς ἀκλονήτως τε (=0581=) καί ἀσειστως εἰς τόν ἅπαντα χρόνον τήν σωτήριον τῆς πίστεως ὁμολογίαν· πιστεύοντας ὅτιπερ ὁ τοῦ Θεοῦ καί Πατρός Υἱός καί Λόγος ἐξ ἀνθρώπων, ὑπέρ ἀνθρώπων, κατά ἀνθρώπους χωρίς ἁμαρτίας ἀληθῶς γενόμενος ἄνθρωπος, οὐκ ἐτράπη τοῦ Θεός εἶναι καί γενόμενος ἄνθρωπος· οὔτε μὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀληθῶς εἶναι μεμείωται, μεμενηκῶς ὅπερ ἦν, καί ἔστι, καί ἀεὶ ἔσται κατά φύσιν Θεός· ἀλλά (15B_336 > Θεός ὑπάρχων κατ' οὐσίαν καί φύσιν δι' ἑαυτόν, ἀτρέπτως κατ' οἰκονομίαν δι' ἡμᾶς ἀληθῶς γέγονεν ἄνθρωπος, κατά πρόσληψιν δηλονότι σαρκός, νοεράν τε καί λογικὴν ἐχούσης ψυχῆν. Διό καί Θεός φύσει καί ἀληθῶς ὁ αὐτός ὡς τοῦτο κάκεῖνο κατ' ἀλήθειαν ἀνελλιπῶς ὁ αὐτός ὑπάρχων· ἄτε δὴ τινος τῶν ἐπὶ τῷ μυστηρίῳ τῆς αὐτοῦ σαρκώσεως, ἤγουν τελείας ἐνανθρωπήσεως πρὸς ἔνωσιν τήν καθ' ὑπόστασιν συνενηνεγμένων φύσεων, μηδαμῶς ἑαυτὴν ἠρνημένης διά τήν ἔνωσιν, ἀλλά φυλαττούσης τόν ἑαυτῆς οὐσιώδη λόγον τε καί ὄρον, ἥτοι τήν φυσικὴν ιδιότητα πρὸς τήν ἑτέραν ἀσύγχυτον καί ἀμετάβλητον μετά τήν ἔνωσιν. Οὔτε γάρ ἀναιρεῖ τήν διαφορὰν τῶν εἰς μίαν ὑπόστασιν συνενηνεγμένων ἢ ἔνωσις· ἀλλά τήν εἰς ἀναμέρος αὐτῶν παντελῶς ἐξωθεῖται διαίρεσιν.

Σωζομένων οὖν ἀμειώτως ἐν Χριστῷ κατά φύσιν τῶν ἐξ ὧν ὁ Χριστός καί μετά τήν ἔνωσιν· πῶς οὐκ ἔστι δίκαιον ὁμολογεῖσθαι τὰ ἐξ ὧν ὁ Χριστός καί μετά τήν ἔνωσιν, κατά τινος μὴ συνωρῶντας ὡς ἐπισηφάλης ἐστι καί ἐπικίνδυνον, καί εἰς ψυχὴν πᾶσαν ἔχον ζημίαν, τό πρὸς τὰ δήλα μάχεσθαι, καί τήν οὖσαν ἀρνεῖσθαι προδήλως ἀλήθειαν· καί μόνων ἐκείνων ἴδιον εἶναι τῶν ἀνάστασιν καί κρίσιν τό παράπαν μὴ προσδοκῶντων. ἐπεὶ τίνοι καταφανῆς οὐκ ἔστι καί ἐπίδηλος ὁ τῆς ἀληθείας λόγος, ὡς ἀπλοῦς καί ἀπέριττος, καί μηδέν ἔχων γριφῶδες τό σύνολον; Εἰ γάρ Θεός καί ἄνθρωπος ἐστίν ὁ Χριστός πράγματι καί ἀληθεῖα μετά τήν ἔνωσιν, καί οὐχὶ μόνον κλήσει καί προσηγορίᾳ Θεός λέγοιτο εἶναι καί ἄνθρωπος· δήλον ἐστίν ὡς ὁ λέγων τε καί φρονῶν τόν Χριστόν Θεόν τε ὁμοῦ καί ἄνθρωπον μετά τήν ἔνωσιν, ἀληθῶς εἶναι συνομολόγησε τοῖς ὀνόμασι τὰς φύσεις ὧν εἰσὶ τὰ ὀνόματα· εἴπερ μὴ ψιλὰς ἐπὶ Χριστοῦ τὰς προσηγορίας κεῖσθαι φρονεῖ, καί παντελῶς πραγμάτων ἐρήμους. Τί μὲν οὖν ἀγία τοῦ Θεοῦ καθολικὴ Ἐκκλησία τῶν ἀτόπων πέπραχεν, εἰ τὰ ἐξ ὧν ὁ Χριστός ἐν Χριστῷ καθ' ἔνωσιν ἀδιάσπαστον σώζεσθαι λέγοι κατά φύσιν ἀσυγχύτως τε καί ἀδιαιρέτως καί μετά τήν ἔνωσιν; (15B_338 > Τί δέ τῆς τῶν ἁγίων Πατέρων διδασκαλίας ἀλλότριον πεφρόνηκεν, εἰ μήτε τήν θείαν τοῦ Λόγου φύσιν εἰς τήν τῆς σαρκός τετράφθαι φύσιν· μήτε τήν αὐτῆς τῆς σαρκός φύσιν εἰς τήν τοῦ Λόγου φύσιν μεταπεφοιτηκῆναι δοξάζει διά τήν ἔνωσιν, φρονεῖν τε καί λέγειν διδάσκει τούς πιστούς μετά τήν ἔνωσιν; Τί δέ μᾶλλον οὐ βεβαιοῖ τῆς πατρικῆς παραδόσεως οὕτω φρονεῖν ἐκδιδάσκουσα, καί ἕνα Κύριον ὁμολογοῦσα καί ἕνα Χριστόν, καί ἕνα Υἱόν τόν αὐτόν, καί μίαν αὐτοῦ τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ (=0584=) Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, σαρκί ψυχὴν ἐχούση τήν λογικὴν τε καί νοεράν, κατά τήν ἐρμηνείαν τοῦ ἁγίου καί μακαρίου Πατρός ἡμῶν Κυρίλλου τήν φωνὴν ἐκλαμβάνουσα· διά τοῦ σεσαρκωμένην λέγειν, τῆς καθ' ἡμᾶς οὐσίας εἰσκομίζεσθαι νοοῦσα τήν δήλωσιν, καί μὴ ἀρνούμενη τῆς σαρκός τοῦ Λόγου τήν φύσιν διά τήν ἔνωσιν; τὰ γάρ σωζόμενα κατά φύσιν ἀσυγχύτως τε καί ἀτρέπτως καί ἀδιαιρέτως καθ' ἔνωσιν ἀδιάσπαστον ἐν Χριστῷ καί μετά τήν ἔνωσιν χωρίς τῆς οἴασθαι μείωσεως, πάντως καί ὁμολογεῖσθαι πρεπωδέστατόν ἐστι καί δικαιοτάτον μετά τήν

ένωσιν. Ἀληθοῦς γάρ πίστεως καθέστηκεν ἴδιον, ὁμολογεῖν ὅπερ φρονεῖν ἐδιδάχθημεν. Εἰ τοίνυν σώζεται κατὰ φύσιν τὰ ἐξ ὧν ὁ Χριστός μετὰ τήν ένωσιν, καί φρονεῖν αὐτά πάντως εἶναι δίκαιον ἐστίν ἐν Χριστῷ μετὰ τήν ένωσιν. Εἰ δέ φρονεῖν σώζεσθαι τὰ ἐξ ὧν ὁ Χριστός δίκαιόν ἐστι μετὰ τήν ένωσιν, καί ὁμολογεῖν αὐτά πολλῶ μᾶλλον ἄν εἴη δικαιοτάτον τε ὁμοῦ καί πρεπωδέστατον, καί πᾶσι τοῖς σωτηρίας φροντίζουσι σπουδαιότατον· εἴπερ ἔνδειξις πίστεως καθέστηκεν ἀληθοῦς, ἢ κατ' αὐτήν ἀνελλιπής ὁμολογία. Καί ταῦτα μὲν περί τούτων. Οὔτε γάρ πλείονα λέγειν ἀνάγκη, πρὸς ὑμᾶς γε ποιούμενον τόν λόγον, καί τούς μηδέν διά τῆς χάριτος τῶν εἰς τήν ὀρθήν τοῦ Χριστοῦ πίστιν ὀρώντων ἀγνοοῦντας.

Περί δέ ὧν γεγράφετέ μοι, τιμιώτατοι, ἀνήγαγον τῷ εὐλογημένῳ δούλῳ τοῦ Θεοῦ, τῷ πανεύφημῳ ἐπάρχῳ καί τὰς τιμίας ἡμῶν συλλαβάς· καί ὑπέσχετο προθύμως (15B_340 > πᾶσαν ὑμῶν πληρῶσαι κέλευσιν. Καί οὐ παύομαι ὑπομιμνήσκων αὐτόν, ἕως ἄν πάντως εἰς πέρας ἀγάγοι τήν ὑμετέραν κέλευσιν. Ὁ Κύριος δέ καί Θεός τῶν ὅλων καί Σωτήρ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ τόν ὑπέρ ἡμῶν ἐκουσίως καταδεξάμενος θάνατον, καί τῷ οἰκείῳ αἵματι λυτρωσάμενος ἡμᾶς τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καί δούς ἡμῖν τήν ἐντολήν καινήν ἐν τῷ τοσοῦτον ἡμᾶς ἀλήλους ἀγαπᾶν, ὅσον καί ἡγαπήμεθα· αὐτός κρατήσαι τῆς χειρός ὑμῶν τῆς δεξιᾶς, καί ὀδηγήσαι ὑμᾶς εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, καί κατευθῆναι ὑμῶν τὰ κατ' αὐτόν διαβήματα· φέρων ὑμᾶς ἐν πληρώματι καρπῶν δικαιοσύνης εἰς τόν θαυμαστόν τόπον τῆς σκηνῆς αὐτοῦ, ἔνθα πάντων εὐφραινομένων ἢ κατοικία.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΗ'. ... ΠΡΟΣ ΑΣΚΗΤΡΙΑΣ ΑΠΟΣΤΑΣΑΣ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ...

ΙΗ' Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ προσώπου Γεωργίου τοῦ πανευφήμου ἐπάρχου Ἀφρικῆς, πρὸς ἀσκητρίας ἀποστάσας τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

(15B_342 > Ἐγώ μὲν ὦμην ὑμᾶς ὡς ἀληθῶς ἐστηρίχθαι καλῶς, καί ἀμεταθέτους ἔχειν τὰς τῆς ψυχῆς βάσεις ἀπό τῆς κατὰ τήν ἀμώμητον καί ἄπταιστον πίστιν τοῦ Χριστοῦ ὀρθῆς καί εὐσεβοῦς ὁμολογίας τε καί ἐλπίδος, τήν καλέσασαν ὑμᾶς τοῦ Θεοῦ χάριν αἰδουμένας, καί τῷ ζῶντι καί ἀρτίῳ καί ἀωμῆτῳ (=0585=) σώματι τῆς ἀγίας καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἐνώσασαν· καί ἤδη καταρῥυείσας φθινάδι νόσῳ πλάνης τε καί ἀγνοίας ῥώσασαν, καί μέλος εὐχρηστον τοῦ κοινοῦ τῆς Ἐκκλησίας σώματος ποιησαμένην· καθ' ἣν ὁ εὐσεβής, καί ὀρθός καί ἀληθής καί σωτήριος τῆς ἀποστολικῆς πίστεως ἀκμάζων κηρύττεται λόγος, πᾶσαν ἐντός ἑαυτοῦ ποιούμενος τήν ὑπ' οὐρανόν· καί τό λείπον ἀεὶ τῷ ἤδη συνειλημμένῳ προσάγων καί προστιθέμενος· καί μίαν ἀπάντων τῶν ἀπό περάτων τῆς γῆς ἕως τῶν περάτων αὐτῆς, καί ψυχὴν καί γλῶσσαν εἶναι δεικνύς τῷ πνεύματι κατὰ τήν ὁμόνοιαν καί ὁμοφωνίαν τῆς πίστεως· ἣν ἀρρήτως ἐξ ἀνθρώπων, ὑπέρ ἀνθρώπων, κατ' ἀνθρώπους ἀληθῶς προσλήψει σαρκός ψυχὴν ἐχούσης λογικὴν τε καί νοεράν, καί οὐ τροπῆ θεότητος ἄνθρωπος γενόμενος, δηλονότι χωρὶς ἀμαρτίας, ὁ τῶν ἀνθρώπων δημιουργός τοῦ Θεοῦ Λόγος, ἡμᾶς τούς ἀνθρώπους ἐδίδαξεν ὁμολογεῖν καί ἀσπάζεσθαι, μηδεμίαν αὐτοῦ καθάπαξ ἀρνούμενους φύσιν μετὰ τήν ένωσιν, ἥγουν μετὰ τήν ἐνανθρώπησιν· (15B_344 > μήτε τήν θεϊαν, καθ' ἣν Θεός ἀεὶ τε δι' ἑαυτόν καί τῷ Πατρὶ ὁμοούσιος ἔστι τε καί διαμένει· μήτε τήν ἀνθρωπίνην, καθ' ἣν ὁ αὐτός ἄνθρωπος ἀληθῶς δι' ἡμᾶς γέγονεν, ὡς φιλόανθρωπος, καί ἡμῖν ἐστίν ὁμοούσιος. Οὔτε γάρ ἐτράπη τοῦ ὅπερ ἦν καί ἔστιν, καί εἰς ἀεὶ ἔσται κατὰ φύσιν Θεός· οὔτε μὴν τοῦ ὅπερ γέγονεν ἄνθρωπος καθ' ένωσιν ἀδιάσπαστον σαρκός ἐψυχωμένης τήν φύσιν μετέβαλεν, εἷς ὧν καί ὁ αὐτός Θεός τε καί ἄνθρωπος· οὐ κλήσει μόνον καί προσηγορίᾳ Θεός ὑπάρχων καί ἄνθρωπος, ἀλλὰ πράγματι καί

ἀληθεία Θεός καί ἄνθρωπος καί ὑπάρχων κυρίως, καί ἀληθῶς ὀνομαζόμενος. Τό ἐκ τῆς ἐνώσεως ἐν τε καί μοναδικόν καθ' ὑπόστασιν, ἀλλ' οὐ κατά φύσει ἔχων, ὡς οἱ Πατέρες διδάσκουσι, φάσκοντες, "Εἰ γάρ καί τό συναμφοτέρον ἐν, ἀλλ' οὐ τῆ φύσει τῆ συνόδῳ" καθ' ἣν οἰκονομικῶς δι' ἡμᾶς ὡς ἀγαθός, σύνθετος γενέσθαι καταδεξάμενος, τό κατά φύσιν ἀπλοῦν, καθ' ἣν ὁμοφυῆς ἐστί τῷ Πατρί καί ὁμοούσιος διαμένει, φυλάττων ἀλώβητον καί μετά τήν σάρκωσιν. Οὐ γάρ ταυτόν θεότης καί ἀνθρωπότης. Κἄν γάρ γέγονεν ἄνθρωπος ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, ἀλλά κατά πρόσληψιν σαρκός νοερῶς καθ' ὑπόστασιν ἀδιασπᾶστος ἐνωθείσης αὐτῷ γέγονεν ἄνθρωπος. Διό καί Θεός ἐστί ὁ αὐτός κυρίως καί ἄνθρωπος, ὡς ἐκεῖνο ὧν καί τοῦτο γενόμενος· καί τοῦτο ἀκεῖνο ὑπάρχων ἀνελλιπῶς· μήτε τῷ ἄκρως μοναδικῶ τῆς ὑποστάσεως συγγεόμενος, καθ' ἣν ὁ τῆς διαφορᾶς παντελῶς ἄπεστι λόγος· μήτε τῷ ἀκραιφνεῖ τῆς ἑτερότητος τῶν ἐξ ὧν συνέστηκε φύσεων διαιρούμενος· καθ' ἣν ὁ τῆς διαφορᾶς διά τήν ἐνωσιν οὐδαμῶς ἀνήρηται λόγος.

Τῆς οὖν διαφορᾶς τῶν ἐξ ὧν ἐστί φύσεων ὁ Χριστός ἀσυγχύτως σωζομένης καί μετά τήν ἐνωσιν, οὐκ ἔστιν, ὡς οἴμαι, παντελῶς ὁ δεῖξαι δυνάμενος λόγος, δίκαιον εἶναι τό ποσόν τῶν φυσικῶς διαφερόντων καί ἐν Χριστῷ σωζομένων καθ' ἐνωσιν (15B_346 > (=0588=) ἀδιάσπαστον μή ὁμολογεῖσθαι· διότι πᾶσα διαφορά ποσόν ἑαυτῆ συνεισάγει πάντως τινῶν, ἀλλήλων κατά τι διαφερόντων. Οὐ γάρ ποσοῦ χωρίς πῶποτε τις, κἄν εὐμήχανος ἦ καί ποριμώτατος, διαφοράν εἶναι φάναι δυνησεται, καλῶς φρονῶν, καί ἀληθείας κἄν μικρόν γοῦν λόγον ποιούμενος· σαφῶς γινώσκων, ἢ τῆς κατ' οὐσίαν τινῶν ἑτερότητος, ἢ τῆς κατά ποιότητα καί ιδιότητά τινων ἀνομοιότητος πᾶσαν εἶναι διαφοράν· ἣν ἢ ποσότης τῶν ὑποκειμένων πραγμάτων, εἴτε καθ' ἐνωσίν εἰσιν, ἢ καί ταύτης χωρίς πάντως ἐργάζεται. Ἐφ' ὧν γάρ μή κατά πάντα τρόπον ὁ εἷς καί ὁ αὐτός θεωρεῖται λόγος, ποσότητος ἐνεστί ἔμφασις, ἥς ἐστί ἴδιον ἢ διαφορά. Εἰ τοίνυν ἐπί Χριστοῦ τῆ μέν ἐνώσει κατά λόγον τό πάντη μοναδικόν καθ' ὑπόστασιν, ὡς οἱ Πατέρες διδάσκουσιν, ἔπεται λέγειν· τῆ δέ τῶν ἐξ ὧν ἐστί ὁ Χριστός φύσεων καί μετά τήν ἐνωσιν ἀσυγχύτως τε καί ἀδιαιρέτως ἐν Χριστῷ σωζομένων διαφορᾶ τό ποσόν λέγειν ἐστί ἀκόλουθόν τε καί πρόσφορον· δῆλον ὅτι, ὥσπερ ὁ μή λέγων τόν Χριστόν διά τήν καθ' ὑπόστασιν ἐνωσιν μίαν εἶναι τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, κατά τήν ἐρμηνείαν τοῦ ἀγιωτάτου Πατρός ἡμῶν καί διδασκάλου Κυρίλλου νοουμένην ὀρθῶς, οὐ πιστεύει γεγενῆσθαι τήν ἐνωσιν· οὕτω καί ὁ μή τὰς δύο μετά τήν ἐνωσιν φύσεις ὁμολογῶν, ἐξ ὧν ἐστί ὁ Χριστός, τήν διαφοράν σώζεσθαι λέγειν οὐ δύναται. Φυσικῆς γάρ τῶν ἐξ ὧν ἐστί ὁ Χριστός ἑτερότητός ἐστί μετά τήν ἐνωσιν ἢ διαφορά, ἀλλ' οὐ τῆς κατά ποιότητα μόνην ἀνομοιότητος, χωρίς τῶν ὑποκειμένων ταῖς ποιότησι φύσεων· ὧν ἄνευ ποιότητα καθ' ἑαυτήν εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἐστίν· ἵνα μή ψιλήν, μᾶλλον δέ κυριώτερον εἰπεῖν, ψευδῆ τήν διαφοράν εἰσάγωμεν καί ἀνύπαρκτον.

Ταύτην ἀκριβῶς κατέχειν ἡμᾶς κατά τούς Πατέρας τῆς πίστεως τήν ὁμολογίαν πεπεισμένοι, πᾶσι πανταχοῦ ποτε γράφειν οὐκ ὤκνουσιν πατριάρχαις καί ἐπισκόποις καί ἄρχουσι, καί αὐτοῖς τοῖς εὐσεβεστάτοις καί πανημέροις ἡμῶν βασιλεῦσιν, ὑπέρ εὐχαριστίας (15B_348 > Θεοῦ, κατάδηλον πᾶσι ποιῶν τήν ὑμῶν εἰς Χριστόν γνησίαν μετάθεσίν τε καί πίστιν. Καί οὐκ ὤμην ποτέ, καθάπερ ἔφην, ὑμᾶς οὕτω ταχέως μετατίθεσθαι τῆς σωτηρίου κλήσεως ὑμῶν. Ἐπειδή δέ διά τὰς ἐμάς ἀμαρτίας, ὁ ἐξ ἀρχῆς δι' ἀπάτης εἰς ὄλεθρον καί ἀπώλειαν τό γένος τῶν ἀνθρώπων ὑποσυρόμενος πονηρός, καί ὑμᾶς ἴσχυσε παραπεῖσαι, τῆς ἀληθείας προτιμῆσαι τό ψεῦδος· καί πλέον Θεοῦ, καί τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγίοις, συνηθείας ἐνεκεν πονηρᾶς, ἀπαταίωσιν ἀνθρώποις χαρίσασθαι πρὸς θάνατον δελεάζειν μόνον δεδιδαγμένοις· καί πρὸς τόν ἴδιον ἔμετον ὑμᾶς καθάπερ κύνας προφητικῶς εἰπεῖν ἐπιστρέψαι δεδύνηται, παρεγγυῶ, εἴπερ οὕτως ἀνιάτως ἔχετε, καί εἰς τέλος

προέθεσθε τήν τοῦ Χριστοῦ χάριν ἀποστραφῆναι· τέως τάς (=0589=) γινομένας εἰς ὑμᾶς παρ' ἐμοῦ δωρεάς δοῦναι Θεοπέμπτῳ τῷ ἀνθρώπῳ, ἐπί τούτῳ καί μόνον παρ' ἐμοῦ σταλέντι μετ' ἐγγράφου ἐντάλματος, πρὸς τό μηδεμίαν ἀμφιβολίαν ἔχειν ὑμᾶς περὶ τούτου. Καί πάλιν, εἴ τι παρίσταται τοῖς εὐσεβεστάτοις καί φιλοχρίστοις καί πανημέροις ἡμῶν βασιλευσὶ, καί τοῖς ἀγιωτάτοις πατριάρχαις, τά καθ' ὑμᾶς πάντα δι' ἐμοῦ σὺν Θεῷ παρά τήν αὐτῶν γαληνότητα γινομένου μανθάνουσι περὶ τῆς ἀποστασίας ὑμῶν, καί τῆς τοσαύτης κακουργίας καί ἀγνωμοσύνης, γενέσθαι καλῶς ἔχειν κρινῶ. Οὔτε γάρ παρασιωπήσομαι τοσοῦτον κακόν. Εἰ δέ τό φρικτόν τοῦ Χριστοῦ κατά νοῦν λαμβάνουσαι δικαστήριον, ἐφ' οὗ παρουσία ἀγγέλων καί ἀρχαγγέλων καί παντός δήμου τῶν κατ' οὐρανόν στρατιῶν, καί πάσης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἢ παρ' ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς περὶ τούτου συγκροτηθήσεται δίκη, μεταμελήθητε, καί πρὸς τόν καλέσαντα πάλιν ὑμᾶς ἐν χάριτι Θεόν ἐπανέλθετε· καί αὐτήν ἤδη τήν ἐμοῦ δωρηθεῖσαν ὑμῖν κτίσιν ἔχειν ὑμᾶς βούλομαι· καί οὐ παύσομαι ἕως τήν παροῦσαν καί πρόσκαιρον ταύτην ζωὴν οἰκονομοῦμαι ζῆν, τρόπους ἐπινοῶν εἰς σύστασιν ὑμῶν περισσοτέραν· καί ἐμαυτὸν ἀντίλυτρον τῶν ὑμετέρων ψυχῶν οὐκ ἄν παραιτήσομαι δοῦναι, εἴπερ ἀναγκαίως τοῦτο γενέσθαι καλέσοι καιρός. Καί (15B_350 > δώσω γε προθύμως πρὸς τοῦτό με καλοῦντος τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς χάριτος· εἰ μόνον ὑμεῖς ἑαυτάς Χριστῷ τῷ Θεῷ πάλιν ἀποκαταστήσητε· καί τήν γενομένην ὑμῖν ἀπὸ τοῦ σώματος αὐτοῦ διὰ τῆς ἐπανόδου, καλῶς ἐξιάσησθε τομὴν καί διάστασιν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΘ'. ... ΠΡΟΣ ΠΥΡΡΟΝ ΤΟΝ ΟΣΙΩΤΑΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ...

ΙΘ'Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Πύρρον τόν ὀσιώτατον πρεσβύτερον καί ἡγούμενον.

(15B_352 > Τὴν ἀγίαν σου, θεοτίμητε Πάτερ, ἐπιστολήν ἀναγνοῦς, ὅλον ὅλω τῷ Πνεύματι τόν σὸν νοῦν ἐπέγνων πεποιωμένον· καί τοσοῦτον τῆς φυσικῆς ἐξεστηκότα διέγνων συνέσεως, ὅσον τῆς θείας καί ὑπὲρ τὴν φύσιν κατέλαβον σοφίας ἐπειλημμένον. Αὐτόν γάρ σου παρόντα διὰ τῶν γραμμάτων οἶον ὄραν ἐδόκουν τόν θεόσοφον νοῦν, μόναις ἀστράπτοντα ταῖς ἀκηράτοις ἀκτίσι τοῦ Πνεύματος· αἷς μεταμορφοῦσθαι πρὸς τό θειότερον πέφυκεν, ὁ τῷ Πατρί τῶν ὅλων (=0592=) υἱοθετεῖσθαι καταξιούμενος· καί τοσοῦτόν με τῆς ἐπὶ τοῖς θείοις δόγμασιν ἀγνοίας λυτροῦμενον, ὅσον τό πρὶν τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐδόκουν ἀντέχεσθαι γνώσεως. Διό θαυμάσας σου τὴν ἐν ὅλοις ἀγχίνουσαν, μόνην ἐκείνην ἀναβοήσας τὴν φωνὴν ἀπεφθεγξάμην, ἣν πάλαι γυνὴ τις πρὸς τόν Κύριον κέκραγε, τῶν αὐτοῦ ῥημάτων καταπλαγεῖσα τὴν δύναμιν· Μακαρία ἡ κοιλία ἢ βαστάσασά σε, καί μαστοὶ οὐς ἐθήλασας. Οὐ μόνον δέ τὴν τεκοῦσάν σε μακαρίζω, τίμιε Πάτερ, ὡς τοιοῦτου μητέρα γενέσθαι καταξιωθεῖσαν· ἀλλὰ καί τὴν συλλαμβάνουσαν, καί κύουσαν ἀεὶ τόν εὐσεβῆ λόγον καί τίκτουσάν σου διάνουσαν· ὡς τοῦ ὑπὲρ φύσιν Λόγου κατά χάριν κοιλίαν ἀποφανθεῖσαν χωρητικὴν, διὰ τὴν πρὸς αὐτόν τόν Λόγον τῆς γνώμης οἰκείωσιν. Καί μὴν κατά τάς σὰς παγίας ἔξεις τάς ἐκ τῆς σῆς καρδίας ἐκδιδομένας αἷς μαστῶν δίκην κατά τε τὴν πρᾶξιν καί τὴν θεωρίαν διατρέφεις τόν Λόγον, τῇ χορηγίᾳ τῶν εὐσεβῶν νοημάτων τε καί τρόπων συναυξανόμενον· (15B_354 > καί παραδόξως εἶπεῖν, τὴν οἰκείαν αὐξήσιν τοῦ διατρέφοντος νοῦ ποιούμενον θέωσιν. Τί γάρ ἕτερον εἶχον φθέγγασθαι πρὸς σέ, τίμιε Πάτερ, τοιοῦτων γεννήτορα λόγων γεγεννημένον θεώμενος· δι' ὧν, ὡς ἐξ ὄρους τινός τοῦ ὕψους τῆς γνώσεως τὴν ἐπὶ τοῖς θείοις δόγμασι καθάπερ πλάκας θεοχαράκτους διὰ τοῦ νέου Μεσίτου καί ἐφ' ἡμῖν μεγάλου Μωϋσέως καί ἱερέων ἱερέως, καί τῆς καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην ἐξάρχου θείας ἱερωσύνης, κομισθεῖσάν τε καί ἐκδοθεῖσαν κατεμήνυσας ψῆφον· ἦν ἡ ἀγία καί μόνη προσκυνουμένη Τριάς, ὡς δι' ὄργάνου τοῦ ῥηθέντος ὑπηγόρευσεν ἀρχιερέως, καί

πρός όμόνοιαν πλέον έπέδησε τάς Έκκλησίας, εΐς ούδέν θεμένας τήν δόξασαν τοΐς πολλοΐς γεγενήσθαι κατά τήν Άλεξάνδρου πόλιν περί τήν πίστιν καινοτομίαν.

Ταύτην γάρ όλοσχερώς ή δοθεΐσα διεσώσατο ψήφος τήν έννοιαν, καθ' ήν πιστεύειν οΐ θεοφόροι Πατέρες ήμών ταΐς άγίαις Έκκλησίαις παρέδωσαν· ένα και τόν αυτόν φάμενοι Θεόν Λόγον και πρό σαρκός, και μετά σαρκός· ήν αυτός έαυτῶ δι' ήμας έψυχωμένην νοερώς καθ' ύπόστασιν ήνωσεν, εκ τής άγίας Θεοτόκου και Άειπαρθένου προσληφθεισαν Μαρίας· σπορά δηλαδή τής οικείας αυτός γενέσθαι καταξιώσας σαρκώσεως· ίνα και άνθρωπος άληθώς γένηται· και δείξει κατά τήν άσπορον σύλληψιν, και τήν άφθορον γέννησιν τήν φύσιν καινοτομουμένην και μηδεμίαν τή καινοτομία πάσχουσαν μείωσιν. Θεοῦ γάρ δι' αγαθότητα προς άνθρώπους ύπήρχεν αυθαίρετος κένωσις τό μυστήριον, άλλ' ού θεότητος έκπτωσις, ή διά σαρκός εκούσιος συγκατάβασις· μεμένηκε γάρ όπερ ήν, και γενόμενος όπερ ούκ ήν· άτρεπτος γάρ. Και όπερ γέγονε διετήρησε, διαμείνας όπερ ύπήρχε φιλόανθρωπος γάρ. Δι' ών ένήργει θεοπρεπώς, δεικνύς όπερ γέγονεν αναλλοίωτον· (=0593=) και δι' ών έπασχεν ανθρωποπρεπώς, πιστούμενος όπερ ήν μή τρεπόμενον. Ένήργει γάρ, τά μέν θεΐα σαρκικώς, ότι δά σαρκός φυσικής ενεργείας ούκ άμοιρούσης· τά δ' ανθρωπίνα θεϊκώς, ότι κατά θέλησιν έξουσιαστικώς, άλλ' ού κατά περίστασιν (15B_356 > τήν τών ανθρωπίνων παθημάτων προσίετο πείραν. Ούτε γάρ τά θεΐα θεϊκώς, ότι μή γυμνός ύπήρχε Θεός· ούτε τά ανθρωπίνα σαρκικώς, ότι μή ψιλός άνθρωπος ήν. Διά τοῦτο τά θαύματα δίχα πάθους ούκ ήν· και τά παθήματα χωρίς ούχ ύπήρχε θαύματος· αλλά τά μέν, ίν' εΐπω τολμήσας, ούκ άπαθη· τά δέ προδήλως θαυμάσια· και άμφω παράδοξα, ότι και θεΐα [και ανθρωπίνα] ως έξ ενός και τοῦ αυτού προερχόμενα Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένου, δι' άμφοτέρων πιστουμένου πραγματικώς, τήν τών έξ ών, και άπερ ύπήρχεν άλήθειαν. Τό γάρ εκ τινων άσυγχύτως ένώσει τή κατά σύννοδον φυσικήν άποτελούμενον, και τάς φύσεις έξ ών συνέστηκεν άτρέπτους διατηρεΐ, και τάς αυτών συστατικάς άμειώτως διασώζει δυνάμεις, εΐς ενός έργου συμπλήρωσιν· είτε πάθος, είτε θαῦμα τό γινόμενον ήν, κατά τήν εικόνα τοῦ θαυμαστοῦ σου, Πάτερ, και τῶ μυστηρίῳ τής θεΐας σαρκώσεως προσφυοῦς παραδείγματος, τής εκπυρωθείσης μαχαΐρας, ής τήν τομήν έπιστάμεθα καυστικήν, και τήν καῦσιν οΐδαμεν τμητικήν. Πυρός γάρ και σιδήρου καθ' ύπόστασιν γέγονε σύννοδος, μηδετέρου τής κατά φύσιν διά τήν προς θάτερον ένωσιν εκστάντος δυνάμεως· μήτε μήν άφετον ταύτην κεκτημένον μετά τήν ένωσιν, και τής τοῦ συγκεκριμένου και συνυφεστῶτος κεχωρισμένην.

Ταύτην μέν οὔν εὔρον έγώ τοΐς ύμετέροις γράμμασι σοφώς ένυφανθεισαν τήν τών θεϊών δογμάτων ακρίβειαν, ής κατά τήν ένουσάν μοι περί τό νοεΐν μετρίαν δύναμιν έπιστήσας τόν νοῦν, ηῦξάμην ικανωθείναι ταύτην φυλάξαι, και τή διανοΐα κατασχεΐν, υπό λήθης τινός μή δεχομένην περιγραφήν. Σύ δέ, θεοτίμητε Πάτερ, συμπάθησόν μοι τῶ σῶ δούλῳ, και τήν δέουσαν ως φιλόανθρωπος παράσχου συγγνώμην, άδυνατοῦντι προς τήν τών κεκελευσμένων έγχείρησιν. Και μή μου καταγνώως άπειθειαν· αλλά μάλλον απόδεξαΐ με τής οικείας άμαθίας έπιγνώμονα γενέσθαι σπουδάζοντα. Μισητόν γάρ τό προπετές, και πρώτον τής έσχάτης (15B_358 > άγνοΐας γέννημα· καθ' ό πέφυκεν ή τής ύπερηφανίας διαφαίνεσθαι νόσος, έξιν δημιουργοῦσα τοΐς αυτῆ κατειλημμένοις αντίθεον· και δέξαΐ μου παντός πάθους καθαράν τήν επί τοῦτο παραίτησιν· και μή άπόση με τούς αυτούς σοι προβαλλόμενον λόγους, οὔς επί τοΐς τοιούτοις προς τόν Θεόν Μωϋσῆς πρότερον και Έρεμίας ύστερον προῦβάλλοντο· ό μέν, Δέομαι, Κύριε, (=0596=) λέγων, ούχ ικανός εΐμι πρό τής χθές ούδέ πρό τής τρίτης ήμέρας, ούδέ άφ' οῦ ήρξω λαλεΐν προς με· ισχνόφωνος και βραδύγλωσσος έγώ εΐμι. Ό δέ, Ό ών, Δέσποτα Κύριε, φάσκων, ούκ έπίσταμαι λαλεΐν, ότι νεώτερός εΐμι. Έπ' άληθείας γάρ ισχνόφωνος εΐμι και

βραδύγλωσσος, καί τῆς ἐπί τῷ λαλεῖν τά καλά συνέσεως ἐστερημένος· μήτε τόν νοῦν ἔχων ἐπιβάλλοντα τοῖς θείοις, μήτε τόν κατά προφοράν λόγον, ἐξυπηρετεῖσθαι τῷ μεγέθει τῶν ζητηθέντων δυνάμενον. Νεάζω γάρ ἔτι τοῖς πάθεσι, καί πλεονεκτοῦσαν τόν νόμον τοῦ πνεύματος κέκτημαι τῆς σαρκός τήν ἐπανάστασιν. Ὅποταν καί εἰ δῶμεν καθ' ὑπόθεσιν μηδέν λείπεσθαι με τῆς ἐν τούτοις δυνάμεως, τίς οὕτω θρασύς ὑπάρχει καί τολμηρός, ὥστε τοῖς οὕτω κατά θείαν φῆφον ἱεραρχικῶς θεοπισθεῖσιν, ἐπιδιατάττεσθαι; Παρακαλῶ δέ μᾶλλον τιμίους σου γράμμασιν ὀρισμῷ μοι διασαφῆσαι, τίς ἡ ἐνέργεια, καί ποσαχῶς ἡ ἐνέργεια, καί τί παρά ταύτην ἐπί τό ἐνέργημα· καί τίνα τούτων φαμέν, πρὸς τε τό ἔργον καί τήν πρᾶξιν τήν διαφοράν, ἵνα ἔχω τῶν γραφέντων γινώσκειν τήν δύναμιν. Οὕτω γάρ ἀκριβῶς ἐπιστῆσαι δεδύνημαι, τίνα καί πῶς λεγομένην ἢ νοουμένην ἐκδέξασθαι χρή τήν μίαν ἐνέργειαν. Οὐχ ἀπλῶς γάρ φωνάς ἀσήμους προφέρομεν, ἀλλ' ἐννοίας ταῖς φωναῖς διασημαίνομεν. Δι' ἣν αἰτίαν, φωνάς μὲν πολλάκις πραχωροῦντας εὔρον τούς θεηγόρους Πατέρας, ἐννοίας δέ οὐδαμῶς· ὅτι μή ἐν συλλαβαῖς, ἀλλ' ἐν νοήμασι τε καί πράγμασι τό τῆς σωτηρίας ἡμῶν ὑπάρχει μυστήριον. Τό μὲν γάρ ἐποίουν, εἰρήνην φροντίζοντες· τό δέ, ψυχάς τῇ ἀληθείᾳ στηρίζοντες. Καί ταῦτα μὲν περί τούτων.

(15B_360 > Δέομαι δέ, Πάτερ τίμιε, τῆς σῆς ἀγιότητος, εὐμενῶς τούς τοῦτο τό μέτριον ἐπιφερομένους γράμμα θείου προσδέξασθαι Πατέρας, διά χρεῖαν λυσιτελοῦσαν τῷ κοινῷ τάγματι τῶν μοναχῶν, ἑαυτούς εἰς τοῦτον πλοῦν ἐπιδεδωκότας· καί πάντα γενέσθαι αὐτοῖς καταδέξασθαι, ὅσα τῆς θείας ἐντολῆς ὁ ἀκριβῆς βούλεται λόγος, τούς τῶν θείων ἐφιεμένου, καί μονώτατον τοῦ οἰκείου βίου τόν σαρκωθέντα Λόγον ἔχοντας ὑποτίπωσιν. Ἄξιοι γάρ τυγχάνουσι τῆς (=0597=) ὑμετέρας ἐπί τοῦτο σπουδῆς, ὅτι τόν θεῖον ἔλκουσιν ἀμέμπτως τῆς ἀρετῆς τε καί τῆς γνώσεως ζυγόν. Δέδοικα δέ ταῦτα γράφων μή παρῤῥησίας ἀκαίρου καί ἀπειροκαλίας παρά τοῖς οὐκ εἰδόσι σε, Πάτερ, καί τῆς σῆς πείραν οὐκ εἰληφόσι συγκαταβάσεως, ὄνειδος ἀπενέγκωμαι· καί λεχθῆ καί περί ἐμοῦ δικαίως, ὅπερ τις τῶν ἔξω τοῦ καθ' ἡμᾶς λόγου σοφῶν ἔφη, θεασάμενος ἐπί τινι φυσηθέντα τινά τῶν ἀπειροκάλων·

Ἐξέμηνε πρὸς ὕβριν μωρόν,
σοφός μειδιάσας.

Ἐν πᾶσιν οὖν, ἅγιε Πάτερ, συγχώρησόν μοι τῷ σῷ δούλῳ, καί ταῖς σαῖς πανιέροις εὐχαῖς ἐξιλέωσόν μοι Χριστόν τόν Θεόν, ὃν διά παντός τῇ τε τοῦ νοῦ καθαρότητι, καί τῇ ἀκριβείᾳ τοῦ βίου θεραπεύεις.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Κ'. ... ΠΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΝ ΜΟΝΑΖΟΝΤΑ.

Κ' τοῦ αὐτοῦ πρὸς Μαρίνον μονάζοντα.

(15B_362 > Ἐγώ μὲν εἰδὼς τῶν οἰκείων πλημμελημάτων τό πλῆθος, καί τήν ἐπ' αὐτοῖς ὡς εἰκός διαδεχομένην με κατάκρισιν, μετά τήν ταύτης ἀπόλειψιν τῆς ζωῆς καθορῶν· καί οἷον ἐκεῖνο τό μέγα καί φρικτόν δικαστήριον κατά ψυχὴν ἤδη συνηθροισμένον κατανοῶν, ἐφ' οὐπὲρ κατ' ἀξίαν ἕκαστος ὧν πεπράχαμεν τάς ἀμοιβὰς ἀποληψόμεθα· τήν σιωπὴν σύνοικον ἔχειν διενοήθην, τῶν ὑπὲρ ἐμέ θείων λόγων, ὡς γέ μοι δοκεῖ, παντοίως φειδόμενος, μή πως πλέον κατακριθῶ καί δικαιότερον, ὡς λόγους Θεοῦ προφέρων ὑπ' ἐμοῦ τῇ τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἀπραξία νενεκρωμένους, καί διά τοῦτο τοῖς ἀκούουσι τήν ἐν χάριτι ζωὴν παρασχεῖν οὐ δυναμένους· καί τούς τῷ ἀρετῶν παραδειξάι τρόπους ἐν τῇ πολιτείᾳ μου τοῦ λέγοντος οὐκ ἰσχύοντας· καί γένωμαι τῆς μελλούσης ὑπόδικος ἀπειλῆς, ὡς οὐ μόνον αὐτός ἐν ἑμαυτῷ διά τῶν πονηρῶν μου τρόπων τούς ζωοποιούς τοῦ Θεοῦ

καταφρονεύσας λόγους, ἀλλά καί τοῖς ἀκούουσι τῆς πρὸς αὐτοὺς καταφρονήσεως εἰκόνα ζῶσαν, καί πᾶσι κατάδηλον, τὴν ὄλην μου τοῦ βίου πονηρὰν ἀναστροφὴν παρεχόμενος. Ἐγὼ μὲν οὖν, ὡς εἶπον, ταῦτα καί εἰδὼς καί φοβούμενος, τὴν περί τό λέγειν τε καί γράφειν τούς θεῖους λόγους προθυμίαν ἀπεσεισάμην, ὧν οὐκ ἔχω τὴν ἐργασίαν, διακενῆς τούς ἐπαίνους παρά τῶν ἀκουόντων κομίζεσθαι μεγίστην ἀδικίαν εἶναι κρίνων, καί ζημίαν ὀλέθριον. Ἐπειδὴ δέ νενίκηκέ μου τῆς σιωπῆς τὴν ψῆφον ταῖς πολλαῖς τῶν θείων ἐπωδαῖς λογισμῶν, ὁ πολὺς τὴν φρόνησιν, καί πάντα (15B_364 > μοι τίμιος ὁ ὀσιώτατος ἡγούμενος, ὃν οὐκ ἠδυνήθην ἀπώσασθαι διὰ τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ κατὰ θεῖαν σύνεσιν τῶν ἀρετῶν καλλονήν· καί ταύτην ἐβιάσατό με χαράξει τὴν μετρίαν συλλαβὴν πρὸς τὴν σὴν θεοσέβειαν, μέρη τινὰ τῶν κατὰ Θεόν σου κατορθωμάτων ἀφηγησάμενος, καί ὠφελήσας τὰ μέγιστα· δεῖν ᾤήθην ἐκεῖνα κατ' ἐπιτομήν εἰπεῖν, ὅσα σοί τε κάμοί, καί πᾶσι τοῖς ἀκούειν ἐθέλουσι συμφέρον ἐστί καί σωτήριον.

(=0600=) Δαβίδ ὁ μέγας προφήτης καί βασιλεύς, τοῖς ἀγαπᾶν τόν Θεόν προθεμένοις, καί πάντων τῶν ἐπὶ γῆς τὴν ἔνθεον σωτηρίαν προελομένοις, τὴν ἀληθῶς γνωστικὴν ὁδὸν παραδεικνύς τῶν θείων ἀρετῶν, καί τὴν ἔμπρακτον τῆς γνώσεως θύραν ὑπανοίγων, φησίν· Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου· σύνεσις δέ ἀγαθὴ πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτήν. Εἰ δέ σοφίας ἀρχὴ καθέστηκεν ὁ φόβος, τέλος δηλαδὴ σοφίας, ἡ ἀγαθὴ πέφυκεν εἶναι σύνεσις, τοῖς ποιοῦσιν αὐτήν. Εἰ δέ ταῦτα τοῦτον ἔχει τόν τρόπον, ὅση δύναμις τόν φόβον τοῦ Θεοῦ κτήσασθαι σπουδάσωμεν, καί τὴν σύνεσιν τὴν ἀγαθὴν. Τόν μὲν φόβον, ἵνα φύγωμεν τῆς ἀμαρτίας τούς μολυσμούς, τῆ προσδοκίᾳ τῶν αἰωνίων κολάσεων αὐτοὺς τῆς ψυχῆς ἐκτινάσσοντες· τὴν δέ σύνεσιν, ἵνα πάντων ποιηταῖ τῶν θείων ἐπιστήμονες ἀποδειχθῶμεν θελημάτων. Ὁ γάρ φοβούμενος τὰς ἐπὶ ταῖς παραβάσεσι τῶν θείων ποινὰς ἐντολῶν, τοῖς μολύνουσιν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν οὐχ ἀλίσκεται πάθεισιν· καί ὁ τὴν σύνεσιν τὴν ἀγαθὴν ἐνδιαθέτως ἔχων, κατὰ τόν δέοντα λόγον διακρίνουσαν τῶν αἰωνίων τὰ πρόσκαιρα, πᾶσι γίνεται τοῖς θεοῖς κατάκομος ἀγαθοῖς, μηδενὶ τρόπῳ τὴν ἐν αὐτῷ γνώσιν ἀργεῖν δειχθῆναι παρασκευάζων. Ὡς γάρ ὁ φόβος ἐν τοῖς ἀληθῶς τόν Θεόν φοβουμένοις, τῶν ἀκαθάρτων γίνεται παθῶν ἀναιρέτης· οὕτως καί ἡ σύνεσις τῶν ἀληθῶς συνετῶν, πασῶν γίνεται δημιουργός τῶν ἀρετῶν. Οὐκοῦν φοβηθῶμεν τόν Θεόν, καί μηδέν ὧν μὴ βούλεται πράξωμεν· καί τὴν αὐτοῦ σύνεσιν ἀγαπήσωμεν· καί μηδέν ὧν βούλεται πράττειν καταμελήσωμεν. Μισεῖ γάρ πᾶσαν ἀνομίαν ὁ (15B_366 > τόν Θεόν φοβούμενος, καί ἀγαπᾶ πᾶσαν δικαιοσύνην, ὁ τὴν ἀγαθὴν εἰσοικισάμενος σύνεσιν. Σημαίνει γάρ ὡσπερ τόν φοβούμενον τό πρὸς τὴν ἀνομίαν μῖσος· οὕτως καί ἡ πρὸς τὴν δικαιοσύνην ἀγάπη, κατάδηλον ποιεῖται τόν συνετόν.

Μὴ τοίνυν κατηφείας ἦθεσι μόνοις τόν φόβον σχηματισώμεθα, μηδέ μέχρι τῶν φαινομένων τρόπων ὑπάρχουσαν τὴν εὐλάβειαν δεῖξωμεν· ἀλλὰ διαθέσει ψυχῆς, καί ταπεινώσει καρδίας πυκνοῖς κατὰ τό βάθος στεναγμοῖς κατησφαλισμένης· καί τῆ μᾶστιγι τῆς τῶν προημαρτημένων μνήμης κατὰ τὴν συνείδησιν ἀφανῶς πληττομένης, καί διὰ τοῦτο τῆ πρὸς ἑαυτὴν συστολῆ τὰ τῶν ἄλλων πταισμάτα παντελῶς ὄραῖν οὐκ ἀνεχομένης. Ὁ γάρ μόνοις τοῖς ἦθεσι τόν τοῦ Θεοῦ φόβον ὑποκρινόμενος, οὐδέν τοῦ πιθήκου τό σύνολον διενήνοχεν, ἀνθρώπων ἦθη μιμουμένου καί σχήματα. Τοῦτο γάρ τό ζῶον ἐν τετράποσι, τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως πόρρω κατὰ φύσιν διεστηκός, τῆ τῶν ἡθῶν μιμήσει τοῖς θεωμένοις ἀνθρώπος εἶναι δοκεῖ, μηδέν φύσει κεκτημένος ἀνθρώπινον· ὡσπερ καί ὁ τὰ μὲν ἦθη τῶν ἀληθῶς φοβουμένων τόν Κύριον πρὸς τὴν τῶν ὀρώντων ἀπάτην μιμούμενος, τὴν δέ τῆς γνώμης διάθεισιν οὐκ ἔχων κατὰ τό ἴσον ἐκείνοις (=0601=) τῷ θεῷ φόβῳ πεποιωμένην, Σαδδουκαῖός τις ἕτερος ἢ Γραμματεὺς, καί ὧν, καί καλούμενος· τό μὲν σχῆμα σώζων τῆς εὐλαβείας μετ' εὐπρεπείας τῆς ἔξωθεν· παντελῶς δέ τοῦ

πράγματος διά τήν ἀκάθαρτον ἐν τῷ βάθει που κειμένην τῆς ψυχῆς πρὸς τὰ πάθη φιλίαν ἀπολειπόμενος.

Μηδέ πάλιν μόνη προφορᾶ λόγων πρὸς κάλλος ἀπεξεσμένων τήν θείαν γνῶσιν ἐπιδειξώμεθα· μηδέ μέχρι φιλοῦ τοῦ δύνασθαι μόνον λαλεῖν δίχα τοῦ πράττειν, εἶναι τήν ἀγαθὴν ὀρισώμεθα σύνεσιν· ἀλλὰ διαθέσει ψυχῆς κατὰ τήν πρᾶξιν ταῖς ἀρεταῖς ποιωθείσης, καί διά τοῦτο πράξει μὲν τό φέγγος λαμπρυνούσης τῆς γνώσεως· γνώσει δέ τόν τόνον φαιδρυνούσης τῆς πράξεως· (15B_368 > ἵνα τῷ κατὰ τήν ἀγαθὴν σύνεσιν πόθῳ τοῦ Θεοῦ συνελθὼν διά τῶν πραγμάτων ὁ φόβος, τελείαν ἡμῖν τήν θείαν ἐργάσωνται σοφίαν· ἐν μὲν τῇ κατὰ τόν θείον φόβον ἀποχῆ τῶν κακῶν ἀρχομένην, ἐν δέ τῇ πράξει τῶν ἐντολῶν κατὰ τήν ἀγαθὴν σύνεσιν τελειουμένην. Ὁ γάρ ἐν μόνη ψιλῇ τῇ προφορᾶ τῶν θείων λόγων εἶναι τήν σύνεσιν διοριζόμενος, ἔοικε ψιττακῶ, τοὺς ἀνθρωπίνους μιμηλευομένῳ λόγους. Τοῦτο γάρ μονώτατον τό ζῶον ἐν τοῖς πτηνοῖς, τοὺς ἀνθρωπίνους διδασκόμενον ὑποκρίνεται λόγους, μηδέν ἔχων παντελῶς κατὰ τήν φύσιν ἀνθρώπινον· ὥσπερ καί ὁ μέχρι μόνης τῆς ψιλῆς προφορᾶς, τοὺς μὲν τῶν ἀληθῶς συνετῶν λόγους πρὸς τήν τῶν ἀκούοντων κατάπληξιν μιμηλευόμενος, τήν δέ τῆς γνώσεως ἔξιν οὐκ ἔχων τῇ πράξει τῶν ἀρετῶν πεποιωμένην, Φαρισαῖος τις ἄλλος ὡς ἀληθῶς, ἢ ψεκτός ἱερεὺς καί ὢν καί καλούμενος· τήν μὲν σύνεσιν τῇ προφορᾶ μόνη τῶν λόγων ὑποκρινόμενος· αὐτῆς δέ τῆς ὄντως ἐν τοῖς ἔργοις ἐχούσης τό εἶναι σοφίας παντελῶς ἀπολειπόμενος· καί διά τοῦτο μέγα φυσῶν, καί τῇ ἀλαζονείᾳ τῆς ὑποτροφούσης αὐτοῦ τήν κατὰ νοῦν ὑπερηφανίαν οἰήσεως, κατὰ τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας ἰστάμενος· οὐκ εἰδῶς, ὡς ἔοικεν, ὅτι δαιμόνων θεολογία προδήλως, ἢ τῶν ἐπ' αὐτῇ διά φιλοδοξίαν μέγα φυσῶντων καθέστηκε δίχα πράξεως γνῶσις· ἐπιτιμῶντα διαβρῆδην Ἰησοῦν ἔχουσα, τόν δῆθεν θεολογούμενον, κἄν ὁ τοιοῦτος τῷ πάθει κρατούμενος οὐκ αἰσθάνεται.

Διά τοι τοῦτο φόβῳ φοβηθῶμεν ἡμεῖς τόν Θεόν, καί παντός ρύπου σαρκός καί πνεύματος ἑαυτούς ἐλευθερώσωμεν, μή συγχωροῦντες, τόν νόμον τῆς σαρκός διά τῆς ἐπαινουμένης τῶν μελῶν νεκρώσεως ἐπαναστῆναι τῷ νόμῳ τοῦ πνεύματος· μηδέ μόνοις τοῖς κατ' ἦθος φαινομένοις τρόποις περιγράψωμεν τοῦ θείου φόβου τήν μεγαλοπρέπειαν· ἀλλὰ τῆς ἐντός κατὰ ψυχὴν καλῆς διαθέσεως κήρυκα ποιησώμεθα τήν περί τό ἦθος καταστολήν, ἵνα φύγωμεν τήν μέλλουσαν τοῦ πυρός ἀπειλήν· καί τήν (15B_370 > σύνεσιν τήν ἀγαθὴν τῇ πράξει τῶν ἐντολῶν κατακοσμήσωμεν, ἵνα μή νεκρούς, ὡς κενόδοξοι, περιφέρωμεν λόγους, καί τῆς κατὰ τήν πρᾶξιν τῶν ἐντολῶν ἐστερημένους ζωῆς· ἀλλ' ἐμπράκτους τοὺς θείους λόγους (=0604=) ποιήσωμεν, εἰρήνην μετὰ πάντων διώκοντες καί ἀγάπην· χρηστότητός τε καί πραότητος ἐπιμελούμενοι, καί μακροθυμίας καί τῆς ἐν πᾶσι πρὸς πάντας ἀνοχῆς· μεθ' ὑπομονῆς τὰ συμβαίνοντα φέροντες, καί εὐχαριστίας· καί ὡς θεῖα δόγματα [δόματα], τὰς θλίψεις ἀκατασείστως δεχόμενοι· μηδέν πρὸς τοὺς λόγους τῆς διά τούτων συμφερόντως διεξαγωγῆς ἡμῶν τήν ζωὴν προνοίας ἀντιτείνοντες, ὅπως τύχωμεν τῆς αἰωνίου ζωῆς μετὰ πάντων τῶν ἀγίων, κατατρυφῶντες τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, ἐν τῇ διαμονῇ τῆς τῶν αἰωνίων μακαριότητος, λέγοντος πρὸς ἡμᾶς ἀκούοντες τοῦ Θεοῦ· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τήν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· καί εὐφρανθῶμεν ἐκείνων ἀπολαύοντες τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν, Ἄπερ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε, καί οὖς οὐκ ἤκουσε, καί ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεός τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑ΄. ... ΠΡΟΣ ΑΓΙΩΤΑΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΚΥΔΩΝΙΑΣ.

ΚΑ΄ Τοῦ αὐτοῦ πρὸς ἀγιώτατον ἐπίσκοπον Κυδωνίας.

(15B_372 > Αὐτόν ἑαυτῶ τόν Θεόν ἴσον ὕψει τε καί βάθει, δι' εὐσεβοῦς ἐρεύνης τοῦ μυστηρίου τῆς περί ἡμᾶς αὐτοῦ οἰκονομίας διαγνούς ὁ θεοφύλακτός μου δεσπότης, καί θαυμάσας πῶς ὁ ὅρος τῆ ἀοριστία, τάναντία καί ἀμιγῆ, περί αὐτόν συναφθέντα, δι' ἀλλήλων ἔσχε τήν δήλωσιν· τῆς μέν ἀπειρίας τῶ ὄρω ἀρρήτως συνορισθείσης· τοῦ δέ ὄρου ὑπερφυῶς τῆ ἀπειρία συναπλωθέντος· αὐτόν δέ περί ὄν ταῦτα κατ' ἄμφω ταυτόν ἑαυτῶ, μηδέν τό παράπαν ἑαυτοῦ καθυφέντα κατά τό ἄπειρον, ὡς κατά φύσιν μετά ἀόριστον, κατ' οἰκονομίαν δέ, ἀκατάληπτον καί ὄντα καί γινωσκόμενον· τό τε ὕψος τῆς θεϊκῆς δόξης ἀδιανόητον ἔχοντα, καί τό βάθος τῆς οἰκονομικῆς συγκαταβάσεως ἀπερίπληπτον, ἐμφρόνως ἑαυτόν κηροῦ δίκην, ὡσπερ σφραγίδι τῶ Θεῶ εὐείκτως ὑπέθηκεν, ὄν δι' ὄλου εἰς τό βάθος ἐντυπωθέντα δεξάμενος, ἀρίδηλον μίμημα τῆς θείας ἑαυτόν κατέστησε μακαριότητος. Σοφῶς γάρ τοῖς θείοις ἑαυτόν ἐναμείψας τρόποις· τῶ μέν ταπεινῶ τῆς φύσεως, δι' ἀρετῆς ἐκέρασε τό τῆς ἀξίας ἀνάστημα· τῶ δέ ὕψει τῆς ἀξίας ἔμπαλιν, διά γνώσεως τήν τῆς φύσεως συνεπῆρε ταπεινώσιν· καί θάτερον θατέρω παραδόξως ἐνθεωρεῖσθαι πεποίηκε. Κατ' ἄμφω γάρ ταυτόν ἑαυτῶ, μηδέν ἐν ἀμφοτέροις καθυφέντα σεμνότητος, ἑαυτόν συνετήρησε· δείξας μάλα σαφῶς, δι' ὧν ἀκίβδηλον (15B_374 > τήν πρός Θεόν ἐκτήσατο μίμησιν, ὡς τήν ἱερωσύνην ὁ Θεός ἐπί γῆς ἀνθ' ἑαυτοῦ χειροτονήσας προὔβαλετο. Ἐφ' ᾧτε καί σωματικῶς ὀρώμενος, καί τά αὐτοῦ μυστήρια τοῖς ὄρᾳν δυναμένοις μή διαλίπη φαινόμενα.

(=0605=) Διά τοῦτο θεοειδῶς τῶ λόγῳ μετά τῶν τρόπων φερόμενος ὁ ἐμός δεσπότης, πολλήν μοι σωτηρίαν ἐνετεκτήνατο. Ὡς γάρ τούς ἀνθρώπους καταλλαγῆναι τῶ Θεῶ καί Πατρί ὡς πταισθέντας μᾶλλον ἢ πταίσαντας ὁ Κύριος παρεκάλεσε, καθῶς μαρτυρεῖ λέγων ὁ θεσπέσιος Παῦλος, Ὑπέρ Χριστοῦ πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν. Δεόμεθα ὑπέρ Χριστοῦ, καταλλάγητε τῶ Θεῶ· ἵνα ἐντρέψη τῶ μεγέθει τῆς εὐεργεσίας πρός συναίσθησιν ἐλθεῖν τῆς οἰκείας πωρώσεως· οὕτω καί ὁ ἐμός δεσπότης, δι' ἐκουσίου ὑφέσεως, εὐμηχάνως με χειρωσάμενος, τό μαθεῖν δόξαί παρ' ἐμοῦ διά γραμμάτων θελῆσαι, ἄπερ διδάσκειν διά τήν ἀξίαν προβέβληται, κἄν ὀψέ ποτε τῆς οἰκείας ἀμαθίας κατέστησε ἐπιγνώμονα. Ὁμολογῶ οὖν τῶ δεσπότη μου τήν χάριν· καί σεμνύνομαι τῶ τρόπῳ δι' οὗ τό νέφος μου τῆς οἰήσεως εὐαφῶς ἀπέώσατο· καί αἰτῶ αὐτόν τοιοῦτοις καί λόγοις καί τρόποις ρυθμίζοντα τόν αὐτοῦ δοῦλον μή παύσασθαι.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΒ'. ... ΠΡΟΣ ΑΥΞΕΝΤΙΟΝ.

ΚΒ' Τοῦ αὐτοῦ πρός Αὐξέντιον.

(15B_376 > Εἰ μέν θαρρόυντες τῶ Πνεύματι, καθά ἀλύτως περικειμένην ὑμῖν αὐτοῖς ἔχετε τήν ἀγάπην, μηδενός δεομένην πρός καινισμόν, ἀμελεῖν τῶν πρός τούς φίλους διέγνωτε γραμμάτων, ἐπαινῶ τε τόν νόμον, καί ὑμᾶς ἀποδέχομαι· πιστεύοντας ἐκείνῳ τῆς ἀγάπης τόν θησαυρόν, ἐξ οὗ τε καί εἰς ὄν ἄρχεσθαι τε καί ἀναπαύεσθαι πέφυκεν. Εἰ δέ τοῦ καθήκοντος φιλικῶ τρόπου κατολιγωροῦντες τοῦ γράφειν δι' ὄκνου παραιτεῖσθε, τάναντία ποιεῖν οὐ παύσομαι· φίλους αἰδεῖσθαι διά μέγεθος τῆς κατά κόσμον προλήψεως οὐκ εἰδώς. Εἰ δέ τῶν δύο τοῦ μή γράφειν οὐδέν καθέστηκεν αἴτιον, δέξασθε ἀπόντων, καί δότε προθύμως ἀποῦσιν, ὡς ἐδίδαξεν ἡ φύσις, διά γραμμάτων τήν ἔντευξιν· μᾶλλον δέ, ὡς Θεός τήν φύσιν σοφίσας παρεμυθήσατο. Κεντριζει γάρ ἡρεμοῦσαν τήν μνήμην, καί διεγείρει νυστάζουσαν, πρός τό ἰδεῖν καί ἀναμάττεσθαι τῶν φιλουμένων τά πρόσωπα, γράμμασι λόγος μορφούμενος· δι' ὧν ὁ πόθος πυρός δίκην σβεσθέντος, ἐκ μικροῦ σπινθήρος πάλιν ἀναρρίπίζεται.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΓ΄. ... ΠΡΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ.

ΚΓ΄ Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Στέφανον πρεσβύτερον.

(15B_378 > Ἀγάπης ἴδιον ὑπάρχει πνευματικῆς, οὐ μόνον παρόντας εὐεργετεῖν τοὺς χρήζοντας, ἀλλὰ καὶ ἀπόντας παραμυθεῖσθαι· καὶ μὴ συγχωρεῖν τοῖς σώμασι τὰς ψυχὰς συνδιατέμενεσθαι· μήτε μὴν τοῦ λόγου, δι' οὗ τὴν εἰκόνα φέρει τοῦ Κτίσαντος ἢ ψυχῆ, (=0608=) περιγράφεσθαι τόπω τὴν δύναμιν· ἀλλ' ἢ παρόντας τοῖς ἡγαπημένοις διὰ φωνῆς κατ' ὀφθαλμούς τὰ πρέποντα διαλέγεσθαι, ἢ ἀπόντας διὰ γραμμάτων προσομιλεῖν. Τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον ἢ φύσις κατὰ Θεοῦ χάριν σοφῶς ἐπενόησε, πρὸς ἔνωσιν ἀδιάστατον τῶν πολλῶ διεστηκότων ἀλλήλων σωματικῶς τῷ τοπικῶ διαστήματι. Οὕτω γὰρ ὁ λόγος συχνότερον ἐνηχοῦμενος φωνῇ τε καὶ γράμμασι δυσέκνιπτον μνήμην ἐντίθεται τῇ ψυχῇ, πρὸς τὸ διὰ παντός ὄρᾶν τοὺς ἀεὶ κατ' ἀγάπην παρόντας τῷ πνεύματι· καὶ περιπτύσσεσθαι, καὶ πάντων ἀνακαλεῖσθαι τῶν λυπηρῶν. Μὴ τοίνυν ἐπιλάλησθέ μου τοῦ παιδός ὑμῶν καὶ μαθητοῦ, τίμιοι Πατέρες, ἀλλ' ὡς ἀγάπης ὄντες καὶ μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι, θρέψατε λόγῳ τῶν ἀρετῶν τὴν λιμώττουσάν μου ψυχὴν· καὶ φωτίσατέ μου τὸν νοῦν ἀγνοίας ζόφῳ πεπιεσμένον, πρὸς τὸν ἀποκείμενον ὑμῖν ἐν οὐρανοῖς ὑπὲρ τούτου μισθὸν ἀποβλέποντες· κἄν τὸ γινόμενον τυχόν πρὸς ὀλίγον ὑμᾶς κρείττονος ἀπάγη καὶ τιμιωτέρας σχολῆς. Οἶδα γάρ, ὡς οὐκ ἴσον πρὸς εὐδοξίαν, ἀμέσως τε Θεῷ προσομιλεῖν, καὶ τῶν ἡττόνων συμπαθῶς προνοεῖν. Πλήν οὐδὲ τοῦτο τῶν Θεῷ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΔ΄. ... ΠΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΝ.

ΚΔ΄. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Κωνσταντῖνον σακελλάριον.

(15B_380 > Ἦκε τὸ τίμιον τοῦ θεοφυλάκτου μου δεσπότητος γράμμα μετὰ τῆς εἰρήνης, καὶ αὐτὸν ὄλον φέρον τοῖς τρόποις φαινόμενον. Τῇ γάρ τῶν λόγων σεμνότητι, πέφυκε πῶς ἐμφαίνεσθαι μετὰ τῆς τῶν τρόπων ἐπιεικειᾶς καὶ τῆς ψυχῆς ἢ διάθεσις. Καὶ ἦσθην ὡσπερ αὐτὸν παρόντα δεξάμενος τὸν ἐμὸν δεσπότην, καὶ ἠσπασάμην τῷ πνεύματι, καὶ ὄλον τῷ χωρήματι τῆς καρδίας περιλαβὼν ἀπεθέμην· καὶ ἐδόξασα Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν σοφῶς τοῖς ἀνθρώποις ἐμφῶντα τῆς ἀγάπης τὸν νόμον· καθ' ὃν ἀλλήλων ἀπεῖναι οὐδέποτε δύνασθαι, κἄν πολλῶ διεστήκασιν ἀλλήλων σωματικῶς τῷ τοπικῶ διαστήματι, οἱ τῶν σπερμάτων τῆς ἀγάπης δεόντως ἐπιμελεῖσθαι γινώσκοντες. Ἄλλ' ἐπειδὴ εἰρήνης κοσμικῆς εὐαγγέλια τὸ γράμμα κομίσαν, εἰς χαρὰν τῆς ψυχῆς τὴν λύπην μεθέρμοσε· δέον ἐστὶν ἡμᾶς ὑπὲρ αὐτῆς εἰκότως τῷ χαρισμένῳ Θεῷ γενέσθαι πάντως εὐγνώμονας, ἵνα μὴ φανῶμεν ἀχάριστοι περὶ τὴν εὐποιάν, κακῶς τὸν εὐεργέτην ἀνταμειψάμενοι. Γενησόμεθα δὲ πάντως εὐγνώμονες, εἰς δέον τῇ εἰρήνῃ χρησάμενοι, (=0609=) καὶ τὴν πρὸς τὸν κόσμον καὶ τὸν κοσμοκράτορα, κακῶς ἡμῖν ἐνυπάρξασαν ἀθετήσαντες φιλίαν, καὶ διὰ τῶν παθῶν πρὸς τὸν Θεὸν συνιστάμενον κἄν ὀψέ ποτε καταλύσωμεν πόλεμον· καὶ σπονδὰς ἀλύτους τῆς πρὸς αὐτὸν εἰρήνης ποιήσαντες, ἐν τῇ καταργήσει τοῦ σώματος, τῆς πρὸς αὐτὸν ἔχθρας παυσώμεθα. Ἀδύνατον γάρ ἐστιν ἡμᾶς φιλωθῆναι Θεῷ, διὰ τῶν παθῶν (15B_382 > πρὸς αὐτὸν στασιάζοντας, καὶ τῷ πονηρῷ τυράννῳ, καὶ φονευτῇ τῶν ψυχῶν διαβόλῳ διὰ κακίας δασμοφορεῖν ἀνεχομένους, μὴ πρότερον δι' ὅλου πολεμηθέντας τῷ πονηρῷ. Μέχρι γάρ τότε τοῦ Θεοῦ καθεστήκαμεν ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι, κἄν πιστῶν προσηγορίαν ἡμῖν αὐτοῖς περιπλάττωμεν, μέχρις οὗ πάθεισιν ἀτιμίας δουλεύειν βουλόμεθα· καὶ οὐδὲν ὄφελος ἡμῖν ἐκ τῆς κατὰ κόσμον εἰρήνης λοιπὸν περιγενήσεται, τῆς ψυχῆς κακῶς

διακειμένης, καί πρός τόν ἴδιον ποιητήν στασιαζούσης, καί ὑπό τήν αὐτοῦ βασιλείαν γενέσθαι οὐκ ἀνεχομένης· ἔτι μυρίοις πεπραμένης ὡμοῖς δεσπόταις, εἰς κακίαν αὐτήν κατεπεΐγουσι, καί τήν ἀπώλειαν φέρουσαν ὁδόν τῆς σωζούσης μᾶλλον ἀπατηλῶς αἰρεῖσθαι παρασκευάζουσιν. Ἐπειδάν δέ τῆς τῶν παθῶν μέθης ἐκνήψωμεν, καί τῆς τοῦ διαβόλου πονηρᾶς κατεξαναστῶμεν καί τυραννικῆς βασιλείας, καί τόν αὐτοῦ πικρότατον ζυγόν ἑαυτῶν ἐκτιναξόμεθα· καί κατίδοιμεν ὅσον ἡμᾶς ἢ πρός αὐτόν φιλία κατέφθειρε· τῆνικαῦτα δεξόμεθα τοῦ εἰρηνικοῦ καί πράου βασιλέως Χριστοῦ τήν εἰρηνικήν παρουσίαν ἐφ' ἑαυτοῖς ἀοράτως γινομένην· καί ἀνεξόμεθα ὑπό τόν αὐτοῦ γενέσθαι ζυγόν, νόμοις ἀληθείας τάσσοντος ἡμᾶς καί ῥυθμίζοντος· καί τήν πρός αὐτόν στείλασθαι ἐκουσίως φιλίαν καταδεξόμεθα, φόρους αὐτῷ καί δασμούς ἐκουσίως προσάγοντες, τούς διά τῶν ἀρετῶν κατ' ἐντολήν τελεσφορομένους ἐν ἡμῖν τῆς δικαιοσύνης καρπούς. Οἷς ὑπέρ τῆς ἡμῶν σωτηρίας ἠδόμενος ὁ ὁ μόνος ἀπροσδεής, πάντα ἡμῖν χαρίσεται ὡς ἀψευδής, ὅσα ἡμῖν ἐπηγγείλατο. Τά δέ ἐστίν, Ἄ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε, καί οὐς οὐκ ἤκουσε, καί ἐπί καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεός τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Εἰς τοῦτο γάρ ἡμᾶς καί πεποίηκεν, ἵνα γενώμεθα θείας κοινωνοί φύσεως, καί τῆς αὐτοῦ ἀιδιότητος μέτοχοι· καί φανῶμεν αὐτῷ ὅμοιοι κατά τήν ἐκ χάριτος θέωσιν· δι' ἣν πᾶσα τε τῶν ὄντων ἡ σύστασις (15B_384 > ἐστι καί ἡ διαμονή, καί ἡ τῶν ὄντων παραγωγή καί γένεσις.

Γενώμεθα τοίνυν ἄξιοι τῆς εἰρήνης, δέσποτά μου εὐλογημένε, τά ἐν ἡμῖν στασιάζοντα πρός Θεόν πάθη ἑαυτῶν ἀνδρικῶς περιελόντες. Τήξωμεν ὄση δύναμις τό σῶμα, δι' οὗ σφριγῶντος ἢ τοῦ διαβόλου πρός τήν ψυχὴν γένεσθαι εἴσοδος. Ἀναγνώσασσι (=0612=) θείοις πλανώμενον στήσωμεν τόν νοῦν, καί πρός τόν Θεόν πάλιν ἐπαναγάγωμεν. Ἐγκρατείας τόνοις καί ἀγρυπνίας, κατ' ὄρεξιν εἰς πολλά φερομένην ἀτάκτως τήν ἐπιθυμίαν, σωφρόνως καταστείλωμεν. Εὐχαῖς καί δεήσεσι καί ἐλεημοσύναις, τόν θυμόν ζέοντα καί ταρασσόμενον, σοφῶς κατευνάσωμεν. Φόβῳ Θεοῦ καί ἀπειλῇ τῶν μελλόντων, ἀκολάστως κινούμενά τε καί ἐνεργοῦντα τά αἰσθητήρια, παύσωμεν. Ἐπί πᾶσι, καί πρό πάντων μνησθῶμεν τοῦ θανάτου, καί τῆς φοβερᾶς τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ σώματος ἐξόδου· καί πῶς ὑπαντώσιν αὐτῇ κατά τόν ἀέρα τοῦτον αἰ ἀρχαί καί ἐξουσίαι καί δυνάμεις τοῦ σκότους· πᾶσα πρός ἑαυτήν διέλκουσά τε καί κατατέμνουσα, κατ' ἀναλογίαν τῆς σχετικῶς πρός αὐτήν διά τοῦ μέσου πάθους γενομένης κακῆς οἰκειότητος. Μνησθῶμεν τῆς ἐν τῷ ἄδῃ κατά συνείδησιν γινομένης τῆ ψυχῆ πικρᾶς ὀδύνης, ἐπί τῆ μνήμῃ τῶν αὐτῇ κακῶς διά τοῦ σώματος πεπραγμένων. Μνησθῶμεν τῆς τελευταίας τοῦ παντός κόσμου συντελείας, καθ' ἣν τῷ πολλῷ καί ἀπλέτῳ πυρί τό πᾶν καταφλέγεται τοῦτο· στοιχείων φοβερῶς κλονουμένων τῇ τήξει τῆς καύσεως· οὐρανοῦ τῇ ἐλίξει [καί] φόβῳ κατ' ἔπειξιν φεύγοντος ἀπό προσώπου πυρός τοῦ προκαθαίροντος τήν κτίσιν διά τήν τοῦ Καθαροῦ παρουσίαν· θαλάσσης ἀφανιζομένης, γῆς βρασσομένης, καί ἐκ πυθμένος, καί τάς ἀπείρους τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων ἀμειώτως παρεχούσης μυριάδας· μνησθῶμεν τῆς φρικτῆς ὥρας τῆς ἀπολογίας τῆς ἐπί τοῦ φοβεροῦ καί φρικτοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ γενησομένης· ἠνίκα πᾶσα ἡ δύναμις τῶν οὐρανῶν, καί πᾶσα ἡ ἀπό καταβολῆς τοῦ αἰῶνος κτίσις τῶν ἀνθρώπων ἐφορᾷ τά ἐκάστῳ προσόντα, μέχρι καί ψилоῦ ἐνθυμήματος· ἠνίκα τούς μέν, διά τήν τῶν ἔργων λαμπρότητα τό (15B_386 > ἄφραστον φῶς διαδέξεται· καί ἡ τῆς ἀγίας καί μακαρίας Τριάδος ἔλλαμψις τρανύτερον ἐπιλαμπούσης, τοῖς ὄραν καί ὑποδέχεσθαι διά καθαρότητα ψυχῆς δυναμένοις· τούς δέ διά τήν τῶν ἔργων ἀτοπίαν τό σκότος ὑποδέξεται τό ἐξώτερον, καί ὁ ἀκοίμητος σκώληξ, καί τό πῦρ τῆς γεέννης τό ἄσβεστον· καί τό πάντων βαρύτερον, ἢ ἐν τῷ συνειδῶτι αἰσχύνῃ πέρας οὐκ ἔχουσα. Μνησθῶμεν τούτων ἀπάντων ἵνα τῶν μέν γενώμεθα ἄξιοι τῶν, δέ πείραν λαβεῖν μή

κατακριθῶμεν· καὶ γενώμεθα ἑαυτῶν καὶ τοῦ Θεοῦ, μᾶλλον δὲ μόνου καὶ ὄλου Θεοῦ, καὶ ὄλοι· μηδὲν ἐπίγειον ἐν ἡμῖν αὐτοῖς φέροντες, ἵνα Θεῷ πλησιάσωμεν, καὶ θεοὶ γενώμεθα, ἐκ Θεοῦ τό θεοὶ εἶναι λαβόντες. Οὕτω γάρ τιμᾶται τὰ θεῖα δωρήματα, καὶ ἡ τῆς θείας εἰρήνης φιλοφρονεῖται παρουσία. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

Ὁ δὲ Θεός τῆς εἰρήνης ὁ καταλλάξας ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, καὶ ἔξαγοράσας τῷ ἰδίῳ αἵματι τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους αὐτὸς τὴν εἰρήνην αὐτοῦ τὴν ὑπερέχουσαν πάντα (=0613=) νοῦν χαρίσεται τῷ εὐλογημένῳ μου δεσπότη, καὶ ἀξιῶσαι αὐτόν τῆς ἐπουρανίου αὐτοῦ βασιλείας· ἔνθα πάντων τῶν εὐφραينوμένων ἡ κατοικία, καὶ ὁ τῶν ἑορταζόντων χορός.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΕ'. ... ΠΡΟΣ ΚΟΝΩΝΑ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΗΓΟΥΜΕΝΟΝ.

ΚΕ' Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Κόνωνα πρεσβύτερον καὶ ἡγούμενον.

(15B_388 > Πιστεύω καθὼς παρέλαβον καὶ ἐδιδάχθην, ὅτι ὁ Θεός ἀγάπη ἐστὶ· καὶ ὅτι καθὼς αὐτὸς εἷς ἐστὶ, μηδέποτε τοῦ εἷς εἶναι παύομενος, οὕτω τούς κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀγάπης ζῶντας, ἕνα ποιεῖ, καὶ μίαν αὐτοῖς χαρίζεται καρδίαν καὶ ψυχὴν, κἂν πολλοὶ τύχοιεν ὄντες· ἵνα ὡς μίαν ψυχὴν, ἔχοντες, τὰς ἀλλήλων ἐπιγινώσκωσι καρδίας, καὶ μὴ κάμνωσι τῇ ἀγνοίᾳ ἐρευνῶντες περὶ τῶν ἀδήλων, στοχαζόμενος ἕκαστος τὴν ἐφ' ἑαυτῷ τοῦ πέλας διάθεσιν. Διὰ τοῦτο πιστεύων τῇ χάριτι τοῦ Χριστοῦ τῇ ἐν σοὶ κινουμένη, ἅγιε Πάτερ, ὅτι οὐδὲν ἀγνοεῖς τῶν ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ ὡςπερ ἴσως, κἂν τολμηρόν εἰπεῖν, οὔτε ἐγὼ τῶν ἐν σοί, θαρρῶ παραιτήσασθαι τέως κατὰ τό παρόν τὴν πρὸς ὑμᾶς ἄφιξιν, εἰδὼς ὅτι οὐ παρακοῆς τὴν παραίτησιν εἶναι πιστεύετε, ἀλλὰ πάθους σωματικοῦ βίᾳ με κωλύοντος τῆς ὁδοῦ, καὶ τό πρόθυμον τῆς ψυχῆς εἰς ἔργον προελθεῖν μὴ συγχωροῦντος. Ἀλλὰ καὶ ἀπὼν τῷ σώματι διὰ τοῦ παρόντος γράμματος, ὁ αἰεὶ παρὼν τῷ πνεύματι, καὶ μηδέποτε ὑμῶν κατὰ ψυχὴν χωριζόμενος, ἀσπάζομαι σε τὸν ἐμόν κατὰ Θεόν πατέρα καὶ προστάτην, καὶ τῆς ἐμῆς ἐπιμελητὴν σωτηρίας, καὶ τὴν ἀγίαν σου, καὶ τῆς Χριστοῦ βασιλείας ἀξίαν ποιμνὴν· καὶ παρακαλῶ δεήσεις ὑπὲρ ἐμοῦ ποιεῖσθαι πρὸς Κύριον, ἵνα ζῶσαν καὶ ἔμπρακτον τὴν εἰς αὐτόν πίστιν ἀπενέγκωμαι, μὴ νεκρωθεῖσαν τοῖς πάθεσιν, ἀλλὰ τὴν δύναμιν ἔχουσαν (15B_390 > τοῦ τε σταυροῦ καὶ τοῦ θανάτου, καὶ τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ· τοῦ μὲν σταυροῦ, κατὰ τὴν ἀπραξίαν τῆς ἁμαρτίας· τοῦ δὲ θανάτου, κατὰ τὴν πληρεστάτην ἀποβολὴν τῆς κακίας· τῆς δὲ ταφῆς κατὰ τὴν ἀπόθεσιν τῆς κατὰ ψυχὴν περὶ τὰ αἰσθητὰ φαντασίας· τῆς δὲ ἀναστάσεως, κατὰ τὸν πλοῦτον τῶν ἀρετῶν, καὶ τὴν περιουσίαν τῆς αὐτοῦ ἐπιγνώσεως ἀληθοῦς, καὶ τὴν εἰς ὕψος τῆς διανοίας ἀπὸ τῶν φθειρομένων ἔγερσιν, ἵνα γένωμαι σύσσωμος αὐτοῦ καὶ σύμψυχος. Καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐπαγγελίαν, κατὰ πάντα ὅμοιος, χωρὶς τῆς πρὸς αὐτόν κατὰ τὴν φύσιν ταυτότητος· ἵνα μὴ τὴν δοθεῖσάν μοι παρ' αὐτοῦ διὰ τῶν εἰρημένων ζωῶν νεκρώσας, τοῖς ἔργοις τῆς ἀτιμίας, τό κρῖμα δικαίως σχῶ τῶν ἀποκτεινάντων τὴν ἑαυτῶν ζωὴν, τὸν Κύριον ἡμῶν τὸν Ἰησοῦν τὸν Χριστόν. Φοβερόν γάρ ὄντως, καὶ πάσης κατακρίσεως ὑπερέκεινα, τό τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν παρὰ Θεοῦ κατὰ δωρεάν τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἐκουσίως νεκρῶσαι ζωὴν, διὰ τῆς πρὸς τὰ φθειρόμενα ἀγάπης. Καὶ ἴσασι πάντως τοῦτον τὸν φόβον, οἱ τὴν ἀλήθειαν τῆς φιλαυτίας προτιμᾶν μελετήσαντες.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΣ'. ... ΠΡΟΣ ΘΑΛΑΣΣΙΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ΕΡΩΤΗΣΑΝΤΑ...

Κστ'. (=0616=) Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Θαλάσσιον πρεσβύτερον ἐρωτήσαντα, πῶς ἔνιοι τῶν ἐν τοῖς ἔθνεσι βασιλέων, ὑπὲρ ὀργῆς θεηλάτου ἐπικειμένης τῷ ὑπηκόῳ πλήθει κατέθουον τέκνα καὶ πρεσγενεῖς, καὶ ἐπαύετο ἡ ὀργή, καθὼς πολλοῖς τῶν ἀρχαίων ἱστόρηται.

(15B_392 > Καί Ἑλλησιν ὁ Θεός συνεχώρει χρηματίζεσθαι, δι' ὧν ἑαυτοῖς τήν τῶν μελλόντων πρόγνωσιν, καί τήν τῶν λυπούντων ἀπαλλαγὴν ἐπενόησαν τρόπων· καί ἐδίδου πολλάκις κατ' ἐλπίδας αὐτοῖς ἐκβαίνειν τὰ πράγματα, πᾶσι προοδοποιῶν κατὰ πρόνοιαν, καθὼς ἕκαστος ἠδύνατο δέξασθαι, τήν τοῦ μέλλοντος μεγάλου μυστηρίου παραδοχὴν. Εἰ γάρ φιλοστοργία τῶν ἀρχόντων πρὸς τοὺς ἀρχομένους δι' ἔργου προβαίνουσα, ὅλον ὑφήρπασε τῆς ἐπικειμένης ἀνάγκης τό ὑπήκοον· οὐ ξένον οὐδέ ἄπιστον, εἰ ὁ φύσει φιλόανθρωπος, καί μόνος Δημιουργός καί Βασιλεύς τῶν ἀνθρώπων, τόν αὐτοῦ Υἱόν ὑπὲρ πάντων τῶν ἀνθρώπων εἰς θάνατον, κατ' οἰκονομίαν διὰ σαρκὸς προέσχετο, ἵνα τῶν κατεχόντων λυτρώσῃται κακῶν. Ἀμέλει τῶν βασιλέων Ἰσραὴλ καί Ἰουδα κατὰ τῶν Μωαβιτῶν ἐπιστρατευσάντων ἐπὶ τοῦ ἁγίου Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου, καί μετὰ μεγάλην νίκην μελλόντων καί αὐτὴν πᾶσαν τῆς βασιλείας πορθῆσαι τήν πόλιν, λαβὼν κατὰ τό εἰθισμένον, ὡς ἔοικεν, ἔθνεσιν, ὁ τῆς χώρας βασιλεύς τόν υἱόν αὐτοῦ, κατ' ὀφθαλμούς τῶν βασιλέων ἐπὶ τοῦ τείχους κατέθυσε· (15B_394 > καί τούτῳ τῷ τρόπῳ, τοὺς μὲν βασιλεῖς ἰλεώσατο, καί ἔπεισεν ἀποστραφῆναι τῆς κατ' αὐτοῦ διεσκευασμένης (=0617=) ὀργῆς, τοὺς δὲ ὑπηκόους διεσώσατο. Τοῖς μὲν οὖν Ἑλλησι τὰ ἐξ αὐτονομίας ἐπιτελεῖν συγχωρῶν ὁ Θεός, εἰς τήν τοῦ μεγάλου μυστηρίου παραδοχὴν σοφῶς ἐσφετερίζετο· τῷ δὲ Ἰσραηλίτῃ λαῷ νόμον διδούς, δι' ὅλου τό μέλλον διετύπου μυστήριον. Ὅθεν μετὰ τό φανῆναι, καί κατ' ἐνέργειαν γενέσθαι τό τῆς ἡμῶν σωτηρίας μυστήριον, ταῦτα κάκεῖνα ἐξ Ἑθνῶν καί Ἰουδαίων κατήγγησεν, ὅσα πρό τούτου δέδωκεν, ἢ γίνεσθαι συνεχώρησεν πρὸς τήν τοῦ μέλλοντος διατύπωσιν. Ἐξ αὐτοῦ γάρ, καί δι' αὐτοῦ, καί εἰς αὐτόν τὰ πάντα, ὅσα γέγονεν ἢ γενήσεται, κατὰ πάντα καιρόν ἢ τρόπον· τὰ μὲν, κατ' εὐδοκίαν· τὰ δέ, κατ' οἰκονομίαν· τὰ δέ, κατὰ συγχώρησιν. Οὐκ ἔστιν οὖν μῦθος τό τοῖς ἀρχαίοις μνημονευόμενον· ἀλλά γέγονεν ἀληθῶς, καί ἐπηκολούθησεν αὐτῷ, τό ἐφ' ᾧ γέγονεν ἀλέξημα. Τό δέ κατὰ λεπτόν περί τῶν γραφέντων, σύν Θεῷ παρ' ὑμῖν γινόμενος ἅμα γυμνάζωμεν. Πλήν ὁ γνούς πῶς καί ὄφειρος σάρκες δύνανται θεραπεύειν διὰ τέχνης νοσοῦντας, δέξεται πιστῶς τῆς θείας προνοίας τήν μέθοδον.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΖ'. ... ΠΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΝ ΚΟΥΒΙΚΟΥΛΑΡΙΟΝ.

ΚΖ' Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Ἰωάννην κουβικουλάριον.

(15B_396 > Οἱ μὲν κατὰ κόσμον, τήν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην στησάμενοι, τῆς ἀλλήλων χρίζουσι σωματικῆς παρουσίας πρὸς τήν ταύτης συντήρησιν, διὰ τήν λήθην τήν καταμαραίνουσαν φυσικῶς πάντα τόν περί μόνα τὰ σώματα συνιστάμενον πόθον· ᾧ συγκατασβέννυσθαι πέφυκεν ἡ μνήμη τῶν οὕτω πρὸς ἀλλήλους διακειμένων. Ἔστι δέ ὅτι καί αὐτό τοῦτο τό συντηρεῖν δύνασθαι δοκοῦν τήν κατὰ κόσμον πρὸς ἀλλήλους σχέσιν, δίστησι κόρος ἐπιγενόμενος, καί ὄλην τήν προλαβοῦσαν ἀφανίζων διάθεσιν. Καί ἐπίλειψις δέ τινος πολλάκις τῶν ταύτης ποριστικῶν αἰτιῶν, ἢ καί μικρά τις παρεμπесоῦσα πρόφασις, ταχεῖαν ποιεῖται τῆς οὕτω συνισταμένης ἀγάπης τήν εἰς μῖσος περιτροπήν. Οἱ δέ κατὰ Θεόν τῷ δεσμῷ τῆς ἀγάπης ἀλλήλοις ἀλύτως καταδεθέντες, καί σύν ἀλλήλοις ὄντες, καί ἀλλήλων ἀπόντες, μᾶλλον τόν ταύτης δεσμόν ἐπιτείνουσι· διὰ Θεόν ταύτην ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντες, τόν καί ἀγάπην ὄντα, καί τήν τοῦ ἀγαπᾶν δύνασθαι τοῖς ἀξίοις παρεχόμενον δύναμιν· καί μάλα γε, καθάπερ οἶμαι, δικαίως. Τοῖς γάρ κατὰ φύσιν ῥευστοῖς συναπορρεῖν πέφυκε καί ἡ τῶν κατ' αὐτά πρὸς ἀλλήλους διακειμένων διάθεσιν· τοῖς δέ σταθεροῖς καί αἰεὶ ὡσαύτως ἔχουσιν, ἀκλόνητος παντάπασι καί ἀτίνακτος συνδιαμένειν εἴωθε, καί ἡ τῶν κατ' αὐτά πρὸς ἀλλήλους διακειμένων στοργή· τοσοῦτον αὐτοῖς ἐπιτείνουσα τόν εἰς ἀλλήλους πόθον (15B_398 > πρὸς τό

άοριστον, ὅσον ὁ ταύτης τῆς σχέσεως αἴτιος πρὸς ἑαυτὸν ἔλκειν τοὺς ἀλλήλων ἠρτημένους τῷ πνεύματι πέφυκε Θεός.

(=0620=) Κατὰ τοῦτον τοίνυν τὸν τρόπον ἀγαπῶν σε, λίαν ἠγαπημένε, διὰ παντός ἀχώριστον ἔχω συνόντα κατὰ ψυχὴν, εἰς βάθος τετυπωμένον τῷ πνεύματι, κἄν πολὺ τοῦ χρόνου μῆκος ἐστὶ, καὶ μέγα τό διαμέσου τῶν τόπων διάστημα, μηδέποτε τοῦ βλέπειν νοητῶς καὶ ἀσπάζεσθαι παυόμενος. Ὑφ' οὗ κατὰ τό ἴσον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον ἀγαπᾶσθαι πιστεύων, ἀόκνως περὶ ὧν χρεῖα γράφειν οὐ παραιτοῦμαι, μίαν ἀμφοτέρων ἡμῶν γεγενῆσθαι ψυχὴν γινώσκων διὰ τοῦ πνεύματος. καὶ οἶδα ὅτι οὐ νομίζεις ὑβρίζεσθαι τοῦ ἀκούων, τὴν πρὸς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ φοβερὰν, καὶ ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον συγκατάβασιν λογιζόμενος.

Δέχου τοίνυν τὸν τὴν παροῦσαν ἐπιφερόμενον μετρίαν συλλαβὴν εὐμενῶς, καὶ γενοῦ αὐτῷ πάντα ἄπερ ὁ τὰς ἀλλήλων ἐπιμερίζεσθαι συμφοράς τοῖς ἀνθρώποις ἐνομοθέτησε· καὶ τοσοῦτον οἰκειώσασθαι τὸν πέλας, ὅσον μὴ ἄλλον ἐκεῖνον νομίζεσθαι, κατὰ τὴν ἀντιδοθεῖσαν τῶν εἰς ἀλλήλους μεταποιηθέντων διάθεσιν. Οὐ γάρ μόνον χαίρειν μετὰ χαιρόντων, ἀλλὰ καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων· καὶ οὐχ ἀπλῶς ἀγαπᾶν, ἀλλ' ὡς ἑαυτὸν τὸν πλησίον, ὁ θεῖος διαγορεύει λόγος· ἵνα μὴ λέγω τὴν καινὴν ἐντολήν, τὴν καὶ αὐτὰς ὑπὲρ ἀλλήλων ἀγάπης χάριν, ἠνίκα καιρὸς ἐστὶν ἀγωνίζεσθαι, τὰς ψυχὰς τιθέναι προστάσσουσιν· ἦν ὁ δούς ἔργῳ πεπλήρωκε Κύριος, ὑπὲρ ἡμῶν θεῖναι τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν μὴ παραιτησάμενος· ἡμῖν ὑποτύπωσιν τελείας εὐαρεστήσεως, καθ' ἣν ὁ τῆς φιλαυτίας ἡρέμα κατασβέννυται νόμος, ὁ κατ' ἀρχὰς δι' ἡδονῆς ἡμᾶς ἀπατηλῶς Θεοῦ καὶ ἀλλήλων ἀπαγαγών· καὶ ἀνθ' ἑνός Θεοῦ, πολλοὺς εἶναι ἢ οὐδένα τό σύνολον (15B_400 > νομισθῆναι διδάξας, παντελῶς τὴν τοῦ ἐν ἡμῖν λόγου πρὸς τὴν σάρκα κατέραξε δύναμιν, καὶ εἰς πολλὰς τὴν μίαν φύσιν κατατεμών μοίρας, ὑπὲρ ἡδονῆς κατ' ἀλλήλων τὴν τοῦ ἐν ἡμῖν θυμοῦ δύναμιν ἐθηρίωσε.

Γενοῦ τοίνυν, ὡς εἶπον, πάντα τῷ χρῆζοντι τῆς σῆς ἐπικουρίας, ἵνα τοιοῦτον εὖροις τὸν Θεόν σοι γινόμενον, τὸν πάντα πᾶσι γίνεσθαι διὰ φιλανθρωπίαν καταδεχόμενον.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΗ'. ... ΠΡΟΣ ΚΥΡΙΣΙΚΙΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ.

ΚΗ' Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Κυρισίκιον ἐπίσκοπον.

(15B_402 > Τῆς θείας ἐπί γῆς κατὰ τὴν δοθεῖσά σοι χάριν (=0621=) τῆς ἀρχιερωσύνης, τίμιε Πάτερ, μιμητὴς εἶναι λαχὼν ἀγαθότητος, οὐδένα τῶν χαρακτηριζόντων αὐτὴν τρόπων ἀπλήρωτος εἶσας· ἀλλὰ πάντας ἀλλήλοις ἐφεξῆς συνομαρτοῦντας ἔχων, τῷ ἄνωθεν ἐξυφασμένῳ διὰ τοῦ Πνεύματος χιτῶνι τῶν ἀρετῶν ἐσπούδασας καλλωπίσαι τό τῆς ἀρχιερωσύνης μυστήριον· ὄντινα χιτῶνα σχίσαι οὐδέποτε δύνανται, οὔτε πλήθει πειρασμῶν, ὑμᾶς σταυροῦντες οἱ δαίμονες. Σπούδασον οὖν τὰ διεσκορπισμένα τέκνα τοῦ Θεοῦ συναγαγεῖν εἰς ἓν. Χαρακτήρ γάρ καὶ τοῦτο τῆς θείας ἐστὶν ἀγαθότητος· καὶ ὡς κεφαλὴ τοῦ τιμίου σώματος τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας γενόμενος, τὰ μέλη συναρμολόγησον ἀλλήλοις διὰ τῆς ἀρχιτεκτονίας τοῦ Πνεύματος· καὶ κάλεσον φωνῇ μεγάλῃ ὡς κῆρυξ τῶν θείων διδασκάλων καταστάς, τοὺς τε μακράν, καὶ τοὺς ἐγγύς· καὶ ἐν ἑαυτῷ κατάδησον τῷ ἀλύτῳ δεσμῷ τῆς ἀγάπης τοῦ Πνεύματος· εἴπερ μέντοι ἀπέδρα, καὶ παντελῶς ἐξηφάνισται ἢ τῶν ἐχθρῶν προσδοκία· δι' ἣν τοσοῦτον τῆς ἐνεγκούσης ἀπεξενώθησαν· ἵνα καὶ σοὶ ἐξόν ἢ χριστοπρεπῶς λέγειν· Ἴδού ἐγώ, καὶ τὰ παιδιά ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός. Ἄλλ' ἀξιώσον τὸν σὸν ταπεινὸν καὶ ἀνάξιον δοῦλον καὶ ἰκέτην περὶ τούτου τιμίῳ σου συλλαβῶν, ἅγιε Πάτερ· καὶ δι' εὐχῶν παραθέσθαι τῷ Θεῷ προσφέρων θυσίαν αἰνέσεως μὴ ἀπαξιώσης.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΘ΄. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΚΘ΄Του αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

(15B_404 > Ὁ μὲν Θεὸς ζητῶν κατῆλθεν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ποθῶν τό πρόβατον ἐνεδύσατο· καὶ οὕτως σώσας τό πλανώμενον, πρὸς τὰ σύννομα τῶν ὤμων ἐπιθείς, συμπαθῶς ἐπανήγαγε. Σὺ δέ, πανάγιε Πάτερ καὶ ποιμὴν, μόνον Πνεύματος ἀγίου πληρώσας τῆς διδασκαλίας τὸν δόνακα, πρὸς ἑαυτὸν ἐπανήγαγες πλήρη, τὴν ἀκουσίως μὲν τῆς πατρίδος ἀποφοιτήσασαν ἀγέλην τῶν λογικῶν προβάτων, ἐκουσίως δέ προστρέχουσαν τῇ φωνῇ σου τοῦ καλοῦ ποιμένος καὶ ἐπιστήμονος, ὡς τελείαν διάγνωσιν ἔχουσαν τοῦ συμφέροντος. Οὐ γάρ πλανηθεῖσα τὰ μακρὰ διεπέρασε πελάγη, τῆς θείας κατολιγωρήσασα νομῆς· ἀσφαλείας δέ χάριν σωστικῆς τῶν κατὰ ψυχὴν θείων ἀναθημάτων.

Ἄλλὰ δέξαι ποιμνην, οὐ μόνον ἀνεπίβατον λύκοις διαμείνας, ἀλλὰ καὶ λύκων ἀναιρετικὴν γενομένην, καὶ πολλοῖς πλουτοῦσαν τοῖς κατὰ ψυχὴν ἀγαθοῖς· Καὶ ἔντεινον, καὶ κατευοδοῦ, καὶ βασίλευε, ἔνεκεν ἀληθείας καὶ πραότητος καὶ δικαιοσύνης· ὡς τῶν κατ' εὐσέβειαν θείων δογμάτων διδάσκαλος, καὶ βίου καθαροῦ, καὶ σεμνῆς (=0624=) πολιτείας ὑψηγητής, καὶ τοῖς ἐν πᾶσιν ὀρθῆς διακρίσεως νομοθέτης· προσλαβόμενος μάλιστα μετὰ τῆς εἰρημένης ἱερᾶς ποιμνης, καὶ τὸν ἡγιασμένος κύριον ἀββᾶν Γεώργιον τὸν πρεσβύτερον, ἄνθρωπον ἱερόν, ἴσον τῷ λόγῳ κεκτημένον τὸν βίον· καὶ δι' ἀμφοτέρων ὄντα τῆς πονηρᾶς καθαιρέτην δυνάμεως. Ἄλλ' ἐπειδὴ μεγάλη κατεπόθη λύπη μὴ φέρων τὴν τούτων διάζευξιν, ἢ κάμῃ προσλάβετε, καὶ ὑπὸ τὰς ὑμετέρας καταπαύετε πτέρυγας· ἢ στηρίζετε δι' εὐχῶν πρὸς τό γενναίως φέρειν τὴν ἐπὶ τῷ χωρισμῷ τῶν φιλάτων ὀδύνην.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Λ΄. ... ΠΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ.

Λ΄Του αὐτοῦ πρὸς Ἰωάννην ἐπίσκοπον.

(15B_406 > Φασὶν οἱ τὴν τῶν ὄντων φύσιν λογικῶς διασκεψάμενοι, παντός ἐλκτικὴν εἶναι τοῦ ὑποκειμένου τὴν τοῦ πυρός δύναμιν· ᾧ παραβάλλοντες συμβολικῶς τὸν Θεόν, οἱ τῶν θείων ἐξηγηταὶ μυστηρίων, ἐλκτικόν καὶ αὐτόν εἶναι φασιν πάντων τῶν βουλευμένων τοῖς αὐτοῦ πείθεσθαι νόμοις, καὶ τό ζῆν ὁσίως ἀνεχομένων ἀσπάζεσθαι· πρὸς ὃν, ὡσπερ ἐν εἰκόνι γραφὴν εὐφυῶς τὴν μίμησιν ἔχουσαν ὑπάρχειν λέγοντες τὴν ἱερωσύνην, καὶ αὐτὴν τῷ ἴσῳ κατὰ τὴν χάριν συμπαθείας νόμῳ, πάντων ἐλκτικὴν εἶναι τῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν φύσιν διαγορευούσι. Ταύτην οὖν καὶ αὐτός, ἅγιε Πάτερ, ἐπὶ γῆς τοῦ Θεοῦ εἰκόνα ἔχειν λαχῶν, κάλεσον πρὸς ἑαυτὸν συμπαθείας τρόποις καὶ λόγοις, τοὺς πρὸς σέ ποθοῦντας ἐπανελθεῖν, καὶ ὑπὸ σοῦ ποιμανθῆναι κατ' εὐχὰς ἐπιθυμοῦντας· καὶ πίστωσον ἐπαγγελίας ἀληθέσι διὰ συλλαβῶν σου τιμίων, τὴν εἰς αὐτοὺς σὺν Θεῷ περί πάντα σου πρόνοιαν· εἶπερ παντελῶς ἡ τῶν ἐχθρῶν δυσώδης ἀπεγένετο προσδοκία· δι' ἣν τοσαύτην ὑπέμειναν φυγὴν, οἱ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατακολουθεῖν ἀσφαλές ἡγησάμενοι, τῷ διαρρήδην βοῶντι· Ἐάν διώκωσιν ὑμᾶς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην· καὶ τὴν ἐπαινετὴν δειλίαν τοῦ θράσους προκρίναντες· ἵνα μετὰ Θεόν τοῖς σοῖς πιστεύοντες λόγοις, ἀφόβως ποιήσωσιν τὴν ἐπάνοδον· καὶ τῶν πόνων οἷς ὑπὲρ ἀρετῆς, καὶ τοῦ πεισθῆναι Θεῷ τοὺς διώκοντας (15B_408 > φεύγειν κελεύοντι, κατὰ τὴν φοβερὰν ταύτην ξενιτείαν, ὑπεπιάσθησαν, ἄνεσιν εὐρωσιν, ἐλεήμονα τὴν σὴν περὶ αὐτοὺς κατὰ πάντα συγκρότησιν.

Μὴ τοίνυν ἀπαξιώσης, ἅγιε Πάτερ, τὸν σὸν ἰκέτην καὶ δοῦλον παρακαλοῦντα προσδέξασθαι· ἀλλὰ τίμησον οἰκειαῖς συλλαβαῖς, ὡς τίμιος, τὸν μηδεμιᾶς τιμῆς

ἄξιον· καί δι' εὐχῶν παράθου τῷ Χριστῷ τῷ μόνῳ τιμίῳ, καί τόν ἄτιμον πολυτίμως δι' ἑαυτοῦ τιμήσαντι ἄνθρωπον· ὄντινα Δεσπότην καί Κύριον κατά πάντα μιμούμενος, ἄλλον ἐκεῖνον κατά χάριν τοῦ Πνεύματος σεαυτόν τοῖς ὁρῶσι κατέστησας.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΑ΄. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΛΑ΄ Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τόν αὐτόν.

(15B_408 > Ὡσπερ ἀκτίς ἐπισπᾶται προσηνῶς τήν ὑγιαίνουσαν (=0625=) ὄψιν κατά φύσιν προσχαίρουσαν φωτί, καί τῆς οἰκείας λαμπρότητος μεταδίδωσι οὕτως καί ἡ ἀληθῆς ἱερωσύνη χαρακτήρ οὔσα διά πάντων τῆς μακαρίας θεότητος τοῖς ἐπί γῆς, πᾶσαν ψυχὴν κατά τήν ἕξιν φιλόθεόν τε καί θείαν ἐφέλκεται πρὸς ἑαυτήν, καί τῆς ἰδίας μεταδίδωσι γνώσεως, εἰρήνης τε καί ἀγάπης· ἵνα πρὸς τό πέρας τῆς οἰκείας ἐνεργείας, ἐκάστην τῆς ψυχῆς ἐνέγκασα δύναιμι, Θεῷ παραστήσῃ διά πάντων θεωθέντας τοὺς ὑπ' αὐτῆς μυσταγωγούμενους. Τέλος γάρ τῆς κατά ψυχὴν λογικῆς ἐνεργείας, ἡ ἀληθῆς γνώσις ἐστὶ· τῆς ἐπιθυμητικῆς δέ, ἡ ἀγάπη· τῆς δέ θυμικῆς, ἡ εἰρήνη· ὡσπερ καί τῆς ἀληθοῦς ἱερωσύνης, τό διά τούτων θεοποιεῖσθαι τε καί θεοποιεῖν. Ἐφ' ᾧ γάρ ζητεῖν τόν Θεόν ἔχομεν φυσικῶς τό λογίζεσθαι, καί αὐτόν μόνον ποθεῖν τήν ἐπιθυμίαν ἐλάβομεν, καί ὑπέρ αὐτοῦ ἀγωνίζεσθαι μόνον τόν θυμόν ἐκομισάμεθα. Τέλος δέ τῆς μέν ζητήσεως, ἡ ἀληθῆς γνώσις ἐστὶ· τοῦ δέ πόθου, ἡ διηνεκῆς καί διάπυρος ἀγάπη· τῶν δέ θείων ἀγώνων, ἡ πάντα νοῦν ὑπερέχουσα εἰρήνη.

(15B_410 > Τούτων ὄντας τῶν ἄκρων ἀγαθῶν ποιητάς τε καί διδασκάλους τοὺς παναγίους καί παμμακαρίστους ὑμᾶς γινώσκουσα ἡ ὄντως δούλη τοῦ Θεοῦ, καί θυγάτηρ καί μήτηρ Εὐδοκία ἡ ἐγκλειστή, μετὰ τῆς ἱεράς αὐτῆς ἀγέλης, πρὸς ὑμᾶς ἐπανῆλθε, νικητάς ἀποδείξασα τοὺς θεοτιμήτους ὑμᾶς πάντων τῶν πρὸς ἑαυτοὺς ἔχειν αὐτὴν σπουδασάντων. Δούλη γάρ ἀληθῶς ἐστίν, ὡς τῶν θείων ἐντολῶν πληρωτικὴ· θυγάτηρ δέ, ὡς διά πάντων κατά τήν ἕξιν ἀπαράλλακτον ἔχουσα πρὸς τόν Θεόν τήν ἐμφέρειαν μήτηρ δέ, ὡς καί τῆς κατ' ἀρετὴν ἐν ἄλλοις ἕξεως γεννητικὴ.

Ἄλλ' εὐφραίνεσθε τό λοιπόν καί ἀγαλλιᾶσθε, τό τιμιώτερον μέρος τῆς ὑμετέρας ἀγίας ἐπαναλαβόντες ποιμένης· καί μάλιστα προσλαβόμενοι καί τόν ἡγιασμένον κύριόν μου Γεώργιον τόν πρεσβύτερον, τό ὄντως θεῖον γεωργίον τε, καί θεῖον καί μεγάλου Γεωργίου γεωργόν δοκιμώτατον, ἱκανόν ἐν ἔργῳ καί λόγῳ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καί παντός τοῦ λαοῦ, κατά τήν ψυχῶν γεωργικὴν ἐπιστήμην, καί διά τοῦτο πᾶσιν ἐπέραστον τοῖς ἀγαπῶσι τόν Κύριον. Ἄλλ' ἐπειδὴ τέως ἐγὼ κατέστην ἡμιθνης καί ἡμίτομος, τῆς ἐπωφελοῦς αὐτῶν ἀπερρώγως συζυγίας, ἡ κάμῃ προσλάβετε ὡς μέλος νενοσηκός, καί θεραπεύσατε, ἢ δι' εὐχῶν με παραμυθήσασθε, καί πείσατε ἀπαθῶς φέρειν τόν χωρισμόν. Καί τοῦτο γάρ τῆς θείας καί ἀληθοῦς ἱερωσύνης καθέστηκεν ἴδιον.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΒ΄. ... ΠΡΟΣ ΑΒΒΑΝ ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΟΝ.

ΛΒ΄ Τοῦ αὐτοῦ πρὸς ἀββᾶν Πολυχρόνιον.

(15B_412 > Ἐπειδὴ ταφήν τοῦ ὑπέρ ἡμῶν νεκρωθέντος καί ταφέντος κατά σάρκα Χριστοῦ, καί ἀνάστασιν ἐορτάζειν μέλλομεν, σκοπήσωμεν εἰ καί ἡμεῖς ἐνεκρώθημεν, καί ἐτάφημεν κατά τόν παλαιόν ἄνθρωπον τόν φθειρόμενον κατά τάς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, καί ἀνέστημεν κατά τόν καινόν ἄνθρωπον τόν (=0628=) ἀνακαινούμενον κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος. Σημεῖον δέ τῆς μέν τοῦ πρώτου

νεκρώσεως, ἡ τῶν παθῶν παντελής ἐλευθερία· τῆς δέ τοῦ δευτέρου ἀναστάσεως, ἡ κατά συνείδησιν ἀκηλίδωτος καί ἀληθής παρρησία· καί ὁ κατά νοῦν φωτισμός τῆς γνώσεως. Καί εἰ μὲν ταῦτα γεγόνασιν ἐν ἡμῖν, Χριστῷ τῷ Θεῷ συνεορτάζωμεν· εἰ δέ μήγε, ἀγωνισώμεθα κἄν μὴ προδοῦναι τοῖς πάθεσι τόν Λόγον κατά τόν Ἰούδαν, ἢ μὴ ἀρνήσασθαι κατά τόν Πέτρον· μή πως οὐκ ἰσχύσωμεν μετανοῆσαι, καί ἀπαχθῶμεν ἀκερδῶς μεταμελούμενοι· ἢ πικρῶς κλαῦσαι καί πλῦναι τά τῆς ἀρνήσεως στίγματα. Ἄρνησις γάρ ἐστὶ τοῦ Λόγου, ἡ τοῦ πράττειν τό ἀγαθόν διὰ φόβον παραίτησις· προδοσία δέ, ἡ κατ' ἐνέργειαν ἐμπρόθετος πρὸς ἀμαρτίαν ὁρμή· ὧν μὴ γένοιτο ἡμᾶς πείραν λαβεῖν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΓ'. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΛΓ' Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τόν αὐτόν.

Εἰ κατά τόν μέγαν νικητὴν τῶν πειρασμῶν Ἰώβ, Πειρατήριον (15B_414 > ἐστὶν ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων. Καί ὁ κόσμος, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος, ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται· καί, Πολλάί αἱ θλίψεις τῶν δικαίων, ὡς ὁ μέγας ἀποφαίνεται Δαβίδ, καί τούς πειρασμούς, καί τὴν πάλιν, ἢ πρὸς ἀνθρώπους, ἢ πρὸς δαίμονας κατά τὴν δικαίαν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, πάντως ἔχειν ἡμᾶς δεῖ, κατά τόν ἅγιον Ἀπόστολον, παρακαλέσωμεν τόν Θεόν ὑπομονὴν δοῦναι, πρὸς τό δυνηθῆναι ἡμᾶς ἐκ τῆς ἰλῦος τῶν παθῶν ἀνασπασθῆναι, καί στῆναι ἐπὶ τὴν ἄσειστον πέτραν, τὴν ἐν Χριστῷ λέγω διὰ τῆς χάριτος ἀπάθειαν· νεκρωθέντων ἐν ἡμῖν τοῦ τε πειράζοντος βίου, καί τοῦ πονηρευομένου κόσμου, καί τῶν ἀνθρώπων, καί τῶν δαιμόνων, τουτέστι, τῆς ἐμπαθοῦς ζωῆς, καί τῆς κατ' αἴσθησιν ἡδονικῆς ἀπάτης, καί τῶν σαρκικῶν παθημάτων, καί τῶν ψυχικῶν ἐμπαθῶν κινήματων, καί τῶν ἐπὶ τούτοις ἀκουσίων ἐπαγωγῶν, αἵτινες θλίψεις ἐκλήθησαν. Ὑπομείνωμεν οὖν ἵνα σωθῶμεν· ὅτι ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος σωθήσεται. Ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ μεθ' ἡμῶν. Ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΔ'. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΛΔ' Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τόν αὐτόν.

Εἰρήνην ἀπιών πρὸς τό πάθος ὁ Κύριος ἀφῆκεν ἡμῖν· καί πάλιν ἀναστάς ἐκ νεκρῶν εἰρήνην δέδωκεν ἡμῖν. Τί διὰ τούτων αἰνιττόμενος, Τό δεῖν τούς ἐναντίους καιρούς ἀπαθῶς διαφέρειν ἡμᾶς, μήτε ταῖς λυπηραῖς περιστάσεσιν ὑποπίπτοντας, κρείττοντος ἐλπίδος εἶναι χωρὶς, μήτε ταῖς φαιδραῖς ὑποθέσεσι συμπεριφερομένους, τόν παιδαγωγοῦντα ἡμᾶς λογισμόν ἀπωθεῖσθαι· ἀλλὰ τούς αὐτούς εἶναι καί πάσχοντας καί εὐπαθοῦντας. Τοῦτο δέ οὐ γίνεται, εἰ μὴ πρότερον ἐπιβῶμεν ἐπὶ ἀσπίδα καί βασιλίσκον· τουτέστιν ὑπεράνων γενώμεθα παρακοῆς τῶν θείων λόγων, (15B_416 > καί παραδοχῆς τῶν πονηρῶν λογισμῶν· καί καταπατήσωμεν λέοντα καί δράκοντα, τουτέστι (=0629=) θυμόν καί ἐπιθυμίαν· ὧν ἀπογενομένων, πᾶσα ἡμῖν ἔσται εἰρήνη, μηδενός ἡμᾶς κινῆσαι δυναμένου πρὸς μηδέν τῶν ὧδε μενόντων.

Κρατήσωμεν θυμοῦ καί ἐπιθυμίας, καί ὄλον ὁμοῦ τόν οἶκον τῶν ἀλλοφύλων μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ κατεβάλομεν, τὴν ἐμπαθῆ ζωὴν τε καί ἀγωγὴν τοῖς πάθεσι συναποκτείναντες.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΕ'. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΛΕ' Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τόν αὐτόν.

Εἰ μετὰ τὴν μεγάλην καί φοβερὰν ἐκείνην ἔρημον, ὁ Ἰσραηλίτης λαός τὴν γῆν λαμβάνει τῆς ἀναπαύσεως, καί τό πάντων καταπληκτικώτερον ἄκουσμα, ὁ δι'

ἡμᾶς γενόμενος ἄνθρωπος Θεός ὢν καὶ πάντων Κύριος, διὰ παθημάτων καὶ σταυροῦ καὶ θανάτου, εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ εἰσέρχεται, οὐκ ὄντος ἄλλου τρόπου ὠρισμένου αὐτῷ, καθὼς γέγραπται· Οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστόν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; Μὴ ἐκκακήσωμεν ἐν ταῖς θλίψεσιν, ἐκλυόμενοι· ἀλλ' ἀπίδωμεν εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας ἡμῶν, καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν· καὶ ὑπομείνωμεν τὰ συμβαίνοντα γενναίως. Πάσης γὰρ θλίψεως τέλος ἐστὶν ἡ χαρὰ· καὶ παντός κόπου ἢ ἀνάπαυσις, καὶ πάσης ἀτιμίας δόξα· καὶ ἀπλῶς, πάντων τῶν ὑπὲρ ἀρετῆς ἀλγεινῶν τέλος ἐστὶ, τό μετὰ Θεοῦ γενέσθαι διὰ παντός, καὶ τῆς αἰωνίου καὶ πέρας μὴ ἐχούσης ἀνέσεως ἀπολαῦσαι.

Ἄλλ' εὕξαι, Πάτερ, ἵνα τύχωμεν αὐτῆς καλῶς τὴν θάλασσαν τοῦ βίου περάσαντες, καὶ βρόχους τὰς νοητὰς βάσεις τῆς ψυχῆς τῆς αὐτοῦ ἄλμης φυλάξαντες.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΣ'. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΑΣ'Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

(15B_418 > Εὐλογημένος ἐστὶν ὁ δεσπότης ἡμῶν τῷ Κυρίῳ, καὶ εὐλογημένος ὁ κῆπος τῆς καρδίας αὐτοῦ, ὃν ἐφύτευσεν ὁ ἀληθινὸς γεωργὸς Ἰησοῦς, καὶ πεπλήρωκεν ἀθανάτων φυτῶν δικαιοσύνης· οὗ καὶ ἡμεῖς τῶν καρπῶν μετελάβομεν, τῶν αὐτοῦ πνευματικῶν λαχάνων ἐμφορηθέντες· οἷς καὶ ὁ μέγας Ἀπόστολος οἶδε τρέφειν, τοὺς πρὸς τὴν ἄμεσον τῶν θείων αὐτοψίαν ἐξασθενοῦντας· βρωματίζων αὐτούς ὡσπερ λάχανα τὴν φυσικὴν τῶν ὀρατῶν θεωρίαν· καὶ διὰ τῆς τῶν φαινομένων μεγαλοπρεπείας, πρὸς τὸν αὐτῆς κτίστην χειραγωγῶν· ὃν μιμούμενος καὶ ὁ εὐλογημένος ἡμῶν Πατὴρ καὶ διδάσκαλος, φιλοστόργως ἡμᾶς ἐφιλοφρόνησε, ταύτης ἡμῖν τῆς κτίσεως συμβολικῶς παραθεῖς διὰ τῶν λαχάνων τὴν κατανόησιν. Ἄλλὰ μετὰδος καὶ στερεᾶς τροφῆς, καὶ κίνησον ἡμῶν ἀνορεκτοῦσαν πρὸς τὰ θεῖα τὴν ταῖς ἡδοναῖς παρειμένην ψυχὴν, ἐπιστύφω τῷ λεπτοτέρῳ τῆς προνοίας καὶ τῆς κρίσεως λόγῳ τὴν ἔφεσιν· ἵνα μὴ μόνον λαχάνοις διατρέφῃς τοὺς σοὺς μαθητὰς, μόνους τοὺς τῶν γινομένων καὶ ἀπογινομένων λόγους διδάσκων· ἀλλὰ καὶ σίτω, καὶ οἴνω, καὶ ἐλαίῳ, τοῖς τῶν αἰδίων στήρισον λόγοις· τὸν τε συνεκτικὸν τῶν ἀρετῶν ὡς στερρόν ἄρτον λόγον διδούς, καὶ τῷ κατὰ τὴν (=0632=) ἄληστον γνῶσιν, ὡσπερ οἴνω τὴν καρδίαν λόγῳ διαθερμαίνων πρὸς ἔκστασιν θεοποιῶν τῶν σῶν ὀπαδῶν· καὶ τὴν διατρέφουσαν, καὶ ἄσβεστον τὸν ἐν τούτοις διατηροῦσαν πυρσόν· καθάπερ ἔλαιον, τὴν εἰρηνικὴν καὶ ἀτάραχον τῆς πραότητος ἕξιν ἐμποιῶν τοῖς σοῖς οἰκέταις.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΖ'. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΑΖ'Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Πάλιν σου τίμιον γράμμα μετὰ ξενίων, ἅγιε Πάτερ, δεδέγμεθα· καὶ πάλιν τῶν ἴσων τοῖς προτέροις καλῶν ἀπηλαύσαμεν· (15B_420 > τοῖς μὲν ξενίοις, τὴν μελαίνουσαν ἡμῶν τὴν ψυχὴν καῦσιν τῶν παθῶν κατασβέσαντες· πρό αὐτῶν γὰρ τοὺς νοητοὺς λόγους βεβρώκαμεν· οὐκ εἰκὴ καὶ μάτην, καὶ ὡς ἔτυχε ταῦτα παρά σοῦ πεπέμφθαι πιστεύσαντες, τοῦ διὰ πάντων μετὰ λόγου κινουμένου καὶ πνεύματος· καὶ ψυχῆς ἡμῖν παιδεύμα ποιουμένου, καὶ τὴν βρῶσιν τοῦ σώματος· τῷ δὲ γράμματι τὴν πασῶν μητέρα τῶν ἀρετῶν εὐρηκότες ταπεινώσιν, δι' ἧς ἢ τε γένεσις τῶν καλῶν καὶ φυλακὴ δημιουργεῖται τοῖς ἔχουσιν, ἱκανῶς ἐδακρύσαμεν, πόσον ταύτης ἀπωκίσμεθα τῆς ὁδοῦ διαθρήσαντες. Τό γὰρ σὸν πένθος, τῶν ἐφ' οἷς ἐνεχόμεθα κακῶν ἔλεγχος γέγονε· καὶ βαθύ κοιμωμένην ἡμῶν ἐξύπνισε τὴν διάνοιαν, καὶ τὴν μνήμην ἐγύμνασε κεκαλυμμένην τῷ πέπλῳ τῆς φυσιοῦσης οἰήσεως· καὶ πεποίηκεν

ἡμᾶς ἑαυτῶν ἐπιγνώμονας, συμμέτρως ἐπαισθομένους τῆς τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων ὀχλήσεως. Καί ποσῶς σοφίας μετόχους πεποίηκε, τῶν ἰδίων πλημμελημάτων λαβόντας διάγνωσιν, εἶπερ ἀληθῆς ὁ λέγων· Οἱ ἑαυτῶν ἐπιγνώμονες σοφοί.

Μὴ τοίνυν παύση, τίμιε Πάτερ, καὶ λόγῳ καινίζων ἡμῶν τὴν διάνοιαν, καὶ δι' εὐχῆς τὴν τῶν κακῶν ἡμῖν αἰτούμενος λύτρωσιν· ἵνα τούτων λάβης μισθόν παρὰ τοῦ διδοῦντος Θεοῦ τὴν τελείαν τῆς ψυχῆς κατὰ συνείδησιν κάθαρσιν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΗ' ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΛΗ' Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Εὐχαριστοῦμέν σοι, τίμιε Πάτερ, ὅτι μετανοίας ἀρίστης ἡμῖν σεαυτὸν δέδωκας ὑποτίπῳσιν, πείθων δι' ἐξαγορίας τοὺς ἐν ἡμῖν αὐτοῖς σκοτεινοὺς τῶν παθῶν γυμνῶσαι θησαυρούς· δι' ἧς τό πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἐπικυροῦσθαι πέφυκε μῖσος. Ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἐπ' ἀληθείας οἱ τὰ πάθη περιέποντες, ὧν ἡ μνήμη μετὰ τὴν πρᾶξιν φέρει τὴν ἀηδίαν· ὡς μὲν κρόμμυα, τὴν τῶν πονηρῶν (15B_422 > ἀγαπῶντες λογισμῶν συγκατάθεσιν, καθ' ἣν τό τῆς ψυχῆς ὀπτικόν πρὸς ἀρετὴν καὶ γνῶσιν ἀμβλύτερον γίνεται, λεπίδας ὡσπερ λαμβάνον, τὰς ἐμπαθεῖς τῶν ὄρατῶν φαντασίας. Κόρης γάρ μῦσις κατὰ τοὺς ἐτυμολογοῦντας τό κρόμμυον. Ὡς δέ σκόρδα, τὴν δι' ἐνεργείας τῶν παθῶν συμπλήρωσιν τρώγοντες, καθ' ἣν ὁ νοῦς ἀκαθαρσίας πληρούμενος, τοῖς ἔξω πνεῖ δι' αἰσchrῶν ρημάτων τε καὶ τρόπων, τὴν ὧν διά πράξεως βέβρωκε κακῶν δυσωδίαν.

Ἀλλὰ δίδαξον (=0633=) ἡμᾶς, ἅγιε Πάτερ, πῶς μετὰ τὴν τούτων ἀποβολὴν ἀγαπήσομεν τό μάννα· φημί δέ τόν λογικόν τῆς θείας γνώσεως ἄρτον, οὐρανόθεν ἡμῖν ὑόμενον, καὶ φυλάξομεν ἄφθαρτον· μήτε πρὸς τὴν αὐρίον, δι' ἀναβολῆς θησαυρίζοντες, ἵνα μὴ βράση σκώληκας παθῶν σαρκικῶν, διὰ τῆς ἀργίας σηπόμενον· μήτε δι' ἐπιδείξεως θριαμβεύοντες, ἵνα μὴ γένηται φροῦδον τῆ κενοδοξία τηκόμενον.

Τοιοῦτοις καὶ πάλιν λόγοις θρέψον ἡμᾶς, τίμιε Πάτερ, τοὺς σοὺς μαθητάς, καὶ παράθου δι' εὐχῆς τῷ Θεῷ, δίχα τῆς σῆς μεσιτείας προσκυνῆσαι μὴ δυναμένους.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΘ' ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΛΘ' Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἀφθόνως ἡμῶν διατρέφεις, ἡγιασμένε Πάτερ, τόν τε φαινόμενον καὶ τόν νοούμενον ἄνθρωπον. Τῷ μὲν σώματι χορηγῶν τὰ πρὸς σύστασιν· τῇ δέ ψυχῇ διδούς τὰ πρὸς αὐξήσιν τὴν ἐν Πνεύματι. Πεποίηκέ σε γάρ ὁ Θεός κατ' ἀμφοτέρα πλούσιον, εὐλογήσας τὴν εἴσοδόν σου. Εἴσοδον μὲν γάρ λέγω, τὴν τῶν χορηγουμένων σοι παρὰ Θεοῦ χαρισμάτων κτῆσιν, πολυπλασιαζομένην διὰ τῆς πράξεως· ἔξοδον δέ, τὴν ἄλλοις παρὰ σοῦ γινομένην τοῦ λόγου διάδοσιν· καὶ ἐν ἐκείνοις δηλαδὴ τοῖς λαμβάνουσιν, ὡσπερ καρπὸν φέρουσιν τὴν τῶν καθηκόντων ἐνέργειαν.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΙΝΕΣ ΕΞ ΕΤΕΡΟΥ ΚΩΔΙΚΟΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Μ' ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΘΑΛΑΣΣΙΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ...

Μ' Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν Θαλάσσιον πρεσβύτερον καὶ ἡγούμενον.

(15B_424 > Τῷ σοφῷ καί τιμίῳ γράμματι τῆς ὑμετέρας, δέσποτα, πατρικῆς ἀγιωσύνης ἐντυχῶν ἐπιμελῶς· πάντα τε σκοπήσας, καί πᾶσάν μου τῆς συνειδήσεως ἐναγνούς τήν βίβλον, οὐδέν εὖρον ἐμοί τῶν ἐμφερομένων. . . εσω. . ολο. . θᾶπτον συνέστειλα τῆς ψυχῆς τόν τόνον, διασφίγξας τήν χαύνωσιν, ἀλλοτρίων καλῶν ἐπαίνοις προστεθῆναι, μάταιον ἠγησάμενος, καί μόνης ἴδιον εἶναι κρίνας ψυχῆς τήν ῥοπήν ἐχομένης πρός πᾶσαν ἀπάτην ἐπαγωγόν. Τῷ ὄντι γάρ μάταιον, ὡς ἀρετῆς μεστόν ἐπαίνους οἰκειοῦσθαι προπετῶς πειρᾶσθαι, τόν ἐν τοῖς πράγμασι τό κλέος τῶν λεγομένων οὐκ ἔχοντα. Ἄλλ' ὁ ἐμός δεσπότης ἐκ τῶν οἰκείων τῆς ἀρετῆς πλεονεκτημάτων τά τῶν ἄλλων κρίνων, ψηφίζεται, διά περιουσίαν θεοειδοῦς τελειότητος τό αἴσχος καλύπτων, τόν πολλοῖς . . . παθῶν τετρωμένον, ὡς ἔθος ἐστί τοῖς ἀγαπῶσι τόν Κύριον. Πλήν ἐγώ, δέσποτά μου (=0636=) εὐλογημένε . . παμφαοῦς ἐπ' ἀρετῆ τελειότητος τήν κέλευσιν ἠρωσ . . . οιομάτος, παντός ὀνειδους καί φόγου τυχόν ἐμβῆναι μέλλων, ὡς ἐμῆς ἄν ἐπί τοῦτο προπετείας ἔνεκεν παρά τῶν . . λος . . νων, τήν ὑμετέραν ἀγάπην ἀνωτέρω τιθε κυρίῳ ἀββᾶ Θωμᾶ τούτῳ προθύμως ὑπουργ . . πράγματι. Ὁρέγοντες δηλαδή, τήν ἀρκοῦσαν ὕλην, ὡς οἶμαι, διά (15B_426 > τοῦ χειμῶνος, τήν τοιαύτην ὑμῶν τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος πληρῶσαι κέλευσιν δύνασθαι.

Σώζοιό μοι λίαν, ἠγαπημένε καί τίμιε Πάτερ, καί σώζοις ταῖς πρός Θεόν εὐχλωήσιν υμ . . . τόν σόν οἰκέτην καί δοῦλον· προσθήσω δέ καί ἔραστήν, πάσης τῆ ἑαυτοῦ μεσιτεῖα διαβολικῆς ἐξαιρούμενος μηχανῆς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΑ' ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΜΑ' Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν.

Εἰς Χριστόν πάντα αἰχμαλωτίζειν ὑπό τοῦ Πνεύματος δεδιδαγμένους, ἐκ πάντων οἶδε καρποῦσθαι ὠφέλειαν· ὡπερ οὖν καί ὑμεῖς ἐξ ἐμοῦ τοῦ πάμπαν τῆς θείας ἠλλοτριωμένου χάριτος, καί τῶν νόμων τῆς σαρκός γενναίως καταδεδεμένου. Καί μηδέν ἔχοντός εἰμι καί σπουδαίως, χρεῶν ἦν με παραιτεῖσθαι καθόλου τοῦ ποτε φοιτᾶν, ἵνα μή βλάπτω μᾶλλον, ποιῶν τήν κέλευσιν ὑμῶν. Καί ἔρχομαι ὅτε ὁ Κύριος θελήσῃ, γινώσκων ἀχράντους καί ἀμολύντους ὑμᾶς διαμεμενηκένοι καί συνουσιάζοντές μοι τῷ βεβήλω. Τό γάρ καθ' ἕξιν ἅγιον ὡπερ τό φύσει, ὑπ' οὐδενός ἀκαθάρτου χρανθήσεται. Περί δέ τῆς τοῦ Βεστίτορος, καλῶς ποιεῖτε συμπάσχοντες, εἰ μή ἔχη βλάβην τό πρᾶγμα· καί μάλιστα εἰ γινώσκετε δύνασθαι ἀνέξεσθαι αὐτῆς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΒ' ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΜΒ' Τοῦ αὐτοῦ πρός τόν αὐτόν.

Ὁ μακάριος Δαβίδ, ὁ μέγας ἐκεῖνος τοῦ Κυρίου βασιλεύς, μετά τούς φοβερούς τῶν ἀλλοφύλων πολέμους, μετά τούς μεγάλους τῶν ὁμοφύλων πειρασμούς, μετά τάς ἐπιπόνους φυγᾶς καί τάς ὑπέρ τῶν πολλῶν εὐεργεσιῶν συχνάς ἐπιβουλάς, μετά τάς τῶν συγγενῶν ἐπαναστάσεις, μετά τήν τρ ησιν τε καί βασιλείαν, ὅταν ἦσθετο τοῦ Θεοῦ πανταχόθεν αὐτῷ αὔοντος· τότε (15B_428 > διενοήθη οἰκοδομῆσαι οἶκον τῷ Κυρίῳ Θεῷ καί ἀποδέχεται μέν αὐτόν ὁ Θεός ὡς καλῶς διανοηθέντα ησιν δέ καί ὅμως διαστολήν πρόσφορον, λέγων σπέρμα τό ἐξ αὐτοῦ δεῖν εἰς πέρας ἀγαγεῖν τό καλόν τ. ας ἐγχείρημα· προσθεῖς τήν αἰτίαν, διά τό πολύν αὐτόν ἐκκεχυκένοι αἶμα ἐπί τῆς γῆς. Καί πείθεται μέν παραινοῦντι τῷ Θεῷ· ἀσπάζεται δέ μεθ' ἠδονῆς τήν συμβουλήν καί τῆς ἰδίας μορφῆς κρίνει τιμιωτέραν. Καί αὐτός μέν οὐκ οἰκοδομεῖ τόν τοῦ Θεοῦ ναόν. Παραπέμπει δέ τῷ υἱῷ δαψιλ. δίδωσι τήν τε ὕλην καί τό παράδειγμα· διδασκόμενος. ὡς οἶμαι,

98

(=0637=) τούς εὐτάκτους τῆς σωτηρίας δεσμούς. Καί ἵνα μή τήν καθ' ἕκαστον τῶν εἰρημένων διεξερχόμενος θεωρίαν μηκύνω τόν λόγον, τό εἰρηνικόν τόν ναόν τοῦ Θεοῦ δυνάμενον ἄνω αὐταί εἰσιν, καί εἴ τις , ἀλλά μή φόβῳ δορυφορεῖν πείσαι δυναμένην καί εἰς τήν οἰκοδομήν τοῦ θειοτάτου ναοῦ συνεργοῦσαν βλάβος λαμβάνουσαν· τόν τε Χηράν βασιλέα Τύρου καί τās ἑκατόν πεντήκοντα χιλιάδας τῶν ἀλλοφύλων τῶν λατόμων καί ὑδροφόρων. Ἄλλ' Ἔντεινον, καί κατευόδου, καί βασίλευε, κἄν χωρίς Μαξίμου τοῦ σοῦ ἐβασίλευσας, ἔνεκεν ἀληθείας καί πραότητος καί δικαιοσύνης, αἵτινες αὐταί εἰσι. Προσθήσω δέ, καί ἀγρύπνει κατά κράτος μή συναπαχθῆναι καθ' ὅ τι σύν ταῖς τῶν ἐθνικῶν βασιλέων θυγατράσι· μήπως συνδιέλωσι τήν βασιλείαν εἰς υἰόν ἄφρονα καί δοῦλον ἀποστάτην. Πολύ γάρ ἔκων Ἐρῶσο, Πάτερ τίμιε, καί εὐχου τῷ σῶ δούλῳ πουμένῳ, καί δεινῶς ἐνεχομένῳ ὑπό πολλῶν ἀμαρτιῶν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΓ'. ... ΠΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΝ ΚΟΥΒΙΚΟΥΛΑΡΙΟΝ.

ΜΓ' Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Ἰωάννην κουβικουλάριον.

(15B_430 > Ἦκεν τό τίμιον τοῦ θεοφυλάκτου μου δεσπότου γράμμα, μετά τῆς εἰρήνης καί αὐτόν ὄλον φέρον τοῖς τρόποις φαινόμενον. Τῇ γάρ τῶν λόγων σεμνότητι πέφυκέ πως ἐμφαίνεσθαι μετά τῆς τῶν τρόπων ἐπιεικείας καί τῆς ψυχῆς ἢ διάθεσις· καί ἦσθην ὡσπερ αὐτόν δεξάμενος τόν ἐμόν δεσπότην, καί ἡσπασάμην τῷ πνεύματι, καί ὄλον τῷ χωρήματι τῆς καρδίας περιλαβῶν ἀπεθέμην· καί ἐδόξασα Χριστόν τόν Θεόν ἡμῶν, φῶς τοῖς ἀνθρώποις ἐμφύντα τῆς ἀγάπης τόν νόμον· καθ' ἣν ἀλλήλων ἀπειναι οὐδέποτε δύνανται, κἄν πολλῶ διεστήκασιν ἀλλήλων σωματικῶς τῷ τοπικῷ διαστήματι, οἱ τῶν σπερμάτων τῆς ἀγάπης δεόντως ἐπιμελεῖσθαι γινώσκοντες.

Ἄλλ' ἐπειδή εἰρήνης κοσμικῆς εὐαγγέλια τό γράμμα κομίσαν, εἰς χαράν τῆς ψυχῆς τήν λύπην μεθήρμοσε, δέον ἐστί καί ἡμᾶς ὑπέρ αὐτῆς εἰκότως τῷ χαρισαμένῳ Θεῷ γενέσθαι πάντως εὐγνώμονας· ἵνα μή φανῶμεν ἀχάριστοι περί τήν εὐποιάν, κακῶς τόν εὐεργέτην ἀνταμειψάμενοι. Γενησόμεθα δέ πάντως εὐγνώμονες, εἰς δέον δῆλον ὅτι τῇ εἰρήνῃ χρυσάμενοι, καί τήν πρὸς τόν κόσμον καί κοσμοκράτορα κακῶς ἡμῖν ἐνυπάρχουσαν ἀθετήσαντες φιλίαν· τόν διά τῶν παθῶν πρὸς τόν Θεόν συνεστάμενον καί ὁψέ ποτε καταλύσαντες πόλεμον, καί σπονδάς αὐτοῖς τῆς πρὸς αὐτόν εἰρήνης ποιήσαντες ἐν τῇ καταργήσει τοῦ σώματος, τῆς πρὸς αὐτόν ἔχθρας παυσώμεθα. Ἀδύνατον γάρ ἐστίν ἡμᾶς αὐτῷ φιλωθῆναι, διά τῶν παθῶν πρὸς αὐτόν στασιάζοντας, (15B_432 > καί τῷ πονηρῷ τυράννῳ καί φονευτῇ τῶν ψυχῶν διαβόλῳ διά κακίας δασμοφορεῖν ἐνεχομένους, μή πρότερον δι' ὄλου πολεμωθέντας τῷ πονηρῷ. Μέχρι γάρ τότε τοῦ Θεοῦ καθεστήκαμεν ἐχθροί καί πολέμιοι, κἄν πιστῶν προσηγορίαν ἡμῖν αὐτοῖς (=0640=) περιπλάττωμεν, μέχρις οὔ πάθεις ἀτιμίας δουλεύειν βουλόμεθα, καί φόρους εἰσφέρειν δεινούς ἐκουσίως διά τῶν ἔργων τῆς αἰσχύνης τῷ διαβόλῳ καταδεχόμεθα. Καί οὐδέν ὄφελος ἡμῖν ἐκ τῆς κατά κόσμον εἰρήνης λοιπόν γενήσεται, τῆς ψυχῆς κακῶς διακειμένης, καί πρὸς τόν ἴδιον ποιητήν στασιαζούσης, καί ὑπό τήν βασιλείαν αὐτοῦ γενέσθαι οὐκ ἀνεχομένης, ἔτι μυριοῖς πεπραμένης δεσπόταις εἰς κακίαν αὐτήν ἀεί κατεπέιγουσι· καί τήν εἰς ἀπώλειαν φέρουσαν ὁδόν, τῆς σωζούσης μᾶλλον ἀπατηλῶς αἰρεῖσθαι παρασκευάζουσιν. Ἐπειδάν δέ τῆς τῶν παθῶν μέθης ἐκνήψωμεν, καί τῆς τοῦ διαβόλου πονηρίας κατεξαναστῶμεν καί τυραννικῆς βασιλείας· καί τόν αὐτοῦ πικρότατον ζυγόν ἑαυτῶν ἐκτιναξώμεθα, καί ὅσον κατείδομεν ἡμᾶς τῇ πρὸς αὐτόν φιλίᾳ κατέφθειρε τῆνικαῦτα δεξόμεθα τοῦ εἰρηνικοῦ καί πράου βασιλέως Χριστοῦ τήν εἰρηνικήν παρουσίαν, ἐν ἑαυτοῖς ἀοράτως γινομένην, καί ἀνεξόμεθα ὑπό τόν

αὐτοῦ γενέσθαι ζυγόν, νόμοις ἀληθείας τάσσοντος ἡμᾶς καί ῥυθμίζοντος, καί τήν πρὸς αὐτόν ἐκουσίως στείλασθαι φιλίαν καταδεξόμεθα· φόρους αὐτῷ δασμούς ἐκουσίως προσάγοντες, τούς διὰ τῶν ἀρετῶν κατ' ἐντολήν τελεσφορουμένους ἐν ἡμῖν τῆς δικαιοσύνης καρπούς. Οἷς ὑπὲρ τῆς ἡμῶν σωτηρίας ἠδόμενος ὁ μόνος ἀπροσδεής, πάντα ἡμῖν χαρίζεται ὡς ἀψευδής, ὅσα ἡμῖν ἐπηγγείλατο. Τά δ' ἔστιν ἅ ὀφθαλμός οὐκ ἴδεν, καί οὖς οὐκ ἤκουσε, ἅ ἠτοίμασεν ὁ Θεός τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Εἰς τοῦτο γάρ ἡμᾶς καί πεποίηκεν, ἵνα γενώμεθα θείας κοινωνοὶ φύσεως, καί τῆς αὐτῆς αἰδιότητος μέτοχοι· καί φανῶμεν αὐτῷ ὅμοιοι κατὰ τήν ἐκ χάριτος θέωσιν· δι' ἣν, πᾶσα τε τῶν ὄντων ἡ σύστασίς ἐστι καί ἡ διαμονή· καί ἡ τῶν μὴ ὄντων παραγωγή καί γένεσις.

(15B_434 > Γενώμεθα τοίνυν ἄξιοι τῆς εἰρήνης, δέσποτά μου εὐλογημένε, τὰ ἐν ἡμῖν πρὸς Θεόν στασιάζοντα πάθη ἑαυτῶν ἀνδρικῶς περιελόντες. Τήξωμεν ὅση δύναμις τό σῶμα, δι' οὗ σφριγῶντος, ἡ τοῦ διαβόλου πρὸς τήν ψυχὴν γίνεσθαι πέφυκεν εἴσοδος. Ἀναγνώσασι θείοις πλανώμενον στήσωμεν τόν νοῦν, καί πρὸς Θεόν πάλιν αὐτόν ἐπανάγωμεν. Ἐγκρατείας τόνοις καί ἀγρυπνίας κατ' ὄρεξιν εἰς πολλά φθειρομένην ἀτάκτως τήν ἐπιθυμίαν, σωφρόνως καταστείλωμεν. Εὐχαῖς καί δεήσεσι καί ἐλεημοσύναις τόν θυμόν ζέοντα καί ταρασσόμενον σοφῶς κατευνάσωμεν· φόβῳ Θεοῦ καί ἀπειλῇ τῶν μελλόντων ἀκολάστως κινούμενά τε καί ἐνεργοῦντα τὰ αἰσθητήρια παύσωμεν. Ἐπί πᾶσι καί πρό πάντων μνησθῶμεν τοῦ θανάτου καί τῆς φοβεράς τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ σώματος ἐξόδου· καί πῶς ἀπαντῶσιν αὐτῇ κατὰ τόν ἀέρα τοῦτον αἱ ἀρχαί καί ἐξουσίαι καί δυνάμεις σκότους· πᾶσα πρὸς ἑαυτήν διέλκουσά τε καί κατατέμνουσα κατ' ἀναλογίαν τῆς σχετικῶς πρὸς αὐτήν διὰ τοῦ μέσου πάθους γενομένης κακῆς οικειότητος. Μνησθῶμεν τῆς ἐν ἄδη κατὰ συνείδησιν γινομένης τῆ ψυχῆ πικρᾶς ὀδύνης, ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν αὐτῇ κακῶς διὰ τοῦ σώματος πεπραγμένων. Μνησθῶμεν τῆς (=0641=) τελευταίας τοῦ παντός κόσμου συντελείας, καθ' ἣν τῷ πολλῷ καί ἀπλέτῳ πυρί τό πᾶν καταφλέγεται τοῦτο· στοιχείων φοβερῶς κλονουμένων τῇ τήξει τῆς καύσεως· καί οὐρανοῦ τῇ εἰλήσει τῷ φόβῳ κατ' ἔπειξιν φεύγοντος ἀπό προσώπου πυρός τοῦ προκαθαίροντος τήν κτίσιν διὰ τήν τοῦ καθαροῦ παρουσίαν· θαλάσσης ἀφανιζομένης, γῆς βρασσομένης, καί ἐκ πυθμένος σειομένης, καί τάς ἀπείρους τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων ἀμειώτως παρεχούσης μυριάδας. Μνησθῶμεν τῆς φρικτῆς ὥρας τῆς ἀπολογίας τῆς ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ καί φρικτοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ· ἡνίκα πᾶσα ἡ δύναμις τῶν οὐρανῶν, καί πᾶσα ἡ ἀπό καταβολῆς τοῦ αἰῶνος κτίσις τῶν ἀνθρώπων ἐφορᾷ τὰ ἐκάστῳ προσόντα μέχρι καί ψιλοῦ ἐνθυμήματος· ἡνίκα τούς μέν διὰ τήν τῶν ἔργων λαμπρότητα, τό ἄφραστον φῶς διαδέξεται, καί ἡ τῆς ἀγίας καί μακαρίας Τριάδος ἔλλαμψις τρανότερον ἐπιλαμπύσης, τοῖς ὄραν καί ὑποδέχεσθαι (15B_436 > διὰ καθαρότητα ψυχῆς, αὐτήν δυναμένους· τούς δέ, διὰ τήν τῶν ἔργων ἀτοπίαν τό σκότος ὑποδέξεται τό ἐξώτερον, καί ὁ ἀκοίμητος σκώληξ καί τό πῦρ τῆς γεέννης τό ἄσβεστον· καί τό πάντων βαρύτατον, ἡ ἐν τῷ συνειδῶτι αἰσχύνῃ πέρασ οὐκ ἔχουσα. Μνησθῶμεν τούτων ἀπάντων, ἵνα τῶν μέν ἄξιοι γενώμεθα, τῶν δέ πείραν λαβεῖν μή κατακριθῶμεν· καί γενώμεθα ἑαυτῶν καί τοῦ Θεοῦ· μᾶλλον δέ, μόνου καί ὄλου τοῦ Θεοῦ ὄλοι· καί μηδέν ἐπίγειον ἐν ἡμῖν αὐτοῖς φέροντες, ἵνα Θεῷ πλησιάσωμεν, καί θεοὶ γενόμενοι, ἐκ Θεοῦ τό θεοὶ εἶναι λαβόντες. Οὐπω γάρ τιμᾶται τὰ θεῖα δωρήματα, καί ἡ τῆς θείας εἰρήνης φιλοφρονεῖται παρουσία.

Καί ταῦτα μέν περί τούτου· ὁ δέ Θεός τῆς εἰρήνης, ὁ καταλλάξας ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, καί ἐχθρούς ὄντας ἐξαγοράσας τῷ ἰδίῳ αἵματι τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, αὐτός τήν εἰρήνην αὐτοῦ τήν ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν χαρίζεται τῷ εὐλογημένῳ μου δεσπότῃ, καί ἀξιῶσοι αὐτόν τῆς οὐρανόθεν αὐτοῦ βασιλείας· ἔνθα πάντων εὐφραϊνομένων ἡ κατοικία καί ὁ τῶν ἑορταζόντων χορός.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΔ΄ ... ΠΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΝ ... ΠΕΡΙ ΘΕΤΙΚΗΣ.

ΜΔ΄. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Ἰωάννην κουβικουλάριον περὶ θετικῆς.

(15B_438 > Διὰ νόμου καὶ προφητῶν πάλαι τοῖς ἀνθρώποις ὡς ἀγαθὸς ὁ Θεὸς τὴν εἰς ἀλλήλους ἀγάπην πολυτρόπως νομοθετήσας, ἐπὶ τέλει τῶν χρόνων δι' ἑαυτοῦ ταύτην (=0644=) ἐπλήρωσε ὡς φιλόανθρωπος, γενόμενος ἄνθρωπος. Οὐκ ἀγαπήσας μόνον ἡμᾶς ὡς ἑαυτόν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἑαυτόν· καθὼς καὶ ἡ τοῦ μυστηρίου δύναμις διδάσκει σαφῶς, τοὺς εὐσεβῶς τὴν εἰς αὐτόν τῆς πίστεως ὁμολογίαν παρειληφότας. Εἰ γὰρ ἐκὼν ὡς ὑπεύθυνος ἑαυτόν κατὰ θέλησιν ὑπὲρ ἡμῶν τῶν παθεῖν ὀφειλόντων ὡς ὑπευθύνων πάθει καὶ θανάτῳ προΐσχετο, παντὶ που τῷ κᾶν ποσῶς ἠσθημένῳ τῆς χάριτος δῆλόν ἐστιν, ὡς ὑπὲρ ἑαυτόν ἠγάπησεν ἡμᾶς τοὺς ὑπὲρ ὧν ἑαυτόν κατὰ θέλησιν τῷ θανάτῳ παρέδωκε, καὶ τῆς ἰδίας κατὰ φύσιν δόξης ὡς ὑπεράγαθος, κᾶν τολμηρὸς ὁ λόγος, τὴν κατ' οἰκονομίαν εὐκαίρως ὑπὲρ ἡμῶν ὕβριν ὡς τιμιωτέραν προείλατο. Τιμὴ γὰρ ὑπερβάλλουσα καὶ δόξα Θεοῦ πλεονάζουσα, καὶ τῆς φυσικῆς δόξης μᾶλλον εἰς τό φανερόν πρόοδος τε καὶ ἔνδειξις καθέστηκεν ἀληθῶς, ἢ πρὸς αὐτόν τῶν πεπλανημένων ἐπάνοδος. Καὶ οὐδὲν αὐτῷ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας εἰς δόξης λόγον ἐστὶν οἰκειότερον· ὑπὲρ ἧς, ἅπας λόγος καὶ ἅπαν μυστήριον· καὶ τό δὴ πάντων μυστήριον μυστηριωδέστατον, αὐτὸς ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἀγάπης ἀληθῶς κατὰ πρόσληψιν σαρκὸς νοερῶς τε καὶ λογικῶς ἐψυχωμένης γενόμενος ἄνθρωπος, καὶ εἰς ἑαυτόν τὰ (15B_440 > πάθη τῆς φύσεως ἀτρέπτως καταδεξάμενος, ἵνα σώσῃ τὸν ἄνθρωπον, καὶ δῶ τοῖς ἀνθρώποις ἡμῖν ἑαυτόν ὑπὲρ ἀρετῆς ὑποτύπωσιν, καὶ τῆς εἰς αὐτόν τε καὶ ἀλλήλους εὐνοίας τε καὶ ἀγάπης εἰκόνα ζῶσαν, δυσωπῆσαι πάντας δυναμένην πρὸς ὀφειλομένην ἀντίδοσιν.

Ἐπειδὴ τοίνυν τοῦ Θεοῦ νόμος ἐστὶ παλαιὸς τε καὶ νέος ἀλλήλους ἡμᾶς τοσοῦτον ἀγαπᾶν, ὅσον καὶ ἠγαπήμεθα· καὶ τοσοῦτον ἀλλήλων οἰκειοῦσθαι τὰς συμφοράς, ὥστε καὶ εἰς ἀλλήλους κατὰ ἀντίδοσιν διὰ τὴν σχέσιν τῆς ἀγάπης ἀλλήλων ἀμείβεσθαι τὰς διαθέσεις, κατὰ τὴν χαίρειν μετὰ χαιρόντων καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων κελεύουσιν ἐντολήν· παρακαλῶ τὸν θεοφύλακτον καὶ εὐλογημένον μου δεσπότην, ἕνα καὶ μόνον ἔχοντα σκοπὸν ἀκολουθεῖν διὰ τῆς ἴσης φιλοανθρωπίας τῷ διεληλυθότι τοὺς οὐρανοὺς Ἰησοῦ, μηδενὶ καταδεθέντα τό παράπαν πατριᾶς δεσμῶ πρὸς τοῦτον τὸν πλάνον κόσμον καὶ κοσμοκράτορα· πλάνος γὰρ ὄντως ὁ παρὼν κόσμος ὑπάρχει, δι' ἀπάτης αἰεὶ δελεάζων πρὸς ἐπιθυμίαν τῶν φθειρομένων, καὶ τῇ δουλείᾳ τῶν ὑλικῶν ἐνδιασφίγγων τοὺς κατὰ φύσιν ἐλευθέρους καὶ τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν κληρονόμους· τό παίζειν δι' ἡδονῆς καὶ ὑποκλέπτειν τοὺς κρατεῖσθαι τούτοις ἀνεχομένους.

Ἐνα τοίνυν, ὡς ἔφην, τὸν τοῦ σωθῆναι σκοπὸν ἔχοντα τὸν εὐλογημένον μου δεσπότην γινώσκων, παρακαλῶ δεχόμενον τὸν σύν αὐτῷ μου δεσπότην τὸν μεγαλοπρεπέστατον Ἰλλούστριον κύριον θεοχάριστον, τὸν ἐπιφερόμενον τὴν παροῦσάν μου μετρίαν συλλαβὴν, γενέσθαι αὐτῷ πάντα ἐν οἷς τῆς αὐτοῦ μετὰ Θεόν, μᾶλλον δέ, σύν Θεῷ, ἐπικουρίας δεῖται, ὅσα τὸν Θεόν ἡμῖν αὐτοῖς γενέσθαι, καὶ τὸν πλησίον, (=0645=) βουλόμεθα, περὶ ὧν δεώμεθα. Ἄνθρωπος γὰρ ὄντως ἐστὶν ἀγαθός, καὶ παντός ἔργου δικαιοσύνης ναός, καὶ τῆς ἐμῆς παροικίας προστάτης μετὰ Θεόν γνήσιος· καὶ τῶν πολλῶν καὶ συχνῶν καὶ χαλεπῶν ἀσθενειῶν παρήγορος πρόθυμος· καὶ ἀπλῶς, κατὰ τὴν ὑποῦσαν αὐτῷ δύναμιν, (15B_442 > κάμοι καὶ πολλοῖς ἄλλοις ἐπήρκεσεν. Δῶν αὐτῷ Κύριος εὐρεῖν ἔλεος παρ' αὐτῷ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, διότι πολλῶν γέγονεν ἀνάπαυσις καὶ παρηγορία. Ὅθεν εἶπερ ἡῦρον χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ εὐλογημένου μου δεσπότου, καὶ τοῖς ἠγαπημένοις αὐτῷ κατὰ Θεόν ἔχει με σύμψηφον, πάντως αὐτοῦ διὰ πάσης σπουδῆς ἀντιλάβηται, μηδὲν ἄδικον, ὡς ἤκεν

εἰς τὴν αὐτοῦ δύναμιν, εἰς αὐτόν γενέσθαι συγχωρῶν. Τοῦτο γάρ τῆς ἀγάπης ὁ νόμος ὑπαγορεύει, καὶ τό μυστήριον τῆς πρὸς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ διὰ σαρκὸς βούλεται θειοτάτης ἐπιδημίας· ἵνα τὰς εὐεργεσίας τοῦ εὐλογημένου μου δεσπότη καὶ τὴν ἀνόθευτον σπουδὴν τῆς εἰς αὐτόν ἀντιλήψεως ἐπανέλθοι σὺν Θεῷ διηγούμενος· καὶ γὰρ προσθήκην δέξομαι καυχήματος, τοιοῦτον ἔχειν παρά Θεοῦ λαχὼν ἐπὶ γῆς δεσπότην πρόθυμον εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, καὶ πάντων τῶν δεομένων προστάτην ἔτοιμόν τε καὶ εἰλικρινέστατον.

Ὁ Θεὸς ὁ μόνος ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος· ὁ τῆς ἡμῶν ἕνεκεν σωτηρίας πάντα πᾶσι σωτηρίως οἰκονομῶν, αὐτὸς κρατῆσαι τῆς χειρὸς σου τῆς δεξιᾶς, δέσποτά μου, καὶ ὁδηγῆσαι δε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς αὐτοῦ δικαιοσύνης, καὶ ἀξιῶσαι τῆς ἐπουρανοῦ βασιλείας καλῶς ἐνταῦθα τῶν θείων μεταποιηθέντα χαρισμάτων. Ὁ Θεὸς τῶν ὄλων καὶ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διατηρήσει τοὺς εὐσεβεστάτους καὶ πανημέρους ἡμῶν βασιλέας, καὶ δυναμῶσοι τό κράτος τῆς εὐσεβοῦς αὐτῶν βασιλείας, καὶ λαλήσοι περὶ ἡμῶν τῶν ταπεινῶν δούλων αὐτῶν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ἀγαθὰ τε καὶ εἰρηνικά. Καὶ ἴν' εἶπω τι τολμήσας· ποιεῖ γάρ με τολμηρόν τό ἀλγεῖν· πλήν καὶ αὐτό εὐχὴν τῷ Θεῷ προσφιλεῖ συγχωρήσει αὐτοῖς, ὅτι τὸν τῆς χώρας ταύτης πανεύφημον ὕπαρχον ὡς λύχνον ἐν ἀύχμηρῷ τόπῳ φαίνοντα, καὶ πάντας τρόπον τινὰ τῆς τοῦ μή βλέπειν ὁδύνης ἐλευθεροῦντα, κατεδέξαντο ἅν πρὸς ῥοπήν μεταστείλασθαι· ἄνθρωπον φιλόθεον, πιστόν, εὐσεβῆ, ἀγαθόν, εὐλαβῆ, σώφρονα, ἐγκρατῆ, ἀνεκτικόν, πρᾶον, συμπαθῆ, ἐλεήμονα, πτωχοτρόφον, γηρωκόμον, προστάτην χηρῶν, μοναχῶν κηδεμόνα, ἀκτήμονα [ἀπήμονα], φιλεκκλησίον· καὶ ἵνα συνελών (15B_444 > εἶπω, πάντων καὶ ζώντων καὶ νεκρῶν φίλον· τοὺς μὲν ζῶντας παντοίοις τρόποις φιλοστοργίας περιποιούμενον· τοὺς δὲ νεκρούς, οἰκοδομημάτων κάλλεσι τιμῶν τὰ πρὸς ταφήν, ὡς Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθίας τὸν ὑπὲρ ἡμῶν σαρκί νεκρωθῆναι καταδεξάμενον Κύριον· καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, τοῦ κατὰ τὴν ἀποστολικὴν πίστιν ὀρθοῦ λόγου ζηλωτὴν ἐκθυμώτατον, κήρυκα βίου δικαιοσύνης. (=0648=) Καὶ συντόμως εἰπεῖν, ἄλλοις μὲν ἄλλα κατὰ τὴν ἐκάστου ἔφεσιν ἐπὶ γῆς διεσπούδασται· Γεωργίου δέ, τὰ νοσοκομεῖα, καὶ τὰ γηρωκομεῖα καὶ ξενοκομεῖα καὶ πτωχοτροφεῖα, καὶ τὰ μοναστήρια καὶ τὰ ξενοτάφια, καὶ ὅσα πλήθη φτωχῶν τε καὶ πενήτων κατὰ γένος ἀγγελιδόν κατὰ τὰς πόλεις διέρρηπται, περιστεῖλαι τε καὶ διαθρέψαι· καὶ ἕως τε καὶ δύσεως, βορείου τε καὶ νοτίου λήξεως τοὺς ὄρους ὑπερβῆναι ταῖς ἀκτίσι τῆς φιλοανθρωπίας, ἔργον ὑπάρχει καὶ σπούδασμα.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, τίς ἀγνοεῖ τῶν ὁπωσοῦν εὐσεβείας μεταποιουμένων, πόσῃν εὐμένειαν τοῦ Θεοῦ περὶ τό πᾶν ἢ τῶν τοιούτων ἔργων εὐαρέστησις προσεκαλεῖτο, διὰ παντός ταῖς αὐτοῦ προσόν προθυμίαις ἀκμάζουσα; Τό καὶ ἐναντίον, τῇ τούτων ἀργίᾳ συμβαῖνον διὰ τό δύσφημον σιωπήσομαι. Τίς δὲ μετρήσει δυνήσεται τὰ κρουνηδόν παρά παντός ὀφθαλμοῦ χεθέντα δάκρυα παρά τῶν ταύτην οἰκούντων τὴν γῆς ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ αὐτοῦ, πάντων περιεχομένων αὐτοῦ καὶ ἀνθελκόντων βία πρὸς αὐτούς, καὶ τῷ πλοίῳ τρόπον τινὰ προσβῆναι μὴ συγχωρούντων· καὶ ταῖς οἰμωγαῖς ποτινωμένων, οἴονεϊ ζητούντων κατὰ γένος καὶ ἡλικίαν· οἱ μὲν, τῆς πενίας τὸν ποριστήν· οἱ δέ, τῆς εὐπορίας τὸν οἰκονόμον· αἱ χῆραι, τὸν προστάτην· οἱ ὀρφανοὶ τὸν πατέρα· οἱ πτωχοί, τὸν φιλόπτωχον, καὶ τὸν φιλόξενον οἱ ξένοι· καὶ ἀδελφοί, τὸν φιλάδελφον· οἱ νοσοῦντες, τὸν ἰατρόν· οἱ ἐν συμφοραῖς, τὴν παράκλησιν· πολιά, τὴν βακτηρίαν· καὶ ἀπλῶς πάντες, τὸν πάντα (15B_446 > πᾶσι γενόμενον, ἵνα κερδίση τοὺς πάντας, καὶ ὑπὲρ πάντων τῷ Θεῷ κερδηθῆ; Διὸ κατὰ τὴν δοθεισάν σοι χάριν παρά τοῦ Θεοῦ, δέσποτά μου εὐλογημένε, δι' ὧν οἶδας τρόπων τε καὶ προσώπων, εἰ δυνηθείς αὐτόν ἄλλοις ἐπανελθεῖν ποιῆσαι, μεγάλην θυσίαν γίνωσκε τῷ Θεῷ, καὶ τοῖς θεοστηρίκτοις ἡμῶν βασιλεῦσιν

εὐνοίαν γνησίαν καί ἀσφάλειαν ἀρραγῆ δεδωκώς τήν προβολήν. Οὐδεὶς γάρ αὐτοῦ καθέστηκε γνησιώτερος δοῦλος τῆς αὐτῶν εὐσεβοῦς βασιλείας.

Ἐρῶσό μοι, λίαν ἠγαπημένε, καί πάντων μοι τιμιώτατε δοῦλε γνήσιε τοῦ Θεοῦ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΜΕ΄. ... ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

ΜΕ΄. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τόν αὐτόν.

Πάση μὲν γενεᾷ κατὰ καιρούς ὁ Θεός, τῆς τῶν ἀνθρωπίνων προνοούμενος φύσεως, καί τῆς ἡμῶν ἀπάντων σωτηρίας ἐπιμελούμενος, φωτός δίκην ταῖς ἀρεταῖς ἐξαστράπτοντα τόν ὀσίως πολιτευσόμενον, ὡς κατὰ πρόθεσιν χωρητικόν τῶν θείων νόμων ἀνέδειξε· τοσαύτην ἰσχύν δεδωκώς, ὅσον εἰκός πρὸς ἐπιστροφήν ἔχρηζεν, ὁ λαός ὁ ἀγόμενος· ἵνα ὡσπερ λαμπτήρῃ τινι φωτός ἔργων δικαιοσύνης οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων προσέχοντες, κατὰ Θεόν καί αὐτοὶ βίον ρυθμίζωσι· μηδενός αὐτοῦς ἐξ ἀγνοίας πάθους ὑποσκελίζοντος. Ἡμῖν δέ κατὰ καιρόν λαμπτήρ τις καί κανὼν ἀρετῆς ἀναδέδεικται Γεώργιος ὁ φιλόχριστος ἑπαρχος· ὁ πολὺς καί τοσοῦτος τήν ἀρετήν, καί τοσαύτην πλουτοῦσαν τῇ χάριτι θεόθεν δεξάμενος δύναμιν· καί τῶν ἐπί (=0649=) τούτῳ πάλαι προκεχειρισμένων, καί προβεβλημένων ὑπεραίρουσαν τοσοῦτον, ὅσον ἡμεῖς, ἡγουν ἢ καθ' ἡμᾶς γενεὰ πολλῶ βάρει κακίας καταπεπιεσμένοι ἐδεόμεθα πρὸς ἀνάνευσιν καί ἐκ τῆς τῶν κακούντων ἡμᾶς πληθούς. Ἀνὴρ εἰ καί τις ἄλλος τῶν πάλαι τε καί νῦν φιλοθεωτάτων ἀγαθός τε καί φιλόανθρωπος, ἐλεήμων, πραῦς, ἀνεκτικός, μακρόθυμος, ταπεινόφρων, σώφρων, ἀόργητος, ἀφιλάργυρος, ἀγαπητικός, ἀμνησικάκος, εὐεργετικός, φιλόξενος, (15B_448 > φιλόπτωχος, συμπαθής, κοινωνικός, σπουδαιότατος, ἄγρυπνος, φιλεκκλησίος· καί τό δή πάντων τιμιώτερον, τοῦ κατὰ τήν ὀρθήν πίστιν εὐσεβοῦς λόγου ζηλωτῆς ἐκθυμώτατος. Καί τά λοιπὰ ἀκολουθῶς ἐν τῇ προτέρᾳ περιέχεται ἐπιστολῇ· καθ' ἣν καί δι' ἄλλης τῷ εὐλογημένῳ μου δεσπότη συλλαβῆς ἐκ μέρους ἐσήμανα. Πάντα γάρ τά τοῦ ἀνδρός κατορθώματα λόγου δυνάμει περιληφθῆναι τῶν ἀμηχάνων ἐστὶ καί ἀνεγχωρήτων· καί ταῦτα διὰ τό μόνον γινώσκοντα τόν θεοφύλακτόν μου δεσπότην τοῦ ἀνδρός τό φιλόθεον, ὡς θείας δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὑπό τῆς χάριτος ὄντα, δέξασθαί τε καί τιμῆσαι δεδήλωκα· καί παραθέσθαι τοῖς ἐπί γῆς τό θεῖον εἰκονίζουσι κράτος εὐσεβέσι καί πανημέροις ἡμῶν βασιλεῦσι· καί πείσαι γλώσσας ἀδίκους ἀνδρῶν παρανόμων μή παραδέχεσθαι, ποιούσας δόλον ὡσεὶ ξυρόν ἠκονημένον, καί ἀγαπώσας κακίαν ὑπὲρ ἀγαθωσύνην· ἵνα μή χώρα τῷ ψεύδει κατὰ τῆς ἀληθείας δοθῆ, καί παρρησίαν λάβῃ κατὰ τῆς δικαιοσύνης ἢ ἀδικίας· καί ἀπλῶς κατὰ πάσης ἀρετῆς ἢ κακίας, διὰ τῆς εἰς ἄλληλα τούτων ἐναλλαγῆς καί συγχύσεως. Γέγραπται γάρ, Ζημιοῦν ἄνδρα δίκαιον, οὐκ ἀγαθόν· οὐδ' ὄσιον ἐπιβουλεύειν δυνάσταις δικαίοις. Τοῦτο γάρ ἐργάζεσθαι τῷ εὐλογημένῳ μου δεσπότη πρέπει, ὄντι σοφίας ἐραστῆ καί φρονήσεως· ἦν διὰ παντός φυλαχθῆναι τῷ θεοφυλάκτῳ μου δεσπότη εὐχομαι φύλακα τυγχάνουσαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καί τοῦ σώματος.

Τόν δέ ταύτην ἐπιφερόμενον, τῆς ἐμῆς οὐδενίας συλλαβῆν, πρεσβυτέραν ἔχοντα τῆς ἡλικίας τοῦ σώματος τῆς ψυχῆς τήν φρόνησιν, παρακαλῶ δεχθῆναι προσφόρως διὰ τήν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ σύνεσιν, ὡς τῆς θείας τῶν λόγων σπουδῆς μεταποιοούμενον, καί γνήσιον περί ἐμέ τόν ταπεινόν σχέσιν ἔχειν οὐκ ἀπαξιοῦντα.

ΠΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΝ ΜΟΝΑΖΟΝΤΑ*

(15B_450 > Χθές ὀκτωκαιδεκάτη τοῦ μηνός, ἥτις ἦν ἡ ἀγία Πεντηκοστή, ὁ πατριάρχης ἐδήλωσέ μοι λέγων·

Ποίας Ἐκκλησίας εἶ; Βυζαντίου; Ῥώμης; Ἀντιοχείας Ἀλεξανδρείας; Ἱεροσολύμων; Ἰδοῦ πᾶσαι μετὰ τῶν ὑπ' αὐτάς ἐπαρχιῶν ἠνώθησαν. Εἰ τοίνυν εἶ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐνώθητι, μήπως ξένην ὁδόν τῷ βίῳ καινοτομῶν, πάθης ὅπερ οὐ προσδοκᾷς.

Πρός οὓς εἶπον· Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ὀρθὴν καὶ σωτήριον τῆς εἰς αὐτόν πίστεως ὁμολογίαν, Πέτρον μακαρίσας ἐφ' οἷς αὐτόν καλῶς ὠμολόγησεν, ὁ τῶν ὄλων εἶναι Θεός ἀπεφήνατο. Πλήν μάθω τὴν ὁμολογίαν, ἐφ' ἣν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν γέγονεν ἡ ἔνωσις· καὶ τοῦ γενομένου καλῶς, οὐκ ἀλλοτριοῦμαι.

Καὶ φασί· Κᾶν οὐκ ἔχωμεν περὶ τούτου κέλευσιν, λέγομεν διὰ τό γενέσθαι σε πάντως ἀπροφάσιστον. Δύο λέγομεν ἐνεργείας διὰ τὴν διαφορὰν, καὶ μίαν διὰ τὴν ἔνωσιν.

Τὰς δύο διὰ τὴν ἔνωσιν μίαν φατέ γεγονέναι, ἢ παρά ταύτας, εἶπον, ἑτέραν;

Οὐ, φασίν, ἀλλὰ τὰς δύο μίαν διὰ τὴν ἔνωσιν,

Ἀπηλλάγημεν πραγμάτων, ἔφη, ἑαυτοῖς ἀνυπόστατον πίστιν, καὶ Θεόν ἀνύπαρκτον πλάσαντες. Εἰ γάρ εἰς μίαν συγχέομεν τὰς δύο διὰ τὴν ἔνωσιν, καὶ πάλιν εἰς δύο διαιροῦμεν διὰ τὴν διαφορὰν, οὐκ ἔσται μονὰς οὔτε δυὰς ἐνεργειῶν, ἀλλήλαις ἀναιρουμένων

ἀεὶ, καὶ ποιουσῶν ἀνενέργητον ᾧ προσπέφηκαν, καὶ παντελῶς ἀνύπαρκτον. Τό γάρ μηδεμίαν ἔχον ἐκ φύσεως ἀναφαίρετον, καὶ μηδενὶ λόγῳ τροπῆς ἀλλοιουμένην καὶ μεταπίπτουσαν κίνησιν, πάσης οὐσίας ἐστέρηται κατὰ τοὺς Πατέρας, οὐκ ἔχον ἐνεργεῖαν οὐσιωδῶς αὐτό χαρακτηρίζουσαν. Τοῦτο οὖν λέγειν οὐ δύναμαι, οὔτε ἐδιδάχθην παρά τῶν ἀγίων Πατέρων ὁμολογεῖν. Τό δοκοῦν ὑμῖν, οὔσιν ἐξουσιασταῖς, ποιήσατε.

Οὐκοῦν ἄκουσον, ἔφησαν· ἔδοξε τῷ δεσπότῃ καὶ τῷ πατριάρχῃ, διὰ πραικέπτου τοῦ πάππα Ῥώμης, ἀναθεματισθῆναί σε μή πειθόμενον, καὶ τὸν ὀριζόμενον αὐτοῖς ἀπενέγκασθαι θάνατον.

Τό τῷ Θεῷ πρό παντός αἰῶνος ὀρισθέν ἐν ἐμοὶ δέξοιτο πέρας, φέρον αὐτῷ δόξαν πρό παντός ἐγνωσμένην αἰῶνος, αὐτοῖς τοῦτο ἀκούσας ἀπεκρινάμην.

Καὶ πρὸς τό γινῶναί σε, καὶ προσθήκη ἐυχῆς τῷ Θεῷ ποιήσασθαι καὶ δεήσεως, ἐμφανῆ σοι τὰ δηλωθέντα πεποίηκα, παρακαλῶν τῷ Κυρίῳ Θεῷ, καὶ τοῖς ἐκεῖ σὺν αὐτῷ πατράσιν ἡμῶν ἀγίοις γνώριμα καταστήσαι ταῦτα, τῆς αὐτῆς χάριν αἰτίας.

* Τό κείμενο προέρχεται ἀπὸ τὴν πατρολογία τοῦ Migne, τόμος 90^{ος} (τό δακτυλογράφησε ἡ μητέρα τοῦ π. Ἀρσενίου Μέσκου), σέ ἀντιπαράθεση μέ τό κείμενο τῶν ἐκδόσεων "ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ" τῆς σειρᾶς "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ" Θεσσαλονίκη 1992, ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ, τόμος 15 Β.